

Carles DÍAZ MARTÍ
Doctor en Història

ELS CAPÍTOLS MATRIMONIALS COM A FONT DEMOGRÀFICA I SOCIOECONÒMICA A L'EDAT MITJANA

*The marriage settlements as a demographic
and socioeconomic source in the middle Ages*

Resum: L'article es focalitza en una font documental poc utilitzada en el període medieval, els capítols matrimonials, tot proposant una metodologia que permeti l'extracció de dades socials i econòmiques dels nuvis i la seva posterior anàlisi estadística. S'aplica la metodologia proposada en els prop de 450 capítols matrimonials localitzats en els protocols del notari barceloní Bernat Montserrat i que abasten el període comprès entre 1431 i 1465. L'anàlisi permet donar dades sobre migració, edat d'accés al primer matrimoni, estacionalitat de les celebracions nupcials, estratificació social i il·legitimitat.

Mots clau: Demografia medieval, capítols matrimonials, esposalles, noces, migració, dot.

Abstract: This paper focuses on the marriage settlements, a historical source slightly used in medieval period, and it proposes a methodology used to obtain social and economic data from the spouses and their future statistical analysis. This methodology is applied to approximately 450 marriage settlements located in the documentation of the notary Bernat Montserrat (1431-1465). This analysis provides data about migration, age of first marriage, seasonality of wedding celebrations, social stratification and illegitimacy.

Keywords: Medieval demography, marriage settlements, wedding, marriage, migration, dowry.

1. INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquest treball és l'ús dels capítols matrimonials de l'edat mitjana com a font per extreure informació. Certament, no és una novetat, ja que hi ha hagut estudis, pocs, que han tingut com a base capítols matrimonials, com veurem més endavant. Tanmateix, creiem que s'està lluny d'haver-ne aprofitat tot el potencial per obtenir informació demogràfica, sobretot lligada a la nupcialitat i a la immigració, i de l'estructura socioeconòmica.

No hi ha dubte de la necessitat d'un major aprofundiment en el coneixement demogràfic en el període medieval, una disciplina que no ha estat un

dels camps d'investigació principals del nostre passat medieval en els darrers anys.¹ La falta de fonts adequades per a l'anàlisi demogràfica representa un llast ineludible. Els fogatges són una d'aquestes fonts. Però després que a final del segle xx ja s'haguessin publicat els més importants (1358,² 1360-1365,³ 1378,⁴ 1497⁵ i 1515),⁶ que han permès l'estudi de la població catalana entre mitjan segle xiv i inici del segle xvi, no hi ha hagut un desenvolupament de la mateixa magnitud. Ja ho deia Gaspar Feliu el 1999 en un article on resumia la situació de la demografia medieval: "Sembla com si, un cop publicats els grans fogatges, obtingudes les sumes corresponents i acomplerta la il·lusió de cadascú de trobar els habitants del seu poble, ja no hi hagués res més a fer" i justificava el poc interès dels medievalistes per la demografia perquè aquesta disciplina "té un rendiment molt inferior a la d'altres èpoques històriques, per a les quals es pot comptar amb millors sèries i un instrumental científic que fa que l'*artesanía*, virtut de la necessitat per a l'estudi de la demografia, sembli manca de preparació".⁷ En aquest sentit, és significatiu que els fogatges són habitualment l'únic recurs quan es parla de demografia medieval en les monografies de les viles i ciutats del país.

Ben diferent és la situació en el període modern, en què la demografia ha estat un camp molt fecund gràcies a la decisió presa en el Concili de Trento que les parròquies registressin els baptismes, els matrimonis i els òbits que hi tenien lloc. El resultat d'aquest registre, els anomenats llibres sacramentals, han estat i són una font de primer ordre, origen d'una multitud de treballs, majoritàriament de caràcter local o comarcal, que han posat al descobert el règim demogràfic de Catalunya durant l'edat moderna, així com aspectes tan interessants com la rellevància de la immigració occitana, el creixement de la població a partir del segle xviii o la mesura de l'impacte de la pandèmia de pesta bubònica de 1652.⁸ Especialment productiu és el mètode de la recons-

1. Josep M. SALRACH, «La història de Catalunya, avui. La llarga edat mitjana», *Bulletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 25 (2014), 261-297.

2. Josep Maria PONS GURI, «Un fogatjament desconegut de l'any 1358», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 30 (1963-1964), 323-498.

3. Josep IGLÉSIES FORT, «El fogaje de 1365-1370. Contribución al conocimiento de la población de Cataluña en la segunda mitad del siglo XIV», *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, 694, vol. 34, n. 11 (1962).

4. Se n'ha fet una edició molt acurada per Esther REDONDO GARCÍA, *El fogatjament general de Catalunya de 1378*, Barcelona CSIC, 2002.

5. Josep IGLÉSIES FORT, *El fogatge de 1497. Estudi i transcripció*, Barcelona, Fundació Salvador Vives i Casajuana 1991.

6. Josep IGLÉSIES FORT, «El fogatge de 1515», *Bulletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 9 (1998), 23-85; Gaspar FELIU I MONFORT, «Addenda a "el fogatge de 1515"», *Bulletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 11 (2000), 61-63.

7. Gaspar FELIU I MONFORT, «La demografia baixmedieval catalana: estat de la qüestió i propostes de futur», *Revista d'Història Medieval*, 10 (1999), 13-14.

8. En destaquem alguns treballs: Jaume DANTÍ I RIU, *Terra i població al Vallès Oriental*, Santa Eulàlia de Ronçana, Ajuntament de Santa Eulàlia de Ronçana 1988; Valentí GUAL I VILÀ,

trucció de famílies,⁹ que proporciona una radiografia molt completa de la realitat demogràfica d'una població o d'un territori determinats.¹⁰

Però la generalització dels llibres sacramentals (baptismes, matrimonis i òbits) no va tenir lloc fins a final del segle XVI i inici del XVII. Abans d'aquest lliniar temporal, les fonts escassegen i, a més, presenten limitacions per al seu ús demogràfic. Els fogatges, per exemple, estan subjectes a ocultacions pel seu origen fiscal, a banda del fet que no registren persones, sinó focs o llars. Tanmateix, se segueixen fent contribucions destacades en poblament en fonts d'aquesta naturalesa.¹¹ També s'han extret dades de població de les visites pastorals, a partir de les respostes donades pel rector o pel vicari quan el visitador pregunta pel nombre de feligresos de la seva parròquia.¹² D'altra banda, els llibres d'òbits o funeràries han permès atansar-se a l'estudi de la mortalitat en època medieval. L'anàlisi demogràfica dels pocs que s'han conservat ha permès conèixer-ne l'evolució i detectar períodes de sobremortalitat, associats a factors epidèmics.¹³ Una altra línia de recerca s'ha centrat en l'estudi de la immigració a la ciutat de Barcelona a partir de les informacions que les autoritats municipals demanaven per concedir la ciutadania.¹⁴

“Gavatxos”, gascons, francesos. *La immigració occitana a la Catalunya moderna (el cas de la Conca de Barberà)*, Barcelona, Rafael Dalmau Editor 1991; Xabier GUAL i REMÍREZ i Carles MILLÀS i CASTELLVÍ, *La població del Baix Llobregat a l'època dels Àustria*, Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana 1999; Jordi NADAL i OLLER i Emili GIRALT i RAVENTÓS, *Immigració i redreç demogràfic*, Vic, Eumo Editorial 2000; Carles MILLÀS i CASTELLVÍ, *Els altres catalans dels segles XVI i XVII. La immigració francesa al Baix Llobregat en temps dels Àustria*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2005; Carles DÍAZ MARTÍ, *La població d'Alella als segles XVI, XVII i XVIII*, Alella, Ajuntament d'Alella 2006.

9. Valentí GUAL i VILÀ, «La informació fornida pels sacramentaris moderns i el sistema de reconstrucció de famílies», *Analecta Sacra Tarraconensia*, 67-1 (1994), 83-91.

10. Valentí GUAL i VILÀ, *La família moderna a la Conca de Barberà*, Tarragona, Diputació de Tarragona 1993; Raimon MASDÉU i TÉRMENS, *Reconstrucció de famílies de la parròquia de Sant Just Desvern (1509-1936). Un estudi de demografia històrica*, tesi doctoral presentada a la Universitat Autònoma de Barcelona (2016).

11. Pere VERDÉS i PIJUAN, «La població de l'aljama de Cervera durant el segle XV a través de la quèstia dels jueus», *Miscel·lània cerverina*, 23 (2018), 85-114.

12. Roser SALICRÚ i LLUCH, «Els parroquians del Maresme del 1413 i del 1421. Les visites pastorals com a eina per a la demografia», *Sessió d'Estudis Mataronins*, 7 (1990), 57-60; Lluís MONJAS MANSO, *Les comunitats parroquials del Baix Llobregat a finals de l'edat mitjana*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2005, 132-138.

13. Valentí GUAL i VILÀ, «Notes sobre l'evolució de la mortalitat al segle XV: els casos de Cabra i el Pont d'Armentera», *Quaderns de Vilaniu*, 22 (1992), 57-69; «Notes sobre l'evolució de la mortalitat al segle XV: els casos de Guimerà i Sant Martí de Maldà», *Urtx*, 6 (1994), 59-69; Manuel CAMPS i CLEMENTE i Manuel CAMPS i SURROCA, *La pesta del segle XV a Catalunya*, Lleida, Ajuntament d'Alcarràs 1998, 108-123; Josep HERNANDO i DELGADO, «Llibres d'òbits o llibres de funeràries de les parròquies de Santa Maria del Pi i dels Sants Just i Pastor i els notaris de Barcelona (1372-1500)», *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, 32 (2014), 133-136.

14. Carolina OBRADORS SUAZO, *Immigration and Integration in a Mediterranean City: The Making of the Citizen in Fifteenth-Century Barcelona*, tesi doctoral presentada a la European University Institute (2015).

La base documental del present estudi són els capítols matrimonials que hi ha en els protocols del notari barceloní Bernat Montserrat (1430-1468). S'ha escollit aquest notari perquè se'n conserva molta documentació, que es troba en general en bon estat de conservació, perquè entre aquesta documentació hi ha un gran nombre de capítols matrimonials i perquè aquests capítols estan redactats molt majoritàriament amb totes les clàusules, de manera que es poden extreure moltes dades útils per a la demografia. De fet, dels seus 37 manuals i 2 llibres comuns,¹⁵ se n'han localitzat 441, les dades principals dels quals es troben a l'apèndix documental. Com que ens hi haurem de referir sovint, cada capítol matrimonial s'ha identificat amb un codi, format per la lletra C, de capítol, i un nombre correlatiu que respon a l'ordre cronològic amb què apareixen en els protocols. S'alleugereix així el text de contínues referències documentals, que es troben aplegades en el llistat de l'apèndix.

Tot i que la finalitat principal ha estat extreure dades demogràfiques i socioeconòmiques dels capítols matrimonials de Bernat Montserrat, des d'un inici s'ha plantejat emmarcar-ho en una metodologia que es pugui aplicar en estudis anàlegs basats en capítols matrimonials, és a dir, proporcionar una eina metodològica que pugui emprar-se amb efectivitat en aquesta font documental. En aquest sentit, creiem que hi ha un gran camp a recórrer perquè els capítols matrimonials es van generalitzar des de mitjan segle XIV i haurien de permetre omplir, en part, l'escassetat de dades demogràfiques des de la baixa edat mitjana fins a final del segle XVI, moment a partir del qual els llibres sacramentals foren d'ús habitual a les parròquies catalanes. Així, l'anàlisi demogràfica i socioeconòmica dels capítols matrimonials de Bernat Montserrat es presenta com l'aplicació d'aquesta metodologia en un primer cas.

Al nostre entendre, els resultats finals són prou encoratjadors i mostren que els capítols matrimonials, analitzats amb una metodologia acurada, habiliten una anàlisi bastant aprofundida sobre el moviment migratori, l'estructura socioprofessional, l'estacionalitat de les celebracions nupcials, l'edat d'accés al matrimoni i, a través del dot, de l'estructura socioeconòmica de la població.

2. ELS CAPÍTOLS MATRIMONIALS

2.1. *El matrimoni a la baixa edat mitjana*

Els capítols matrimonials s'insereixen en el procés pel qual dues persones s'uneixen en matrimoni. És necessari, doncs, conèixer les coordenades bàsiques de l'entramat jurídic d'aquesta institució social i de com hi entraven els homes i les dones en una determinada època històrica per interpretar correctament els capítols matrimonials, perquè el dret de família, i entre ell l'accés al matri-

15. Lluïsa CASES I LOSCOS, *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. 1. Segles XIII-XV*, Barcelona, Fundació Noguera 2001, 226-230.

moni, no s'ha mantingut inalterat, sinó que ha anat canviant en paral·lel a les transformacions econòmiques i socials.

No pretenem estendre'ns en les qüestions jurídiques del dret de família, tant civil com canònic, a la baixa edat mitjana catalana, que compten ja amb abundant bibliografia,¹⁶ però sí endinsar-nos en aquells aspectes que tenen repercussió en els capítols matrimonials i, sobretot, en la praxis documentada sobre l'accés al matrimoni a Catalunya en el període baixmedieval. Aquest aspecte ha estat estudiat des de diferents vessants. En primer lloc, des de l'estudi de la història de les dones, amb Teresa Vinyoles com a màxim exponent quant a la Barcelona dels segles XIV i XV, i des dels conflictes matrimonials a la capital catalana en el segle XV per part de Clàudia Costa Brochado. D'altra banda, s'ha de mencionar l'aproximació des de l'àmbit eclesial, concretament en l'obra monumental de Josep Baucells sobre la vida a la diòcesi de Barcelona en els segles XIII i XIV.

La validesa jurídica del matrimoni es basava en el consentiment mutu d'un home i una dona expressat en un acte públic. La fórmula utilitzada implicava el lliurament del propi cos a l'altra persona i, recíprocament, la recepció de l'altre cos. Així, en el consentiment mutu de Bonanat de Vall i de Marió, de 1295, el nuvi va dir: "Yo, en Bonanat, do e liure a vós, na Marió, mon cors per leyal marit e reeb lo vostre per leyal muller", a la qual la núvia va correspondre amb una fórmula idèntica: "Yo, na Marió, do e liure a vós, en Bonanat, mon cors per leyal muller e reeb lo vostre per leyal marit".¹⁷ Però perquè el matrimoni es considerés vàlid i complet —*ratum et consumatum*— era necessari que la promesa donada públicament es fes realitat amb la unió sexual de la parella.¹⁸

Quant a l'acte públic de consentiment, n'hi havia dos. El primer, de caire estrictament civil, malgrat que hi poguessin assistir sacerdots, s'inscriu en la tradició de donar validesa jurídica al nou matrimoni. Rep el nom d'esposalles, afermalles o matrimoni per paraules de present i solia tenir lloc en casos particulars, tot i que de vegades es buscaven espais més grans. A més de la fórmula

16. Joan Pere FONTANELLA, *De pactis nuptialibus sive capitulis matrimonialibus tractatus*, Barcelona, *apud Laurentium Déu, expensis Michaelis Menescal* 1612-1622; Guillem M. DE BROCÀ, *Historia del derecho de Cataluña, especialmente del civil*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1985, vol. 1, 682-874; Francesc MASPONS I ANGLASELL, *Derecho catalán familiar*, Barcelona, José Ma Bosch, 1956; Lluís FIGA I FAURA, *Manual de derecho civil catalán*, Barcelona, Bosch 1961; Jesús LALINDE ABADÍA, *La dote y sus privilegios en el derecho catalán*, Barcelona, Anabasis 1962; *Capitulaciones y donaciones matrimoniales en el derecho catalán*, Barcelona, Revista Jurídica de Cataluña 1965.

17. Josep BAUCELLS I REIG, *Vivir en la Edad Media: Barcelona y su entorno en los siglos XIII y XIV (1200-1344)*, Barcelona, CSIC 2004, vol. 1, 668. La mateixa fórmula van emprar Jaume Gaig i Caterina el 1398 (Teresa Maria VINYOLES I VIDAL, *Les barcelonines a les darreries de l'edat mitjana (1370-1410)*, Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana 1976, 95) i Antoni Diu-mer i Salvador Godiol a final del segle XV (Clàudia COSTA BROCHADO, *Conflictes matrimonials na Idade Média. Barcelona, século XV*, Curitiba, Editora CRV 2019, 179).

18. Josep BAUCELLS I REIG, *Vivir en la Edad Media*, vol. 1, 709.

de lliurament del cos, els nuvis es besaven i hi podia haver intercanvi d'anells. El segon acte, de caire religiós, se celebrava en un temple. Es coneix com a benedicció nupcial, noces, núpcies o matrimoni en faç d'Església (*in facie Ecclesie*). Els nuvis hi pronunciaven els mateixos vots que a les esposalles, però, a més, rebien la benedicció del prevere durant la missa. Ambdues celebracions es revestien de solemnitat i eren habituals els seguicis pels carrers, balls, festes i convits.¹⁹ Tanmateix, ni de l'una ni de l'altra se'n deixava constància en cap registre específic, ni civil ni eclesiàstic.

Aquesta dualitat d'actes respon a una situació de convivència entre la continuïtat d'una tradició de tipus civil i la creixent intervenció de l'Església en el procés matrimonial. A la baixa edat mitjana la majoria de parelles que havien de casar-se participaven en les dues celebracions matrimonials: esposalles primer i benedicció nupcial després. Així, apareix en gairebé tots els capítols matrimonials una clàusula de compromís anàloga a la següent: *contractaran entre ells matrimoni e sposalles per paraules de present abtes e bestants a fer matrimoni e axí mateix aquell dit matrimoni solemnitzaran en fas de Sgleya* (C312). Aquesta època, doncs, es troba en una transició entre la consideració del matrimoni com un afer estrictament civil respecte al model exclusivament eclesiàstic que s'imposarà després dels decrets conciliaris tridentins.²⁰

Aquest fet comporta que fins i tot la terminologia que es desprèn de la documentació notarial respecte a l'actual sigui diferent. Paraules com promesa, esposa o muller tenien aleshores un altre significat. Un cop la parella havia celebrat esposalles, però encara no havien rebut la benedicció nupcial, era designada amb els noms de *sponsus* i *sponsa*. No era fins que havia tingut lloc la benedicció nupcial que es consideraven marit i muller, *maritus et uxor*.²¹

La situació de la parella entre les esposalles i la benedicció nupcial era singular. D'una banda, com que els dos nuvis havien expressat públicament el consentiment al seu enllaç a les esposalles, el vincle matrimonial ja s'havia establert i així era reconegut per l'Església. De fet, en els capítols matrimonials se sol dir que les *esposalles per paraules de present* són *abtes e bestants a fer matrimoni*. L'enllaç, doncs, ja es considerava jurídicament vàlid abans de la benedicció nupcial, que tan sols confirmava la unió ja establerta a les esposalles.

No hi havia impediment perquè la parella cohabités i consumés el matrimoni. Tanmateix, s'han documentat parelles d'esposos i esposes que durant aquest període festejaven, és a dir, que mostraven públicament signes d'afecte,

19. Josep BAUCELLS I REIG, *Vivir en la Edad Media*, vol. 1, 701-108; Teresa VINYOLES I VIDAL, «Festes i «alegries» baixmedievales», *Revista d'etnologia de Catalunya*, 13 (1998), 53-60; Carme BATLLE I GALLART i Teresa VINYOLES I VIDAL, *Mirada a la Barcelona medieval des de les finestres gòtiques*, Barcelona, Dalmau 2002, 92-98; Clàudia COSTA BROCHADO, *Conflitos matrimoniais*, 177-181.

20. Teresa VINYOLES I VIDAL, *Les barcelonines*, 102-103.

21. Teresa VINYOLES I VIDAL, *Les barcelonines*, 96-97.

però que encara no cohabitaven.²² No sabem si això era la norma, però és clar que en aquestes casos la consumació del matrimoni es devia retardar fins haver rebut la benedicció nupcial. S'han publicat casos de núvies que, malgrat estar esposades, abans de la benedicció nupcial no havien consumat el matrimoni i el van refusar per fer-se monges en algun monestir femení,²³ però també de parelles que es van unir carnalment just després de les esposalles i que cohabitaven.²⁴ El que no sabem és la proporció entre una i altra situació. A l'edat mitjana, com diem, les esposalles implicaven l'establiment del vincle matrimonial, mentre que la benedicció nupcial el ratificava. A partir del Concili de Trento i amb l'objectiu d'evitar els matrimonis clandestins, les esposalles perdran aquest valor jurídic, de manera que la unió matrimonial només es considerarà vàlida si un dels testimonis és un prevere.²⁵ Aleshores la cohabitació entre les esposalles i la benedicció nupcial estarà prohibida, tot i que era una norma que no sempre es respectava.²⁶

Cada celebració tenia els seus requisits. A les esposalles s'exigia que les noies menors de 25 anys es casessin amb el consentiment patern. D'altra manera, quedaven privades dels drets hereditaris. Es pretenia, així, evitar els matrimonis secrets, celebrats d'esquena a les famílies. En canvi, l'Església no imposava aquesta condició i considerava vàlids aquests enllaços, ja que el fonament era la voluntat i el consentiment mutu dels dos membres de la parella.²⁷ L'Església, però, prescrivia que abans de la cerimònia es fessin proclames públiques de la voluntat de les dues persones de casar-se per tal que els feligresos poguessin exposar, si s'esqueia, impediments a l'enllaç, com el parentiu o la bigàmia. A més, el rector podia fer les investigacions oportunes per aconseguir informació relativa als impediments.²⁸ Aquells matrimonis que únicament es feien per esposalles i sense les corresponents proclames es consideraven clandestins i eren motiu de censura eclesiàstica. De fet, l'Església condemnava els matrimonis que no rebien la benedicció nupcial i comminava que es fessin les proclames per assegurar-se que no hi havia impediments canònics perquè la unió es considerés vàlida, tot i que els encarregats d'executar aquestes disposicions no sempre eren estrictes a l'hora de fer-les complir.²⁹ Així, un

22. És el cas de Caterina Aleu que, un cop esposada amb Joan Olivet, menjava i bevia amb ell en una mateixa taula i es besaven, tal com era costum entre esposos a la ciutat de Barcelona (Teresa VINYOLES I VIDAL, «La vida privada a l'època gòtica a partir de la documentació matrimonial», *Estudis històrics i documents dels arxius de protocols*, 17 (1999), 82-83).

23. Teresa VINYOLES i Elisa VARELA, «Vocacions femenines del segle XV», *Analecta Sacra Tarraconensis*, 71 (1998), 889-906.

24. Clàudia COSTA BROCHADO, *Conflictes matrimonials*, 94-95.

25. John W. O'MALLEY, *Trento. ¿Qué pasó en el concilio?*, Santander, Sal Terrae 2015, 224-227.

26. Clàudia COSTA BROCHADO, *Conflictes matrimonials*, 178.

27. Teresa VINYOLES I VIDAL, *Les barcelonines*, 102-103.

28. Josep BAUCELLS I REIG, *Vivir en la Edad Media*, vol. 1, 674-683.

29. Josep BAUCELLS I REIG, *Vivir en la Edad Media*, vol. 1, 693-700.

dels punts a tenir en compte pels visitadors diocesans de principi del segle xv era *si aliquis est qui habeat uxorem consanguineam suam vel e converso, necnon si impedimentum est cognacionis spiritualis*, així com si els matrimonis clandestins havien obtingut absolució.³⁰

També era necessari que els nuvis haguessin arribat a l'edat núbil, és a dir, als 12 anys les noies i als 14 els nois. Abans d'aquesta edat es podien celebrar esposalles per paraules de futur, amb una fórmula de compromís lleugerament diferent, i que no tenia el mateix rang jurídic que les esposalles per paraules de present.³¹

Quant a la regulació econòmica, la gran majoria s'acollia a l'anomenat règim dotal, que consistia en què un dels membres de la parella aportava al matrimoni un conjunt de béns, el dot, que podia incloure diners, roba, joies, cases, peces de terra, censals morts, violaris, etc. Per això, d'entre els dos membres de la parella distingirem el donador del dot, que és aquell que fa aquesta aportació econòmica, del receptor del dot, que és qui la rep. El dot es posava a disposició del receptor del dot, que tenia dret a rebre'n els rendiments per afrontar les despeses del matrimoni. Expressions com les d'Antònia, que va donar un dot de 70 lliures barceloneses a Gaspar Coll, *les quals tenga e poseeicha lo dit sdevenidor marit seu durant matrimoni entre ells e los fruyts de aquelles seus propis fasse a totes ses voluntats per los càrrechs del dit matrimoni soportadors* (C300), són habituals en els capítols matrimonials d'aquesta època. Però legalment el dot seguia sent del cònjuge que l'havia aportat, de manera que en podia disposar testamentàriament —podria haver-hi condicions si li havia estat donat, com era habitual, per la seva família— i li havia de ser restituït quan es dissolia el matrimoni. A tal efecte, el receptor del dot es comprometia a complir aquesta condició quan el rebia, per la qual cosa obligava tots els seus béns.

Només en el cas que el donador del dot fos una dona no vídua i lliure de natura, el receptor del dot li donava una quantitat que equivalia exactament a la meitat del valor del dot. És l'anomenat *escreix* o augment, que s'associava a la virginitat de la núvia. En podia disposar en testament, però els beneficiaris tan sols podien ser els fills del matrimoni i, si no n'hi havia, el marit o els seus hereus. Tanmateix, si moria el receptor del dot, calia donar a la vídua l'*escreix* pactat quan es va constituir el matrimoni.³²

Aquestes obligacions econòmiques —el pagament del dot, ja que habitualment no es pagava al moment, i la restitució del dot i de l'*escreix* en cas de dissolució del matrimoni— i les seves condicions generaven un conjunt de drets a futur que s'escripturaven davant d'un fedatari públic perquè constés

30. Lluís MONJAS MANSO, «El qüestionari de visita pastoral de Jaume Marquilles, 1413-1414», *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 17 (1998), 534.

31. Clàudia COSTA BROCHADO, *Conflictes matrimonials*, 39-41. Val a dir que Josep BAUCÈLLS I REIG ha trobat evidències que l'edat mínima per a la dona eren els 13 i per a l'home els 15 (*Vivir en la Edat Mitjana*, vol. 1, 683).

32. Teresa VINYOLES I VIDAL, «La vida privada a l'època gòtica», 67-69.

en cas de reclamacions posteriors. Aquests documents, que són els que donen testimoni dels matrimonis, ja que, com s'ha comentat més amunt, no es deixava registre documental ni de les esposalles ni de la benedicció nupcial, constituïen la garantia que hi havia uns drets, especialment el de cobrar un dot i el de rebre'l a l'hora de dissoldre's el matrimoni.

Val a dir que el règim dotal no era l'únic al qual s'acollien els matrimonis en aquella època. L'altre model documentat, l'agermanament, minoritari, consistia en la posada en comú dels béns presents i futurs dels cònjuges, que havien de passar als fills. Si no n'hi hagués, cada cònjuge en disposaria de la meitat. A la Barcelona propera al 1400 se n'han documentat molt pocs casos, en els quals els marits són naturals de França.³³ El mateix passa en el delta del Llobregat: 18 agermanaments —5 dels quals del segle XIV i altres 5 del segle XV— d'entre aproximadament 4.000 capítols matrimonials. En canvi, en tres localitats rurals al sud de Girona la proporció d'agermanaments oscil·la entre el 10 i el 20 % a la primera meitat del segle XIV.³⁴

És en aquest context d'establiment del règim econòmic del nou matrimoni, que té lloc arran de la primera celebració pública del compromís, que es feien un conjunt de transaccions i obligacions econòmiques que reben el nom genèric de capítols matrimonials.

2.2. *Els capítols matrimonials com a font demogràfica i socioeconòmica*

La necessitat de deixar per escrit les donacions i les obligacions econòmiques arran d'un nou enllaç matrimonial han generat d'antic documentació notarial en formes diverses: esponsalícis, tant de dot marital com de dot femení, constitucions de dot, instruments dotals, però també heretaments i definició de drets hereditaris, ja que era molt habitual que arran del matrimoni les famílies, generalment els pares, fessin donacions als nuvis com avançada de l'herència, en una espècie de liquidació de les obligacions econòmiques respecte als seus fills.³⁵ A la baixa edat mitjana, tots aquests aspectes lligats al nou

33. Teresa VINYOLES I VIDAL, *Les barcelonines*, 90.

34. Lúdia DONAT PÉREZ, «Agermanament, fraternitat, comúnia o societat entre esposos: els altres contractes matrimonials de les notaries gironines (primer terç del segle XIV)», *Estudis d'Història Agrària*, 22 (2009), 47-59.

35. Jesús LALINDE ABADÍA, «Los pactos matrimoniales catalanes (esquema histórico)». *Anuario de historia del derecho español*, 33 (1963), 133-266; Lúdia DONAT PÉREZ, Xavier MARCÓ MASFERRER, Pere ORTÍ GOST, «Els contractes matrimonials a la Catalunya medieval», a Rosa ROS MASSANA (ed.), *Els capítols matrimonials. Una font per a la història social*, Girona, Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, Centre de Recerca d'Història Rural de la Universitat de Girona i Documenta Universitària 2010, 19-46. Quant a la publicació de casos concrets de documentació matrimonial, és interessant el treball de Teresa VINYOLES I VIDAL, «Documents esponsalícis medievals de l'arxiu patrimonial Foncuberta-Sentmenat». *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, 32 (2014), 7-78.

enllaç matrimonial, que fins aleshores s'havien fet per separat, es van integrar en un únic instrument que rep el nom de capítols matrimonials, on hi tenen cabuda tots els aspectes del pacte, amb un fort component econòmic, entre els futurs cònjuges i/o els seus respectius entorns familiars. El nom ve donat perquè està format per diferents parts, cadascuna de les quals és un capítol.

Els capítols matrimonials van sorgir a mitjan segle XIV, es van consolidar a la centúria següent i es van mantenir fins al segle XIX, moment a partir del qual el seu ús va decaure. El seu estudi ha permès conèixer els paràmetres bàsics del règim matrimonial a Catalunya des de la baixa edat moderna fins a l'inici de l'edat contemporània. Se n'ha descrit el contingut a bastament,³⁶ la qual cosa farem més endavant en el cas particular dels procedents de la font documental analitzada.

Gràcies a les dades que aporten, els capítols matrimonials són una eina molt útil per a la història, especialment la de les famílies, ja que permeten conèixer-ne la genealogia, la capacitat econòmica i la seva evolució al llarg del temps, l'interval temporal entre generacions, les estratègies matrimonials, etc.³⁷ Si en lloc de fixar l'anàlisi en una família concreta, es fa un estudi dels capítols matrimonials d'un territori determinat, es pot conèixer l'estratificació social o el consum de béns, entre d'altres aspectes.³⁸ Sens dubte, els capítols aporten i han aportat informació valuosa per a la història social i econòmica, tant d'un llinatge concret com d'un territori.

Però en referència a la demografia, els capítols matrimonials s'han vist relegats en una posició secundària. En aquest sentit, tal com afirma Llorenç Ferrer Alòs, s'ha donat primacia al registre parroquial de matrimonis com a font històrica a l'hora d'estudiar la nupcialitat, de manera que tan sols quan aquesta no existeix es considera adequat l'ús dels capítols matrimonials amb finalitat demogràfica.³⁹

No podem estar més d'acord amb la darrera consideració: en demografia el registre parroquial és més útil que els capítols matrimonials. Té el gran avantatge que en els llibres de matrimonis es registraven tots els enllaços d'una paròquia determinada, circumstància que és gairebé impossible d'as-

36. Jesús LALINDE ABADÍA, «Los pactos matrimoniales catalanes», 209-248; Llorenç FERRER ALÒS, «Les clàusules dels capítols matrimonials», a Rosa ROS MASSANA (ed.), *Els capítols matrimonials. Una font per a la història social*, 71-88.

37. Llorenç FERRER ALÒS, «Capítols matrimonials i història de la família», a Rosa ROS MASSANA (ed.), *Els capítols matrimonials. Una font per a la història social*, 135-159.

38. En seria exemples Rosa CONGOST COLOMER, «Els dots com a indicadors de les desigualtats socials i de la seva evolució en el temps», a Rosa ROS MASSANA (ed.), *Els capítols matrimonials. Una font per a la història social*, 161-193, i Jaume TORRAS, Montserrat DURAN i Lúcia TORRA, «El ajuar de la novia. El consumo de tejidos en los contratos matrimoniales de una localidad catalana, 1600-1800», a Jaume TORRAS i Bartolomé YUN (dir.), *Consumo, condiciones de vida y comercialización. Cataluña y Castilla, siglos XVII-XIX*, Valladolid, Junta de Castilla y León 1999, 61-69.

39. Llorenç FERRER ALÒS, «Capítols matrimonials i història de la família», 142.

segurar en els capítols matrimonials. Amb el recompte anònim, relativament senzill d'aplicar, es pot estudiar la seva evolució temporal, l'estacionalitat i els moviments migratoris. Combinat amb la resta de llibres sacramentals i mitjançant la tècnica de la reconstrucció de famílies, es poden obtenir més variables demogràfiques (edat d'accés al matrimoni, la taxa de fecunditat, el nombre de fills per família, l'interval protogenèsic, l'interval intergenèsic, l'edat de la darrera maternitat o les concepcions prenupcial), però cal tenir en consideració que perquè aquest mètode es pugui aplicar és necessari comptar amb un registre complet de baptismes, matrimonis i defuncions de diferents localitats, situació que no és gens habitual.

Però la preferència del registre parroquial ha tingut un efecte negatiu: l'arraconament dels capítols matrimonials com a font demogràfica. Aquest fet no té implicacions importants en els segles moderns, però sí en el període medieval i a l'alta edat moderna, en què no hi ha llibres de matrimonis. El bandejament dels capítols matrimonials com a font demogràfica, que és comprensible per als segles XVII i XVIII, ha tingut com a conseqüència que no s'hagi aprofitat la seva potencialitat per conèixer aspectes rellevants de la nupcialitat i la immigració a la baixa edat mitjana i a l'alta edat moderna.

En aquest sentit, són pocs els estudis demogràfics basats en els capítols matrimonials. El més destacat, sens dubte, és l'extens treball de Jaume Codina sobre els contractes matrimonials a les poblacions del delta del Llobregat des del segle XIV fins a mitjan segle XIX. Compta amb la base documental més àmplia, més de 4.000 capítols matrimonials, dels quals aproximadament 500 són del segle XIV i uns 850, del segle XV. El primer apartat està dedicat a la demografia. L'autor hi analitza l'origen geogràfic dels nuvis, la mortalitat dels pares, l'edat d'accés al primer matrimoni i la distribució segons el nuvi o la núvia siguin solters o vidus.⁴⁰ El poc rendiment de l'anàlisi demogràfica dels capítols matrimonials es fa ben palesa en aquesta obra: la part sobre demografia no ocupa ni una desena part del llibre. Codina també fa una anàlisi socioeconòmica a partir dels dots aportats per les núvies i els nuvis. D'una banda, n'exposa l'evolució temporal, tot calculant la mitjana per dècada. De l'altra, amb el càlcul d'un paràmetre anomenat índex diferencial, mesura l'evolució de la cohesió social de les poblacions del delta del Llobregat.⁴¹

Hi ha un seguit de treballs que extreuen informació demogràfica dels capítols matrimonials, però com en el cas de Jaume Codina, no de forma exclusiva. N'hi ha que utilitzen altres fonts per abordar altres aspectes demogràfics o bé es focalitzen en algun aspecte demogràfic concret. Sense ànim de ser exhaustius, repassem algunes contribucions. S'han analitzat prop de

40. Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni al delta del Llobregat*, Barcelona, Fundació Noguera 1997, 33-54.

41. Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni*, 255-260.

2.000 capítols matrimonials de Sabadell des de mitjan segle XVI fins a inici del segle XIX, la qual cosa ha permès estudiar l'evolució de la mortalitat dels pares dels nuvis, la incidència de la immigració francesa, la composició social i laboral i l'endogàmia social dels oficis més destacats d'aquesta població.⁴² James S. Amelang va extreure conclusions sobre mobilitat professional i geogràfica a partir de poc més de 200 capítols matrimonials del segle XVII a Barcelona.⁴³ Un nombre similar de capítols de Sant Jaume de Frontanyà han permès un estudi de la procedència geogràfica dels seus nuvis des de final del segle XVI fins al primer terç del segle XVIII.⁴⁴ La immigració francesa a Cervera en els segles XVI i XVII és el focus d'un estudi sobre prop de 4.000 capítols matrimonials.⁴⁵

Quant al període medieval, Montserrat Richou ha estudiat la procedència dels nuvis, la distribució segons la mortalitat dels seus pares, la composició socioprofessional dels emissors i receptors de dot i la relació entre professió i dot en els més de 150 capítols matrimonials del notari barceloní Miquel Franquesa, que abasten el període 1458-1482.⁴⁶ Tot i que pràcticament no té tractament estadístic, mencionem també un estudi dels capítols matrimonials de Sant Climent de Llobregat durant el segle XV.⁴⁷

Els capítols matrimonials, doncs, s'han utilitzat sobretot com a font per conèixer l'origen geogràfic dels nuvis, la qual cosa ha possibilitat l'estudi dels moviments migratoris i de l'estructura socioprofessional d'una població determinada. Tot i que la mortalitat dels progenitors dels nuvis també ha estat objecte d'anàlisi, és difícil d'extreure'n dades rellevants, ja que sovint no se sap si els nuvis són solters o vidus.⁴⁸ Quant a les dades proporcionades per Jaume Codina sobre l'edat d'accés al primer matrimoni, l'únic que s'ha endinsat en aquest aspecte, considerem que no va tenir en compte algunes subtilitats inhe-

42. LÍDIA TORRA FERNÁNDEZ, «Activitat econòmica, mercat de treball i mobilitat social a Sabadell (segles XVIII-XIX)», *Arxaona*, 34 (2014), 12-27.

43. JAMES S. AMELANG, «A note on marriage contracts as a source for the social history of early modern Barcelona», *Estudis històrics i documents dels arxius de protocols*, 8 (1980), 237-243.

44. DOLORS VILA I LLIVINA, ROSA SALVADÓ I RUMECH, «Per a millor suportar los càrrechs del matrimoni». Estudi sobre els capítols matrimonials de Sant Jaume de Frontanyà (1597-1737)», *Paratge*, 29 (2016), 91-106.

45. JOSEP MA. LLOBET I PORTELLA, «La immigració francesa a Cervera segons els capítols matrimonials conservats a l'Arxiu Històric Comarcal de la ciutat (1501-1700)», *Espacio, tiempo y forma. Serie IV, Historia moderna*, 2 (1989), 45-62.

46. MONTSERRAT RICHOU I LLIMONA, «Economia i societat en els registres notariais: la clientela dels capítols matrimonials del notari barceloní Miquel Franquesa (1458-1482)», *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, 28 (2010), 64-78.

47. JAUME VENDRELL I CONDEMINAS, «Capítols matrimonials a Sant Climent de Llobregat en el segle XV», *I Trobada de centres de recerca i estudiosos d'Eramprunyà*, Gavà, Centre d'Estudis de Gavà 2008, 37-50.

48. L'anàlisi de l'estat civil dels nuvis és problemàtica, ja que sovint no apareix la del nuvi. Els càlculs efectuats per al delta del Llobregat només s'apliquen sobre els casos coneguts, que són menys de la meitat del total, la qual cosa segurament afecta la representativitat dels resultats obtinguts, tal com reconeix l'autor (Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni*, 50-52).

rents a aquesta dada que es proporciona en els capítols matrimonials, tal com analitzarem més endavant.⁴⁹

És evident que, en comparació amb els llibres sacramentals, dels capítols matrimonials se n'extreu menys informació demogràfica. Si a això se li suma que són documents més extensos que les partides de matrimonis, el resultat és que s'hi ha de dedicar més temps per obtenir menys dades rellevants. Aquesta segurament és una de les causes per la qual han estat un recurs poc utilitzat i, de retruc, no s'hagi aprofitat tota la potencialitat que tenen ni s'hagi desenvolupat una metodologia apropiada. Si això ja no fos prou descoratjador, els capítols matrimonials tenen alguns inconvenients més.

D'una banda, hi ha parelles que es casaven sense capítols matrimonials i d'altres que els fermaven després de casar-se.⁵⁰ Afortunadament, aquests dos inconvenients no apliquen durant el període medieval i l'alta modernitat, almenys de forma significativa, ja que el recurs als capítols matrimonials fou universal i es feia abans de l'enllaç. Aquesta és la conclusió a la qual va arribar Jaume Codina en analitzar els capítols del delta del Llobregat: en comparar matrimonis del registre parroquial respecte als capítols matrimonials va observar una gran concordança fins al segle XVIII i no és fins al segle XVII que detecta els primers capítols matrimonials signats *post nuptias*.⁵¹ En aquest sentit, la davallada de l'ús de capítols matrimonials a Sant Feliu de Guíxols es fa patent a final del segle XVIII i inici del segle XIX.⁵²

El darrer inconvenient que s'ha assenyalat té més repercussió. Com que les famílies involucrades en un matrimoni fermaven capítols amb un notari determinat, no es pot estar segur de tenir tots els matrimonis d'una determinada localitat, ja que el notari escollit per les famílies pot ser de fora, és a dir, no hi ha una agrupació geogràfica completa de la documentació.⁵³ Aquest és un fet ineludible i que cal tenir molt present a l'hora d'extreure conclusions. Quan s'estudien els matrimonis d'un registre parroquial en un període de temps determinat, si no es tenen en compte errors en el registre, es pot dir que s'estan analitzant tots els matrimonis que van tenir lloc en aquella parròquia. Les dades no tan sols són representatives d'aquella població estadística, sinó que ho són directament. Mostra i població coincideixen.

En canvi, els matrimonis dels capítols matrimonials d'un notari o d'una escripània determinada són tan sols una mostra de tots els capítols que van signar les parelles dels llocs on vivia la clientela d'aquell notari o d'aquella escripània. Així, per exemple, el notari Miquel Franquesa, malgrat que era notari

49. S'ha comentat que l'edat dels nuvis no apareix fins al segle XIX (Llorenç FERRER ALÒS, «Capítols matrimonials i història de la família», 140-142).

50. Llorenç FERRER ALÒS, «Capítols matrimonials i història de la família», 140.

51. Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni*, 78-82.

52. Rosa ROS MASSANA, «Capítols vilatans, capítols rurals. Els capítols matrimonials de Sant Feliu de Guíxols i la Vall d'Aro (1780-1860)», a Rosa ROS MASSANA (ed.), *Els capítols matrimonials. Una font per a la història social*, 115-132.

53. Llorenç FERRER ALÒS, «Capítols matrimonials i història de la família», 140.

públic de Barcelona, no atenia tan sols nuvis de Barcelona, sinó també de les comarques circumdants, com el Maresme, el Vallès o el Baix Llobregat.⁵⁴ La qüestió aleshores és clara: fins a quin punt els capítols d'un notari concret són representatius de les localitats d'on procedia la seva clientela? És possible fer una translació directa de les conclusions demogràfiques que es poden extreure de l'anàlisi dels capítols matrimonials d'un notari determinat a tota la població del seu radi d'actuació?

La resposta a aquesta pregunta és no, no és possible. I, de fet, no es pot saber si la mostra és representativa si no es coneixen els paràmetres demogràfics generals d'aquella població. Aquesta representativitat es concretaria en preguntes del tipus: la proporció de nuvis procedents de Barcelona respecte a les localitats circumdants és la real? O el percentatge de vídues que es casen en els capítols matrimonials d'un notari determinat és la mateixa que la que hi havia a la societat del seu temps? O el nivell socioeconòmic de les famílies de les localitats properes a Barcelona que acudien a aquella escrivania es correspon a la de totes les famílies d'aquests llocs? I centrant-nos en Barcelona, és representativa la distribució de professions o de grups de població? Per exemple, hi ha la proporció de mercaders que realment hi havia a Barcelona en aquells anys? O la dels lliberts i llibertes?

Tot i que és cert que l'estudi demogràfic dels capítols matrimonials d'un notari o d'una escrivania determinada pot tenir un cert biaix respecte a la població on viuen els nuvis i les seves famílies, aquest fet és comú en tots aquells estudis que es basen en l'anàlisi d'una mostra de dades. En l'àmbit medieval això passa en la majoria de casos, ja que difícilment es disposa de totes les dades d'un àmbit geogràfic concret. Fins i tot el mètode de reconstrucció de famílies, que proporciona un coneixement demogràfic molt aprofundit a partir dels llibres sacramentals a l'edat moderna, no es pot aplicar sempre, ja que s'ha de donar la condició que s'hagi conservat, per exemple, la fitxa de baptismes dels dos cònjuges, un dels quals pot procedir d'una població de la qual no s'ha conservat aquesta font.

Per tant, l'inconvenient de l'ús dels capítols matrimonials com a font demogràfica a causa de la representativitat de les seves dades no és específic d'aquesta font, sinó que és comú quan no es disposa de dades completes, situació molt habitual per a l'edat mitjana. Òbviament, sempre és millor l'ús de dades completes, com els llibres parroquials de baptismes, òbits i matrimonis, però si no n'hi ha —i aquest és el cas des de la baixa edat mitjana fins a ben entrada la segona meitat del segle XVI—, considerem que el seu ús està justificat, si bé cal tenir ben present aquesta mancança a l'hora d'extreure conclusions per a un àmbit geogràfic concret.

A tal efecte, un estudi d'aquestes característiques ha de començar amb una descripció de la mostra que especifiqui la distribució de les dades segons els

54. Montserrat RICHOU I LLIMONA, «Economia i societat en els registres notariais», 72-74.

paràmetres que apareguin a la documentació i que puguin tenir influència en les variables demogràfiques relacionades amb la nupcialitat. I no tan sols cal donar a conèixer aquesta distribució, sinó segmentar l'anàlisi de les variables demogràfiques segons el valor d'aquestes dades. Per exemple, si a la mostra es distingeix entre persones lliures de natura i lliberts, caldrà especificar la proporció que hi ha de cada grup a la mostra i analitzar variables com l'edat d'accés al matrimoni o l'estacionalitat de l'enllaç matrimonial per als lliures de natura, d'una banda, i per als lliberts, de l'altra.

Però els capítols matrimonials presenten un avantatge respecte als llibres sacramentals i és que, en contenir la dada del dot aportat en el matrimoni, possibiliten l'anàlisi socioeconòmica de la mostra objecte d'estudi, aspecte que no és possible abordar amb els llibres de matrimonis, ja que no inclouen aquesta informació.

3. LA DOCUMENTACIÓ RELACIONADA AMB ELS PACTES MATRIMONIALS DEL NOTARI BERNAT MONTSERRAT

A banda dels capítols matrimonials de Bernat Montserrat, que són objecte d'anàlisi en aquest treball, altra documentació matrimonial d'aquest notari barceloní, com àpoques de dot, promeses prèvies, aportacions posteriors de dot o de béns parafernals, dona informació destacada respecte al matrimoni medieval a la Barcelona de les dècades centrals del segle XV. Com a material complementari, també s'ha consultat l'únic llibre de testaments de Bernat Montserrat que es conserva a l'AHPB.⁵⁵ S'hi han localitzat 21 testadors que apareixen en els capítols matrimonials, un dels quals amb un codicil suplementari, i 4 que hi estan relacionats, ja que són altres cònjuges, fruit d'altres matrimonis, dels contraents dels capítols analitzats. La informació que se'n desprèn no serà utilitzada estadísticament, però sí que permetrà fonamentat hipòtesis o il·lustrar situacions concretes.

Una primera informació rellevant que s'extreu d'aquests testaments és la ubicació de l'escriu de Bernat Montserrat, que era al carrer dels Canvis de Mar.⁵⁶ Aquest carrer, que també apareix documentat com a plaça, se situava entre la façana occidental de l'església de Santa Maria del Mar i la platja,⁵⁷

55. AHPB, Bernat MONTSERRAT, *Quartus liber testamentorum*, 1446, desembre, 20 – 1466, setembre, 11 (AHPB, 159/44).

56. Així consta en la publicació del testament d'Antònia, vídua de Berenguer Cervera, el 14 de novembre de 1460 (AHPB, 159/44, f. 60v).

57. Apareix documentada una plaça o carrer dels Canvis de Mar a inici del segle XIV (Maria Cinta MAÑÉ I MAS, *Catàleg dels pergamins municipals de Barcelona*, Barcelona, Arxiu Municipal de Barcelona 2005, vol. 1, 237). Anteriorment, el 1313, apareix tan sols com a plaça, ubicada a prop de la ribera marítima (p. 186). A principi del segle XV apareix encara com a plaça (Manuel ROVIRA I SOLÀ, *Catàleg dels pergamins municipals de Barcelona*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona 2008, vol. 3, 217). Sobre la seva situació i la dels carrers que es mencionen més

a prop, per tant, de la Llotja de Mar, dins de la zona econòmicament més dinàmica de Barcelona. De fet, Bernat Montserrat vivia en el mateix quarter de Mar, més a llevant, en el carrer de Bell-lloch.⁵⁸ No és estrany, doncs, que els carrers dels habitatges on es van publicar els testaments de bona part del clients de Bernat Montserrat recorrin el barri de Mar de la capital catalana: la plaça del Born, el pont d'en Cavarroques, el carrer d'en Mardançar, el dels Flassaders, d'en Palet, etc.⁵⁹ Cal tenir en compte aquest factor a l'hora de valorar el possible biaix de la clientela d'aquest notari en els conclusions demogràfiques i socioeconòmiques respecte a la societat del seu temps.

Al llarg d'aquest apartat analitzarem diferents aspectes lligats als capítols matrimonials i a l'accés al matrimoni a partir de tot el ventall de documentació matrimonial consultada.

3.1. *Terminologia*: sponsus/a (*espòs/a*), maritus/uxor (*marit/muller*)

Aquesta terminologia, que ja ha estat posada al descobert per a la documentació notarial barcelonina al voltant del 1400, es veu confirmada en els protocols de Bernat Montserrat: entre les esposalles i la benedicció nupcial la parella és designada com *sponsus* i *sponsa* i després de la benedicció passen a ser *maritus*⁶⁰ i *uxor*. Hi ha multitud d'evidències d'aquest ús terminològic —es troba sobretot aplicat a les dones, ja que els homes no se solen acompanyar de l'estat civil, sinó de la professió que exerceixen—, tot i que el fet que no quedessin registrades les dates de les esposalles i de la benedicció nupcial dificulten la seva demostració.

En dos casos, però, sí que hi ha constància fefaent. En primer lloc, que entre les esposalles i la benedicció nupcial els dos membres de la parella eren considerats *sponsus* i *sponsa* queda il·lustrat en el capítol C425, en què l'agricultor barceloní Pere Joan va reconèixer que la seva esposa (*sponsa*), amb qui encara no havia celebrat matrimoni en faç d'Església, li havia donat 10 lliures després de les esposalles.⁶¹ I en segon lloc, que un cop celebrada la benedicció nupcial,

endavant, vegeu el plànol de Cristina BORAU, *Els promotors de capelles i retaules a la Barcelona del segle XIV*, Barcelona, Fundació Noguera 2003, 178.

58. La publicació del testament d'Eulàlia, muller de Berenguer Geronès, es va fer el 15 de desembre de 1458 a la casa del notari Bernat Montserrat, situada en el carrer de Bell-lloch (AHPB, 159/44, f. 51v).

59. AHPB, 159/44, f. 13r, 19v, 25r, 143r, 158v.

60. Se sol utilitzar *vir* com a sinònim de *maritus* quan és una referència a futur. Així, per exemple, quan Constança va posar en mans de Pere Dalanès un conjunt de béns per tuïció del dot, aquest va ser designat com a *future viro meo* (AHPB, 159/3, f. 52v-53r, 29-05-1434). En canvi, dos mesos més tard, en donar-li dos censals morts, la denominació que va rebre és la de *marito meo* (AHPB, 159/3, f. 88r-88v, 24-07-1434).

61. *Ego, Petrus Jobannis, agricultor civis Barchinone, oriundus vero Villefranche Penitensis, filius Petri Jobannis, agricultoris dicte ville, et domine Jobanne, eius uxoris, defunctorum, confiteor et recognosco vobis, domine Margarine, sponse mee, cum qua Deo duce de proximo matrimonium iuxta divinas institu-*

ja eren marit i muller, es dedueix clarament del capítol C345, que presenta la singularitat que la parella ja havia fet les dues celebracions matrimonials.⁶² En realitat, ja havien fet capítols abans de casar-se, però es van anul·lar perquè les famílies respectives no estaven satisfetes amb la manera com s'havia escripturat una donació relacionada amb el matrimoni. En els nous capítols, redactats a l'escriuaria de Bernat Montserrat, la núvia fou considerada muller.⁶³

Més enllà d'aquests dos casos, en què la referència directa a les esposalles i a la benedicció nupcial demostren quan s'empraven els termes d'espòs, esposa, marit i muller a la documentació, n'hi ha molts que, malgrat que no es pugui demostrar, ja que no consta explícitament si s'havien celebrat les esposalles i/o les noces, reforcen la hipòtesi sobre les circumstàncies en l'ús d'aquesta terminologia, especialment gràcies al contrast entre els capítols matrimonials i les èpoques de dot,⁶⁴ l'ús del terme *sponsa* en documents propers a la redacció dels capítols matrimonials, que habitualment tenien lloc

ciones et canonicas sanciones in facie Sancte Matris Ecclesie celebrare debeo, quod habui et recepi a vobis sive pro vobis in dotem et pro dote vestra ac nomine dotis vestre post dictas sponsalicias inter me et vos, ut preffigitur, contractas, scilicet in bonis mobilibus bene valentibus et iusto precio stimatis decem libras monete Barchinone.

62. *Matrimoni sia stat tractat, fet e concordat entre en Barthomeu de Barut, traginer, ciutedà de Barchinona, fill d'en Johan de Barut, traginer, ciutedà de la dita ciutat, e de la dona na Maria, muller sua, de una part; e na Francina, donzella, filla d'en Johan de Vilanova, quòndam, parayra de draps de lana, ciutedà de la dita ciutat, e de la dona na Marquesa Vilava, qui fou muller de aquell e ara monge del monastir de Sancta Maria Magdalena de les dones panedides de la dita ciutat, de la altre part, entre los quals Barthomeu de Barut e Francina sien ja fetes esposalles per paraules de present e presa benedicció eclesiàstica.*

63. *Ítem lo dit Barthomeu de Barut fa e ferma carta dotal o spoli a la dita Francina, muller sua, de trenta lliures de Barchinona.*

64. En alguns capítols matrimonials hi ha més d'una època de dot, a la primera de les quals la núvia és designada com a *sponsa*, mentre que a les següents ja és *uxor* i aquesta terminologia quadra cronològicament amb la previsió de les celebracions que hi ha en els capítols matrimonials. Per exemple, en els de Joan Andreu i Antònia, datats el 6 d'agost de 1439 (C42), els nuvis es van comprometre a fer matrimoni per paraules de present aquell mateix dia i la benedicció nupcial en el proper mes de setembre. Hi ha una primera època, del 22 d'agost d'aquell any, en què Antònia és qualificada d'*sponsa* (AHPB, 159/8, f. 51r). En canvi, en una segona època, del 18 de setembre següent, va rebre el qualificatiu d'*uxor* (AHPB, 159/8, f. 64v). Altres casos anàlegs: en el C82 (12-01-1442) es van preveure esposalles en 15 dies i benedicció nupcial el maig següent, hi ha una època del 23-01-1442 en què la núvia és *sponsa* (AHPB, 159/11, f. 88v) i una segona del 01-07-1442, ja *uxor* (AHPB, 159/15, f. 15r-15v); en el C104 (06-11-1443), les esposalles s'havien de celebrar el mateix dia i la benedicció durant el mes de novembre, hi ha una primera època del 14-11-1443, en què la núvia és *sponsa* (AHPB, 159/14, f. 4r), i més endavant és tinguda per *uxor* en una segona època del 28-08-1444 (AHPB, 159/15, f. 42v); en el C222, del 22-03-1452, el compromís era celebrar esposalles el mateix dia i al cap d'un any rebre la benedicció nupcial, hi ha una primera època del 26-03-1452, amb la núvia com *sponsa* (AHPB, 159/22, f. 90v), i una segona, del 05-05-1453, ja com a *uxor* (AHPB, 159/23, f. 45r-45v); i en el C349 (21-12-1458), en què es va preveure celebrar les esposalles el mateix dia i la celebració nupcial en el proper mes de gener, hi ha una època del 20-01-1459 en què la núvia és considerada *sponsa* (AHPB, 159/31, f. 95r) i una època posterior, de l'01-03-1459, que ja és *uxor* (AHPB, 159/31, f. 95r).

el mateix dia o pocs dies abans de les esposalles,⁶⁵ l'ús exclusiu *d'uxor* en les definicions de drets hereditaris de les núvies, que es pactaven en els capítols matrimonials que es farien després de la benedicció nupcial,⁶⁶ l'ús del terme *uxor* quan ja ha transcorregut molt temps des del compromís matrimonial⁶⁷ i el fet que, sense excepció, la seqüència sigui sempre *sponsa* i *uxor*, de manera que després del terme *uxor* la dona ja no sigui mai més *sponsa* del mateix home. Per tant, en concordança amb les paraules emprades a la documentació, utilitzarem espòs i esposa per a les parelles que han celebrat matrimoni per paraules de present i encara no han rebut la benedicció nupcial, i marit i muller per quan han fet les dues celebracions matrimonials. Anàlogament, a tots els efectes considerarem que si una persona és qualificada de *sponsus* o *sponsa* es troba justament entre les esposalles i la benedicció nupcial i si, en canvi, rep el qualificatiu de *maritus* o *uxor*, és que ja han fet els dos actes públics de consentiment matrimonial.

65. En posem alguns exemples: Gabriela, esposa de Joan Eiximenis Navarro, el 04-07-1436 va reconèixer que li havien pagat el que li devien de soldada (AHPB, 159/5, f. 37r), tan sols sis dies després dels capítols matrimonials (C14). La mateixa Gabriela, ja vídua de Joan Eiximenis Navarro, es va comprometre en matrimoni amb Antoni Cardona en capítols del 13-03-1441. Al cap de poc més d'un mes va reconèixer que li havien fet un pagament relacionat amb el dot del seu anterior matrimoni. Hi és qualificada de *sponsa* i la seva nova parella, Antoni Cardona, de *sponsus* (AHPB, 159/10, f. 43v, 22-04-1441). Francesc Gomar i Aldonça van fer capítols matrimonials el 26-09-1441, en què es van preveure esposalles el mateix dia i celebració nupcial a la propera festa de Sant Andreu (C76). El 19-10-1441 —per tant, segons la previsió, entre les esposalles i el matrimoni en faç d'Església— Aldonça, que era *sponsa* de Francesc Gomar, va nomenar un procurador per reclamar els diners que li corresponien (AHPB, 159/11, f. 36v).

66. En alguns capítols matrimonials el nuvi que donava el dot es comprometia a fer definició o renúncia als drets hereditaris a favor de familiars, habitualment els pares, que li havien fet la donació *propter nuptias*. El compromís era fer-ho uns dies, normalment 10 o 15, després de la celebració en faç d'Església. Per exemple, a C204, els dos nuvis *promittimus vobis, dicte domine Jobanne, quod lapsis decem diebus postquam dictum matrimonium fuerit celebratum in facie Ecclesie inter nos, ego, dicta Eulalia, cum consensu et voluntate dicti futuri viri mei, si inde requisiti fuerimus, faciam et firmabo vobis, dicte domine Jobanne, matri mee, et etiam heredibus dicti quondam patris mei, et vestris ac suis perpetuo donacionem, absolucionem, diffinicionem et remissionem de tota parte hereditate*. S'han localitzat 10 definicions de drets hereditaris de dones arran dels seus matrimonis i totes eren ja qualificades de mullers (AHPB, 159/12, f. 91r; 159/13, f. 11v-12r; 159/17, f. 20v, 95v; 159/26, f. 51r; 159/27, f. 3v-4r; 159/27, 24r-24v, 76r-76v, 95v; 159/37, f. 59v).

67. El gerrer barceloní Gabriel Vestit va reconèixer a la seva muller (*uxor*) Caterina que havia rebut el dot que s'havia pactat set anys abans (AHPB, 159/11, f. 56r, 29-11-1441). El mateix va fer el teixidor Guillem Bonet a la seva muller Elienor, però havent-ne transcorregut catorze des de la carta dotal (AHPB, 159/24, f. 7r, 29-08-1453). I al voltant de 18 anys després del dotalici, Joan Eimeric Sallent, donzell domiciliat al Vallès, va fer capítols matrimonials a la seva muller Maria (AHPB, 159/24, f. 55v, 10-12-1453).

3.2. *Les promeses prèvies als pactes matrimonials*

En alguns casos ha quedat constància de promeses prèvies als capítols matrimonials, és a dir, d'instruments en què ambdues parts manifesten la seva voluntat de contraure matrimoni, amb un seguit de condicions, però que no inclouen els apartats bàsics dels capítols matrimonials, especialment la constitució del dot i l'instrument dotal, que s'escripturen més endavant. Els anomenem promeses perquè és el nom que els va donar el notari quan els va resumir: *instrumentum promissionis factum super certo matrimonio fiendo*.⁶⁸

No era una situació ordinària, ja que tan sols se n'han localitzat sis. Sembla, doncs, que quan els nuvis i/o els respectius entorns familiars pactaven les condicions econòmiques del futur enllaç, no devien trigar gaire temps en posar-los per escrit davant d'un notari o bé que, si per qualsevol raó no es podien redactar els capítols ràpidament, no es considerava necessari donar fe pública a la promesa. Que es recorregués al notari per deixar constància d'aquestes promeses devia venir motivat, doncs, per causes relativament excepcionals.

Es coneix a l'enllaç C75, que té una promesa prèvia feta mig any abans dels capítols matrimonials: els nuvis no es podien casar fins aconseguir la dispensa apostòlica per parentiu. En aquell moment ja s'havien redactat els capítols matrimonials, senyal que ja estava tancat el pacte i que tan sols faltava esperar que arribés l'autorització eclesial. Ambdues parts es van comprometre a fer tot el possible per aconseguir la dispensa i, mentrestant, no pactar matrimoni amb ningú altre. Òbviament, no hi ha cap termini específic per a la celebració matrimonial.⁶⁹

Quant als cinc restants, no és possible escatir la raó per la qual es van fer les promeses prèvies. N'hi ha tres amb una estructura semblant: C98 (23-03-1443),⁷⁰ C105 (05-11-1442)⁷¹ i C115 (22-05-1444).⁷² Els nuvis es va comprometre a contraure matrimoni i a fermar capítols matrimonials, així com a no concertar matrimoni amb altres persones. Les promeses contenen informació sobre dot i escriu, que havia de ser ratificada en els corresponents capítols matrimonials. L'únic que varia entre promesa i capítols és la previsió temporal de les celebracions. Així, en les promeses de C98 i C115, fetes encara no un mes abans que els corresponents capítols, la diferència de termini és petita.⁷³ En canvi, per a C105, la previsió no es va acomplir, ja que a la promesa, de novembre de 1442, es va estipular que es farien les celebracions en el proper

68. AHPB, 159/30, f. 41v-42r (28-02-1458), relacionat amb C339.

69. AHPB, 159/10, f. 35r-35v (31-03-1441).

70. AHPB, 159/13, f. 2v-3r.

71. AHPB, 159/12, f. 29v-30r.

72. AHPB, 159/14, f. 88r.

73. A la promesa prèvia de C98 el termini previst per a les celebracions era el mes de maig, que a les capitulacions es va avançar a l'abril. A C115, en canvi, a la promesa es va establir el juny i el setembre com a termini de les esposalles i la benedicció nupcial respectivament, que van passar a un únic termini del 15 de juliol en els capítols matrimonials.

mes de maig, però en realitat els capítols no es van fermar fins al novembre de 1443.

La promesa de C412 (05-04-1462),⁷⁴ feta molt poc abans que els capítols matrimonials, presenta la singularitat que aquests ja estaven fets i ordenats, de manera que els nuvis el que van fer es comprometre's a fermar-los i aprovar-los. A més, la promesa inclou el termini de celebració de les esposalles i de la benedicció nupcial, apartat que no apareix en els capítols matrimonials. Del darrer cas trobat, el de C339, no se'n poden conèixer les característiques perquè està etceterat en el manual.

A banda d'aquests casos, a C282 consta un document previ als capítols matrimonials que, si bé no es pot considerar pròpiament una promesa, com en els casos comentats, és un contracte que inclou la previsió d'un futur matrimoni i que està lligat al treball agrícola. En els capítols matrimonials els pares de la núvia van reconèixer que havien fet arres —malauradament no en dona la data— al futur marit, en el qual li havien promès una soldada de 10 lliures anuals, que es devia haver pactat que serien la seva futura contribució com a aixovar.⁷⁵ No és estrany que sigui excepcional a la mostra, ja que era necessari que procedís d'un entorn rural i que, a més, fos la núvia la receptora de dot. En altres conjunts documentals aquesta situació podria ser més freqüent.

3.3. *Els capítols matrimonials*

3.3.1. Descripció dels capítols matrimonials

L'objecte d'aquest estudi són els capítols matrimonials del notari Bernat Montserrat. Caldrà, doncs, especificar quins són els documents que s'han seleccionat i descriure'ls detalladament.

En primer lloc, cal fer una precisió terminològica. El que interessa són aquells documents que estableixen les condicions i les obligacions concretes per una parella, i sovint també pel seu entorn familiar i/o social, per tal que pugui formar un matrimoni de ple dret. Independentment de la forma que adoptin, aquests documents són els que donen constància de la creació de matrimonis, la qual cosa permet la identificació dels nuvis i de les coordenades bàsiques, sobretot de tipus econòmic, tot i que no exclusivament, que fonamenten l'enllaç. Perquè formin part de la base d'un estudi demogràfic i socio-

74. AHPB, 159/36, f. 51r-51v.

75. *E per lo qual loguer o soldada sua —68 lliures que se li devien— li fou promès deu lliures per any en una carta de arres feta entre los dits Arnau Galier e dona Constança, muller sua, de una part, e lo dit Francesch Puig, de l'altre, sobre lo dit matrimoni fabledor entre lo dit Francesch Puig e la dita Eulàlia, en poder d'en Bernat Montserrat, notari devall scrit, la qual carta, per ço com matrimoni o solució de dot que ara lo dit Francesch aporta a la dita Eulàlia, és en altre forma, volen que sia nul·la e sots los presents capítols sia compresa.*

econòmic, l'objectiu principal no és la forma concreta d'aquests documents, sinó el contingut. En aquest sentit, seria més apropiat parlar que s'han seleccionat pactes o contractes matrimonials, que són termes més genèrics, que no pas capítols matrimonials, que fan referència a un tipus documental concret.

Ara bé, la forma capitular, és a dir, aquella que reuneix en un sol document les diferents parts incloses en el contracte matrimonial, és l'adoptada sempre en els protocols del notari Bernat Montserrat, de forma que, en el cas que ens ocupa, es pot identificar el contingut buscat amb la forma que pren a la documentació. Tanmateix, la forma adoptada pel notari no respon exclusivament a l'estructura de capítols que ha estat descrita a la bibliografia. Aquesta és la més usual, però n'hi ha una altra que, tot i mantenir també la forma capitular, té elements diferents de l'anterior. Òbviament, també han estat seleccionats perquè són testimonis d'enllaços matrimonials i aporten les dades fonamentals perquè puguin ser inclosos a l'estudi.

A l'hora de fer la descripció, la base és la versió del manual, que és la més completa. El primer tipus de capítols matrimonials, que anomenem tipus A, té l'estructura clàssica que apareix descrita a les principals referències bibliogràfiques:⁷⁶

a) Preàmbul en llatí, en el qual dues parts reconeixen que han concordat un matrimoni entre un home i una dona que es regirà per uns capítols que s'insereixen a continuació. Cada part correspon a les persones de l'entorn del nuvi i de la núvia, generalment familiars, que han intervingut en el pacte i que queden afectats per algun tipus d'obligació, com pagar un dot, obligar uns béns, renunciar a una heretat, etc.

b) Els capítols pròpiament dits, escrits en català, amb els apartats corresponents. Utilitzarem el terme capítol per fer referència al document sencer i apartats per a designar cadascuna de les parts que el formen. A continuació hi ha, en l'ordre en què solen aparèixer a la documentació, els apartats més habituals dels capítols matrimonials, amb el benentès que no sempre hi són presents, ja que això depèn de la situació familiar i personal dels dos cònjuges:

- Donació al receptor: Heretament o donació al cònjuge receptor de dot.
- Donació al donador: Donació al cònjuge donador de dot per part del seu entorn familiar i/o social.
- Constitució dotal: la núvia o nuvi donador de dot en fa donació al receptor.

76. Jesús LALINDE ABADÍA, «Los pactos matrimoniales catalanes», 217-221; Maria Teresa FERRER I MALLOL, «L'instrument notarial (segles XI-XV)», dins *Actes del II congrés d'història del notariat català*, Barcelona, Fundació Noguera 2000, 49-50.

– Carta dotal o dotalici: el receptor reconeix al donador el dot rebut, s'obliga a retornar-lo en cas de restitució i, si escau, dona l'escreix.

– Debitori/àpoca: si no es fa el pagament complet del dot quan es firmen els capítols matrimonials, el donador del dot o el seu entorn familiar/social es compromet a fer-ho en un termini o en uns terminis especificats. Si, en canvi, el dot ja s'ha pagat, el receptor ho reconeix amb una àpoca.

– Compromís de renúncia als drets hereditaris: els nuvis que reben donació del seu entorn familiar es comprometen a renunciar als drets hereditaris quan en siguin requerits, sempre i quan s'hagi fet efectiva la donació.

– Arres o compromís de celebració: els nuvis es comprometen mútuament a celebrar esposalles i matrimoni en faç d'Església en un termini concret, sota penalització, anomenada arres, i a no concertar matrimoni amb ningú altre. En alguns capítols hi ha un termini per a les esposalles i per a la celebració eclesial i en d'altres el termini és únic per als dos esdeveniments. També és habitual l'existència de fermances. Se sol incloure la possibilitat d'escurçar o prorrogar el termini imposat si dues persones, una de cada part, ho acorden.

És habitual que s'inclouï la previsió que es facin tantes cartes públiques sobre el pacte matrimonial com sigui necessari. Anàlogament, hi sol haver un apartat en què el contraent que aporta el dot es compromet a incrementar-lo en un futur si rep més béns. Aquest compromís és acompanyat pel de l'altre cònjuge de reconèixer aquesta contribució i augmentar-ne, si escau, l'escreix corresponent.

Altres apartats que apareixen esporàdicament són els de l'obligació del nuvi a ser emancipat en un termini determinat,⁷⁷ de mantenir els fills d'anteriors matrimonis de la núvia⁷⁸ o de viure en una població determina-

77. En una quinzena de capítols hi ha apartats que fan referència al compromís del nuvi a ser emancipat pel seu pare en un termini concret. L'emancipació està relacionada amb la cessió per part del pare al fill de la meitat de l'usdefruit que té sobre els béns adventicis del fill. Així, almenys, s'expressa en C203: *quod hinc ad festum Nathalis Domini primo venturum dictus Johannes Poch, pater meus, emancipabit me a sua patria potestate, dimittendo michi dimidiam ususfructus sibi pertinentis in bonis meis adventicis pro premio ipsius emancipationis, ut moris est fieri*. En un capítol, el C13, l'emancipació no es promet fer-la en un futur, sinó que es fa en el mateix pacte matrimonial: Joan Serradell va emancipar el seu fill Jacme, davant el veguer de Barcelona, tot remetent-li la meitat de l'usdefruit que tenia sobre els seus béns adventicis.

78. Per exemple, Pere Favar es va comprometre a mantenir i alimentar Narcisa, filla de la seva futura muller, fins que complís set anys. Aquest compromís el va adquirir davant la núvia i el tutor testamentari de Narcisa (C112). Anàlogament, Joan Bisbal es va obligar a mantenir Eulàlia Bernardina, filla de la seva futura muller, de 3 anys, durant una dècada (C312).

da,⁷⁹ entre d'altres.⁸⁰ La informació pot arribar a ser molt rica i interessant, atesa la diversitat de les situacions familiars i dels conseqüents pactes matrimonials, però per al tractament estadístic no interessien les situacions particulars, sinó el que apareix de forma general i regular.

c) Tancament del pacte, novament en llatí, en què les dues parts aproven els capítols i prometen complir-los sota pena pecuniària (arres). Habitualment inclou les clàusules de renúncia de drets que afecten a qualsevol de les persones que apareixen en el preàmbul.

d) Els testimonis de les fermes dels intervinents.

e) Minutades curtes i etceterades, escrites en llatí, de cadascun dels apartats que anteriorment s'han escrit en català. És habitual que se'n faci referència amb expressions del tipus *iuxta seriem et tenorem dictorum capitulorum*. És en aquesta part que els escrivans informen sobre la cancel·lació dels deutoris dels dots, mitjançant un traç ondulat i la corresponent nota al marge.

En aquesta part sol aparèixer una clàusula que no té correspondència amb cap dels capítols redactats en català. Està situada entre la carta dotal i el deutor/àpoca. Habitualment només hi ha les tres primeres paraules: *Conditor omnium Deus*. Gràcies a la versió completa d'alguns capítols en els dos llibres de Bernat Montserrat, és possible conèixer la clàusula *in extenso*.⁸¹ Correspon a la fórmula de compromís i recull, amb cita bíblica inclosa, la visió cristiana aleshores vigent sobre el matrimoni.⁸² Ens hi referirem com a clàusula de compromís matrimonial.

El segon tipus, que designem com a B, és una versió simplificada del tipus A, que es caracteritza fonamentalment perquè no hi ha versió en català dels

79. Joan d'Ayala es va comprometre a viure a Barcelona amb la seva futura muller: *Item es convingut entre les dites parts que durant matrimoni entre los dits Johan d'Eyala e Caterina, sdevenidor (sic) muller sua, lo dit Joan d'Eyala haie a fer-se habitació pròpia contínua ab la dita sdevenidor (sic) muller sua dins la ciutat de Barchinona e no en altre part* (C121).

80. Un parell de capítols exemplifiquen aquestes situacions, relativament excepcionals. El notari Honorat Saconamina va prometre al seu futur gendre que li pagaria un terç dels beneficis de l'escrivania, sempre que hi treballés (C240). Arran del casament de Joan Piquer, ell i el seu germà Miquel van pactar que formarien una companyia per regir una botiga de mercaderia en el carrer de Mar de Barcelona durant tres anys. S'hi van especificar les quantitats que cada germà hi invertiria i com es repartirien l'activitat i els guanys (C406).

81. Per exemple, *Conditor omnium Deus cum in mundi inicio cuncta creasset de nichilo, ex osse viri dormientis formam fecit mulieris, ex uno duos faciens, duos unum esse debere monstravit. Ipso attestante, qui ait "Relinquet homo patrem suum et matrem suam et adberibit uxori sue et erunt duo in carne una". Qua propter, in Dei nomine, ego, Leonardus Serra, traginerius ripparie, civis Barchinone, pro creandorum filiorum amore elegi assumere in uxorem vos, Caterinam, domicellam, filiam Petri Ner, quondam, sartoris ville de Baburi, insule Sardinie, et domine Marie, viventis, que fuit uxor eiusdem* (C148).

82. Teresa VINYOLES I VIDAL, «La vida privada a l'època gòtica», 72; Maria Teresa FERRER I MALLOL, «L'instrument notarial (segles XI-XV)», 69.

capítols, sinó que està escrita completament en llatí. Està formada per les minuts dels apartats en què es divideix el pacte matrimonial, com al final del tipus A. Tanmateix, a diferència d'aquell, en el tipus B les minuts contenen més informació o estan menys resumides o etceterades, ja que no hi ha el recurs de referir-se als apartats inserits més amunt. Com a conseqüència, en aquestes minuts hi ha més informació que la que apareix al final dels apartats dels capítols matrimonials del tipus A. No hi ha mai la clàusula sobre la realització de tantes còpies del document com sigui necessari. Malgrat que no hi ha els capítols redactats en català, aquesta tipologia també és capitular, ja que les minuts, en llatí, relacionades amb el pacte matrimonial estan escrites el mateix dia i de forma consecutiva en el manual.

Hi ha alguns capítols matrimonials que no responen a les característiques formals generals descrites, la qual cosa afecta l'extracció posterior de la dades de l'enllaç. Són els següents:

– Els capítols C1, C322 i C373, de tipus A, tenen etceterats els capítols en català. Les minuts que hi ha més endavant tenen el mateix contingut resumit que la resta de capítols de tipus A, de manera que no se supleix la manca d'informació.

– Els capítols C5, C102, C117, C252 i C368, de tipus A, no tenen les minuts en llatí després dels capítols redactats en català i el tancament del pacte.

– Tots els capítols contenen un sol enllaç matrimonial, excepte els C143 i C144, que estan inclosos en el mateix document.

– Els capítols C15, C85, C94, tots de tipus B, estan clarament incomplets en el manual, ja que finalitzen abans de les arres i presenten un llarg espai en blanc fins al següent document, senyal que probablement s'havia previst acabar-los, tasca que, potser per descuit, no es va dur a terme.⁸³ El C226 (tipus A) està incomplet en el manual, però es poden completar els apartats de renúncia i arres gràcies a la versió que hi ha a la bossa del mateix protocol.

La distribució dels 441 capítols matrimonials segons la tipologia en els manuals de Bernat Montserrat és la següent:

Tipus	Nombre
A	246 (55,8 %)
B	195 (44,2 %)

83. Tot indica que realment els matrimonis van celebrar-se, ja que hi ha èpoques de tot el dot tant de C15 (AHPB, 159/3, f. 95v, 13-08-1434) com de C94 (AHPB, 159/12, f. 90v-91r, 10-03-1443).

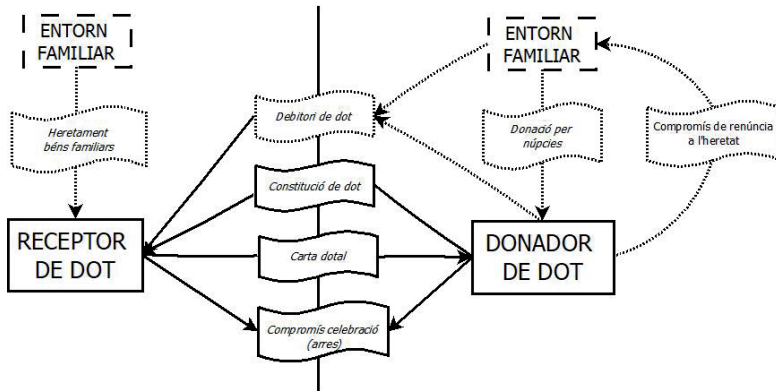
En el quadre següent hi ha el percentatge de la presència dels vuit principals apartats (dues donacions als nuvis, constitució dotal, dotalici, debitori/àpoca, compromís, renúncia als drets hereditaris i arres), segons la tipologia del document:

	Tipus A	Tipus B	Total
Donació al nuvi receptor	68 (27,6 %)	13 (6,7 %)	81 (18,4 %)
Donació al nuvi donador	152 (61,8 %)	21 (10,8 %)	173 (39,2 %)
Constitució dotal	206 (83,7 %)	24 (12,3 %)	230 (52,2 %)
Dotalici	245 (99,6 %)	191 (98,0 %)	436 (98,9 %)
Debitori/àpoca	241 (98,0 %)	184 (94,4 %)	425 (96,4 %)
Compromís	170 (69,1 %)	71 (36,4 %)	241 (54,4 %)
Renúncia	113 (45,9 %)	24 (12,3 %)	137 (31,1 %)
Arres	245 (99,6 %)	169 (86,7 %)	414 (93,9 %)

En el quadre següent hi ha el nombre d'apartats principals que tenen els capítols matrimonials per a cada tipologia:

Nombre d'apartats	Tipus A	Tipus B
1	0 (0,0 %)	3 (1,5 %)
2	0 (0,0 %)	23 (11,8 %)
3	8 (3,3 %)	89 (45,6 %)
4	57 (23,2 %)	46 (23,6 %)
5	30 (12,2 %)	15 (7,7 %)
6	51 (20,7 %)	13 (6,7 %)
7	69 (28,0 %)	5 (2,6 %)
8	31 (12,6 %)	1 (0,5 %)

És evident que els pactes matrimonials que es van escripturar amb la tipologia A són més complexos que els de tipus B. Tenint en compte que pràcticament la totalitat dels capítols matrimonials compten amb tres apartats bàsics, que són el dotalici, el debitori/àpoca i les arres, només prop d'un 40 % dels de tipus B tenen algun apartat més —només un de cada sis en té més de 4—, mentre que per als de tipus A aquesta proporció és superior al 96 %. La conclusió, doncs, és que el tipus A servia per a aquells pactes matrimonials amb una major complexitat i, de retruc, amb un major nombre d'intervinents.

De l'estadística dels apartats que apareixen en els capítols matrimonials, es dedueix que la seva base eren el dotàlic, el debitori/àpoca i les arres, ja que gairebé sempre hi són presents, tal com mostra l'esquema, en què s'han marcat amb vora discontinua aquells apartats que, malgrat que no apareixen sempre, són força habituals en els capítols matrimonials. La transacció del pacte matrimonial consistia, doncs, que un dels nuvis, habitualment l'home, més ben posicionat econòmicament, ja que disposava o podia disposar de rendes, enllaçava amb l'altre a canvi d'una contraprestació econòmica, el dot, que servia per al sosteniment de les càrregues del matrimoni i alhora com a assegurança de viduïtat, ja que se li hauria de retornar en cas de dissolució de l'enllaç. D'aquí que gairebé tots els capítols tinguin la carta dotal i, de retruc, el debitori o l'àpoca. Que calia certificar que, tard o d'hora, s'havia pagat el dot queda palès en el gran nombre d'èpoques de dot que hi ha en els manuals d'aquest notari, moltes de les quals estan també anotades en els marges dels debitoris dels capítols matrimonials.⁸⁴ L'altre apartat consubstancial als capítols és el compromís de fer les celebracions públiques. La resta, com els herelements, donacions, renúncies a heretats, etc., estava relacionada amb la carta dotal, però no és inherent als capítols matrimonials, ja que la seva presència depèn de les circumstàncies particulars dels dos nuvis. Així, per exemple, si els nuvis eren adults i els seus pares eren morts, no hi havia donació ni renúncia a l'heretat paterna i materna.

84. Per exemple, a C99 el debitori està ratllat amb un traç ondulat i hi ha l'anotació següent: *die sabbati X mensis augusti, anno predicto, fuit cancellatum sequens debitorium instrumentum de voluntate dicti Johannis Rupia, eo quia fuit contentus de dictis decem libris, presentibus testibus Johanne Molla, fusterio, Johanne Magistri, textore panni lini, et Anthonio de les Comes, scriptore, habitatoribus Barchinone*. Efectivament, el 10 d'agost de 1443 hi ha la corresponent àpoca de 10 lliures (AHPB, 159/13, f. 62r). La va precedir una de 5 lliures 4 sous 8 diners del 28 de juny d'aquell mateix any (AHPB, 159/13, f. 41r).

Algunes circumstàncies provoquen que els apartats bàsics no apareguin en els capítols matrimonials. Quant al dotalici, només hi ha cinc capítols que no el tenen. En un cas, perquè no s'havia decidit encara qui pagaria el dot, si el nuvi o la núvia, ja que s'estava pendent de la resolució d'un plet judicial. En cas que fos favorable a la família de la núvia, podria rebre el mas i aleshores el nuvi aportaria aixovar. En cas contrari, ella hauria d'aportar dot (C154). En els altres casos, tot indica que el dotalici es va fer en un altre moment. Així es fa palès a C206, en què la núvia, lliberta, es va comprometre a aportar com a dot les 50 lliures que li havia promès el seu antic amo quan les rebés. Els capítols són del 27 de novembre de 1450 i el dotalici, segons es llegeix en l'anotació al marge, es va fer el 16 de novembre de 1451. Probablement una circumstància semblant, tot i que no va quedar documentada en els capítols matrimonials, hi ha al darrere dels enllaços C111 i C223, en què les núvies també eren llibertes, i C414.

No hi ha deutoris o èpoques en quinze capítols, entre els quals hi ha els cinc que no tenen carta dotal i els set que el dot està format únicament per un bé inestimat (C4, C31, C152, C262, C266, C324, C428). Dels altres quatre, n'hi ha dos que, malgrat que no tinguin l'apartat, sí que inclouen una anotació al marge en què es fa referència a l'època del pagament, molt propera en el temps als capítols matrimonials (C42 i C412). És possible, doncs, que en alguns casos, si el pagament es preveia fer al poc temps, s'optés per no fer el debitori.⁸⁵

Respecte a les arres, no existeixen en vint-i-set capítols matrimonials. No hi són en els tres que estan clarament incomplets en el manual (C15, C85, C94) ni tampoc en el C393, que acaba amb una època. Quant als vint-i-tres restants, la causa és que els capítols no es van fer, com era habitual, abans de les esposalles. S'analitzen més endavant.

3.3.2. El procés de redacció dels capítols matrimonials

L'existència de documentació relacionada amb els pactes matrimonials, tant a les bosses dels manuals com en els dos llibres del notari Bernat Montserrat, permet resseguir el procés des de l'encàrrec per part dels interessats fins al lliurament del document en pública forma. Concretament, s'han trobat onze versions de capítols matrimonials a les bosses dels manuals i altres sis en els llibres, de tots els quals hi ha la versió en els manuals, de manera que poden comparar-se.⁸⁶

85. Ni a C151 ni a C329 hi ha debitori/època ni cap anotació al marge sobre un pagament posterior. Una possibilitat és que es fes en una altra notaria.

86. Les versions trobades a les bosses corresponen als capítols C27, C225, C226, C228, C248, C253, C299, C358, C378, C380 i C395. En els llibres hi ha les de C148, C150, C398, C399, C400 i C402.

El procés segueix els passos ja coneguts i ressenyats —encàrrec, redacció de la cèdula o esborrany, inserció en el manual, extensió en el llibre i redacció i lliurament del document en pública forma—,⁸⁷ però s'hi poden afegir algunes dades interessants. Vuit de les onze versions de les bosses dels manuals corresponen a les cèdules dels capítols matrimonials. Són del mateix tipus, A o B, que les que hi ha en els fulls del manual, però amb un major nombre de correccions i esmenes. Les dues que corresponen a la tipologia A, però, només tenen la part dels capítols en català i no hi ha rastre de les minutes resumides en llatí. Excepte la del C226, que es va acabar anul·lant, com veurem més endavant, i la C228, la resta de cèdules presenta un línia vertical que les ratlla, indicació que fa referència al fet que s'havien passat al manual. També hi ha la ferma dels intervinents. En dues cèdules, a més, s'inclou la llista de béns mobles que van ser aportats per la núvia com a dot (C253 i C299).

La cèdula o esborrany es passava més endavant al manual, tal com queda palès en l'anotació d'un dels tres que té els capítols etceterats: *sunt ipsa capitula continuata in cedula* (C373).⁸⁸ D'aquest esborrany —és a dir, dels capítols redactats en català— se'n derivaven de forma automàtica les minutes dels diversos instruments que es posaven a continuació de forma molt resumida en el manual, tot constituint el tipus A. En els de tipus B, en canvi, no hi ha diferències entre el text de l'esborrany i la minuta del manual. La versió del manual era la que utilitzaven els escrivans per fer anotacions sobre l'anul·lació dels deutoris de dot, notes que són inexistentes en els esborranys.

Les sis versions del llibre, prèvies a la redacció del document en pública forma, mostren clarament que no es lliuraven tots els apartats dels capítols matrimonials. Malgrat que en el manual hi hagi minutes de diferents apartats —vuit en el cas de C399 i C402—, en el llibre només hi ha, *in extenso*, tots els dotalicis, els compromisos matrimonials quan apareixen en el manual, que són cinc, excepte un (C402), i l'única època (C148).⁸⁹ Tots aquests instruments en el llibre presenten l'abreviatura *clausum traditum* i/o el ratllat de tres línies verticals, senyal que van ser redactats en forma pública i lliurats als interessats.⁹⁰ A les anotacions en els marges dels capítols matrimonials dels fulls dels manuals no es fa referència mai al lliurament dels documents als clients, sinó a l'import pagat o de si encara no s'havia fet el pagament.

87. Maria Teresa FERRER I MALLOL, «La redacció de l'instrument notarial a Catalunya. Cèdules, manuals, llibres i cartes», *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos*, 4 (1974), 29-191.

88. Afortunadament, a la notaria de Bernat Montserrat era excepcional que la minuta quedés molt resumida i es fes referència que el contingut era a la cèdula, fet que és freqüent en moltes notaries des de final del segle XIV (Maria Teresa FERRER I MALLOL, «La redacció de l'instrument notarial», 36).

89. En els tres documents localitzats a les bosses dels manuals que no són cèdules (C226, C248 i C378) només hi ha també la versió extesa del dotalici, de l'època i de la fórmula de compromís.

90. Maria Teresa FERRER I MALLOL, «La redacció de l'instrument notarial», 92.

Tot apunta, doncs, que el que interessava tenir i es demanava en pública forma de forma ordinària a la notaria, presumiblement el nuvi donador de dot, era el dotàlic, l'època conforme s'havia fet el pagament i el compromís matrimonial. Creiem que és molt significatiu que no consti cap lliurament de debitori, malgrat que la versió del manual incloïa el debitori en cinc dels sis capítols esmentats. Per què? Creiem que l'explicació més versemblant és que el lliurament dels documents *in mundum* tenia lloc un cert temps després de les celebracions matrimonials, moment en el qual ja s'havien pagat la majoria dels dots. Segurament es devia aprofitar el pagament del dot i, per tant, l'anotació de l'època i la conseqüent cancel·lació del debitori en el manual, per redactar el dotàlic, l'època i el compromís en pública forma. No tenia sentit que aleshores es lliuressin ni debitori ni arres. Només si el pagament del dot no es feia en el termini previst i s'allargava en el temps, el receptor del dot podia tenir interès a demanar al notari que li lliurés el debitori en pública forma. Que això seria una situació poc habitual en donen testimoni les més de 250 èpoques de dot localitzades en els protocols de Bernat Montserrat i de les quals hi ha la data dels capítols matrimonials. A la meitat encara no havien transcorregut quatre mesos i mig des dels capítols matrimonials i només un 30 % superava l'any i un 20 %, dos anys.

3.3.3. Capítols matrimonials posteriors a les esposalles

L'ordre normal, en sentit estadístic, de la seqüència temporal relacionada amb un nou enllaç matrimonial és la següent: capítols, esposalles i benedicció nupcial. Per aquesta raó, en una majoria de capítols matrimonials apareix el compromís dels dos nuvis de celebrar esposalles per paraules de present i noces en faç d'Església. Però no sempre era així. S'han localitzat vint-i-cinc capítols matrimonials fets després de les esposalles. Responen a diverses situacions. És força significatiu, respecte al que s'ha comentat sobre la redacció dels capítols matrimonials, que tots aquests capítols siguin del tipus B.

En primer lloc, hi ha cinc capítols matrimonials en què la núvia és qualificada d'esposa i, per tant, que es van fer després de les esposalles i quan encara els nuvis no havien rebut la benedicció nupcial. Cal suposar que aquesta era la intenció futura. Almenys així es palesa en quatre d'ells. A C126 i C441 hi ha un apartat de compromís de celebració del matrimoni en faç d'Església. Aquest apartat no està present en els altres dos, però el redactat mostra la disposició futura a fer-ho. Així, a C344, el nuvi va reconèixer el dot rebut a *domine Margarite, quam Deo volente ducturus sum in uxorem et nunc iam sponse mee*, i a C425, el nuvi va fer el mateix a *Margarite, sponse mee, cum qua Deo duce de proximo matrimonium iuxta divinas instituciones et canonicas sanciones in facie Sancte Matris Ecclesie celebrare debeo*. En canvi, res es diu d'una futura benedicció nupcial a C132. Com que el temps previst entre els capítols matrimonials i les esposalles solia ser força curt, com veurem més endavant, aquests casos han de

respondre al fet que, per alguna circumstància, es va anar al notari uns dies més tard del que era habitual.

Quant als que es van fer després de la benedicció nupcial, atesa la informació que aporta el document, es poden dividir en quatre grups. En el primer hi ha un únic capítol, el C345, que es va fer després de la celebració del matrimoni per una raó tècnica. Com s'ha comentat més amunt, es van repetir els capítols per insatisfacció amb l'instrument de donació del pare del nuvi al nuvi, fet a l'escrivania del notari Nicolau Safont, poc després dels primers capítols matrimonials de la parella. Els nous capítols, redactats a l'escrivania de Bernat Montserrat quan el matrimoni ja s'havia celebrat en faç d'Església, incloïa la donació en la forma adient i anul·lava els documents anteriors.

El segon grup està format per set matrimonis per als quals es van tornar a redactar els capítols matrimonials perquè els interessats no van poder aconseguir els instruments originals fets quan la parella va casar-se. Les circumstàncies són variades, però en tots ells batega la preocupació del donador del dot —la muller en tots els casos documentats—, perquè quedés constància de la seva aportació econòmica al matrimoni, ja que s'hi diu que ho havia reclamat en diverses ocasions al receptor del dot, que aleshores va sol·licitar un nou dotalici per reconèixer el dot rebut en temps de noces més, si n'hi havia hagut, altres contribucions posteriors, amb l'objectiu d'evitar que la seva parella quedés indotada.⁹¹ Tots aquests capítols estan formats únicament pel dotalici i l'època. En els documents es fa referència a la impossibilitat o dificultat de recuperar els instruments a través de l'escrivania on es van fer en temps de noces. La casuística reflecteix els entrebancs de l'època per recuperar una escriptura, la del dotalici, que o bé no havien demanat en pública forma quan es van casar o, si ho havien fet, l'havien perduda: després que haguessin transcorregut 38 anys el notari ja era mort i es considerava gairebé impossible trobar-la (C20); no es trobaven a l'escrivania, malgrat que s'havia demanat 22 o 30 anys més tard (C427 i C157 respectivament); s'afirmava que el dotalici ja no es trobava en poder del notari amb qui s'havia fermat 35 anys abans (C234); el regent de l'escrivania on s'havia fermat el dotalici, a Tossa, s'havia retirat, tot enduent-se les notes dels instruments (C149); no recordaven el nom del notari i, per tant, no sabien a qui ho havien de demanar (C242); i a causa de la guerra —el nou dotalici es va fer l'any 1464— no era gens còmode ni fàcil recuperar l'instrument original, que havia estat fermat a Castelló d'Empúries uns 12 anys abans (C421).

El tercer grup està format per sis capítols que no es van fer després de la benedicció nupcial per un motiu tècnic ni per la pèrdua de l'instrument, però que, a l'inici del document, justifiquen d'alguna manera que es fes aleshores

91. Per exemple, a C149, *attendens inquam vos, dictam dominam Caterinam, uxorem meam, me pluries verbo requisivisse quatenus vobis de dictis duobus pecunie quantitibus, summam capientibus quadraginta librarum, vobis facerem et firmarem dotale instrumentum, quare ego, volentes vos non remanere indotatam postquam dotem michi, ut est dictum, atulistis.*

i no en el moment de les noces. No sempre es diu la causa del retard ni el temps transcorregut des del casament, però a partir d'aquells dels quals es dona aquesta informació es pot deduir que havien passat alguns anys —dos anys i tres mesos (C231), uns tres anys (C32), més de cinc anys (C391), uns nou anys (C238) i molt de temps (C194)— i que fou per ignorància o inadvertència (C32, C147, C194, C231). No tots, però en una majoria, s'afirma que la muller havia demanat que es fes el dotalici (C32, C194, C231 i C238). En el manual hi ha el dotalici i l'època.

Finalment, en sis matrimonis, a diferència de tots els anteriors, no es dona cap tipus de justificació del retard en la redacció dels capítols matrimonials (C83, C183, C273, C274, C275 i C378). Tampoc hi consta la reclamació de la muller. En els dotalícis consta que la muller va pagar el dot en temps de noces (*tempore nupciarum*) —només en un s'hi explicita el temps que havia transcorregut, que era aproximadament de dos anys (C275)—, excepte en un cas, en què el pagament es va fer després del contracte matrimonial (*post contractum facti et firmati*) (C378).

3.3.4. Capítols matrimonials anul·lats

Alguns capítols matrimonials van ser anul·lats, si bé això no implica necessàriament que el matrimoni no arribés a celebrar-se. No es va celebrar, amb tota seguretat, el C226, ja que l'anotació a l'ençapçament no dona marge al dubte: *matrimonium istud est nullum, ideo ista capitula sunt nulla*. A més, està incomplet.

A les altres anul·lacions hi ha la data en què aquesta va tenir lloc. Quan més allunyada és aquesta data de la dels capítols matrimonials, més probable és que el matrimoni se celebrés. Així, a C126, del 22 de desembre de 1444, l'anotació informa que l'anul·lació va tenir lloc el 25 de febrer de 1450, per voluntat de la mare i de l'àvia, hereves de la núvia, que havia mort intestada. Al nostre entendre, no hi ha dubte que el matrimoni va celebrar-se. L'anul·lació devia venir motivada per la restitució del dot a les dues hereves.

A C155 el lapse de temps entre els capítols matrimonials i l'anul·lació encara fou més curt, de tan sols dos anys i quatre mesos, però el matrimoni va tenir lloc perquè el dia de l'anul·lació, Maria, que consta com a muller de Jacme de Ferrera, va reconèixer que el seu marit li havia tornat els béns mobles que havia aportat en dot en el pacte matrimonial, que havien acordat anul·lar, i que els podria passar a recollir per casa quan volgués.⁹²

92. L'anotació en els capítols matrimonials és la següent: *die sabbati, XII mensis iulii, anno a nativitate Domini M° CCCC° XXXX° nono, fuit cancellatum sequens instrumentum de voluntate par-cium, prout inter ipsas fuit conventum et aparet per apocam factam dicta die*. L'època es troba a AHPB, 159/20, f. 29v (12-07-1449).

Més dubtes presenta el darrer cas d'anul·lació, el C311. Els capítols tenen data 14 d'agost de 1456 i es van anul·lar el 17 de juny de l'any següent, és a dir, 10 mesos més tard, per voluntat de tots els implicats. Les celebracions nupcials estaven previstes per al mateix mes d'agost de 1456.

3.3.5. Modificació dels capítols matrimonials

Habitualment cada pacte matrimonial es plasma en un sol document, els capítols matrimonials. S'ha vist que de vegades hi ha una promesa prèvia, però aquesta no es pot assimilar als capítols matrimonials, ja que no s'hi especifiquen totes les condicions de l'enllaç. També veurem que, un cop la parella siguin marit i muller, és possible que hi hagi noves aportacions econòmiques del donador del dot, que seran convenientment registrades perquè el seu reconeixement implica drets a futur.

En aquest apartat, però, la situació que es vol reflectir és diferent: abans que la parella hagi rebut la benedicció nupcial —i, per tant, es puguin considerar marit i muller—, es modifica el pacte entre les dues parts, la qual cosa genera una nova versió, modificada, dels capítols matrimonials. Es tracta d'una situació força extraordinària, ja que només s'ha documentat en sis matrimonis. En tots ells, a la segona versió dels capítols matrimonials la núvia té la consideració d'esposa, és a dir, que la parella ja ha celebrat esposalles, però no encara la benedicció nupcial. També tenen en comú que la segona versió és de tipus B, només en llatí.⁹³ Comparteixen que en els primers capítols hi ha deutor del dot, mentre que en els segons hi ha directament l'apoca.

En dos casos el motiu de redactar uns nous capítols és la rebaixa del valor del dot i, com a conseqüència, de l'escreix. El pacte inicial de C79 data del 4 de desembre de 1441. Es preveia haver fet les dues celebracions matrimonials en vuit mesos. Tanmateix, un any més tard del temps en què ja havien de ser marit i muller, es van redactar uns nous capítols matrimonials (20-07-1443), que van rebaixar el dot de 45 a 35 lliures⁹⁴ i, conseqüentment, l'escreix de 22,5 a 17,5 lliures. La qüestió, que devia enfrontar les dues parts, va requerir la intervenció d'amics i parents. Es va resoldre que el pare de la núvia no havia de fer front a les 10 lliures que faltaven per arribar al dot acordat inicialment.⁹⁵ Molt probablement s'estava pendent de resoldre aquest assumpte per celebrar la benedicció nupcial, ja que, un cop assolit, es va fixar per al cap de

93. Quant a l'estadística del tipus, A o B, s'ha considerat la tipologia de la primera versió dels capítols matrimonials.

94. L'anotació al marge de la minuta del dotàlic dels primers capítols matrimonials és ben indicativa: *dicta dos est nunc XXXV librarum, ut continetur per instrumentum factum inter dictas partes XX iulii, anno a nativitate Domini M CCCC XLIII*. El deutor es va cancel·lar el dia que es va redactar el nou pacte modificat (20-07-1443).

95. AHPB, 159/13, f. 51v-53r.

només vuit dies. Molt semblant devia ser la situació en el matrimoni C179, si bé el mal estat dels primers capítols matrimonials, de 30 d'octubre de 1448, i el fet que a la versió modificada, feta més de dos anys després (11-12-1450), no contingui cap referència al primer pacte, no han permès conèixer-ne totes les dades. El dot va passar de 20 a 15 lliures i l'escreix, de 10 a 7,5 lliures.⁹⁶

Si la disminució del dot provocava retards importants en la planificació prevista, en els tres casos que el canvi ve motivat per un augment del dot els plans pràcticament no van quedar alterats. No hi ha dubte que rebre un dot major del pactat inicialment havia de ser força ben rebut. En primer lloc, hi ha el matrimoni C61, amb un dot de 62 lliures i mitja, sense escreix, i amb un compromís de fer les dues celebracions nupcials en menys d'una setmana. Gràcies a una anotació al marge de la minuta del dotalici, se sap que se'n va fer un de nou, de 100 lliures, del qual es diu que el primer hi estava comprès.⁹⁷ Malauradament, no s'ha conservat el manual que devia contenir els segons capítols matrimonials, del 9 d'agost de 1440, un mes i mig després dels primers (17-06-1440), però hi ha una dada que permet suposar que el matrimoni no es va retardar: l'època del primer dot, de 62 lliures i mitja, té data del 21 de juny d'aquell any, abans del termini previst de la benedicció nupcial. En els casos anteriors, de disminució de dot, això no era així, sinó que l'època del dot coincidia amb la redacció dels nous capítols.

Molt semblant és el C70: el dot va passar de 20 lliures en la primera versió dels capítols matrimonials, del 7 de maig de 1441, a 50 només al cap de tres dies,⁹⁸ fet que no devia ser aliè a la inclusió d'una nova clàusula en què el futur marit es comprometia a mantenir la filla de la seva futura muller, justament l'endemà dels primers capítols.⁹⁹ Com que la benedicció nupcial estava prevista per a una setmana, cal suposar també que el canvi de dot no va alterar el calendari previst.

A C233 el dot va augmentar de 10 a 20 lliures, i l'escreix, de 5 a 10. Aquesta modificació va fer retardar una mica la planificació, però poc. En els primers capítols, de 27 de maig de 1453, es preveia que al juny ja s'haurien d'haver fet les esposalles i la benedicció nupcial. La realitat és que el 14 de juliol següent es va fer el nou dotalici, amb l'època del nou import. Els primers capítols no van ser anul·lats i els segons no fan cap referència als primers.¹⁰⁰

96. AHPB, 159/21, f. 34v-35r.

97. *Fuit firmatum depost, scilicet VIII augusti dicti anni, aliud dotale instrumentum de centum libris sub quo comprehenditur presens dotale de dictis LXII libris X solidis.*

98. Al marge de la minuta del dotalici dels primers apunts hi ha l'anotació següent: *fuit firmatum aliud instrumentum dotale per dictum Johannem dicte domine Marie de quinquaginta libris X die dicte mensis madii, in quibus sunt comprehense subscripte viginti libre. Ideo hoc dotale instrumentum est nullum.* L'actualització del dot és a AHPB, 159/10, f. 53v-54r.

99. AHPB, 159/10, f. 51v-52v (08-05-1441).

100. Al marge de la minuta del dotalici dels primers apunts hi ha l'anotació següent: *fuit factum aliud dotalicium instrumentum infra scilicet XIII tulli dicti anni.* El debitori també està ratllat.

El darrer cas, que correspon a l'enllaç C409, no va venir motivat per un canvi de dot, sinó per la inclusió de la mare del nuvi com a garant del dotalici. Així, en els primers capítols matrimonials, del 3 de febrer de 1462, només el nuvi i el pare del nuvi van fermar el dotalici, mentre que en els segons capítols matrimonials, del 12 d'octubre de 1462, hi ha també la mare. De fet, en el marge de la minuta del primer dotalici hi ha una anotació prou indicativa: *die martis XII die octobris dicti anni fuit aliud simile dotalicium instrumentum, in quo sunt obligati pater et mater dicti Petri Arbúcies*. També es va produir un retard de la benedicció nupcial, ja que s'havia previst per al mes de setembre d'aquell any.

Abans d'acabar aquest apartat exposem el cas d'un enllaç matrimonial que presenta una situació semblant —disminució del dot—, tot i que resolta de manera diferent, ja que no es van redactar nous capítols. Es tracta de l'enllaç C328, amb data 18 de desembre de 1457, dot de 80 lliures, escriu de 40 i termini de la benedicció nupcial al mes de maig de l'any següent. Segons anotació al marge del debitori, es van pagar les 80 lliures aquell mateix dia. Tanmateix, al cap d'aproximadament un mes i mig, el marit va fermar àpoca als deutors del dot per un import de 60 lliures i va afirmar que aquest era el real, no el de 80, per una causa que no s'especifica, però que donava per certa i vàlida.¹⁰¹ Aleshores la parella ja era matrimoni, la qual cosa indica que havien avançat la previsió de la benedicció nupcial. A continuació de l'àpoca del marit, la muller va desobligar-lo en 20 lliures de dot i 10 d'escriu en cas de restitució, tot confirmant que el dot havia quedat establert en 60 lliures i l'escriu, en 30.¹⁰²

3.3.6. Els agermanaments

Tres capítols matrimonials acaben amb clàusules d'agermanament entre els dos nuvis (C175, C211 i C256). El primer que defineix l'agermanament és la posada en comú de tots els béns, tants els actuals com els futurs. Això és comú en tots els casos documentats. El segon és la successió dels béns quan tingui lloc la primera mort en el matrimoni, és a dir, quan mori un dels membres de la parella i l'altre segueixi viu. A C256 es va preveure que tots els béns passarien al supervivent, amb l'excepció d'una reserva de 100 sous barcelonesos perquè el que morís primer en pogués disposar testamentàriament. A C175 i C211 també hi ha la mateixa previsió, amb idèntica reserva per a testar,

101. *Et quia ipsum debitorium instrumentum fuit factum de predictis LXXX libris, hoc tamen fuit inter dictos parentes vestros et me factum certa de causa quoniam dicta dos vestra revera non erat nec est, nisi de ipsis sexaginta libris, tam quas veridice habui et recepi, ut est dictum, licet tamen predictum dotalicium instrumentum extitit factum de omnibus dictis LXXX libris et hoc, ut est dictum, certa de causa quare predicta confiteor vera esse et sic in veritate consistere* (AHPB, 159/30, f. 28r, 27-01-1458).

102. AHPB, 159/30, f. 28r-28v (27-01-1458).

però només s'aplicaria si aleshores no hi hagués cap fill del matrimoni. Si n'hi hagués algun, l'agermanament es consideraria nul i cada membre de la parella podria disposar en testament de tots els seus béns.¹⁰³

A banda d'aquests tres casos d'agermanament que es van pactar a l'inici del matrimoni, a continuació del dotalici, hi ha tres referències més d'agermanaments en els protocols de Bernat Montserrat. Dos són de parelles ja casades que van decidir acollir-se a aquesta fórmula que implicava que els béns presents i futurs fossin comuns del matrimoni. En el primer, de Guillem Corest, sastre barceloní, i la seva muller Sofia, també es preveure que, a la mort del primer cònjuge que morís, els béns passarien a l'altre amb l'excepció d'una quantitat perquè pogués testar, que en aquest cas va ser de 5 lliures 10 sous. Però va incloure una altra condició: si quan morís el darrer cònjuge hi hagués algun fill o filla viu del matrimoni, aleshores tots els béns serien per a ell o ella, tret novament d'una reserva de 5 lliures 10 sous per al darrer cònjuge a morir.¹⁰⁴ En canvi, a l'agermanament entre Andreu d'Olivella, mariner ciutadà de Barcelona, i la seva muller Clara, el que primer morís podria disposar testamentàriament de la meitat de tots els béns, sense impediments del cònjuge que li sobreviuria.¹⁰⁵ El darrer cas correspon a l'anul·lació de l'agermanament entre el barquer barceloní Miquel Prats, menor de dies, i la seva muller Bartomeua. Malgrat que aquest era el règim econòmic establert per la parella, en aquell moment van pactar cancel·lar-lo, de manera que cadascú pogués disposar dels seus béns propis.¹⁰⁶

3.4. Actualització de les condicions econòmiques

De vegades en els capítols matrimonials s'inclouïa una clàusula que preveia que el receptor de dot hauria de reconèixer noves aportacions futures de l'altre cònjuge. Aquest reconeixement, que podia comportar un augment de l'escreix, implicava que en cas de restitució de dot s'havia de tornar el que s'havia rebut, tant en temps de noces com més endavant. Era important, doncs,

103. *In casu scilicet quo in obitu alterius nostrum premorientis habuerimus filium seu filiam de nobis genitum seu genitam, in tali casu hoc agermanamentum sit nullius efficacie seu valoris et tunc uterque nostrum possit facere suas voluntates de bonis et iuribus suis* (C211).

104. AHPB, 159/25, f. 73v-74r (16-08-1454).

105. AHPB, 159/30, f. 89r (17-06-1458).

106. AHPB, 159/20, f. 94r (20-01-1450). Tot i que el document d'anul·lació de l'agermanament no ho diu explícitament, segurament està relacionat amb el document immediatament anterior en el manual, en el qual el pare del nuvi, el també barquer barceloní Miquel Prats, va anul·lar la condició amb què li havia donat els seus béns per després de la seva mort, de manera que els podria rebre malgrat que no tingués descendents vius (f. 93v-94r, 20-01-1450). Sembla, doncs, que per eliminar aquesta condició el pare devia imposar al fill que anul·lés l'agermanament amb la seva dona, ja que no devia voler que, arran de l'agermanament i sense fills del matrimoni, els béns donats anessin a raure directament a la nora.

deixar-ne constància davant d'un fedatari públic. En els protocols del notari Bernat Montserrat s'han trobat trenta-sis instruments de reconeixement de noves aportacions econòmiques del cònjuge que havia donat el dot.

Fonamentalment, s'hi poden distingir dues situacions. La primera té lloc quan ha transcorregut relativament poc temps des dels capítols matrimonials i les noces de la parella. La contribució sol estar a continuació de l'època del dot, és a dir, que en el moment de reconèixer que s'ha pagat el dot, el cònjuge que l'ha rebut aprofita per fer el mateix amb una contribució posterior, que sol ser en forma de béns mobles estimats, el valor dels quals sol ser relativament petit. És el cas de Pere Gallard, pescador barceloní, que en fermar l'època del dot de 25 lliures aportat per la seva muller, Caterina, va reconèixer haver-ne rebut també un matalàs i un travesser valorats en 3 lliures.¹⁰⁷

La segona és més atzarosa i respon al fet que el donador del dot rebi llegats o heretats d'altres persones, sobretot de familiars. Cal tenir en compte que, malgrat que en els capítols matrimonials el donador del dot renunciava als drets hereditaris patern i matern, això no incloïa llegats, vincles, substitucions i fideïcomisos. Per tant, ja casat, podria rebre llegats d'un avi o d'una àvia, d'un oncle o d'una tia, d'un germà o d'una germana, a més de rebre l'heretat paterna o materna per substitució de l'hereu universal, segons el que s'hagués previst en el testament. Per la seva pròpia naturalesa, aquestes contribucions podien ocórrer en qualsevol moment després del casament i els seus imports podien ser molt variables. Així, per exemple, Joana, muller de Joan Torra, que havia aportat un dot de 110 lliures, en va rebre 130 i un bon conjunt de béns mobles arran de l'heretat de la seva àvia.¹⁰⁸ I Francina, que tenia un dot ben modest, 16 lliures i mitja, va rebre més de 90 lliures per successió de la seva mare.¹⁰⁹

En ambdues situacions la nova contribució, sigui considerada bé parafernal, com és habitual, o simplement augment de dot, és tractada com el dot a efecte d'obligacions: el cònjuge que l'ha rebut es compromet que sigui retornat en cas de restitució de dot, per la qual cosa obliga els seus béns, sense condicions. Després d'aquest reconeixement hi ha l'època. Aquesta contribució posterior al casament genera escriu només si així es va preveure en els capítols matrimonials. Era una situació relativament infreqüent, tal com palesa el fet que només hi hagi tres casos a la mostra.

Els dotalicis fets molts anys després de les noces —per pèrdua de l'instrument original, per exemple— recullen totes les contribucions econòmiques fetes pel donador del dot, la qual cosa permet descobrir les que no estaven previstes en els capítols matrimonials. Se n'han trobat en cinc i s'hi reproduïxen els dos tipus de situacions descrites sobre les contribucions posteriors al dot.

Del primer tipus hi ha la C149, en què al dot inicial, de 30 lliures, sense escriu, s'hi van sumar 10 lliures que la mare de la muller va donar al seu

107. AHPB, 159/29, f. 53v (04-01-1457).

108. AHPB, 159/37, f. 23r-23v (19-03-1464). Correspon a l'enllaç C248.

109. AHPB, 159/26, f. 15r-15v (31-10-1454). Correspon a l'enllaç C119.

gendre en béns mobles. La segona situació es veu reflectida en tres capítols: C20 (al dot inicial, de 100 lliures, s'hi van sumar 150 de béns parafernals en diversos pagaments que la muller va rebre de llegats d'amics i familiars), C157 (es van afegir 20 lliures d'augment de dot als 50 inicials, que van ser donats per la mare de la muller un cop morta, tal com havia promès) i C274 (dot inicial de 10 lliures, sense escriure, i una contribució posterior de 32 lliures 15 sous procedents del testament d'una tia de la muller).

Surt d'aquesta classificació el cas C391, força curiós. El dot inicial era de 10 lliures. Ara bé, el marit va contreure un deute de 70 lliures amb un oncle de la seva muller perquè durant uns 5 anys l'havia alimentada i en part a ell també. Gràcies a la intervenció de la tia, en lloc que se li retornés el deute, l'oncle va decidir que el donaria com a dot a la seva neboda, de manera que aquest passava de 10 a 80 lliures, que el marit hauria de retornar en cas de restitució de dot.

En tots aquests darrers casos, les contribucions econòmiques posteriors a les noces no van generar escriure.

3.5. *Les renunciacions als drets hereditaris*

Quan un dels cònjuges, sobretot el donador del dot, rebia diners o béns del seu entorn familiar, els capítols matrimonials incloïen una clàusula en què es comprometia a renunciar als drets hereditaris patern i matern. No era una renúncia, sinó una promesa de renúncia, que farien si n'eren requerits, una vegada s'hagués fet ja la benedicció nupcial, uns 10 o 15 dies després. Aquesta clàusula apareix en 137 capítols matrimonials de la mostra, la qual cosa representa aproximadament un 30 % del total.

Si ens atenem als documents dels protocols de Bernat Montserrat, devia tractar-se d'una clàusula més formal que efectiva, ja que tan sols s'han trobat dotze renunciacions als drets hereditaris arran d'enllaços matrimonials.¹¹⁰ La xifra és prou baixa per permetre fer la hipòtesi que realment les famílies no requeries als seus fills acabats de casar que fessin la renúncia que havien promès en els capítols matrimonials.

110. Corresponen a les núvies de C82 (AHPB, 159/12, f. 91r, 10-03-1443), C150 (AHPB, 159/17, f. 95v, 13-02-1447), C263 (AHPB, 159/27, f. 3v-4r, 05-04-1455), C277 (AHPB, 159/27, f. 24r-24v, 16-06-1455), C281 (AHPB, 159/27, f. 76r-76v, 04-11-1455), C269 (AHPB, 159/27, f. 95v, 11-12-1455), C385 (AHPB, 159/37, f. 59v, 12-10-1464), a Paula, muller de Pere Bover (AHPB, 159/12, f. 91r, 10-03-1443), a Antònia, muller d'Esteve Teià (AHPB, 159/17, f. 20v, 28-07-1446), a Guillem Far, assaonador ciutadà de Barcelona (AHPB, 159/20, f. 57v, 14-10-1449), i a Miquela, muller de Pere Lastis (AHPB, 159/26, f. 51r, 09-01-1455). A més, Pere Bonhivern, seder ciutadà de Barcelona, va renunciar als drets hereditaris arran de les 10 lliures que va rebre quan el seu germà Bernat es va casar (C259) (AHPB, 159/33, f. 16r-16v, 13-09-1459).

4. DELS CAPÍTOLS MATRIMONIALS A L'ANÀLISI DEMOGRÀFICA I SOCIOECONÒMICA

4.1. *Metodologia*

L'objectiu de la metodologia aplicada en aquest treball és aconseguir informació demogràfica i socioeconòmica a partir dels capítols matrimonials, amb la intenció que l'aplicació d'aquesta metodologia en tots els capítols matrimonials del notari Bernat Montserrat hauria de servir de guia per aplicar-la a altres notaris, amb les corresponents variacions atenent a la idiosincràsia particular amb què redactessin o registressin aquest tipus de documents. La metodologia es divideix en tres passos: extracció de dades, descripció estadística i anàlisi i conclusions.

1) Extracció de dades

El primer pas, imprescindible, consisteix a descobrir quines dades de rellevància demogràfica i socioeconòmica hi ha en els capítols matrimonials de l'escrivania seleccionada i sota quines regles estan registrades i es poden extreure dels documents. Aquest és un exercici que no cal fer amb els llibres sacramentals, que tenen un redactat relativament simple i igual en totes les parròquies, la qual cosa permet que l'extracció de les dades d'interès demogràfic sigui pràcticament directa.

No és així en els capítols matrimonials. Tot i que presenten una estructura homogènia, la manera d'escriure o registrar la informació pot variar entre diferents notaris, la qual cosa pot tenir un impacte sobre les dades que es poden extreure, la manera de fer el buidat i el seu tractament estadístic. En aquest sentit, és absolutament necessari conèixer la sistemàtica seguida en els capítols matrimonials a l'escrivania a l'hora de deixar-ne constància en els seus protocols notariaus. Això no és possible fer-ho amb un nombre reduït de documents, ja que no tots tenen els mateixos apartats, sinó que alguns hi són o no hi són depenent de les circumstàncies particulars dels dos contraents i de les seves famílies. Cal haver llegit un bon nombre de capítols per assimilar com aquella escrivania especificava la informació bàsica que es necessita per a l'estudi demogràfic i socioeconòmic. Si es treballa amb documentació de diferents notaris, caldrà analitzar i fer el procés per a cadascun d'ells, ja que és possible que hi hagi diferències que, malgrat siguin de matís, tinguin impacte en l'anàlisi. Per exemple, algunes de les dades més rellevants des del punt de vista demogràfic estan insertes en clàusules. Si és costum de l'escrivania deixar-les habitualment incompletes, molt resumides o etceterades, no es podrà extreure la variable a partir de la dada d'aquella clàusula. Aquest és un fet, com veurem, que afecta el registre de la condició de menor d'edat dels contraents, que està insert en clàusules de renúncia de drets.

Per tal que puguin ser utilitzades estadísticament, només podran ser seleccionades aquelles dades que siguin registrades de forma sistemàtica i coherent a tots o a la gran majoria de capítols matrimonials d'una notaria. Caldrà, doncs, descobrir les regles sota les quals s'anoten aquestes dades per poder afirmar que s'apliquen amb coherència i sistemàticament en tot o en quasi tot el corpus documental analitzat. Així, tot i que en alguns capítols puguin aparèixer dades molt detallades d'algun dels nuvis a causa de la seva idiosincràsia particular (germans, fills d'anteriors matrimonis, etc.), no podran ser objecte d'anàlisi estadística si només apareixen en certes circumstàncies, no sempre. No podem estar segurs, per exemple, que una vídua no hagi tingut fills d'un matrimoni anterior perquè no n'hi hagi constància en els capítols matrimonials, ja que no apareixen sempre, sinó tan sols quan és necessari referir-s'hi perquè tenen una repercussió econòmica per al futur matrimoni.

No fer aquesta tasca i donar per bones certes dades que en realitat no han estat registrades de forma sistemàtica o completa invalida els resultats obtinguts. Es tracta, sens dubte, d'un exercici complex i laboriós, sobretot si es compara amb la facilitat amb què es poden treballar els llibres sacramentals mitjançant el recompte anònim. A més, no té un rendiment assegurat, ja que aquest primer pas pot portar-nos a la decepció de concloure que algunes dades amb més interès no han estat anotades de forma sistemàtica i completa en aquella escrivania i que, per tant, no poden ser aprofitades.

Les dades dels capítols matrimonials que són susceptibles de ser extretes dels documents poden dependre de l'escrivania. A la llista següent hi ha les que ho han estat després d'analitzar els capítols matrimonials del notari Bernat Montserrat, tot i que és ben possible que en alguna altra notaria es pugui extreure alguna dada més. Es divideixen segons afectin els nuvis, els seus pares o l'enllaç matrimonial:

- Sobre els nuvis: condició de lliures de natura o lliberts, estat civil, residència, professió, il·legitimitat, majoria o minoria d'edat i, en el darrer cas, l'edat.
- Sobre els pares dels nuvis: mortalitat, residència, professió i estat civil.
- Sobre l'enllaç matrimonial: dot, donador del dot (home o dona), escriu, data dels capítols, data o termini de les esposalles i data o termini de la benedicció nupcial.

Hi ha altres dades que apareixen de forma sistemàtica, però que no s'han extret perquè no reporten un coneixement rellevant per a l'estudi, com la quantia de les arres o els terminis de pagament dels deutors.

Una vegada identificades les dades que es poden extreure i sota quins criteris, es buiden en un repositori apte perquè puguin ser tractades estadísticament.

2) Descripció estadística

Un cop plena la base de dades a partir del buidat dels capítols matrimonials segons els criteris descoberts en el punt anterior, es descriuen aquestes dades amb l'objectiu de fixar les característiques bàsiques de la clientela que va acudir a escripturar els pactes matrimonials a l'escrivania objecte d'estudi. Es tracta de mostrar les dades estadístiques que s'han recollit dels capítols matrimonials sense relacionar-les entre elles. Aquesta descripció de la mostra haurà d'establir la proporció relativa de grups de població segons alguns paràmetres que afectin la nupcialitat, com, per exemple, el percentatge de vídues o la distribució dels dots aportats pels contraents.

Aquest és un pas fonamental i conseqüència del possible biaix de la mostra respecte a l'entorn geogràfic dels nuvis que apareixen en els capítols matrimonials. Les conclusions demogràfiques i socioeconòmiques que s'extreguin dependran de la mostra, per la qual cosa és important que quedi convenientment descrita. Així, de retruc, aquesta descripció permetrà la comparació amb altres estudis basats en capítols matrimonials. Les conclusions podran dependre, per exemple, de si a la mostra hi ha una proporció més gran de lliberts, d'estrangers o de vídues. La descripció de la mostra és, per tant, fonamental per comparar resultats extrets de capítols matrimonials de diferents notaries. A més, aquesta descripció és la base a partir de la qual es poden relacionar les diferents dades extretes dels capítols matrimonials.

3) Anàlisi i conclusions

Un cop establertes les dades bàsiques, el següent pas és analitzar-les i relacionar-les per extreure conclusions demogràfiques i socioeconòmiques. Certament, algunes conclusions ja es faran evidents a l'apartat anterior, però serà en aquest que, mitjançant eines estadístiques, s'haurà de captar el diferent comportament demogràfic o socioeconòmic segons els grups, és a dir, caldrà segmentar l'estudi. Per exemple, es podrà diferenciar el comportament segons la procedència o l'estat civil.

En aquest apartat, doncs, serà necessari extrapolar, comparar i relacionar les dades de l'apartat anterior. El nivell d'aprofundiment i de les eines a utilitzar dependran de la complexitat inherent a la base de dades construïda.

4.2. *La població de l'estudi estadístic i el domini temporal*

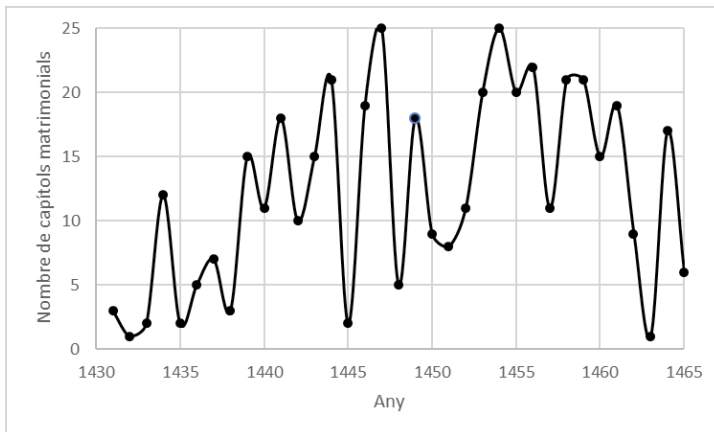
els capítols matrimonials dels protocols del notari Bernat Montserrat són 441, però no tots han de formar part de l'estudi estadístic. Si la finalitat és analitzar les parelles que es van casar durant el segon terç del segle XV i que van

escripturar els capítols matrimonials a l'escrivania d'aquest notari del quarter de Mar, no té sentit que s'hi incloguin:

- la parella que no van acabar casant-se, ja que el pacte fou anul·lat abans de fer cap celebració (C226).
- els set matrimonis que havien fet els capítols en altres escrivanies i que van haver de repetir el dotalici a la del notari Bernat Montserrat perquè l'havien perdut i no l'havien aconseguit recuperar. Són parelles que o bé estan fora del domini temporal o geogràfic de l'estudi (C20, C149, C157, C234, C242, C421 i C427).
- els quatre matrimonis que van fer els capítols matrimonials després de les dues celebracions, que justifiquen el retard i la necessitat de fer el dotalici, sempre i quan consti que el retard no és inferior a 3 anys (C147, C194, C238 i C391).

Es deixa dins la mostra, doncs, els sis dotalics fets després de la benedicció nupcial i en els quals no es justifica el retard perquè considerem que és indicatiu que havia passat poc temps. De fet, en un cas es diu que havien passat tan sols dos anys des de les noces. Tanmateix, com veurem més endavant, no s'hi podran extreure les dades que estan lligades al moment de l'enllaç matrimonial, ja que poden haver canviat entre les esposalles i el dotalici.

Per tant, la mostra sobre la qual es basarà l'estudi està formada per 429 capítols matrimonials, que van des de 1431 a 1465. La seva distribució temporal és la següent:¹¹¹

111. Per aquells enllaços que tenen capítols modificats, prenem la data del primer.

Tot i que entre 1431 i 1465 hi ha trenta-quatre anys, en realitat els manuals de Bernat Montserrat presenten discontinuïtats en el temps, ja que no es conserva tota la sèrie completa. Si sumem tots les intervals de temps que comprenen els protocols conservats, el temps cobert és de poc més de vint-i-cinc anys. Això implica que la mitjana de capítols matrimonials de la mostra per any és proper als disset, és a dir, de gairebé d'un i mig per mes.

El fet que, a diferència dels llibres sacramentals, que són continus en el temps, els protocols conservats d'un notari determinat molt probablement tinguin buits temporals, provoca que alguns mesos apareguin més que altres, la qual cosa pot esbiaixar els resultats quan a l'anàlisi apareix la variable temps, com per exemple, en l'estudi de l'estacionalitat. És necessari corregir aquest biaix amb el càlcul de factors correctors per a cada mes. És imprescindible, doncs, calibrar el domini temporal de la documentació exhumada. Per entendre-ho, suposem que hi ha una base documental que, sense interrupcions enmig, comença l'1 de març de 1440 i acaba el 30 de novembre de 1441. En aquest lapse temporal, els mesos de gener, febrer i desembre estan en inferioritat perquè només apareixen una vegada, mentre que els nou mesos restants en tenen dues. Si no es té en compte aquest dissimetria i no es corregeix, l'estacionalitat que resulta d'una translació directa de les dades quedarà esbiaixada a favor dels mesos que més vegades apareixen.

Per fer aquesta correcció, cal conèixer l'oportunitat que cada mes ha tingut, a la documentació conservada, perquè li apareguin capítols matrimonials. La manera de mesurar aquesta oportunitat és a partir del nombre de dies que cada mes té en tota la documentació. Per fer-ho, calcularem el nombre de dies de cada mes en cada protocol, a partir de les seves dates d'inici i de final, i farem la suma per a tots els protocols. Així, si un mes té més dies en els protocols respecte a un altre mes, també tindrà una major possibilitat de tenir més capítols matrimonials.

Els resultats d'aquesta anàlisi per a la documentació dels protocols de Bernat Montserrat estan reflectits a la taula següent. Per a cada mes hi ha el nombre de dies que té en el domini temporal que marquen els protocols d'aquest notari i la proporció que representa respecte al total de dies. Al costat es pot comparar amb el proporció natural de cada mes, que és aquella que resulta de dividir el nombre de dies del mes respecte al total. Per incloure l'efecte dels anys de traspàs, el mes de febrer es considera de 28,25 dies i, com a conseqüència, de 365,25 dies el total anual.

	Dies	Proporció	Proporció natural	Factor corrector
Gener	860	9,34 %	8,49 %	0,9083
Febrer	729	7,92 %	7,73 %	0,9765
Març	805	8,75 %	8,49 %	0,9704
Abril	752	8,17 %	8,21 %	1,0053

Maig	730	7,93 %	8,49 %	1,0701
Juny	662	7,19 %	8,21 %	1,1420
Juliol	735	7,99 %	8,49 %	1,0628
Agost	720	7,82 %	8,49 %	1,0850
Setembre	742	8,06 %	8,21 %	1,0188
Octubre	821	8,92 %	8,49 %	0,9515
Novembre	794	8,63 %	8,21 %	0,9521
Desembre	854	9,28 %	8,49 %	0,9147
TOTAL	9.204	100,00 %	100,00 %	

El factor corrector és el coeficient que cal aplicar sobre els resultats d'un mes per tal de tenir en compte el biaix que aquell mes té en el domini temporal de la documentació treballada. Es calcula fent la divisió entre la proporció natural d'aquell mes i la proporció que resulta de l'anàlisi del domini temporal de la documentació. Un factor superior a 1 indica que aquell mes està infrarepresentat a la mostra, mentre que un factor inferior a 1 indica que està sobrerepresentat. Els factors que apareixen a la taula impliquen correccions que oscil·len entre un mínim del 0,53 % del mes d'abril al 14% del mes de juny.

4.3. Extracció de dades

4.3.1. Identificació dels nuvis

El primer pas consisteix a identificar les núvies i els nuvis de la mostra, tot trobant aquells que es van casar més d'una vegada, ja que hi ha dades que s'associen a les persones i no a l'enllaç matrimonial. A tal efecte, el criteri per considerar que una núvia o un nuvi és el mateix en dos enllaços diferents és que tant el seu nom com el dels seus dos progenitors siguin iguals. Un cop fet aquest procés, les 429 núvies i els 429 nuvis dels 429 capítols matrimonials corresponen a 418 dones i 424 homes diferents.¹¹²

112. Es repeteixen 9 núvies i 5 nuvis: Angelina, filla d'Esteve Loberes (C110, C185), Angelina, filla de Jacme Vilar (C176, C295), Caterina, filla de Bernat Sala (C26, C266), Francesca Beneta, filla de Pere Bosch (C351, C418), Francina, filla de Joan Pujades (C174, C356), Gabriela, filla de Joan Martí (C102, C319), Gabriela, filla de Joan Simon (C14, C66), Rafela, filla de Joan Mular (C139, C432) i Rafela, filla de Pere Ribera (C57, C103), Bartomeu Tintorer (C292, C429), Jacme Botey (C267, C405), Joan Calbó (C205, C329), Joan de Sòria (C49, C70) i Simon Lastis (C229, C325). A més, hi ha dos altres casos que repeteixen un dels nuvis malgrat que no hi hagi el nom dels pares: a C329 s'especifica que la núvia, Martra, que era vídua, s'havia casat anteriorment (C206), el mateix que Caterina (C223, C332).

4.3.2. Els progenitors

Els escrivans identifiquen els nuvis a partir del nom i, en el cas dels homes, de la professió i de la residència. Però no es considera suficient, ja que també donen altra informació perquè els dos contraents quedin determinats unívocament. Aquest fet és especialment necessari per a les núvies, ja que tan sols amb el nom no seria possible distingir-les, tenint en compte que hi ha noms molt comuns, com Eulàlia, Joana, Caterina o Isabel.

A tal efecte, al costat del nom dels contraents es posa el dels progenitors, dels quals es diu també si són vius o morts. A més, també hi ha registrat si algun dels pares s'havia tornat a casar després d'enviudar. Per al pare del nuvi i de la núvia, com en el cas dels futurs marits, a banda del nom, s'hi especifica la professió i la residència. Aquest afegit del nom del pare i de la mare dels futurs cònjuges es fa independentment que aquests intervinguin o no en el pacte matrimonial. De fet, no són extraordinaris els casos en què tots quatre són morts.

De l'existència o no dels progenitors de les núvies i dels nuvis, combinada amb altres dades presents en els capítols matrimonials, pot extreure's informació sobre la condició de llibertat —lliures de natura o lliberts—, l'origen il·legítim o extramatrimonial del naixement i els acolliments. Tot i que el cas més general és que els pares del nuvis apareguin en el document i que estiguessin o haguessin estat casats, no sempre era així, ja que hi ha un bon nombre de casos que de la núvia o del nuvi no es diuen qui són els progenitors, tal com es reflecteix en el quadre següent:

Pare	Mare	Núvia	Nuvi	Total
Sí	Sí	362 (86,6 %)	369 (87,0 %)	731 (86,8 %)
Sí	No	10 (2,4 %)	9 (2,1 %)	19 (2,3 %)
No	Sí	1 (0,2 %)	0 (0,0 %)	1 (0,1 %)
No	No	45 (10,8 %)	46 (10,8 %)	91 (10,8 %)

Els percentatges són molt semblants per a les núvies i per als nuvis. Aproximadament sis de cada set tenen els dos pares identificats i quasi un 11% no tenen cap progenitor en el document. El cas més excepcional, amb un percentatge al voltant del 2,3 %, és el de les núvies o dels nuvis que tenen només un dels progenitors explícitament registrats, que, amb una sola excepció en tota la mostra analitzada, és el pare.

Analitzem les 45 núvies sense cap progenitor per mirar d'esbrinar a què respon aquesta situació:

– 25 són qualificades de llibertes, de les quals s'especifica el nom del seu darrer propietari.¹¹³

– 12 són identificades com a vídues, ja que al seu costat hi ha el nom del marit difunt.¹¹⁴ Ara bé, queda fora de tot dubte que la majoria de núvies vídues dels capítols matrimonials no són identificades com a tals a l'encapçalament dels documents. I sabem que són vídues perquè el marit no els dona escreix o perquè en algun apartat hi consta un fill o una filla d'un matrimoni anterior. Quines són, doncs, les dotze que apareixen explícitament com a vídues al principi del document? Les vídues llibertes. De fet, n'hi ha constància fefaent en tres casos gràcies a la informació d'alguns apartats.¹¹⁵

– 6 no són explícitament reconegudes ni com a llibertes ni com a vídues, però el seu origen geogràfic apunta clarament a un estatus anterior com a esclaves: de les parts del golf de Venècia (C30), de *nacione burgarorum* (C205), d'Hongria (C256), de les parts de Llevant (C363, C367) i de les parts d'Esclavania (C377). De dues d'elles, es donen informacions suplementàries: Isabel vivia amb un calderer barceloní (C363) i Margarida havia servit un patró de nau (C377). El més versemblant és que es tracti també de llibertes, però a diferència de les que ho són explícitament reconegudes, ja faria temps que haurien estat manumitides pels seus amos. Sembla, per tant, que es devien reconèixer explícitament com a llibertes només aquelles que havien adquirit aquesta condició recentment. Això també explicaria que les vídues llibertes tan sols apareguin a la documentació com a vídues i també un fet que cal tenir en consideració: no hi ha cap pare o mare de nuvi o núvia reconegut com a llibert o lliberta en tota la mostra analitzada. Només n'hi ha un, Dimitre Gavalà, pare de Magdalena, del qual es diu que era *partibus Grece*, sense que es digui explícitament que era llibert (C392).

– 2 núvies no tenen origen servil, sinó que van ser acollides perquè els pares no se'n van fer càrrec per alguna circumstància: Antònia vivia a casa d'un mercader barceloní, que la va dotar pel servei que li havia prestat (C218), i Maria havia estat nodrida, s'estava i habitava a casa d'un altre mercader (C224).

– 1 núvia, Rafela, consta com a dida d'un matrimoni de Santa Maria de Martorelles, que li va aportar una part del dot (C434). És l'únic cas en què la núvia apareix acompanyada per una professió. Una possibilitat és que

113. Per exemple, a C145: *Matrimoni és tractat e avengut entre en Guillem Fluvià {...}, de una part, e la dona na Anna, franca, liura e alforra, la qual és stada cativa d'en Duran Rocha, ferret, olim ciutedà de Barchinona, de la altre part.*

114. Per exemple, a C243: *Matrimoni és tractat e avengut entre en Francesch Aguilar, {...}, de una part, e la dona na Maria, la qual és stada muller d'en Pere Nadal, quòndam, sartre ciutedà de Barchinona, de la altre part.*

115. A C88 es diu que la núvia és lliberta i a C329 i C332 hi ha el seu matrimoni anterior, C206 i C223 respectivament, en què eren llibertes.

fos una dona que realitzava o havia realitzat aquesta activitat econòmica per aconseguir la llibertat.¹¹⁶ Com que es tracta d'una hipòtesi, deixarem la condició de llibertat d'aquest núvia com a indeterminada.

– 1 núvia sense informació de context: Margarida, en el dotalici de la qual només és qualificada d'esposa de Pere Joan, agricultor de Barcelona (C425). Per manca suficient de dades, considerarem la condició de llibertat com a indeterminada.

Quant als 46 nuvis sense cap dels dos progenitors en el document, tan sols 14 són qualificats de lliberts. La proporció (30,4 %) és força inferior a la de les núvies explícitament reconegudes com a llibertes, que eren 25 de 43 (58,1 %). Creiem que aquesta dada reforça la hipòtesi plantejada que els lliberts i les llibertes tan sols eren directament consignats com a tals en els capítols matrimonials quan el seu alliberament havia estat recent, segurament perquè devien evitar que apareguessin referències al seu origen esclau una vegada havien aconseguit una certa integració social. I aquest fet devia ser més difícil d'assolir per als homes, que havien de desenvolupar una activitat professional que permetés mantenir una família, que per a les dones, és a dir, havia de passar més temps des de la manumissió fins a la concertació d'un matrimoni. En aquest sentit, és significatiu que en un estudi sobre testaments de lliberts del segle xv, la majoria sigui de dones.¹¹⁷

És molt probable, doncs, que molts d'aquests nuvis sense cap progenitor reconegut fossin realment lliberts. Però no tots. Segurament, com en el cas de les núvies, n'hi podria haver que haguessin estat acollits per altres famílies, sense que es puguin descartar altres situacions no especificades a la documentació. Seria el cas del mariner Pere Roig, ja que, malgrat que no té pares, en el pacte matrimonial intervé Elienor, vídua de Joan Roig (C209). Tot apunta, doncs, a un acolliment per part de la família Roig, que donaria el cognom al nuvi. Però és un cas aïllat, ja que, en comparació amb les núvies, els capítols matrimonials aporten menys informació.¹¹⁸ A diferència de les dones, no podem distingir, per exemple, quants nuvis eren vidus. Tanmateix, malgrat la indeterminació, el fet que el nombre i el percentatge de nuvis sense pares reconeguts sigui similar al de les núvies, permet conjecturar amb un alt grau

116. Josep HERNANDO i DELGADO, «L'alimentació làctia dels nadons durant el segle xiv. Les nodrisses o dides a Barcelona, 1295-1400, segons els documents dels protocols notariais», *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, 14 (1996), 55-58.

117. Antoni ALBACETE i GASCÓN, «Els lliberts barcelonins del segle xv a través dels seus testaments», *Acta historica et archaeologica mediaevalia*, 27 (2006), 159.

118. Considerem molt improbable que els nuvis Jacme Vila, secretari del rei i de la reina (C269), i Francesc Colomer, notari i escrivà de la cort del bisbe de Barcelona (C272), sense pares reconeguts en els respectius capítols matrimonials, fossin lliberts, atesa tant la professió exercida com el dot rebut, 850 i 220 lliures respectivament, molt per sobre del que els lliberts rebien de les seves núvies, que oscil·lava entre les 10 i les 130 lliures, amb una mitjana al voltant de les 40. Tanmateix, no hi ha cap evidència que fossin acollits.

de versemblança que la majoria devien ser antics esclaus i que els casos d'acolliment serien una minoria.

Respecte a les onze núvies i nou nuvis que només tenen un progenitor reconegut, considerem que assenyalen naixements fora del matrimoni. Així és directament reconegut en un cas: *Anthonia Beneta, domicella, filia illegittima Salvatoris Petri Jobannis, fornerii civis Barchinone* (C355). Com interpretar, si no és per naixement fora del matrimoni, el cas d'Eulàlia, filla d'Isabel, aleshores vídua de Guillem Materó, sense que aquest, ni ningú altre, sigui reconegut com a pare (C209)? Com també és força clar el cas de Bartomeu Miró, que va casar tres filles. La primera, Bartomeua, sense mare reconeguda, fou dotada amb 40 lliures i casada amb un mariner (C91), mentre que les seves germanes, casades sis i divuit anys més tard, filles de matrimoni vàlidament constituït, van rebre 400 lliures més un alberg, la primera (C186), i 450 lliures, la segona (C406). El tracte inferior a Bartomeua ha de ser causat pel seu origen extramatrimonial.

Respecte als que sí tenen pares en el document, en tots menys un estaven casats. L'excepció és la núvia del capítol C31, que havia estat criada i alimentada a casa d'un matrimoni, que va aprovar l'enllaç nupcial i la va dotar amb una peça de terra. A diferència dels altres dos acolliments de núvies identificats (C218 i C224), en aquesta ocasió el document sí diu qui eren els pares, que no estaven casats: un mercader de Perpinyà, que consta com a viu, i la muller d'un traginer barceloní.¹¹⁹

Quant a les dades que fan referència als pares de les núvies i dels nuvis que són especificats en els capítols matrimonials, es destaquen els punts següents:

- hi ha el nom de tots els progenitors, excepte de set mares, totes difuntes quan es van fermar els capítols matrimonials, que van quedar en blanc en el protocol.¹²⁰
- de tots els progenitors que apareixen en els capítols matrimonials hi ha informació de si són vius o morts.¹²¹
- de les mares i dels pares vius de vegades s'especifica si s'han tornat a casar després d'enviudar. Tanmateix, aquest darrer registre no sembla sistemàtic, per la qual cosa no es buidarà per al tractament estadístic.¹²²

119. *In Dei nomine, nos, Michael Dragó, serrator fuste civis Barchinone, et Caterina, eius uxor, gratis et cetera, propter amorem quem erga vos, Caterinam, domicellam, nobiscum comorantem, et quam nos notrivimus, filiamque* (en blanc) *Ribes, mercatoris ville Perpiniani, et domine Johanne, uxoris Michaelis Marqueti, traginerii civis Barchinone.*

120. Són sis de nuvis (C6, C64, C153, C237, C297 i C400) i una de núvia (C158). Addicionalment, de dues mares de nuvis (C3, C181) i d'una de núvia (C388) no se n'ha pogut llegir el nom per l'estat de conservació del document.

121. Tan sols no ha estat possible llegir si la mare de la núvia de C3 era viva o morta.

122. En un cas consta que no s'informa de la circumstància que una mare s'havia tornat a casar: Angelina consta com a vídua tornada a casar en el matrimoni de la seva filla Antònia

– hi ha progenitors a la mostra que estan repetits perquè els nuvis o les núvies són germans. Concretament, hi ha vint coincidències de les núvies (trenta-vuit germanes)¹²³ i set entre els pares dels nuvis (atorze germans),¹²⁴ ja que el nom, la professió i la residència dels pares coincideixen.¹²⁵ Si creuem les dades dels pares de les núvies i dels nuvis, trobem encara dinou coincidències més.¹²⁶ En el quadre següent es resumeix el parentiu entre núvies i nuvis identificats a la mostra analitzada:

(C236), mentre que només és casada en els capítols matrimonials de dues de les seves filles, Margarida i Caterina (C254, C389). Segurament es va especificar en el primer cas perquè Angelina estava casada en segones núpcies amb el pare del nuvi.

123. Antoni Ramis, de Blanes, pare de Joana (C378) i d'Elienor (C401); Arnau Galter, pare d'Angelina (C259) i Eulàlia (C282); Bartomeu Miró, pare de Bartomeua, sense mare reconeguda (C91), Gabriela (C186) i Paula (C406); Bernat Nicolau, pare d'Augustina (C168) i Antònia (C300); Esteve Tomàs, pare d'Aldonça (C330) i Elienor (C338); Gracià Bertran, pare d'Angelina (C71) i Coloma (C279); Jacme Dalmau, pare d'Antònia (C22) i Eulàlia (C164); Jacme Vilar, pare d'Angelina, que es casa dues vegades a la mostra (C176 i C295), i Miquela (C438); Joan de Barut, pare de Joana (C2) i Rafela (C33); Joan Girbau, pare d'Eulàlia (C265) i Francina (C374); Joan Marí, pare d'Elienor (C68) i Joana (C69); Joan Martí, pare d'Andrea (C48) i Gabriela, que es va casar dues vegades (C102 i C319); Joan Pasqual, pare de Caterina (C217) i Úrsula (C370); Joan Roger, pare de Joana (C248) i Beneta (C310); Pere Pellisser, pare d'Antònia (C236), Margarida (C254) i Caterina (C389); Pere Puig, pare de Justina (C326) i Maria (C394); el mercader Rafel Oller, pare de Joana (C281) i Rafela (C397); i Vicenç Ferran, pare d'Angelina (C100) i Violant (C115).

124. Berenguer Tosquelló, pare de Mateu (C77) i Berenguer (C291); Pere Leget, pare de Manuel (C95) i Joan (C113); Francesc Agustí, pare de Jacme (C161) i Antoni (C257); Joan Antolí, pare de Joan (C165) i Jacme (C280); Rafel Tolós, pare de Rafel (C172) i Francesc (C313); Joan Poch, pare de Joan (C176) i Nicolau (C203); i Daniel de Montesquiu, pare de Daniel (C215) i Francesc (C365). La mare del nuvi és la mateixa en tots els germans, excepte en el de Pere Leget.

125. Vicenç Ferran es considera del Vendrell a C100 i de Sant Vicenç de Calders, que n'és una població molt propera, a C115. D'altra banda, totes les germanes comparteixen mare, excepte el cas ja comentat de Bartomeu Miró, Jacme Dalmau, Joan Roger i Pere Puig. També s'han considerat germanes Joana i Elienor, malgrat que en una el nom del pare sigui Antoni Ramis i en l'altra el nom de pila estigui en blanc i el cognom sigui Rams, perquè en ambdós coincideixen la residència del pare (Blanes) i el nom de la mare (Àgata).

126. Antoni Laurador, pare d'Antònia (C49) i d'Antoni (C123); Antoni Ramis, que com s'ha dit més amunt era pare de Joana (C378) i Elienor (C401), també ho era de Pere (C346); Bartomeu Gomis, pare de Bartomeua (C350) i Joan (C353); Bernat Nicolau, que ja s'ha comentat abans que era pare d'Augustina i Antònia, també ho era de Bernat (C246); Bernat Sala, pare de Caterina (C26, C266) i Gabriel (C253); Domingo Xurbi, pare d'Isabel (C269) i Francesc (C281); Guillem Massot, pare de Bartomeu (C283) i Elienor (C298); Guillem Oliver, pare d'Antoni (C22) i Elienor (C292); Jacme Leget, pare de Joana (C305) i Joan (C368); Jacme Lagostera, pare de Marió (C35) i Jacme (C174); Jacme Soler, pare de Joan (C73) i Rafela (C108); Joan Bover, pare de Pere (C94) i de Clara (C180); Joan de Barut, que ja s'ha dit abans que era pare de Joana i Rafela, també ho era de Bartomeu (C345); Joan Forçor, pare d'Eufrasina (C184) i Antoni (C220); Joan Pasqual, de qui eren filles Caterina i Úrsula, tal com s'ha dit en nota anterior, era pare també de Joan (C263); Marc Lobet, pare de Marc (C354) i Angelina (C413); Nicolau Todorí, pare d'Eulàlia (C45) i Nicolau (C79); Pere Lastis, pare de Simon (C229, C325) i Joana (C278); i Pere Leget, de qui ja s'ha comentat que era pare de Manuel i Joan, també ho era de Clara (C73).

Parentiu	Nombre	Núvies	Nuvis	Total
Germà-Germà	6	0	12	12
Germana-Germà	14	14	14	28
Germana-Germana	12	24	0	24
Germana-Germà-Germà	1	1	2	3
Germana-Germana-Germà	4	8	4	12
Germana-Germana-Germana	2	6	0	6
TOTAL		53	32	85

– 73 pares de núvies (19,6 %) i 111 de nuvis (29,4 %) no tenen professió, als quals s'haurien de sumar cinc de núvies i nou de nuvis que tan sols reben la condició de ciutadans.¹²⁷ Els pares que apareixen repetits mostren clarament que no es pot fer una equivalència directa entre falta de professió i activitat agrícola. N'hi ha cinc que en una de les ocasions apareixen sense professió i en l'altra en tenen: dos agricultors (C77-C291 i C176-C203), un mariner (C346-C401-C378), un boter (C236-C254-C389) i un fuster (C326-C394). En tres casos, dos de núvies (C19, C203) i un de nuvi (C278), s'especifica quina era la professió anterior, però no l'actual, potser perquè ja no en tenien.¹²⁸ No s'han pogut llegir les professions del pare de la núvia de C371 ni del pare del nuvi de C389.

– la residència s'especifica en tots els pares de núvies i de nuvis, amb les excepcions dels pares de les núvies de C162 i de C392.¹²⁹ En quatre casos es consignen canvis de residència.¹³⁰

4.3.3. L'enllaç matrimonial

Una dada fonamental dels capítols matrimonials és el dot, ja que ajuda a interpretar altres dades d'interès demogràfic. El dot era la contribució econòmica que feia un dels futurs cònjuges, normalment la dona, a l'altre. N'hi ha

127. Dels pares de les núvies, quatre de Barcelona i un de Girona, mentre que dels pares del nuvis, sis de Barcelona, un de Girona, un de Lleida i un de Vitòria.

128. Per exemple, en Joan Reixac, *fill d'en Guillem Rexach, olim baster del loch de Peralada* (C278).

129. La del pare de la núvia de C371 no s'ha pogut llegir pel deficiències en el document.

130. Dels pares dels nuvis, hi ha Joan Bover, agricultor ciutadà de Barcelona, abans habitant de Vilafranca del Penedès (C94), i Pere Triter, pellisser abans de Girona i aleshores habitant de Tossa (C436). Quant als pares de les núvies, Narcís Escuder, abans ciutadà de Barcelona i ara habitant de Sales, al Pallars (C42), i Joan Dalmau, natural de Pineda, però habitant de Santa Coloma de Gramenet (C105).

en tots els capítols, excepte en C111, C223, C322 i C414.¹³¹ En els sis capítols matrimonials en què es va modificar el dot inicialment pactat, es pren el darrer valor de dot i escriu, perquè fou el vàlid a l'hora de la constitució del matrimoni (C61, C70, C79, C179, C233 i C328).

L'origen del dot depenia en gran mesura de les circumstàncies del contraent que el donava. La variabilitat és la norma, ja que reflecteix situacions personals i familiars molt diverses. No era el mateix una núvia soltera que una vídua, ni una soltera amb els pares vius que morts, ni una núvia lliure de natura que una lliberta. Tot i que el dot solia procedir majoritàriament d'una donació de la família, que solia imposar una condició de retorn a l'hereu d'una part de la quantitat donada si la núvia moria sense descendència, aquesta no era l'única via, i a la mostra hi ha una vintena llarga de núvies per a les quals consta que van aportar, ja sigui de forma única o com a complement de la donació familiar, quantitats aconseguides gràcies al treball remunerat que, segurament com a minyones, havien fet en altres llars.¹³² Les vídues podien comptar amb el dot que havien donat en l'anterior matrimoni i, si era el cas, amb béns heretats per disposició testamentària del marit difunt.¹³³ Fins i tot hi ha documentats casos en què el nuvi dona a la seva futura muller una part del dot.¹³⁴ Quants als lliberts solters, en un cas els capítols matrimonials estan precedits per la concessió de llibertat a canvi d'una quantitat que és exactament la mateixa que la núvia, que era vídua, va pagar en concepte de dot, és a dir, el dot es va destinar a pagar la llibertat de l'esclau (C386). És possible que això passés més vegades.

No són inhabituals les clàusules de promesa de noves incorporacions de béns al dot en un futur indeterminat, que són acompanyades pel compromís de l'altre contraent de reconèixer-les i, si escau, fer el corresponent augment

131. De C154, en què no estava encara decidit qui pagaria el dot, si el nuvi o la núvia, s'ha considerat el valor que es va pactar que pagaria l'home, que era de 165 lliures.

132. Violant, malgrat que tenia els pares vius a Sant Pere de Vilamajor, va rebre el dot d'un forner barceloní, cosí germà de la seva mare, pel servei que li havia prestat a casa (C187). Tot indica, doncs, que els pares la van enviar ben joveneta amb un parent que vivia a Barcelona, el qual es va encarregar de la manutenció fins a la cerca d'un marit apropiat. Luïssa Beneta va obtenir tot el seu migrat dot de la soldada per treballar a casa d'un teixidor, amb qui no consta que tingués cap relació de parentiu (C435). Eufrasina va aportar 15 lliures donades pel pare i 15 lliures per soldada gràcies al servei prestat a una senyora barcelonina (C184).

133. Francesca Beneta, vídua, va constituir en dot les 30 lliures que tenia i havia de tenir sobre l'heretat del seu marit difunt, ja que les havia aportat com a dot (C418). Un cas curiós és el de Jacmeta. En el primer matrimoni el pare l'havia dotat amb 165 lliures, amb la condició que només podria disposar testamentàriament de la meitat si moria sense fills. En ocasió del següent matrimoni, en què la núvia va aportar la mateixa quantitat, el pare va eliminar aquesta condició (C348).

134. Salvador Sala va donar 30 de les 50 lliures del dot d'Eufrasina (C410) i Leonard Serra va afegir 10 lliures a les 22 aportades per Caterina (C148).

de l'escreix.¹³⁵ Cal tenir ben present aquestes quantitats promeses no es comptabilitzen com a dot en els capítols matrimonials.

La documentació reflecteix, doncs, una gran diversitat de situacions. Ara bé, quant al component econòmic de l'estudi, interessa la quantia del dot i en quines circumstàncies es donava l'escreix, ja que proporcionen pistes per saber l'estat civil de la núvia —en principi, només el rebien les núvies solteres i lliures de natura— i la posició econòmica de les famílies involucrades en l'enllaç.

Habitualment el dot estava constituït per diners o béns mobles que eren valorats econòmicament. Així és en un 91,1 % dels matrimonis. El valor, que és directament informat en el document, oscil·la a la mostra entre el mínim de 5 lliures (C143) fins a 2.500 (C249). Però de vegades s'hi afegien béns immobles, com cases, peces de terra o botigues, que s'aportaven sense valoració monetària. A la documentació apareixen com a béns inestimats (8,9 %).¹³⁶ La qüestió és si cal tenir-los en compte. I si ho fem, com els hauríem de valorar econòmicament?

Per tal de respondre aquesta pregunta, és especialment útil l'escreix, que és el valor monetari que el nuvi que es casava amb una noia soltera aportava al matrimoni. L'assegurava sobre els seus béns i quedava a disposició de la núvia, tot i que a la mort d'aquesta havia de revertir obligatòriament en els fills del matrimoni, si n'havien tingut, o directament al marit, si era viu, o a l'hereu, si ja havia mort. La quantitat de l'escreix havia de correspondre exactament a la meitat del dot. La documentació reflecteix sense excepcions que aquesta era la norma, ja que quan no era així, en els capítols matrimonials de Bernat Montserrat s'especifica que l'escreix s'havia pactat entre les dues parts,¹³⁷ incís que no es fa mai quan correspon a la meitat exacta. És a dir, quan no corresponia a la meitat es feia constar com una anomalia que havia hagut de ser pactada.

Comptem amb 272 escreixos a la documentació, dels quals n'hi ha 245 (90,0 %) en què no es diu que hi hagi hagut un pacte exprés per determinar-lo, és a dir, que ha de reflectir la norma segons la qual l'escreix correspon a la

135. Un exemple és el dot de Bartomeua Joana. La seva àvia li va donar 43 lliures 10 sous, 23 lliures 10 sous arran dels capítols matrimonials i les 20 restants quan hagués mort. Com que, a banda, va rebre 6 lliures 10 sous d'un particular i 10 lliures més per deixa testamentària del pare, el dot reconegut va ser de 40 lliures. Tanmateix, la núvia es va comprometre a aportar com a dot les 20 lliures quan l'àvia morís i el futur marit a reconèixer-les com a aportació al matrimoni (C316).

136. Hi ha sis dots que no aporten cap bé estimat, sinó tan sols inestimats (C4, C31, C152, C266, C324, C428).

137. Després d'acceptar un dot de 16 lliures i mitja, el nuvi va fer un escreix que no corresponia a la meitat: *Et propter hanc dotem facio vobis augmentum sive donacionem propter nuptias per pactum inter me et vos inhitum et conventum de tresdecim libris et decem solidis dicte monete* (C18).

meitat del dot. És així en tots els casos en què el dot té només part estimada.¹³⁸ Pel que fa als 10 dots que són íntegrament o parcial inestimats, la norma es compleix si no es compta la part inestimada, és a dir, l'escreix correspon només a la meitat de la part estimada.¹³⁹ Així, doncs, el que s'esperava, el que era habitual i que no calia especificar era no comptar la part inestimada.

En canvi, quan hi ha pacte exprés i, per tant, l'escreix no és la meitat del dot, tot indica que el nuvi està tenint en compte altres contribucions més enllà de la part estimada del dot. El que es desprèn dels casos en què els capítols són més explícits és que això passa quan es contempla que el nuvi pot treure rendiment, per a les càrregues del matrimoni, de béns inestimats, tal com ho pot fer amb els que són directament estimats.¹⁴⁰ S'ha dit que això depenia de si el bé inestimat era fruit d'una donació universal,¹⁴¹ però creiem que més aviat és una qüestió de la possibilitat que el futur marit en pogués i/o en volgués dis-

138. També en el cas del capítol C410. Tot i que el dot és de 50 lliures i l'escreix de 10, en realitat el nuvi va aportar 30 lliures en el dot, per la qual cosa l'escreix és exactament la meitat de la part del dot procedent de la família de la núvia (20 lliures).

139. Així ho va considerar també Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni*, 214.

140. Caterina va aportar un alberg situat a Sant Andreu de Palomar, inestimat, com a dot arran del seu compromís matrimonial amb Bartomeu Pedrosa. En principi, no hi hauria d'haver escreix, però se'n va pactar expressament un de 40 lliures. La núvia tenia l'alberg sense cap condició —*a totes ses voluntats*— i el va donar al seu futur marit perquè *tenga e possebesca lo dit alberch tostemps durant lo dit matrimoni e los fruyts de aquell seus propis fasse a ses voluntats per los càrrechs del dit matrimoni*. En un capítol posterior es fa un aclariment a causa de les obres i millores que Bartomeu Pedrosa havia fet en aquest habitatge: en cas de restitució de dot, el marit hauria de donar 80 lliures (C262). És clar, doncs, que s'ha valorat en 80 lliures la contribució no estimada de l'alberg, d'on sorgeix l'escreix de 40 lliures. També és evident aquesta forma de procedir en el capítol C385. El dot està format per 55 lliures més un alberg inestimat i l'escreix, pactat entre les parts, és de 55 lliures. Que s'ha fet una estimació de l'alberg en 55 lliures —la qual cosa apujaria el valor del dot a 110 lliures, que portaria a un escreix de 55— queda de manifest en un capítol en què es va preveure que si el marit decidís vendre l'alberg i se n'obtingués menys de 55 lliures, hauria de ser compensat pels pares de la núvia, o bé si els pares decidissin vendre'l i fer la contribució en diners hauria de ser de 55 lliures: *Ítem és concordat e avengut entre les dites parts que en cars que lo dit Pere Reig vulla que lo dit alberch se vene, que aquell se haia a vendra per los dits marit e muller, e si lo preu de aquell, deduídes totes messions e despeses, no bastara a sinquanta-sinch lliures de Barchinona per fer compliment a cent e deu lliures de la dita dot, en tal cars los dits marit e muller sien tenguts de fer-hi compliment. E si los dits marit e muller de altres diners volran pagar les dites LV lliures per lo dit alberch, encontinent pagades les dites LV lliures, la damunt donació feta entre les altres coses del dit alberch, tant com sia en lo dit alberch, sia nul-la e per no feta en lo dit cars sia bagude*. En la mateixa línia apunta el pacte matrimonial C404: 700 lliures i 4 albergs inestimats de dot i 450 lliures d'escreix pactat entre les parts. Es pot comprovar que s'havien valorat els albergs a l'hora de determinar l'escreix perquè en una clàusula es va contemplar que si el marit decidís vendre els albergs, el preu que n'aconseguís s'hauria de reconèixer com a dot, però sense l'escreix corresponent —al nostre entendre, perquè ja havia estat reconegut i comptat en els capítols matrimonials.

141. Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni*, 215.

posar lliurement.¹⁴² Habitualment la part del nuvi no devia voler comptar el bé inestimat a l'hora de comprometre l'aportació de l'escreix —per això es faria l'incís explícit que hi havia pacte quan sí que es comptava—, sinó que devia preferir que quan més endavant es vengués, si es venia, la muller integrés el preu aconseguit com a dot, tot comproment-se aleshores a reconèixer-ho i fer-li el corresponent escreix.¹⁴³ Dit d'una altra manera, es preferien diners i/o béns mobles a béns immobles i només quan es venia la resistència a tenir en compte béns immobles a l'hora de donar l'escreix, es deixava anotat com a circumstància no ordinària en els capítols matrimonials.

Davant la tessitura de com quantificar monetàriament els dots que tenen, en part o íntegrament, béns inestimats, creiem que, a la vista dels casos comentats, el més adient és fixar-se en l'escreix i considerar que el valor de l'aportació del donador del dot és el doble que l'escreix. Això tan sols afecta aquells escreixos que s'han marcat explícitament com a pactats entre les parts a la carta dotal dels capítols matrimonials.

També hi ha escreix en pactes matrimonials que, en principi, no n'haurien de tenir. I no n'haurien de tenir perquè en tots aquests casos hi ha el corresponent incís que s'ha pactat l'escreix entre les parts. Així, contra la norma, tenen escreix algunes núvies llibertes¹⁴⁴ o algunes vídues.¹⁴⁵ Val a

142. Ho pot fer, per exemple, quan la núvia posseeix el bé lliurement, sense cap condició. La peça de terra, inestimada, que constituïa l'únic bé dotal de Margarida, la va comprar ella mateixa. L'escreix és de 5 lliures (C4). O la mitja botiga que, amb 9 lliures suplementàries, Violant va constituir en dot. La tenia a totes les seves voluntats. L'escreix, pactat, va ser de 25 lliures (C44). També Joana va disposar lliurement d'un alberg, que li havia estat llegat per la seva mare. El va aportar, amb 110 lliures més, com a dot, i el nuvi li va fer escreix de 65 lliures (C248). En dotar la filla amb un alberg, inestimat, Gabriel Serra ho fa *ab trespostació de tots sos drets e accions e promet liurar possessió de aquell deu dies abans de la celebració del dit matrimoni o aquella dita possessió per sa pròpia auctoritat les pusca pendra*. Tot i que no hi ha cap altre bé dotal, l'escreix, pactat, és de 50 lliures (C324). En sentit contrari, no és estrany que Humbert Plequet no aportés escreix en correspondència a l'habitatge que Arcisa va constituir com a dot inestimat, ja que el pare es va reservar l'usdefruit mentre visqués (C428).

143. El dot inicial d'Arcisa va consistir en 10 lliures i una tercera part d'una vinya, inestimada. Tot i que ho va donar perquè el futur marit gaudís dels fruits dels tots els béns dotals a ses voluntats per afrontar les càrregues econòmiques del matrimoni, l'escreix no va tenir en compte la peça de terra perquè va ser tan sols de 5 lliures. Però una clàusula dels capítols matrimonials contemplava que si es venia la vinya, Arcisa donaria el que li corresponia per la venda al seu futur marit, que li reconeixeria com a dot i li faria l'escreix corresponent (C233). El dot es va apujar després a 20 lliures i l'escreix, a 10.

144. En els capítols matrimonials entre els lliberts Jacme Horta i Lucia el dot és de 16 lliures i mitja i l'escreix, de 13 i mitja (C18).

145. Tot i que no n'hauria de tenir per ser vídua, l'escreix aportat pel marit és igual al dot, de 5 lliures 10 sous (C291).

dir que en vídues i llibertes la clàusula de l'escreix és diferent que per a les núvies solteres, ja que, en relació amb el retorn, no es fa diferenciació entre dot i escreix.¹⁴⁶

Una altra dada important de l'enllaç matrimonial és la previsió temporal dels dos esdeveniments lligats al matrimoni: esposalles i benedicció nupcial. Hi és a tots els capítols matrimonials, excepte en aquells que no tenen la clàusula d'arres.¹⁴⁷ En alguns capítols no ha estat possible llegir els terminis d'una o de les dues celebracions.¹⁴⁸

És interessant destacar que en tres capítols hi ha constància, gràcies a anotacions en el marge de les escriptures, que els terminis inicialment pactats es van prorrogar. En tots tres casos el termini ampliat va ser el de la celebració eclesial.¹⁴⁹ La constància d'aquestes pròrrogues, que es van fer fins i tot només per deu dies, mostra que la imposició de penes pecuniàries per incompliment dels terminis no era una qüestió retòrica. En aquests tres matrimonis no s'ha pres la data prevista en els capítols matrimonials, sinó el resultat de la pròrroga.

El primer que s'observa és que hi ha dues maneres d'especificar les dates: amb un únic termini per als dos esdeveniments o amb dos terminis, un per a les esposalles i un altre per a la benedicció nupcial. Hi ha una sola excepció, el C140, en què es determina la data d'esposalles —el mateix dia dels capítols, per cert—, però no la de la benedicció nupcial —*e après solemnitzaran lo dit matrimoni en fas de sgleya*. No creiem que sigui casualitat que aquest pacte matrimonial sigui l'únic de tota la mostra en què la núvia tingui menys de

146. A la carta dotal de C205, per exemple, el nuvi va reconèixer l'aportació de 20 lliures de la núvia, va fer un augment o escreix de 13 lliures, *per pactum inter me et vos mediantibus aliquibus personis factum et concordatum*, i, respecte al total de 33 lliures que sumaven dot i escreix *assigno vobis et vestris de et super omnibus et singulis bonis meis et cetera, ipsasque restituere et solvere vobis et vestris incontinenti cum restitutioni et solutioni dotis locus assit*. En canvi, quan són solteres, a banda d'aquesta clàusula, que només inclou l'import del dot, n'hi ha una altra sobre les condicions específiques del retorn de l'escreix, com a C44.

147. Són els tres capítols incomplets (C15, C85 i C94), el C393, els tres de tipus A amb els capítols en català etceterats (C1, C322, C373) i els que es van fer després de les esposalles, excepte el C126, que té termini per a la benedicció nupcial.

148. Hi ha quatre capítols matrimonials en què no es pot llegir el fragment amb els terminis (C3, C178, C179 i C305), dos en què no és possible llegir el termini de les esposalles (C137 i C441) i dos en què hi ha el mateix problema únicament amb el termini de la benedicció nupcial (C4 i C136).

149. El termini de la benedicció nupcial de C39 era el mes de maig de 1439. El 27 d'aquell mes es va prorrogar fins al mes de juny. A C40 es va ampliar el termini de la benedicció nupcial, previst per al maig, fins al mes de setembre. La pròrroga es va fer el darrer dia del mes de maig. Anàlogament, la benedicció nupcial del matrimoni C163, que inicialment tenia com a termini previst el mes de setembre de 1447, el darrer dia d'aquest mes va posposar-se fins al 10 d'octubre.

dotze anys, que era l'edat mínima per contreure matrimoni.¹⁵⁰ La proporció aproximada entre els dos tipus és d'una a dos, concretament 140 amb un termini (34,7 %) i dos en els 263 restants (65,3 %).

No s'ha detectat cap correlació, almenys evident, entre el nombre de terminis i altres variables associades a l'enllaç o els contraents, com el tipus de document (A o B), l'estat civil, l'edat dels nuvis, etc. Com que la benedicció nupcial tenia lloc després de les esposalles, tots els documents, amb l'única excepció indicada, tenen fixat el termini de la benedicció nupcial, que era una fita fonamental en el contracte matrimonial, ja que els terminis de pagaments compromesos en els deutoris de dot dels capítols s'establien gairebé sempre en referència al termini de la benedicció nupcial o celebració en faç d'Església, normalment uns dies abans.

La forma d'especificar el termini és força variat. Pot fer referència a un dia en concret (1) o a un període, que pot iniciar-se el mateix dia dels capítols matrimonials (2) o més endavant (3). La taula següent reflecteix com s'ha anotat el termini de les esposalles:

Termini esposalles		Nombre	Percentatge
Dia concret (1)		197	74,9 %
	Avui	175	66,5 %
	Demà	22	8,4 %
Període			
	Inici: capítols matrimonials (2)	61	23,2 %
	En un nombre determinat de dies (entre 8 i 15)	17	6,5 %
	Fins a un dia de la setmana següent	15	5,7 %
	Fins a un mes determinat	12	4,6 %
	Mes actual	9	3,4 %
	Fins a una festivitat religiosa ¹⁵¹	5	1,9 %
	Setmana actual	2	0,8 %
	Fins a una data especificada	1	0,4 %
	Inici diferent dels capítols matrimonials (3)	5	1,9 %
	Setmana següent	4	1,5 %
	En un termini determinat després d'un esdeveniment personal ¹⁵²	1	0,4 %

150. Per aquesta raó el pare de la núvia *promet que la dita filla sua, encontinent com sia de edat de dotza anys, loarà e fermerà los presents capítols e tindrà e complirà aquells e totes e sengles coses en aquells contingudes.*

151. Tres per Pasqua, un per Pentecosta i un per Nadal.

152. En el pacte matrimonial C35 les esposalles es van preveure en els quinze dies següents a la tornada del viatge del germà de la núvia.

La taula següent recull una anàlisi anàloga per als terminis de la benedicció nupcial:¹⁵³

Termini benedicció nupcial	Nombre	Percentatge
Dia concret (1)	11	2,7 %
Demà	11	2,7 %
Període		
Inici: capítols matrimonials (2)	384	95,8 %
Fins a un mes determinat ¹⁵⁴	211	52,6 %
Mes actual	61	15,2 %
Fins a festivitat religiosa ¹⁵⁵	26	6,6 %
En un nombre determinat de dies (entre 8 i 16)	22	5,5 %
Setmana actual	13	3,2 %
En un nombre determinat d'anys (1 o 2)	12	3,0 %
Fins a un dia de la setmana següent	12	3,0 %
Fins a determinades núpcies ¹⁵⁶	11	2,7 %
Fins a una data especificada	9	2,2 %
En un nombre determinat de mesos (entre 2 i 8)	6	1,5 %
Fins a mitjans d'un mes determinat	1	0,3 %
Inici diferent dels capítols matrimonials (3)	6	1,5 %
Setmana següent	4	1,0 %
En un termini determinat després de les esposalles	1	0,3 %
En termini determinat després d'un esdeveniment personal ¹⁵⁷	1	0,3 %

153. A banda dels comentats més amunt, també s'exclou el capítol C74 perquè fa referència a un genèric *eadem die*, que no queda unívocament determinat.

154. Hi ha inclòs el termini de l'enllaç C118, que és *encontinent passat lo present mes de setembre*.

155. Setze per Sant Andreu, quatre per Nadal, dos per Pasqua, dos per Sant Joan, un per a les octaves de la Trinitat i un per Pentecosta.

156. Cal interpretar el significat de núpcies com els períodes durant l'any en què es podien celebrar aquestes cerimònies eclesiàstiques (Teresa-Maria VINYOLES, *Les barcelonines*, 99). A la mostra hi ha núpcies presents (C130), primeres núpcies o primeres núpcies següents (C112, C153, C188, C301, C317, C422), núpcies següents després de la quaresma (C54) i núpcies de gener (C146, C151, C334).

157. Jacme Bosch i Elienor es va comprometre a solemnitzar el matrimoni durant els dos mesos posteriors al retorn a Barcelona de Jacme Bosch després del viatge que tenia previst fer amb el balener de Pere de Pla a les parts de Rodes (C68).

La residència del matrimoni no és una dada que aparegui en els capítols matrimonials de forma generalitzada. De fet, no hi ha cap apartat específic en què es digui on viurà el futur matrimoni. Ara bé, en alguns pactes matrimonials sí que es pot deduir, ja que hi ha apartats que regulen aspectes que hi estan relacionats. Per exemple, és habitual en situacions d'heretament per part del contraent que rep el dot, que majoritàriament és l'home, que els donadors del patrimoni familiar incloguin l'obligació del nou matrimoni de conviure amb ells.

Queda clar, aleshores, que la previsió és que la nova parella visqui a la casa o el mas que un dels contraents ha rebut dels seus familiars, generalment d'un o dels dos progenitors. Així, els pares de Baltasar Ledó li van donar la casa on vivien a Barcelona, tot comproment-se a assignar una cambra com a dormitori del nou matrimoni, que seria fornida de llit i de la roba necessàries (C87). Fins i tot en alguns casos es regula com actuar si no hi ha una bona convivència entre els dos matrimonis, el dels pares i el del fill o filla, i la discòrdia recomana una separació. Així ho va preveure Violant, mare de Pere Sala: si no fos possible viure junts amb el fill i la futura nora, li donaria la meitat dels seus béns sota la supervisió i previ acord de dues persones, una de cada part (C379). No són casos aïllats. S'han detectat situacions anàlogues en quaranta-cinc pactes matrimonials de la mostra. És interessant analitzar-los, ja que permet arribar a conclusions que es podran aplicar a la resta de matrimonis en què no hi ha cap informació sobre la residència de la nova parella.

El primer que cal remarcar és que en gairebé tots els capítols en què és el nuvi qui aporta aixovar hi ha informació sobre la residència del nou matrimoni amb els pares de la núvia. Concretament, deu de tretze. En aquests casos la núvia, que és pubilla, hereta el patrimoni familiar, a la casa o mas del qual s'integrarà el seu futur marit. Les dades assenyalen clarament que és un fenomen més rural que urbà: dues pubilles són de Barcelona (C166, C228), cinc de Badalona (C59, C113, C335, C341, C419) i una de Sarrià (C282). Aquestes vuit núvies van heretar el mas o casa on vivien un o dos dels seus progenitors. Però no sempre era així, ja que hi ha dues núvies, els pares de les quals vivien o havien viscut a Barcelona, que van rebre heretats fora de la capital, una a Badalona (C368) i l'altra a Castelldefels (C225), segurament com a resultat de circumstàncies familiars que van provocar que les filles s'haguessin de fer càrrec de masies que d'altra manera haguesin restat abandonades. Queda palès, per tant, que el fet que es remarqui la residència del nou matrimoni quan és la núvia la que rep el dot indica que era un fet excepcional, que calia deixar ben explícit en els capítols perquè trencava la norma general que la núvia s'incorporés al domicili del seu futur marit.

Hi ha trenta-cinc enllaços en què l'home rep el dot de la seva futura muller, hereta el patrimoni familiar i es preveu que el nou matrimoni convisqui amb els pares del nuvi. També és un fenomen més rural que urbà. Tot i que hi

ha més nuvis residents a Barcelona, vint,¹⁵⁸ que a les poblacions de l'entorn, quinze,¹⁵⁹ cal tenir present que els nuvis residents a la capital catalana eren molt majoritaris, per sobre del 85 % del total. Una dada molt significativa és que una majoria d'aquests nuvis que restaran a la casa familiar un cop casats són menors d'edat. La regla que es desprèn d'aquests casos és que el nou matrimoni residirà a la casa o al mas dels progenitors del contraent que rep el dot i hereta els béns familiars.

Però hi ha altres circumstàncies relacionades amb la residència del futur matrimoni que apareixen en els capítols matrimonials de la mostra. Per exemple, hi ha quatre matrimonis en què, malgrat que sigui la núvia la que aporta el dot, es preveu que visquin amb un o amb els dos progenitors de la núvia. Valençona va donar a la seva filla tots els béns mobles que tenia a casa seva amb la condició que visqués amb el futur matrimoni, és a dir, amb la filla i el gendre (C41). El mateix van fer els pares d'Eufrasina, a qui van donar 25 lliures de dot a condició que visquessin amb la nova parella (C423). Val a dir que, a diferència dels casos anteriors, no es va especificar exactament on viurien els progenitors amb el nou matrimoni, si a la casa on vivien fins aleshores o en una altra. Especialment interessants són les condicions pactades en els capítols C296 i C355, en què s'incorpora la donació i la convivència per un determinat període de temps. En el primer cas, Rafel Valls, de Barcelona, pare de la núvia, va oferir al matrimoni una habitació de la casa que tenia a la capital catalana i es va comprometre a mantenir-los durant un any. Si passat aquest lapse de temps, el matrimoni volgués continuar residint-hi, ell marxaria, tot i que també es contemplava la possibilitat que el matrimoni volgués anar-se'n. En el segon cas el pare de la núvia va donar com a dot una casa a Barcelona perquè fos la residència de la filla i el futur gendre durant cinc anys, si bé haurien de conviure amb ell i la seva muller. El pare es va reservar l'ús exclusiu de la botiga i del celler de la casa. No sempre, però, la condició de conviure associada a la donació a la núvia era imposada pels progenitors. Així, Eulàlia, vídua d'Antoni Mates, que va donar 30 lliures a Isabel arran del seu matrimoni, va imposar com a condició que visquessin tots junts (C241). O Pere Francesc, que oferí la seva casa barcelonina perquè la seva germana i el seu futur marit hi visquessin durant un any (C436).

158. C87, C129, C180, C186, C219, C246, C252, C259, C263, C277, C283, C308, C323, C345, C369, C379, C385, C397, C408 i C409. Val a dir, però, que el nuvi de C246 no va heretar, tot i que se li va imposar la condició que ell i la seva futura muller visquessin amb els pares.

159. C95, C108, C143, C144 i C305 (Badalona), C101 (Montcada), C140 (Mollet), C177 (Vilassar), C179 (Martorelles), C214 (Sarrià), C236 (Sant Andreu de Palomar), C267 i C405 (Teià), C352 (Martorell) i C413 (Santa Coloma de Gramenet). Els nuvis de C95, C101, C108, C144 i C352 no tenen residència a l'encapçalament dels capítols. La població que apareix és la del mas o casa que hereten dels seus progenitors.

També hi ha una vintena de núvies que va aportar cases com a dot, però només en un cas es pot fer una suposició fonamentada que podria haver esdevingut la residència del matrimoni. La núvia, Caterina, òrfena de pare, va ser dotada amb una casa a Sant Andreu de Palomar que li havien donat els seus tutors testamentaris. Es va valorar en 80 lliures, ja que el nuvi va fer un escreix de 40 i es va pactar que, en cas de restitució de dot, el nuvi pagaria 80 lliures a la seva futura muller o als seus hereus que, de la seva banda, li fermarien carta de donació o venda (C262). Sembla, per tant, que no es contemplava altra opció que la casa acabés en mans del nuvi. És possible que aquesta sigui la raó per la qual el nuvi no va aportar aixovar ni la núvia fos considerada pubilla. Tot i que no es diu de forma explícita, és possible que el matrimoni comencés la vida conjugal en aquesta casa de Sant Andreu de Palomar. A la resta de casos no hi ha cap evidència que el matrimoni prenguéssin l'habitatge ofert per la núvia com a dot per residir, sinó més aviat al contrari. Hi ha dues núvies que van aportar cases o masos tan allunyats de Barcelona que és poc versemblant que constituïssin la llar del nou matrimoni —a Vilamuls (C261) i a Olot (C312)— i dues més en què es va donar al nuvi la possibilitat de vendre els habitatges (C385 i C404). En el darrer, a més, malgrat la casa aportada per la núvia, estava previst que el matrimoni convísqués amb els pares del nuvi a la residència familiar.

Les èpoques de dot, fetes després de les esposalles, també són un bon indicador de la residència del matrimoni, ja que informa d'on era ciutadà o habitant l'espòs o marit. Les que s'han trobat relacionades amb els capítols matrimonials de la mostra, 208, corresponen a 185 enllaços diferents.¹⁶⁰ En els 168 casos en què el nuvi és resident a Barcelona en els capítols matrimonials, a l'època també hi consta com a ciutadà.¹⁶¹ Hi ha quatre

160. Hi ha una única època que no indica la residència del marit i que correspon a l'enllaç C11 (AHPB, 159/3, f. 88v, 24-07-1434).

161. S'anota el codi del capítol matrimonial, seguit de la signatura i la data de l'època o èpoques localitzades: C2 (AHPB, 159/1, f. 42v, 06-10-1431), C6 (AHPB, 159/2, f. 96r-96v, 08-02-1434), C12 (AHPB, 159/8, f. 32v, 17-07-1439), C13 (AHPB, 159/4, f. 33v-34r, 27-11-1434), C14 (AHPB, 159/5, f. 36v-37r, 04-07-1436), C15 (AHPB, 159/3, f. 95v, 13-08-1434), C17 (AHPB, 159/4, f. 38r-38v, 08-12-1434), C22 (AHPB, 159/5, f. 31v, 23-06-1434), C25 (AHPB, 159/6, f. 45v, 14-05-1437), C26 (AHPB, 159/7, f. 3v, 26-08-1438), C27 (AHPB, 159/6, f. 37r-37v, 08-04-1437), C28 (AHPB, 159/24, f. 53v, 04-12-1453), C33 (AHPB, 159/8, f. 88v, 23-11-1439), C34 (AHPB, 159/9, f. 43r-43v, 15-03-1440), C37 (AHPB, 159/10, f. 34r-34v, 30-03-1441), C40 (AHPB, 159/8, f. 73r, 12-10-1439), C42 (AHPB, 159/8, f. 51r, 22-08-1439; 159/8, f. 64v, 18-09-1439), C45 (AHPB, 159/29, f. 29v, 04-11-1456), C46 (AHPB, 159/9, f. 18r, 14-01-1440), C48 (AHPB, 159/11, f. 87v, 19-01-1442), C49 (AHPB, 159/9, f. 17r, 12-01-1440), C52 (AHPB, 159/9, f. 17r-17v, 13-01-1440), C57 (AHPB, 159/9, f. 75r, 20-05-1440), C58 (AHPB, 159/9, f. 81r-81v, 06-06-1440), C61 (AHPB, 159/9, f. 94v, 21-06-1440), C65 (AHPB, 159/16, f. 90r, 11-05-1446), C66 (AHPB, 159/10, f. 41r-41v, 15-04-1441), C67 (AHPB, 159/19, f. 65v-66r, 01-02-1449), C71 (AHPB, 159/11, f. 28v, 22-09-1441), C76 (AHPB, 159/11, f. 54v-55r, 27-11-1441), C77 (AHPB, 159/11, f. 47r-47v, 15-11-1441), C82 (AHPB, 159/11, f. 88v, 23-01-1442; 159/11, f. 88v, 23-01-1442; 159/15, f. 15r-15v, 01-07-1444), C87 (AHPB, 159/12, f. 51v, 20-12-1442), C90

(AHPB, 159/13, f. 72r, 04-09-1443), C91 (AHPB, 159/12, f. 63v, 14-01-1443), C94 (AHPB, 159/12, f. 90v-91r, 10-03-1443), C97 (AHPB, 159/15, f. 96r-96v, 14-01-1445), C98 (AHPB, 159/15, f. 56r-56v, 06-10-1444), C99 (AHPB, 159/13, f. 41r, 28-06-1443; 159/13, f. 62r, 10-08-1443), C100 (AHPB, 159/14, f. 24r, 13-01-1444), C104 (AHPB, 159/14, f. 4r, 14-11-1443; 159/15, f. 42v, 28-08-1444), C105 (AHPB, 159/15, f. 97r-97v, 14-01-1445), C107 (AHPB, 159/14, f. 70v-71r, 27-04-1444), C109 (AHPB, 159/16, f. 14r, 12-12-1445; 159/18, f. 42v, 02-06-1447), C110 (AHPB, 159/15, f. 51v, 21-09-1444), C112 (AHPB, 159/15, f. 18r, 06-07-1444), C114 (AHPB, 159/15, f. 10v, 26-06-1444), C115 (AHPB, 159/15, f. 17r, 04-07-1444), C116 (AHPB, 159/15, f. 78v-79r, 28-11-1444), C119 (AHPB, 159/15, f. 57v-58r, 07-10-1444), C128 (AHPB, 159/16, f. 31v, 20-12-1445), C129 (AHPB, 159/17, f. 65r, 23-11-1446), C130 (AHPB, 159/16, f. 50v-51r, 31-01-1446), C133 (AHPB, 159/16, f. 59v, 16-02-1446), C136 (AHPB, 159/17, f. 64v-65r, 22-11-1446), C138 (AHPB, 159/17, f. 20v, 28-07-1446), C139 (AHPB, 159/17, f. 20v, 16-07-1446), C141 (AHPB, 159/18, f. 21r, 12-04-1447), C142 (AHPB, 159/17, f. 96v, 15-02-1447), C150 (AHPB, 159/17, f. 95r-95v, 13-02-1447; 159/28, f. 87v-88r, 30-07-1456), C164 (AHPB, 159/18, f. 55r-55v, 30-06-1447), C172 (AHPB, 159/18, f. 89v, 06-10-1447), C173 (AHPB, 159/18, f. 93v, 21, 22 o 23/10-1447), C176 (AHPB, 159/20, f. 29v, 12-07-1449), C182 (AHPB, 159/19, f. 62v, 24-01-1449), C184 (AHPB, 159/20, f. 48v, 12-09-1449), C185 (AHPB, 159/19, f. 88v, 17-04-1449), C186 (AHPB, 159/19, f. 87r-87v, 09-04-1449), C187 (AHPB, 159/20, f. 10r, 24-05-1449), C188 (AHPB, 159/20, f. 59v, 17-10-1449), C189 (AHPB, 159/20, f. 9r, 23-05-1449; 159/20, f. 57r-57v, 14-10-1449), C191 (AHPB, 159/20, f. 26r, 30-06-1449), C195 (AHPB, 159/20, f. 79r, 23-12-1449), C203 (AHPB, 159/21, f. 12v-13r, 30-10-1450), C204 (AHPB, 159/29, f. 40r-40v, 10-12-1456), C207 (AHPB, 159/21, f. 46r, 11-01-1451), C209 (AHPB, 159/21, f. 52r-52v, 27-01-1451), C210 (AHPB, 159/21, f. 83v, 26-03-1451; 159/24, f. 89v, 19-02-1454), C215 (AHPB, 159/23, f. 86v, 20-07-1453), C218 (AHPB, 159/22, f. 22v, 24-01-1452), C219 (AHPB, 159/29, f. 73v-74r, 15-02-1457), C221 (AHPB, 159/23, f. 4v, 01-02-1453), C222 (AHPB, 159/22, f. 90v, 26-06-1452; 159/23, f. 45r-45v, 05-05-1453), C224 (AHPB, 159/22, f. 66r, 12-05-1452), C227 (AHPB, 159/26, f. 32r, 03-12-1454), C229 (AHPB, 159/25, f. 2v, 18-03-1454), C233 (AHPB, 159/23, f. 85r, 14-07-1453), C235 (AHPB, 159/24, f. 21r-21v, 27-09-1453; 159/24, f. 23r, 05-10-1453; 159/24, f. 54v, 01-07-1454; 159/25, f. 73r, 14-08-1454), C237 (AHPB, 159/24, f. 13r, 07-09-1453), C239 (AHPB, 159/24, f. 22r-22v, 02-10-1453), C240 (AHPB, 159/26, f. 17v, 05-11-1454), C241 (AHPB, 159/25, f. 69r, 03-08-1454), C246 (AHPB, 159/25, f. 66v, 25-07-1454), C248 (AHPB, 159/24, f. 95r-95v, 07-03-1454), C249 (AHPB, 159/24, f. 51v-52r, 23-11-1453; 159/26, f. 73v-74r, 06-02-1455), C251 (AHPB, 159/29, f. 3r-3v, 27-08-1456), C252 (AHPB, 159/33, f. 35v, 06-10-1459), C254 (AHPB, 159/25, f. 22v, 08-05-1454), C257 (AHPB, 159/25, f. 37r-37v, 06-06-1454; 159/29, f. 60r, 20-01-1457), C260 (AHPB, 159/25, f. 47r-47v, 16-06-1454), C263 (AHPB, 159/27, f. 3v, 05-04-1455), C265 (AHPB, 159/26, f. 30r, 02-12-1454), C268 (AHPB, 159/26, f. 13v-14r, 25-10-1454), C269 (AHPB, 159/26, f. 21r, 07-11-1454; 159/33, f. 88v, 13-02-1460), C270 (AHPB, 159/26, f. 8v, 12-10-1454), C271 (AHPB, 159/26, f. 14r, 25-10-1454), C277 (AHPB, 159/27, f. 23v-24r, 16-06-1455), C278 (AHPB, 159/35, f. 73v, 27-08-1461), C280 (AHPB, 159/32, f. 2v, 01-02-1459), C281 (AHPB, 159/27, 76r, 04-11-1455), C283 (AHPB, 159/28, f. 2r-2v, 07-01-1456), C284 (AHPB, 159/27, f. 14r, 20-05-1455), C285 (AHPB, 159/27, f. 11r, 03-05-1455), C288 (AHPB, 159/27, f. 27v, 27-06-1455), C289 (AHPB, 159/27, f. 44r, 05-08-1455), C292 (AHPB, 159/35, f. 7v, 05-01-1461), C295 (AHPB, 159/28, f. 65v, 18-06-1456), C278 (AHPB, 159/32, f. 14r, 01-03-1459), C298 (AHPB, 159/28, f. 5r, 09-01-1456), C302 (AHPB, 159/37, f. 2v, 02-01-1464), C304 (AHPB, 159/29, f. 60v-61r, 20-01-1457), C306 (AHPB, 159/29, f. 19r-19v, 13-10-1456), C309 (AHPB, 159/28, f. 94r, 07-08-1456), C310 (AHPB, 159/29, f. 10r, 11-09-1456), C311 (AHPB, 159/28, f. 97v, 21-08-1456), C316 (AHPB, 159/30, f. 20r-20v, 18-01-1458), C319 (AHPB, 159/29, f. 55v, 10-01-1457), C320 (AHPB, 159/29, f. 70v, 08-02-1457; 159/29, f. 74v-75r, 19-02-1457; 159/29, f. 80r-80v, 28-02-1457), C323 (AHPB, 159/30, f. 92r, 26-06-1458), C325 (AHPB, 159/30, f. 21v, 19-01-1458), C327 (AHPB, 159/31, f. 6r,

nuvis que no tenien residència especificada en els capítols matrimonials, mentre que a l'època sí que en tenen. En tres casos és la mateixa que la del seu pare.¹⁶²

Quant als nuvis que residien fora de Barcelona, la situació és diversa un cop es casen. N'hi ha que, malgrat que la núvia tampoc fos de Barcelona, hi van acabar residint. Són tres, procedents de Cabrera, Caldes de Montbui i Blanes,¹⁶³ als quals s'ha d'afegir el mercader barceloní que en el moment d'acordar els capítols matrimonials residia a Nàpols.¹⁶⁴ En canvi, n'hi ha vuit que van continuar fora de la capital catalana un cop es van mullerar. De sis era esperable que fos així, ja que el nuvi o la núvia havien rebut el mas familiar, on es preveia que el nou matrimoni hi visqués.¹⁶⁵ Però en altres no, concreta-

12-07-1458), C328 (AHPB, 159/30, f. 28r, 27-01-1458), C330 (AHPB, 159/30, f. 25v, 23-01-1458), C332 (AHPB, 159/30, f. 86r-86v, 08-06-1458), C338 (AHPB, 159/30, f. 88r-88v, 10-06-1458), C343 (AHPB, 159/31, f. F. 58r-58v, 17-11-1458), C346 (AHPB, 159/31, f. 81r, 03-01-1459), C347 (AHPB, 159/33, f. 59v, 29-11-1459), C349 (AHPB, 159/31, f. 95r, 20-01-1459; 159/32, f. 14r, 01-03-1459), C350 (AHPB, 159/31, f. 95v-96r, 26-01-1459), C351 (AHPB, 159/31, f. 86r-86v, 08-01-1459), C355 (AHPB, 159/32, f. 96v, 24-07-1459), C356 (AHPB, 159/32, f. 55v, 28-04-1459), C358 (AHPB, 159/32, f. 46r-46v, 18-04-1459), C360 (AHPB, 159/33, f. 87v, 09-02-1460; 159/37, f. 2r, 28-12-1463), C363 (AHPB, 159/35, f. 41v, 16-05-1461), C366 (AHPB, 159/33, f. 86r-86v, 08-02-1460), C369 (AHPB, 159/33, f. 59r, 26-11-1459), C370 (AHPB, 159/33, f. 80v, 15-01-1460), C374 (AHPB, 159/34, f. 56r, 20-08-1460), C375 (AHPB, 159/34, f. 13v, 26-03-1460), C380 (AHPB, 159/35, f. 97r, 01-12-1461), C382 (AHPB, 159/35, f. 6r-6v, 03-01-1461), C384 (AHPB, 159/35, f. 54r, 01-07-1461), C385 (AHPB, 159/35, f. 17r-17v, 10-02-1461), C394 (AHPB, 159/35, f. 61r, 27-07-1461), C397 (AHPB, 159/36, f. 44r, 16-03-1462), C398 (AHPB, 159/35, f. 79r, 10-09-1461), C399 (AHPB, 159/35, f. 81v, 24-09-1461), C401 (AHPB, 159/35, f. 88r, 28-10-1461), C403 (AHPB, 159/36, f. 30r, 01-02-1462), C406 (AHPB, 159/36, f. 20r-20v, 05-01-1462), C411 (AHPB, 159/36, f. 56v, 06-05-1462), C412 (AHPB, 159/36, f. 56r, 05-05-1462), C417 (AHPB, 159/37, f. 16v, 23-02-1464), C429 (AHPB, 159/37, f. 74r, 11-12-1464), C432 (AHPB, 159/37, f. 83r, 05-01-1465), C439 (AHPB, 159/37, f. 91v, 09-02-1465).

162. Hipòlit Morro (C41) era fuster ciutadà de Barcelona (AHPB, 159/8, f. 87v, 16-11-1439), com també ho era Joan Molla (C103) (AHPB, 159/13, f. 96r, 7-11-1443; 159/14, f. 7r-7v, 26-11-1443). D'altra banda, Pere Torrabadal (C108) consta com habitant de Badalona (AHPB, 159/15, f. 62v-63r, 19-10-1444). En aquests tres casos, la residència de l'època coincideix amb la del pare respectiu. En canvi, Pau Vida, amb orígens a Lleida (C163), consta com ciutadà de Barcelona a l'època (159/18, f. 92v, 19-10-1447).

163. Els nuvis Jacme Riba i Francesca eren de Cabrera (C51), però a l'època el marit, tot i que se'l considera de Cabrera, és resident a Barcelona (AHPB, 159/9, f. 53v, f. 13-04-1440). El traginer Francesc Lunes consta com a llibert de Caldes de Montbui en els capítols matrimonials (C124), però a l'època del dot va passar a ser ciutadà de Barcelona, amb l'incís que abans habitava a Caldes de Montbui (AHPB, 159/15, f. 82v, 07-12-1444). El mateix ocorre a Miquel Sabater: era mariner de Blanes en els capítols matrimonials (C178), però consta com a ciutadà de Barcelona a l'època (AHPB, 159/21, f. 53r, 27-01-1451).

164. Consta com a ciutadà de Barcelona en l'època de dot a la seva muller (AHPB, 159/35, f. 46r, 30-05-1461).

165. Els capítols i les èpoques corresponents són els següents: C177 (AHPB, 159/21, f. 73r, 27-02-1451), C214 (AHPB, 159/22, f. 96r-96v, 11-07-1452; 159/23, f. 89r, 27-07-1453), C225 (AHPB, 159/22, f. 98v, 15-07-1452), C335 (AHPB, 159/31, f. 60r, 27-11-1458), C354 (AHPB, 159/33, f. 2r-2v, 01-08-1459) i C359 (AHPB, 159/32, f. 59r-59v, 05-05-1459).

ment en dos, de Terrassa i Castellet.¹⁶⁶ Per tant, en alguns casos és necessari el concurs d'altra documentació matrimonial que complementa els capítols matrimonials per establir la residència del futur matrimoni.

Els testaments també permeten validar si es complia la norma que el contraent que aportava el dot, gairebé sempre la núvia, anava a viure en el lloc de residència del seu futur cònjuge. Només es pot detectar en aquells matrimonis en què un dels dos nuvis no visqués a la capital catalana i que hi hagi el testament d'un dels dos, marit o muller. En els tres que compleixen aquesta condició, perquè la testadora tenia els orígens familiars fora de Barcelona, es compleix, ja que el marit segueix constant com a ciutadà barceloní.¹⁶⁷

Totes aquestes dades apunten en la direcció que la norma era que la núvia anés a viure a casa del nuvi.¹⁶⁸ Quan aquesta norma es trencava, ja sigui perquè la núvia era pubilla i heretava el patrimoni familiar, ja sigui perquè algun familiar de la núvia oferia el seu habitatge, encara que fos per un temps limitat, es devia fer explícit en el pacte matrimonial. Però hi ha algunes excepcions, com mostren les èpoques d'alguns nuvis que no van continuar residint en el mateix lloc quan es van casar. Són pocs casos, però obliguen a ser cauts i a deixar com a residència desconeguda o indeterminada la d'aquells matrimonis en què no hi ha cap dada que permeti discriminar on viurà la parella (C23, C181, C342, C364 i C414).¹⁶⁹

4.3.4. Els nuvis

La informació sobre els dos contraents de l'enllaç matrimonial és diferent per a les núvies que per als nuvis. Per a les dones no hi ha mai ni la professió

166. Jacme Gili és notari de Terrassa en els capítols matrimonials (C232) i després de casar-se amb una sabadellenca (AHPB, 159/24, f. 36v-37r, 08-11-1453). Anàlogament, Bernat Castellví consta com agricultor de Castellet en els capítols matrimonials (C431) i en l'època a la seva muller, que procedia de Barcelona (AHPB, 159/37, f. 67r, 14-11-1464).

167. Joana, núvia de l'enllaç C353, amb els pares de Badalona, testà a Barcelona, on el seu marit exercia la professió de corder, prop de 4 anys després dels capítols matrimonials (AHPB, 159/44, f. 141r-142r). Els capítols matrimonials de Bartomeu Tintorer, peller de Barcelona, i Joana, de pares de Sant Esteve de Palautordera, són d'octubre de 1464 (C429). Catorze mesos després Joana va haver de testar i el marit seguia constant com a peller ciutadà de Barcelona (AHPB, 159/44, f. 157v-158v). Onze anys després del compromís amb el candeler de cera barceloní Bartomeu Massot, Joana, amb els pares de Cardona (C283), va testar a la capital catalana, on el seu marit hi continuava residint (AHPB, 159/44, f. 185v-186v).

168. Apunta també en aquesta direcció el cas d'Angelina, la família de la qual procedia de Sant Esteve de Palautordera. Es va casar per primer vegada amb el sastre barceloní Francesc Olzina (C110). Va viure a Barcelona, ja que quan es va tornar a casar, consta com a vídua d'un sastre ciutadà de Barcelona (C185).

169. Malgrat que no hi ha clàusula d'heretament ni època per confirmar la residència barcelonina, considerem que vivien a la capital catalana els matrimonis de C3, C30, C60, C88 i C386 perquè la professió que exercien els nuvis era de tipus urbà o bé eren lliberts.

ni la residència, però sí que els escrivans utilitzen una qualificació —*donzella, vídua, honrada, etc.*— que, combinada amb altres dades dels capítols matrimonials, permeten deduir-ne l'estat civil. Dels homes, en canvi, no hi ha informació sobre l'estat civil,¹⁷⁰ però sí que hi ha dades sobre la professió i la residència. L'estat de llibertat (lliures de natura o lliberts) ja ha estat analitzat en l'apartat de les dades sobre els progenitors.

La informació sobre l'estat civil de la núvia no és directa ni completa, sinó que en diverses ocasions ha de deduir-se a partir d'altres dades de l'enllaç matrimonial, concretament de la condició de lliure de natura o lliberta i de la quantia de l'escreix. A tal efecte, cal tenir present que l'escreix només el donaven els marits a les núvies primerenques i que corresponia a la meitat del dot. Les vídues no en rebien. També s'ha vist que si no es complia aquesta regla, els capítols matrimonials expliciten el trencament de la norma, tot indicant que s'havia pactat l'escreix entre les dues parts.

La informació que apareix al costat del nom de la núvia en els capítols matrimonials permet una primera classificació:

- 231 donzelles (53,8 %), qualificatiu que no es combina mai ni amb lliberta ni amb vídua. De les 222 que aporten dot al matrimoni, o bé se'ls correspon amb un escreix que n'és exactament la meitat o bé s'indica que s'ha fet un pacte exprés sobre l'escreix. No hi ha dubte, doncs, que totes les núvies qualificades de donzelles són solteres i lliures de natura.

- 25 llibertes (5,8 %), cap de les quals pot deduir-se que sigui vídua a partir de la informació dels capítols matrimonials, com podria ser l'existència de fills d'un matrimoni anterior o l'esment d'un marit ja difunt. Com a norma general no se'ls donava cap escreix, a menys que es pactés el contrari, fet que hi és explícitament reconegut.¹⁷¹ De tot plegat es dedueix que les núvies qualificades de llibertes eren llibertes solteres i que, per normal general, no se'ls donava escreix.

- 12 vídues (2,8 %), que ja havíem deduït en l'apartat dedicat a les dades dels progenitors que eren vídues i llibertes.

Amb aquests qualificatius s'ha pogut determinar l'estat civil de prop de dos terços de les núvies, concretament un 62,4 %. Queden, però, totes aquelles que no són explícitament designades ni com a donzelles, ni com a llibertes

170. Dels nuvis no es diu mai explícitament que eren vidus. S'ha pogut deduir aquesta condició a partir de dues circumstàncies. D'una banda, per repetició a la mostra. Evidentment, almenys en el segon compromís eren vidus (C70, C325, C329, C405 i C429). De l'altra, quan hi ha referències explícites a matrimonis anteriors, com a C430, en què s'explica que el nuvi havia heretat els béns del pare en ocasió del matrimoni amb la seva primera muller. També hi ha referències explícites a anteriors matrimonis a C405 i C429. Tanmateix, són molt pocs casos en relació amb el total de nuvis, per la qual cosa no es pot tenir en consideració aquesta dada a l'hora de fer l'anàlisi demogràfica.

171. Aquest fet s'esdevé en 5 matrimonis: C18, C362, C393, C411 i C422.

ni com a vídues. Per tal de discriminar-ne l'estat civil, s'utilitza la dada de l'escreix:

– 38 núvies (8,9 %) aporten dot i reben un escreix ordinari (no s'ha pactat expressament). Han de correspondre a solteres lliures de natura. Es desconeix la raó per la qual a algunes núvies solteres se'ls aplica el qualificatiu de donzelles, la majoria, mentre que d'altres no el tenen.¹⁷²

– 109 núvies (25,4 %) aporten dot i no reben escreix de forma ordinària (no consta cap pacte exprés). Es tracta de vídues, la majoria lliures de natura,¹⁷³ que quasi sempre reben el tractament de *domina* a les cartes dotals en llatí dels documents.¹⁷⁴ La confirmació indirecta que la núvia és vídua, per referències al marit anterior o a fills, es dona en gairebé una trentena d'aquestes núvies.

Hi ha vuit núvies sense cap qualificatiu, que aporten dot i que reben escreix pactat entre les parts. N'hi ha tres (C205, C363 i C367) que procedien de terres d'origen d'esclaus i que no tenen pares consignats: es consideren llibertes solteres. N'hi ha dues (C237 i C292) que es pot deduir la seva condició de vídues a partir de la informació continguda en les clàusules del pacte matrimonial. De les tres restants, es pot deduir-ne la condició a partir de la clàusula de l'escreix: a C4 i C44, la disposició de l'escreix per part de la núvia està condicionat, de manera que l'haurà de donar als fills del matrimoni, si n'hi ha, o al marit o a l'hereu del marit —solteres—; en canvi, a C291 no hi ha aquesta restricció, sinó que el marit retornarà dot i escreix, que quedaran a voluntat de la núvia, que ha de ser, per tant, vídua.¹⁷⁵

Queden encara sis núvies sense estat civil determinat. No reben el qualificatiu de donzelles, ni de llibertes ni s'acompanyen pel nom del marit difunt i, a més, no aporten dot, per la qual cosa no es pot utilitzar l'escreix per discriminar si eren solteres o vídues. N'hi ha una, però, que era vídua perquè en els capítols apareix una filla seva (C228). Una altra té 14 anys (C59) —amb alta probabilitat és soltera— i n'hi ha dues que són majors d'edat i tenen la paraula *domina* davant del seu nom a les constitucions dotals que reben dels seus futurs marits. Això apunta que eren vídues (C74 i C333). No és possible, en canvi, discriminar si la núvia de C231, que va fer el dotalicí després de la benedicció nupcial, era soltera o vídua a les esposalles. Tampoc no hi ha cap dada que permeti deduir si la núvia de C414 era soltera o vídua, ja que no

172. Quan ja s'han casat, són considerades senyores, tal com es posa de manifest en els dotalicis fets després de les celebracions matrimonials, com a C378 i C414.

173. N'hi ha tan sols tres que les considerem antigues esclaves per la seva procedència geogràfica i perquè no tenen pares consignats (C30, C256 i C377).

174. La norma es compleix en tots els capítols, excepte en tres, sense que s'hagi pogut trobar una raó de la seva excepcionalitat (C247, C265, C270).

175. Aquestes assignacions es veuen reforçades per l'edat de les núvies, que és de 15 i 14 per a C4 i C44 respectivament, i major de 25 per a C291.

s'esmenta cap dot ni rep cap qualificatiu. Els dos darrers casos queden, doncs, amb estat civil indeterminat.

Respecte als 424 nuvis diferents, a l'encapçalament dels capítols matrimonials, al costat del nom s'hi posa la professió i la residència. Com ja s'ha vist per als progenitors, de vegades aquesta informació, però, no es posa. Ara bé, en una proporció força menor, ja que els 37 casos són tan sols un 8,7 % del total, als quals s'han d'afegir sis que tan sols són considerats ciutadans, cinc de Barcelona i un de Girona. Alguns realment no devien tenir professió perquè eren menors d'edat i encara estaven sota la tutela familiar. Dels altres, és possible que l'escrivà no assignés cap professió perquè es dedicaven al conreu de les terres del patrimoni familiar, tot i que cal tenir ben present que s'han detectat parens sense professió que en realitat exercien una activitat no agrícola. Només hi ha un nuvi que és qualificat de llibert i que no té cap professió (C88). La resta de lliberts, tretze, en té.

De vegades es registren altres circumstàncies associades a la professió. N'hi ha tres dels quals es diu que la tenien aleshores, com si fos una dedicació molt recent —Pere de Sagorb, àlies de Lexau, era *nunc coqus reverendi domini vicensis episcopi* (C30), Antoni Pont, *nunc cisor piscium* (C439), i Pere Castellar, *nunc ortolanus monasterii Sancti Anthonii, ordinis Sancte Clare Barchinone* (C336)—, i altres dos que la devien haver canviat també en dates molt properes als capítols matrimonials —Rafel Julià, *mercader e ara patró de nau del senyor rei* (C227), i Martí Garcet, *brasserius et nunc vaserius* (C309). També devia haver-la canviat Marc Soler, *payerius olim banchalerius* (C265). En sentit contrari, n'hi ha un que havia tingut una professió determinada, però que ja no l'exercia: Ramon Serra, *olim patró de nau* (C190).

Si tots els parens dels nuvis i de les núvies, amb una sola excepció, tenien residència especificada, per als nuvis hi ha més excepcions, concretament 20 (4,7 %). No s'observa un patró determinat. N'hi ha de majors i menors d'edat, amb el pare viu o mort, amb professió i sense professió, etc. Es pot considerar que en aquests casos la residència del nuvi és la residència del pare? Seria el més fàcil i és possible que fos així en molts casos, però alguns indicis apunten que la decisió de no indicar la residència no era arbitrària. Hi ha tres nuvis, els corresponents als capítols C19, C21 i C60, que tenen ratllat en el manual l'expressió *civis Barchinone* i un llibert, el C88, que venia de la cartoixa de Santa Maria de Montalegre. Davant la possibilitat que hi hagués algunes circumstàncies, no indicades en els capítols, com que el nuvi hagués deixat la llar familiar per aprendre un ofici, que fessin que l'escrivà no indiqués la residència del nuvi, no es farà cap hipòtesi i quedarà indeterminat, com l'únic cas en què no es pot llegir la residència (C3). En quatre casos els capítols inclouen el lloc de naixement del nuvi: el bracer Bernat d'Aragó, ciutadà de Barcelona, havia nascut a València (C16); Robí Huard, sense residència, era parisenc de naixement (C60); Antoni Bitem, mestre d'aixa ciutadà de Barcelona, era nadiu de Tortosa (C244); i Pere Joan, de Vilafranca del Penedès (C425).

L'última dada que es pot extreure dels nuvis fa referència a la seva condició de menors o majors d'edat. La majoria d'edat s'assolia aleshores als 25 anys. És una informació molt valuosa, però que ha de ser analitzada amb cura. Per això, en aquest apartat es descriurà minuciosament tot allò que està relacionat amb l'edat en els capítols matrimonials per justificar-ne la seva extracció i el seu ús posterior com a dada demogràfica.

Segons el Dret romà, un dels supòsits pels quals es podia aplicar la *in integrum restitutio* era que l'acte jurídic afectés menors d'edat. Es tracta d'una mesura de protecció dels menors davant de situacions en què s'abusés de la seva manca de maduresa.¹⁷⁶ No era una qüestió sense transcendència, ja que la *in integrum restitutio* permetia a aquell que la demanava l'anul·lació dels efectes de l'acte jurídic impugnats per tal que es restituís la situació prèvia.¹⁷⁷

Com que els subjectes principals en els capítols matrimonials, els nuvis, solien ser menors, sobretot les noies, calia que renunciessin a aquest dret de restitució per tal d'evitar futures reclamacions. És per això que en els capítols matrimonials apareix molt sovint una clàusula en què la núvia i/o el nuvi, per separat, renunciaven a aquest dret. Majoritàriament, d'aquells que eren menors d'edat, s'especificava que eren menors de 25 anys, però majors d'una edat determinada. Gràcies a aquesta qüestió jurídica, la documentació registra la condició de menor d'edat i l'edat dels menors que intervenien en el pacte matrimonial, que no sempre eren tan sols les núvies i els nuvis, com es veurà més endavant.

Gràcies a l'existència dels dos llibres del notari Bernat Montserrat, es disposa d'una clàusula completa relacionada amb la minoria d'edat. Concretament, l'acceptació de Violant a la carta dotal que li va fer el seu futur marit, Macià Just, que en va reconèixer el dot i li va fer l'escreix corresponent (C150). A la clàusula hi ha la promesa de no contravenir per raó de la minoria d'edat, o per qualsevol altre dret, la renúncia expressa al dret del benefici de la minoria d'edat i, sota jurament, l'edat de la menor.¹⁷⁸ A les minutes dels manuals, la versió està simplificada, però hi ha les dades fonamentals per poder-la repro-

176. *Digesta Iustiniani*, 4.4.1.pr.1.

177. Faustino GUTIÉRREZ-ALVIZ Y ARMARIO, *Diccionario de derecho romano*, Madrid, Reus, 1982, 604.

178. *Ad hec ego, Violans predicta, laudans, approbans, ratificans et confirmands omnia et singula supradicta acceptansque predictos duodecim mille solidos predictis rationibus, quibus omnibus et singulis supradictis expresse consensiens prout melius et plenius superius enarrantur, convenio et promitto vobis, dicto Mathie Just, cui Deo volente nubere debeo, necnon et notario infrascripto ut supra stipulanti, sub bonorum meorum omnium obligatione ac etiam iuro sponte in animam meam per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus meis corporaliter tacta, quod omnia et singula pacta, condiciones, vincula et retentiones predictas ac omnia alia et singula supradicta ratas, gratas et firmas rataque, grata atque firma semper habeo, tenebo et observabo et in aliquo non contrafaciam vel veniam ratione minoris etatis, restitutionis in integrum postulando neque ex quacumque alia ratione, iure, modo seu causa. Religione cuius iuramenti assero me fore minorem viginti quinque annis, mayorem tamen quatuordecim annis, renunciantes quantum ad hec beneficio minoris etatis et ignorantie et restitutionis in integrum, et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus.*

duir si calgués redactar el document *in extenso*. Per als capítols matrimonials de tipus A, la traducció al català en manté l'estructura bàsica.¹⁷⁹ En canvi, per als de tipus B, la clàusula és molt reduïda, ja que es limita a la promesa de no contravenir o renunciar al benefici, més un apunt sobre l'edat del menor.¹⁸⁰

La qüestió fonamental d'aquesta renúncia, des del punt de vista demogràfic, és si podem suposar que aquells nuvis que no en fan ús són majors d'edat. És a dir, quan un nuvi o una núvia no fan la renúncia a la minoria d'edat, es pot considerar de forma automàtica que són majors d'edat? La resposta és que cal analitzar amb detall la inclusió d'aquestes clàusules a l'escripció que s'està estudiant i extreure conclusions sobre el rigor en l'anotació d'aquesta clàusula. Amb uns quants capítols matrimonials no és suficient per resoldre aquesta qüestió, ja que cal conèixer la sistemàtica seguida i, en conseqüència, la coherència del registre.

Es parteix de la base, però, que no es pot admetre la possibilitat que els contraents menors d'edat, almenys de forma generalitzada, poguessin decidir si renunciaven o no renunciaven a aquest dret, ja que els capítols matrimonials eren un negoci jurídic i econòmic fonamental per a les famílies involucrades, que no podien permetre's la possibilitat que anys a venir els nuvis l'impugnassin en base a la seva condició de menors d'edat quan van pactar el matrimoni. Les implicacions de deixar oberta aquesta porta serien un desgavell considerable, amb el retorn de dots, desobligació de béns, anul·lació de les renunciacions a les heretats paternes, etc. Per tant, per regla general cal considerar que els menors d'edat no tenien altra possibilitat que renunciar a aquest dret que els atorgava la legislació. Anava amb la lògica del negoci, completament tutelat i dirigit pels seus familiars, que eren els que pactaven les condicions econòmiques de l'enllaç quan els nuvis eren menors. És possible que hi hagués casos en què, per circumstàncies molt particulars, poguessin no renunciar a aquest dret, però serien excepcionals. Per tant, si en els capítols matrimonials d'una determinada escripció es detecta que el registre de la minoria d'edat no és coherent i que una proporció de nuvis que no renunciaven a la *in integrum restitutio* en realitat són menors d'edat, la conclusió no ha de ser que aquests

179. La versió del manual de la mateixa clàusula de la nota anterior, corresponent al pacte matrimonial C150, és la següent: *E axí la dita Violant promet la dita constitució dotal haver ferma e agreuable e no contravenir-hi per rabó de menor edat, restitució en éntegra ne per qualsevol altre rabó, ans hi renuncia largament. E ho iure. En virtut del qual sacrament afferma la dita Violant ésser major de XIII anys e menor de XXV anys.*

180. *Ad hec ego, dicta Clara, laudans predicta, promitto non contravenire et cetera racione minoris etatis et cetera minor XXV annis, maior sexdecim annis. Renuncio et cetera. Iuro et cetera (C81); renuncio beneficio minoris etatis et cetera minor XXV annis, maior XXIII annis. Iuro et cetera (C204). En alguns casos, pocs, hi ha la promesa de no contravenir i la renúncia, com a C67: *Ad hec ego, dicta Serena, laudans predicta, promitto non contravenire et cetera racione minoris etatis et cetera. Renuncio beneficio minoris etatis et cetera, minor XXV annis, maior tamen XVI annis. Iuro et cetera.**

nuvis no han fet ús d'aquesta prerrogativa legal, sinó que l'escrivania no ha estat sistemàtica a l'hora de registrar la clàusula en el manual corresponent.

Però com es pot establir aquest criteri si no se sap, en realitat, si el nuvi o la núvia eren menors d'edat? Jaume Codina, que va contrastar les edats que apareixien explícitament en els capítols matrimonials amb les que es desprenien dels llibres sacramentals, òbviament a partir de final del segle XVI, va arribar a dues conclusions: les edats registrades en els capítols no eren exactes i hi havia un 80 % de menors que no tenien la clàusula de renúncia a la minoria d'edat en els capítols matrimonials. Dues conclusions descoratjadores, que no li van impedir, però, proporcionar edats mitjanes d'accés al matrimoni de núvies i de nuvis per a cada segle.¹⁸¹

A l'edat mitjana, en què no hi ha possibilitat de contrastar les dades amb els registres sacramentals, cal establir un criteri. I aquest criteri tan sols pot venir de la coherència interna de les edats consignades i la comparació amb altres estudis que marquin unes pautes generals de l'edat d'accés al matrimoni. Amb el que ja s'ha publicat sobre les núvies solteres, per exemple, està fora de dubte que la gran majoria era menor d'edat.¹⁸² Si en els capítols matrimonials no hi ha una majoria de núvies solteres que renunciïn a la *in integrum restitutio*, és evident que en aquella escrivania no s'annotava sempre aquesta clàusula —es podia deixar una renúncia general, que l'inclouïa— i que, per tant, les edats que apareixen no serveixen per extreure conclusions demogràfiques, ja que no és possible distingir els majors d'edat d'aquells menors per als quals no hi ha la clàusula de renúncia a la minoria d'edat.

La clàusula de la renúncia al benefici de la minoria d'edat en els capítols matrimonials dels manuals del notari Bernat Montserrat es troba a la part final dels apartats principals en què es divideix el document:

- donació al donador o al receptor del dot, habitualment a càrrec de familiars.
- constitució dotal.
- carta dotal, en què hi sol haver no tan sols la renúncia del contraent que accepta el dot i, si escau, dona l'escreix, sinó que és habitual que a continuació hi hagi la renúncia del contraent donador del dot.
- debitori.
- compromís de renúncia als drets hereditaris.
- arres de la celebració matrimonial.
- en els documents de tipus A, també pot aparèixer la renúncia a la minoria d'edat a l'apartat de tancament del pacte matrimonial.

181. Jaume CODINA, *Els contractes de matrimoni*, 40.

182. Teresa VINYOLES i VILÀ, *La vida quotidiana a Barcelona vers 1400*. Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana 1985, 103.

Poden aparèixer també en altres clàusules menys habituals, com la promesa d'aconseguir l'emancipació o el manteniment econòmic de fills que la núvia ha tingut en matrimonis anteriors, però no es consideren perquè no són numèricament significatives i amb la resta es cobreix tot el ventall de possibilitats. A les èpoques no hi és mai.

El primer que s'observa és que la inclusió de les clàusules de renúncia a la minoria d'edat no es fa en tots els apartats dels capítols matrimonials. De vegades és inclòs, però de vegades no, sense que hi hagi cap raó aparent en la naturalesa de l'acte jurídic que permeti justificar per què en alguns casos hi és i en altres s'omet.¹⁸³ No s'ha trobat que les característiques de l'apartat —que inclogui condicions o que impliquin l'assumpció de l'heretat familiar, per exemple, en les donacions— justifiquin que en alguns casos la clàusula aparegui i en altres no.

Els escrivans haurien pogut deixar constància de la renúncia a la *in integrum restitutio* en tots els apartats dels capítols matrimonials en què un dels contraents menor d'edat assumeix una obligació contractual, com el pagament de diners, la promesa de renunciar a una heretat o a comprometre una data per a la celebració de l'enllaç, però en realitat no era necessari ja que, com s'ha vist, només se solia redactar en pública forma el dotàlic i l'època. Per què deixar constància o escriure aquesta clàusula en tots els apartats en el manual, si el client només vindria a buscar el document del dotàlic? Segurament l'important era que constés, almenys una vegada, que la núvia i/o el nuvi renunciaven al dret de la *in integrum restitutio* per ser menors d'edat, especialment a la carta dotal. A tal efecte, el criteri adoptat és que una núvia o un nuvi són menors quan apareix la clàusula de la renúncia al benefici de la minoria d'edat almenys una vegada en tot el document.

Tot i que no es registra en tots els apartats, sí que es detecta una preferència en la inclusió de la clàusula de la renúncia a la minoria d'edat en alguns apartats específics. A la taula següent es reflecteix la proporció de clàusules de renúncia a la minoria d'edat de les núvies i dels nuvis per separat i per cadascun dels set principals apartats dels capítols matrimonials.¹⁸⁴

183. Per exemple, a C204 la núvia va renunciar al benefici de la minoria d'edat en els quatre apartats en què apareix com a intervinent: quan va acceptar la donació dels seus pares, a la constitució dotal, a la promesa de renúncia als drets hereditaris i en el compromís de celebració matrimonial. En canvi, en el capítol C172, la núvia tan sols va renunciar a la minoria d'edat a la carta dotal, mentre que no ho va fer ni quan va rebre els béns de la família, ni en el debitori ni a les arres. En aquest darrer apartat hi ha una renúncia de caràcter general.

184. A la columna Num. s'especifica el nombre de vegades que l'apartat apareix a la mostra i a Ren. ME (renúncia a minoria d'edat) en quantes ocasions hi ha la renúncia expressa al benefici de la minoria d'edat, acompanyat del percentatge corresponent. Quant a la carta dotal, sempre es compta en el cas del receptor de dot, ja que és el contraent que en fa el reconeixement. Només es compta per al donador del dot si apareix al final de la carta dotal, tot acceptant-la.

Núvies (menors)	Tipus A		Tipus B		Total	
	199		80		279	
	Num.	Ren. ME	Num.	Ren. ME	Num.	Ren. ME
Donació als nuvis	149	107 (71,8 %)	19	15 (78,9 %)	168	122 (72,6 %)
Constitució dotal	165	147 (89,1 %)	14	10 (71,4 %)	179	157 (87,7 %)
Carta dotal	60	57 (95,0 %)	51	50 (98,0 %)	111	107 (96,4 %)
Debitori	29	10 (34,5 %)	8	7 (87,5 %)	37	17 (45,9 %)
Renúncia	107	1 (0,9 %)	21	16 (76,2 %)	128	17 (13,3 %)
Arres	197	3 (1,5 %)	76	62 (81,6 %)	273	65 (23,8 %)
Tancament	194	186 (95,9 %)	0	—	194	186 (95,9 %)
TOTAL	901	511 (56,7 %)	189	160 (84,7 %)	1090	671 (61,6 %)

Nuvis (menors)	Tipus A		Tipus B		Total	
	66		31		97	
	Num.	Ren. ME	Num.	Ren. ME	Num.	Ren. ME
Donació als nuvis	33	17 (51,5 %)	6	1 (77,8 %)	39	18 (46,2 %)
Constitució dotal	1	1 (100,0 %)	0	—	1	1 (100,0 %)
Carta dotal	63	55 (87,3 %)	31	31 (100,0 %)	94	86 (91,5 %)
Debitori	3	1 (33,3 %)	0	—	3	1 (33,3 %)
Renúncia	3	2 (66,7 %)	0	—	3	2 (66,7 %)
Arres	66	0 (0,0 %)	28	20 (71,4 %)	94	20 (21,3 %)
Tancament	164	49 (76,6 %)	0	--	64	49 (76,6 %)
TOTAL	233	125 (53,6 %)	65	52 (80,0 %)	298	177 (59,4 %)

Es pot apreciar el diferent comportament dels dos tipus de documents en els dos darrers apartats. Els de tipus A no posen gairebé mai clàusules de renúncia a les arres, sinó que les deixen per al tancament. En canvi, els de tipus B, que no tenen tancament, sí que solen comptar a l'apartat de les arres amb la renúncia a la minoria d'edat. Hi ha algunes conclusions que es poden extreure d'aquestes dues taules. En primer lloc, els capítols de tipus B, que es caracteritzen per comptar amb un nombre menor d'apartats, presenten percentatges molt alts d'inclusió de clàusules de renúncia al benefici de la minoria d'edat, per sobre del 70 %. En els de tipus A hi ha una gran diferència entre apartats: mentre que els que apareixen al principi dels capítols matrimonials —heretaments, constitucions i cartes dotals— i en el tancament els percentatges són alts, l'aparició de la clàusula de renúncia en els debitoris, renúncies a l'heretat i arres són baixes.

Val la pena analitzar la inclusió de clàusules de renúncia a la minoria d'edat en els capítols matrimonials depenent del nombre d'apartats principals que presenta cada document. En les dues taules següents s'exposa aquesta informació de forma diferenciada per a les núvies i per als nuvis, tot distingint els dos tipus de capítols (A i B):

		Nombre de clàusules de renúncia a ME (núvies)								
		1		2		3		4		
		A	B	A	B	A	B	A	B	
Nombre d'apartats	1	0 (--)	18 (100 %)							18 (6,5 %)
	2	0 (0 %)	6 (22,2 %)	2 (100 %)	21 (77,8 %)					29 (10,4 %)
	3	0 (0 %)	2 (8,0 %)	17 (94,4 %)	6 (24,0 %)	1 (5,6 %)	17 (68,0 %)			43 (15,4 %)
	4	5 (7,5 %)	2 (25,0 %)	43 (64,2 %)	1 (12,5 %)	19 (28,3 %)	2 (25,0 %)	0 (0 %)	3 (37,5 %)	75 (26,9 %)
	5	1 (1,0 %)	0 (0 %)	20 (20,6 %)	0 (0 %)	71 (73,2 %)	1 (50 %)	5 (5,2 %)	1 (50 %)	99 (35,5 %)
	6	0 (0 %)	0 (--)	1 (6,7 %)	0 (--)	10 (66,7 %)	0 (--)	4 (26,7 %)	0 (--)	15 (5,4 %)
TOTAL		6 (3,0 %)	28 (35,0 %)	83 (41,7 %)	28 (35,0 %)	101 (50,8 %)	20 (25,0 %)	9 (4,5 %)	4 (5,0 %)	279

		Nombre de clàusules de renúncia a ME (nuvis)								
		1		2		3		4		
		A	B	A	B	A	B	A	B	
Nombre d'apartats	1	0 (--)	1 (100 %)							1 (1,0 %)
	2	0 (0 %)	10 (38,5 %)	1 (100 %)	16 (61,5 %)					27 (27,8 %)
	3	9 (28,1 %)	0 (0 %)	23 (71,9 %)	3 (75,0 %)	0 (0 %)	1 (25,0 %)			36 (37,1 %)
	4	8 (25,8 %)	0 (--)	14 (45,2 %)	0 (--)	9 (29,0 %)	0 (--)	0 (0 %)	0 (--)	31 (32,0 %)
	5	0 (0 %)	0 (--)	0 (0 %)	0 (--)	1 (100 %)	0 (--)	0 (0 %)	0 (--)	1 (1,0 %)
	6	0 (0 %)	0 (--)	0 (0 %)	0 (--)	1 (100 %)	0 (--)	0 (0 %)	0 (--)	1 (1,0 %)
TOTAL		17 (25,8 %)	11 (35,5 %)	38 (57,6 %)	19 (61,3 %)	11 (16,7 %)	1 (3,2 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	97

La proporció de clàusules de renúncia respecte als apartats presents en els capítols matrimonials és semblant per a les núvies i per als nuvis, concretament d'un 61,6 % per a les primeres —671 clàusules per 1.090 apartats— i de 59,4 % per als segons —177 clàusules per 298 apartats. Però el major nombre d'apartats en les núvies —que s'explica perquè són majoritàriament les que aporten dot i, per tant, les que apareixen en la constitució dotal, debitori i promesa de renúncia als drets hereditaris— provoca que tinguin una proporció més gran de capítols matrimonials amb més apartats respecte

als nuvis, de manera que la proporció de registres en més d'un apartat és superior.

Aquestes dues taules permeten adonar-se d'un fet important a l'hora d'abordar la difícil qüestió de si a l'escrivania es registrava o no amb regularitat la minoria d'edat d'un contraent menor d'edat. Es pot comprovar com majoritàriament es registrava la clàusula en més d'un apartat quan se'n tenia oportunitat. En el cas de les núvies és especialment palmari: si es descompten els 18 documents amb un sol apartat, dels 261 restants només n'hi ha 16, prop d'un 6 %, per als quals només es va incloure la clàusula de renúncia al benefici de la minoria d'edat en un sol apartat. Tot i que la proporció és major per als nuvis, al voltant d'un 28 %, també és clarament minoritària respecte al conjunt. Per tant, malgrat que no es posava la clàusula relacionada amb la minoria d'edat en tots els apartats, se'n deixava prou constància per donar per vàlida la suposició que l'escrivà ho tenia ben present i en deixava constància. Cal concloure, doncs, que si no es posava la clàusula era perquè l'escrivà estava al cas que el contraent en qüestió era major d'edat.

A més, en bona lògica, el més probable és que se'n pogués descuidar si hi havia pocs apartats susceptibles d'incloure la clàusula de la renúncia a la *in integrum restitutio*, és a dir, és més factible, *a priori*, que no posés la clàusula en un document amb només un apartat que pogués incloure la clàusula que no pas en uns capítols matrimonials amb tres, quatre o més apartats que la poguessin contenir. Que a la mostra hi hagi un nombre petit de capítols matrimonials amb núvies i nuvis que no consten com a menors d'edat i amb pocs apartats ajudaria, doncs, a inferir que les omissions, si n'hi ha, siguin mínimes. En aquest sentit, de les 150 núvies que no consten que fossin menors d'edat, n'hi ha 12 (8,0 %) ¹⁸⁵ que no tenen cap apartat on pugui aparèixer la clàusula de la renúncia a la minoria d'edat i 35 (23,3 %) que en tenen només un. En el cas dels nuvis en les mateixes circumstàncies, que són 332, les xifres són de 3 (0,9 %) ¹⁸⁶ amb cap apartat i 16 (4,8 %) amb un.

Gràcies a la clàusula es pot saber que el nuvi o la núvia eren menors d'edat. A més, com s'ha comentat, se solia incloure, sota jurament, l'afegit sobre l'edat del menor, quasi sempre indicant que tenia menys de 25 anys, però més d'una edat determinada. Només s'han detectat quatre casos, tots de núvies i en capítols de tipus A, que només refereix l'edat, sense dir que era menor de 25 anys. ¹⁸⁷

La taula següent reflecteix el nombre d'apartats dels capítols que contenen la informació de l'edat associada a la renúncia al benefici de la *in integrum*

185. Són els capítols C1 i C373, de tipus A, que tenen etceterada la part en català, vuit que es van fer després de les esposalles (C32, C83, C183, C273, C274, C275, C378 i C425) i els C344 i C393.

186. Corresponen novament a C1 i C373, que estan etceterats, i a C231, fet després de la benedició nupcial i amb el nuvi com a donador de dot.

187. Margarida, a C8, *afferma haver edat de XV anys plenàriament passada*. Idèntica fórmula va utilitzar Constança a C82. Constança, de C11, *afferma haver edat de XVII anys*. A C230 s'utilitza la mateixa frase per dir que té 20 anys.

restitutio, que pot ser 0 —no hi ha constància—, 1 o 2. Quan és 1 o 2, s'ha subdividit segons aparegui o no l'edat en el tancament, ja que aquest apartat té un comportament específic en el registre d'aquesta informació.

		Núvia	Nuvi	Total	
Apartats amb edat	0	4 (1,4 %)	3 (3,1 %)	7 (1,9 %)	
	1	Abans del tancament	171 (61,3 %)	77 (79,4 %)	248 (66,0 %)
		Només en el tancament	4 (1,4 %)	1 (1,0 %)	5 (1,3 %)
	2	Abans del tancament	1 (0,4 %)	2 (2,1 %)	3 (0,8 %)
		Abans del tancament i en el tancament	99 (35,5 %)	14 (14,4 %)	113 (30,1 %)

Com es pot apreciar clarament a la taula, a la gran majoria de pactes matrimonials l'edat de la núvia o del nuvi apareix només en un dels sis apartats principals anteriors al tancament (donació als nuvis, constitució dotal, carta dotal, debitori, renúncia als drets hereditaris i arres), que de vegades es repeteix en el tancament. Representen un 96 % del total, resultat de sumar els que només en tenen un abans del tancament (66,0 %) i els que en tenen un abans del tancament i un altre en el tancament (30,1 %). És a dir, aproximadament, en un de cada tres capítols amb edat especificada abans del tancament, en el tancament torna a aparèixer l'edat.

Una altra norma que es compleix en un percentatge molt alt és que la inclusió de l'edat es fa en el primer apartat en què hi ha oportunitat de fer-ho, és a dir, en el primer en què hi ha la clàusula de la renúncia al benefici de la minoria d'edat. Així, dels contraents que tenen la part de la clàusula en què s'especifica l'edat, es compleix en 265 de les 275 núvies (96,4 %) i en 92 dels 94 nuvis (97,9 %), la qual cosa comporta un percentatge global del 96,7 %. Com que les excepcions són proporcionalment poc significatives,¹⁸⁸ es conclou que a l'escrivania de Bernat Montserrat se seguia una sistemàtica prou rigorosa.

Dels 116 contraents dels quals hi ha dues edats registrades, aquestes coincideixen, excepte en dues núvies (1,7 %).¹⁸⁹ També cal tenir en compte que,

188. Els casos que surten de la norma són, d'una banda, els set —les núvies de C42, C119, C330 i C361 i els nuvis de C235, C244 i C323— que no tenen l'afegit de l'edat i els cinc —les núvies de C39, C125, C322 i C331 i el nuvi de C125— que només el tenen en el tancament. Són documents que s'aparten de la dinàmica general i que indiquen poca cura de l'escrivà, ja sigui perquè no va registrar l'edat en la clàusula de renúncia del benefici de la minoria abans del tancament o perquè directament no hi va incorporar la clàusula, sinó que tan sols la va posar en el tancament, al final del document. És a dir, l'escrivà no va posar cap informació sobre la minoria d'edat a les clàusules dels apartats anteriors al tancament, tot deixant aquesta informació, de vegades incompleta, per al final.

189. En el C164, d'Eulàlia es diu que tenia 15 anys quan va renunciar al benefici de la minoria d'edat a la constitució dotal i 16 en el tancament; i Antònia, en el C267, consta amb 15 anys quan va rebre la donació per poder constituir dot, mentre que en el tancament es diu que en tenia 17, molt probablement per confusió amb l'edat del nuvi, de 17 anys a la carta

malgrat que el fragment de la clàusula estigui insert en els capítols, no sempre se n'ha pogut extreure l'edat per dues raons: o l'escrivà va deixar-la en blanc en el manual o no es pot llegir a causa de l'estat del document. A la taula següent s'especifiquen els casos trobats en els 369 contraents, 275 núvies i 94 nuvis, dels quals hi ha almenys el fragment esmentat:

	Núvia	Nuvi	TOTAL
Edat en blanc	9 (3,3 %)	1 (1,1 %)	10 (2,7 %)
Edat il·legible	2 (0,7 %)	2 (2,2 %)	4 (1,1 %)
TOTAL	11 (4,0 %)	3 (3,2 %)	14 (3,8 %)

Malauradament, d'aquests contraents no en sabem l'edat, sinó únicament la seva condició de menors. Si s'afegeixen als set que no tenen cap apartat que inclogui el fragment de la clàusula on s'especifica l'edat, el percentatge de nuvis menors amb edat desconeguda arriba al 5,6 %.

Cal girar atenció ara a les 150 núvies i als 332 nuvis per als quals no hi ha la clàusula de la renúncia a la minoria d'edat. Es pot considerar que tots ells eren majors d'edat? Cal procedir amb cura. A la mostra hi ha, per exemple, una núvia que, en no haver assolit 12 anys, no renuncia al benefici de la minoria d'edat,¹⁹⁰ i un nuvi que no ferma els instruments matrimonials perquè, en viure a Nàpols, és representat per la seva mare (C339). Hi ha tretze núvies i tres nuvis que no tenen cap apartat per fer la renúncia. Es pot considerar que són majors d'edat? La comparativa amb altres casos anàlegs en què sí hi ha la clàusula de la renúncia a la minoria d'edat permet fer la hipòtesi que quan no hi és, gairebé sempre la núvia o nuvi són majors d'edat. Així es pot fer amb els que tenen els capítols etceterats¹⁹¹ i aquells en què la núvia és qualificada d'esposa¹⁹² o muller.¹⁹³

dotal —a diferència de la núvia, no hi ha l'edat del nuvi en el tancament. Es pren com a vàlida la primera edat, 15 en ambdós casos.

190. El pare d'aquesta núvia va fer el pacte matrimonial i es va comprometre que la filla ho faria quan arribés als 12 anys: *que la dita filla sua encontinent com sia de edat de dotza anys, loarà e fermerà los presents capítols* (C140).

191. Dels tres capítols de tipus A que tenen etceterats els capítols en català, n'hi ha un que conté la minoria d'edat de la núvia (C322). Com que el C1 té una estructura anàloga, ja que consta de tancament, el fet que no tingui la clàusula de renúncia a la minoria d'edat permet considerar que ha de ser causada perquè els dos nuvis eren majors d'edat. En canvi, a C373 no es pot fer aquesta suposició perquè no hi ha tancament.

192. Les núvies dels capítols C344, C393 i C425 no apareixen en cap apartat i, per tant, teòricament no hi ha possibilitat que poguessin renunciar a la minoria d'edat. Però en el cas de C132, que és idèntic perquè la núvia ja és esposa, l'escrivà va incorporar aquesta renúncia al final de la carta dotal. La hipòtesi és que si les núvies de C344, C393 i C425 haguessin estat menors, s'hagués incorporat aquesta clàusula. Si no s'hi va escriure res, cal suposar que és perquè eren majors d'edat.

193. Hi ha dos capítols celebrats després de les esposalles, el C345 i el C275, en què hi ha renúncies a la minoria d'edat, de la núvia el primer i del nuvi el segon. Això fa pensar que

Ara bé, en els dos darrers casos, és a dir, quan el dotalici és posterior a les esposalles, en realitat l'edat del document no és la que interessa des del punt de vista demogràfic, ja que no queda cronològicament relacionada amb les esposalles. Això no té una repercussió important en el cas que no hagin fet encara la benedicció nupcial, ja que normalment es programava per uns mesos després dels capítols o de les esposalles, com es veurà més endavant. Però sí que la té quan ja són marit i muller perquè en general no se sap quan va fer les esposalles. Per tant, potser es van casar sent menors d'edat, però quan, anys més tard, fan el dotalici, ja són majors d'edat. Per tant, en aquests casos no es pot inferir l'edat en temps de les esposalles i que, excepte casos molt comptats,¹⁹⁴ no es podrà utilitzar aquesta dada.¹⁹⁵

Les referències bibliogràfiques sobre l'accés de la dona al primer matrimoni indiquen que la gran majoria era menor d'edat. Cal validar si aquesta relació es compleix en les dades de la mostra. A tal efecte, de les 271 núvies que consten com a solteres, ja sigui perquè són qualificades de donzelles o perquè van rebre escriu dels seus futurs marits, totes són menors d'edat, entre 12 i 20 anys, excepte quatre, que trenquen la regla. Són casos força particulars i excepcionals, ja que representen tan sols un 1,5% de totes les núvies solteres.

El primer cas és el d'una núvia sarda, òrfena de pare. Va rebre donació de Galceran Burguès de Viladecans, que incloïa una deïxa testamentària de la seva muller Antígona. Sembla, per tant, que la núvia va estar al servei d'aquest matrimoni, segurament com a criada. A la carta dotal la núvia *loua e approva les dites coses e promet no contrafer ni vanir per raó de manor edat, ans hi renuncia*, però l'escriu va ratllar *per raó de manor edat, ans hi renuncia*, tot escrivint a continuació *qualsevol raó o causa*. Tot i que no és qualificada de donzella, era soltera perquè el marit li aporta un escriu equivalent a la meitat del dot (C5). Assentat que no es va voler deixar constància que renunciava a la *in integrum restitutio*, o bé era major d'edat —hipòtesi poc versemblant, atès el fet que la núvia soltera més gran de la mostra té 20 anys— o bé era menor d'edat i va tenir la possibilitat de no renunciar a aquest dret, és a dir, va mantenir-lo. També podria ser que hi hagués alguna qüestió jurídica que afectés els nadius d'altres regnes de la Corona, o als sards específicament, i que impliqués l'esmentat dret. De fet, l'altra sarda soltera de la mostra, Caterina, també òrfena

si a la resta no hi ha aquesta renúncia, segurament és perquè ja són majors d'edat (C32, C83, C183, C273, C378, C274).

194. Si un dels cònjuges consta com a menor d'edat quan va fer capítols després de la benedicció nupcial, és evident que ho era també quan va fer esposalles. Aquesta situació s'aplica al nuvi de C275. Com que tenia 24 anys dos anys després de les esposalles, se li registra una edat de 22 anys.

195. Es veu clarament aquest fet en els capítols que s'han descartat, com el C20, en què el marit va reconèixer, 38 anys més tard del casament, que havia fet escriu a la seva muller, amb les condicions habituals. Això apunta clarament que la núvia, quan ho va rebre, era soltera i, segurament, menor d'edat. Però 38 anys més tard, òbviamment, ja era major i, per tant, no hi ha cap esment al benefici de la minoria d'edat.

de pare, qualificada de donzella i receptora d'escreix, no va renunciar al benefici de la minoria d'edat (C148).¹⁹⁶

El tercer cas és el de Joana, òrfena de pare, vinguda a Barcelona des de València, que devia ser també soltera, perquè és tinguda per donzella i el nuvi li va aportar un escreix que corresponia a la meitat del dot. Va ser dotada pels seus dos germans, llauradors de Barcelona, que a canvi van rebre un censal mort de la seva germana. A la constitució dotal hi ha ratllada una menció a la renúncia a la minoria d'edat, de manera que el text passa de *no contravenir per raó de menor edat* a *no contravenir per qualsevol raó* (C384), en un clar paral·lisme amb el primer cas analitzat. Tampoc no va renunciar explícitament a la minoria d'edat Rafela, donzella, que treballava de dida per un matrimoni i que també va rebre escreix (C434).

Es fa difícil escatir per què en aquests quatre casos es trenca la norma, tot i que hi ha alguns aspectes, com l'origen sard o el fet d'haver estat acollida, que podrien explicar-ho. Però falta més informació de context per tenir una major certesa que eren menors d'edat. Tot i que creiem que el més versemblant és que les quatre fossin menors d'edat, a efectes estadístics s'ha optat per considerar que es desconeix si eren majors o menors d'edat. Es tracta d'una solució de compromís que es pot adoptar perquè afecta un nombre mínim de núvies respecte a tota la mostra, de manera que no esbiaixarà significativament els resultats.

Un altre aspecte destacat en els capítols matrimonials del notari Bernat Montserrat respecte a la minoria d'edat és l'existència de clàusules de renúncia a la *in integrum restitutio* d'altres intervinents diferents dels dos nuvis, la qual cosa ressalta que en aquesta escrivania donaven importància i no passaven per alt aquesta qüestió jurídica. Concretament, s'han trobat vint-i-quatre renúncies a la minoria d'edat en divuit capítols matrimonials. El més habitual són els germans que, com a hereus familiars, fan donacions a germanes casadores¹⁹⁷ o bé renuncien a fer reclamacions relacionades amb les transmissions patrimo-

196. A la carta dotal hi ha ratllat el fragment següent: *Ad bec, ego, dicta Caterina, laudans predicta, promitto non contravenire nec questionem facere aliqua racione sub bonorum meorum omnium obligatione*. Però en el tancament, obliga els seus béns i renuncia a qualsevol dret.

197. Eufrasina, de 16 anys, va rebre béns dels seus germans Joan Plegat, de 24, Bernat Plegat, de 21, i Antoni Plegat, menor sense edat especificada (C29); Eulàlia, de 16 anys, del seu germà Pasqual Riera, de 19 (C109); Eulàlia, de 16 anys, del seu germà Bartomeu Sala, de 20 (C125); Lorença, de 16 anys, del seu germà Joan Ramon, de 17 (C132); Isabel, de 20 anys, del seu germà Miquel de Pina, de 21 (C210); Isabel, de 17 anys, del seu germà Antoni Botey, de 16 (C232); Joana, de 16 anys, del seu germà Antoni Alborn, de 23 (C252); Rafela, de 16 anys, del seu germà Francesc Oller, menor sense edat especificada (C397); Joana, de 16 anys, del seu germà Pere Batlle, de 20 (C405); i Francina, de 16 anys, del seu germà Jacme Abrich, de 20 (C415). Tot i que no apareix a la donació per noces, el germà de Gabriela, núvia de 16 anys, el pescador Bernat Prats, sí que ho va fer al costat dels pares en el debitori del dot, tot renunciant a la minoria d'edat per tenir 20 anys (C263).

nials provocades pel matrimoni,¹⁹⁸ si bé hi ha altres persones que intervenen, com la filla d'una núvia vídua,¹⁹⁹ cosins i no familiars.²⁰⁰

Finalment, una forma de comprovar la coherència de les dades és comparar les edats de les núvies o dels nuvis que apareixen en diferents capítols de la mostra. A la taula següent se seleccionen aquells en què, almenys en una ocasió, consten com a menors d'edat:

Nuvi/núvia	Data	Edat	Doc.	Data	Edat	Doc.
Gabriela	28-06-1434	18	C14	13-03-1441	Major	C66
Caterina	21-09-1436	16	C26	02-09-1454	Major	C266
Rafela	17-05-1440	15	C57	01-10-1443	Menor	C103
Gabriela	22-09-1443	Menor	C102	01-01-1457	Major	C319
Angelina	25-03-1444	16	C110	23-02-1449	20	C185
Rafela	19-06-1446	15	C139	14-11-1464	Major	C432
Francina	13-10-1447	16	C174	05-03-1459	Major	C356
Angelina	21-07-1448	15	C176	09-11-1455	23	C295
Caterina	24-04-1452	22	C223	16-01-1458	Major	C332
Simon Lastis	28-02-1453	22	C229	10-12-1457	Major	C325
Jacme Botey	06-09-1454	17	C267	12-12-1461	Major	C405
Elienor	01-01-1458	16	C330	10-04-1458	17	C338

Els resultats són coherents, especialment d'aquells que són menors en els dos documents, tenint en compte que hi pot haver indeterminació d'un any, ja que no és possible saber exactament el dia de naixement. Gràcies a aquesta coherència, es pot fer la hipòtesi de l'edat de la núvia de C103, que devia tenir 18 anys, tres més que quan es va casar a C57. També es pot fer la comparativa

198. Gabriel Gomis, de 14 anys, va renunciar als drets que tenia sobre el mas que la seva mare va donar a la seva germana Isabel, de 16, arran del seu pròxim matrimoni (C225). Bernat Bonhivern, de 24 anys, es va comprometre a donar 10 lliures a cadascun dels seus dos germans, Pere i Nicolau, de 20 i 14 anys respectivament, que les van acceptar, tot renunciant a fer qualsevol reclamació (C259). Aldonça i Elienor eren hereves universals del seu pare, el cirurgià barceloní Esteve Tomàs. Com que Aldonça va aportar en dot un alberg de l'heretat paterna, Elienor, de 16 anys, li va fer remissió dels drets que li corresponien (C330). Anàlogament, Esteve i Pere Tries, de 23 i 21 anys respectivament, van cedir al seu germà Gabriel tots els drets hereditaris que els pertocaven sobre un censal mort de l'heretat paterna i sobre els béns que la mare va donar a Gabriel arran del seu matrimoni (C374).

199. Arran del matrimoni de la seva mare, Antònia, de 18 anys i casada ja amb un carnisser barceloní, va renunciar a qualsevol acció contra ella (C86).

200. A C235 van actuar com a fermances Simó Lastis, cosí de la núvia, de 22 anys, i un del nuvi, Bernat Bruch, de 23. Ambdós van renunciar a la minoria d'edat. Van fer el mateix dos fermances de Joan Bernat Terré, àlies Fivaller, el seu cunyat Pere de Santcliment, de 22 anys, i Joan Almuçaver, de 18 (C249).

amb altres documents relacionats amb els matrimonis de la mostra, en els quals també hi ha renunciés al benefici a la *in integrum restitutio* i l'edat del menor:

Nuvi/núvia	Data	Edat	Doc.	Data	Edat	Doc.
Jacme Serradell	02-06-1434	23	C13	27-11-1434	23	AHPB, 159/4, f. 34r
Gabriela	28-06-1434	18	C14	04-07-1436	20	AHPB, 159/5, f. 37r
Angelina	08-01-1440	16	C52	13-01-1440	15	AHPB, 159/9, f. 17v-18r
Nicolau Todorí	04-12-1441	22	C79	20-07-1443	23	AHPB, 159/13, f. 51v-53r
Eulàlia		14			14	
Constança	12-01-1442	15	C82	15-04-1443	16	AHPB, 159/13, f. 11v-12r
Joana	09-11-1443	16	C105	05-11-1442	16	AHPB, 159/12, f. 29v-30r
Violant	18-06-1444	19	C115	22-05-1444	19	AHPB, 159/14, f. 88r
Maciana	02-10-1447	15	C172	06-10-1447	15	AHPB, 159/18, f. 89v
Mateu Coll	30-10-1448	16	C179	11-12-1450	18	AHPB, 159/21, f. 34v-35r
Isabel	29-01-1451	20	C210	01-02-1451	20	AHPB, 159/21, f. 57v-58r
Gabriela	30-06-1454	16	C263	05-04-1455	17	AHPB, 159/27, f. 3v-4r
Isabel	09-10-1454	16	C269	11-12-1455	17	AHPB, 159/27, f. 95v
Catèria	01-01-1455	16	C277	16-06-1455	16	AHPB, 159/27, f. 24r-24v
Joana	22-01-1455	15	C281	04-11-1455	15	AHPB, 159/27, f. 76r-76v
Rafaela	09-03-1457	17	C323	21-03-1458	17	AHPB, 159/30, f. 53v-53v
Francina	18-12-1457	17	C328	27-01-1458	17	AHPB, 159/30, f. 28r-28v
Francina	08-03-1460	18	C374	20-08-1460	18	AHPB, 159/34, f. 56r-56v
Eufrasina	19-09-1460	17	C382	14-10-1460	17	AHPB, 159/34, f. 76v
Eulàlia Beneta	15-12-1460	16	C385	27-10-1461	17	AHPB, 159/35, f. 87v-88r
				12-10-1464	20	AHPB, 159/37, f. 59v
Pere Reig	15-12-1460	23	C385	28-10-1461	24	AHPB, 159/35, f. 88v-89r
Pere Arbúcies	03-02-1462	19	C409	12-10-1462	19	AHPB, 159/36, f. 76r-76v
Cília	30-04-1462	18	C412	30-04-1462	18	AHPB, 159/36, f. 51r-51v

La taula mostra que el registre era coherent. Així, en documents de dates molt properes, les edats reportades són iguals o difereixen tan sols en un any. Quan ha passat més temps, les edats reportades coincideixen amb la suma dels anys transcorreguts. Les excepcions són poques i de només un any respecte al que s'esperaria.

Finalment, cal fer una consideració respecte a l'edat en els capítols matrimonials. Si es conegués la data de naixement de la núvia o del nuvi, com en el mètode de reconstrucció de famílies, es podria saber l'edat amb exactitud. No tan sols els anys complerts, sinó també el nombre de mesos i dies. No és el mateix tenir 15 anys que 15 anys i 10 mesos, que equival a 15,83 anys. Amb els capítols matrimonials no es té aquesta precisió, ja que 15 anys poden ser 15 anys acabats de complir, 15 anys i mig, 15 anys i 9 mesos, etc. Per tant, hi ha una imprecisió d'un any en les edats, des de la que marca la documentació fins a la següent.

Aquells que tenen 18 anys, en realitat estan en el grup de 18 a 19 anys. Aquesta indeterminació d'un any és una realitat indefugible tal com està registrada la documentació. Si es vol un únic valor de referència, s'haurà d'afegir mig any als resultats calculats, tot fent la hipòtesi que la distribució interna en cada grup d'edat és simètric, de manera que la mitjana es troba en el punt mig de l'interval.

4.4. *Exposició de les dades*

4.4.1. Consideracions prèvies

El volum de dades de què disposem, de l'ordre de 400, no permet un tractament individualitzat d'aquelles variables que tenen un nombre elevat de valors. A tal efecte, s'agrupen perquè se'n puguin extreure conclusions. Així, quant a l'origen geogràfic s'han creat les següents categories: Desconegut —conté els no especificats a la documentació—, Barcelona, Catalunya (sense Barcelona), Corona d'Aragó (sense Catalunya)²⁰¹ i Altres territoris. Quant al grup de Catalunya (sense Barcelona), força nombrós, s'ha subdividit a partir de les comarques actuals més properes a la capital catalana: Barcelonès sense Barcelona, Maresme, Vallès, Baix Llobregat i Altres. També s'ha fet una divisió atenent la distància a Barcelona.

S'ha hagut de procedir de forma anàloga amb la professió. El criteri ha estat la divisió en els tres grans estrats de l'època baixmedieval: la mà major, la mà mitjana i la mà menor. La mà major estava formada pels ciutadans honrats i els cavallers, la capa social més rica i que copava els principals càrrecs municipals.²⁰² La mà mitjana estava integrada per professions que requerien un nivell important de capital. En aquest grup hi ha els mercaders, el formenters, els botiguers de roba, els drapers i els canviadors. Finalment, el grup més nombrós

201. El regne de Nàpols s'ha considerat com a pertanyent a la Corona d'Aragó, ja que les dues referències que tenim de núvies que hi eren originàries tenen data posterior a la conquesta per part d'Alfons el Magnànim (C83, C192).

202. Cal anar amb compte amb la correcta identificació d'aquest grup, ja que els ciutadans honrats apareixen a la documentació com a ciutadans. Però això no implica que els que apareguin tan sols com a ciutadans siguin ciutadans honrats, sinó que potser no exercien una professió determinada o no se l'ha fet constar a la documentació. Un fet que ajuda a discriminar és el dot del matrimoni. Així, per exemple, dels cinc ciutadans pares de núvies, n'hi ha dues amb dots superiors a les 2.000 lliures, un de 45 i dos de 25. És clar que aquests tres darrers no poden ser ciutadans honrats si van aportar el mateix que un menestral. Seran considerats de professió desconeguda. El mateix passa amb els nuvis. Consta, per exemple, que el nuvi de C223 és considerat només ciutadà, però de cap manera podia ser un ciutadà honrat perquè es va casar amb una lliberta soltera i ell, molt probablement, també era llibert, ja que no se li especifiquen els pares. Un altre nuvi considerat només com a ciutadà, Berenguer Geronès, va rebre un dot que és molt baix en comparació amb la resta de ciutadans. A més, en el testament de la seva muller, és qualificat de mercader, per la qual cosa ha estat integrat a la mà mitjana (AHPB, 159/44, f. 50v-51v, 19-10-1457).

era la mà menor, en què s'hi distingien els artistes (notaris, especiers, candelers, cirurgians, causídics i argenters) de la resta, la majoria dels quals era menestral. En els casos que no apareix el pare o no se n'especifica la professió es considerarà com a desconegut. Com que a la mostra els menestrals són majoritaris, s'han subdividit en: agricultura, tèxtil (blanquers, teixidors, apuntadors, assaonadors, tintorers, etc.), mar (mariners, pescadors, calafats, fusters...), alimentació (carnissers, flequers, forners, taverners...), metall (ferrer, espaser, batifuller, calderer...), transport (traginers, macips de ribera), construcció (mestres de cases) i un darrer grup, altres, amb aquelles professions que no s'han pogut encabir en els grups anteriors (pintor, algtzuir, escuder, manescal, etc).

Depenent del tipus de variable extreta de la documentació, s'ha hagut de decidir quina era la base del recompte. Es distingeixen dues situacions:

– Base núvia/nuvi: en aquestes variables es té en compte la persona, per la qual cosa si el nuvi o la núvia es repeteixen en més d'un enllaç, només es compta el valor una vegada. I es fa així perquè és una dada independent de l'enllaç, ja que està associada a la persona. Aquest procediment s'aplica a la condició de llibertat, a la il·legitimitat, a la residència, a la professió dels pares de les núvies i dels nuvis i a la professió del nuvi.

– Base enllaç: cada enllaç matrimonial correspon a una dada. S'aplica a tota la resta de variables.

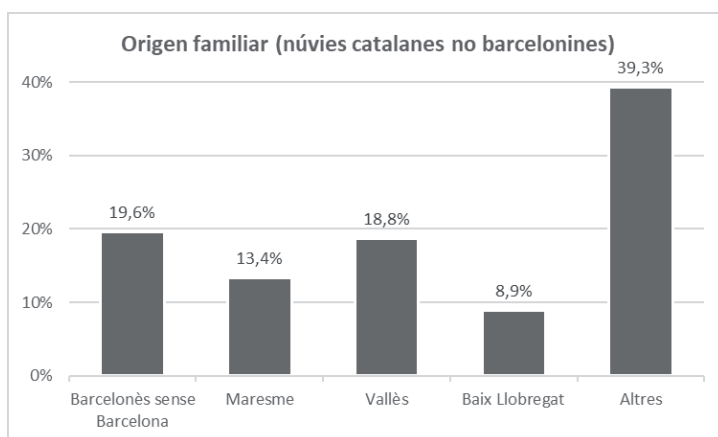
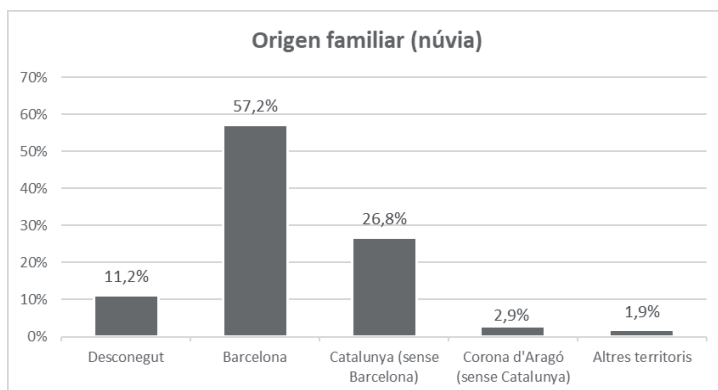
Cal tenir en consideració, però, que no es tenen en compte els capítols matrimonials realitzats un cert temps després de les noces a l'hora de fer el recompte sobre les variables associades a l'edat, la vida dels pares de les núvies i dels nuvis, ni dels terminis de les esposalles i la celebració en faç d'Església, ja que les dades que apareixen en els documents són posteriors a l'inici efectiu del matrimoni.²⁰³ En aquests casos, la residència que apareix del marit es considera també que és la del matrimoni i també la de residència del nuvi quan es va casar, a menys que hi hagi una anotació en el document que indiqui que la residència és recent.²⁰⁴

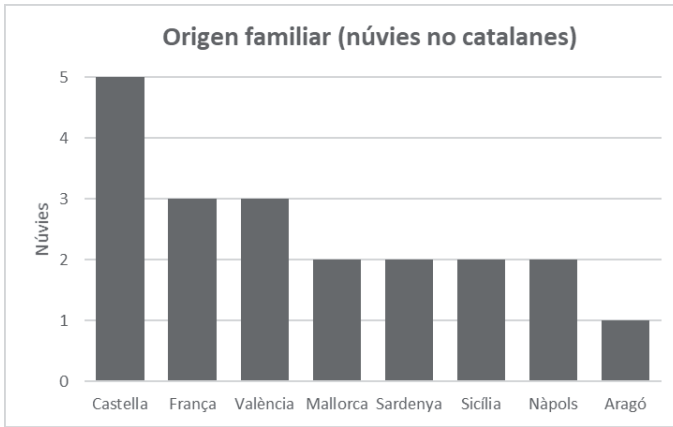
203. No s'eliminen aquells que es van fer entre les esposalles i la benedicció nupcial perquè habitualment passava poc temps entre aquestes dues celebracions ni tampoc el capítol C345, ja que, malgrat que ja eren marit i muller, els capítols originals eren del mes anterior. D'altra banda, es tindran en compte tots els enllaços en el recompte de la professió del nuvi perquè es considera poc probable que hagués canviat de professió en els tres anys com a màxim que podien haver transcorregut des de les esposalles.

204. La base són les anotacions en els pocs casos en què el nuvi no vivia a Barcelona, però sí que hi residia quan el matrimoni s'havia constituït. De tres casos en què es disposa de capítols i època de dot, a l'època es diu que aleshores era ciutadà de Barcelona, incís que cal interpretar justament com que era una residència recent, fruit d'un canvi (C51, C124 i C178, vegeu nota 163). A la llum d'aquesta manera de procedir, cal suposar que si no hi ha aquest incís en els capítols fets com a tard dos o tres anys després de l'inici de la vida matrimonial, és que no hi havia hagut canvi de població per part del nuvi. Així seria en tots, excepte en C273, on sí es va fer aquesta precisió (*Jacobus de Vanecia, traginerius et arbolarius nunc moram trabens in civitate Barchinone*).

4.4.2. La núvia

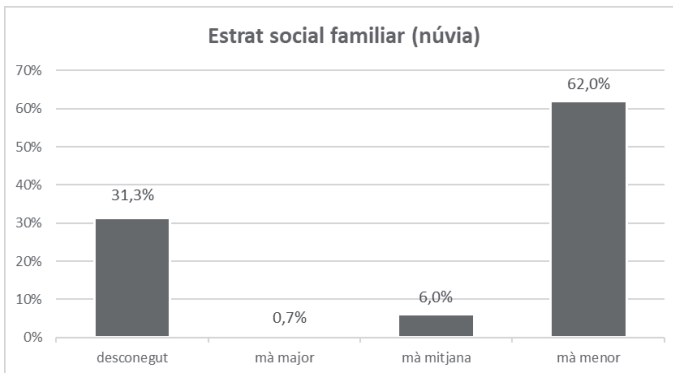
Les dades sobre l'origen geogràfic de les famílies de les núvies mostra clarament que quasi totes eren catalanes: un 84 % del 88,8 % dels casos coneguts implica unes dinou de cada vint aproximadament. A més, d'aquestes, al voltant de dos de cada tres eren de Barcelona. Les 112 (26,8 %) que no ho eren procedien majoritàriament de famílies de les comarques més properes a la capital catalana. Aquesta proximitat de l'origen geogràfic de les famílies de les núvies a Barcelona es confirma amb la presència de només 20 (4,8 %) de les que tenien els pares que residien o havien residit fora de Catalunya. Val a dir, però, que segurament una bona part de les llibertes, que formen part de l'11,2 % desconegut, tenien els orígens en territoris de procedència d'esclaves, la qual cosa faria augmentar el percentatge per sobre del 10 %.

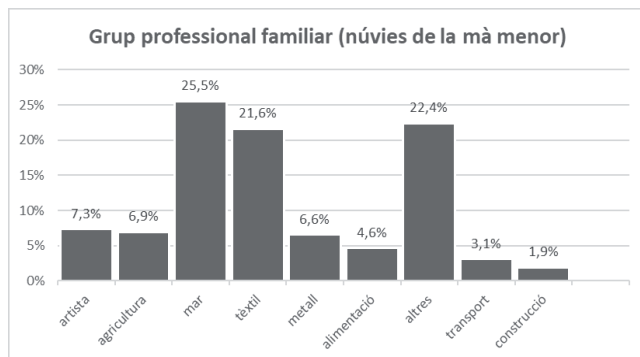

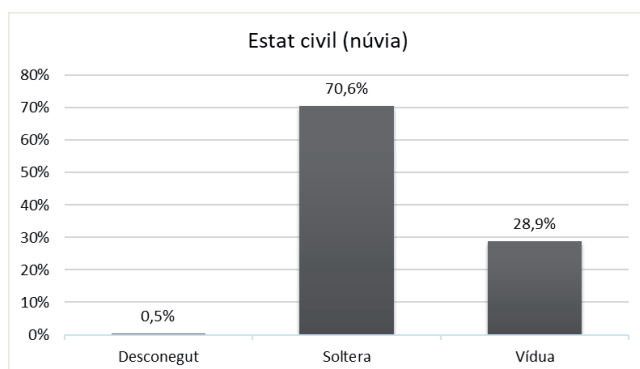
Respecte a l'origen social de la família de la núvia, hi ha una proporció significativa de pares de núvies que no tenen professió especificada a la documentació, pràcticament un de cada tres. En aquest grup hi ha les llibertes, que són un 10 % de totes les núvies, perquè no es reporta el pare. Quant a la resta, hi ha 87 professions diferents. La més freqüent és la de mercader, amb 23 casos.

El gran gruix pertany a la mà menor. El 62,0 % no és real, ja que segurament la majoria, sinó tot, el grup de desconeguts formava part de la mà menor. De fet, en aquest grup hi ha inclosos els pares de les núvies llibertes, que són prop d'un 10 % de les núvies. Com que la gran majoria, per no dir tots, del grup desconegut devia ser de la mà menor, aquest darrer col·lectiu s'enfilaria fins al 93 % del total. Dins d'aquest col·lectiu, el subgrup dels artistes supera lleugerament el 7 %. Quant a la resta, els menestrals són majoritaris. Destaquen les professions lligades al mar, com mariners, pescadors o patrons de barca, lleugerament per sobre d'una quarta part de tota la mà. Ben a prop hi ha les professions lligades al tèxtil, amb un 21,6 %. Val a dir, però, que el 30 % de professió no especificada podria alterar significativament aquestes proporcions.

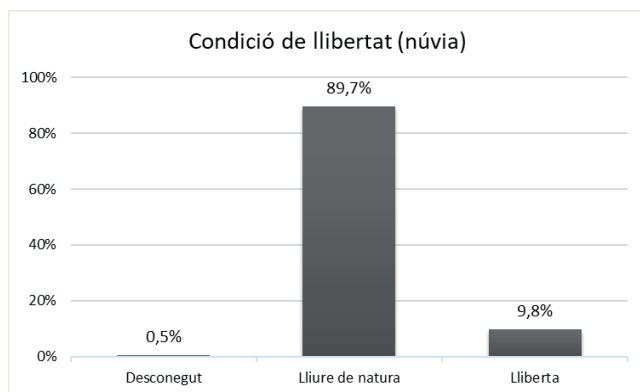

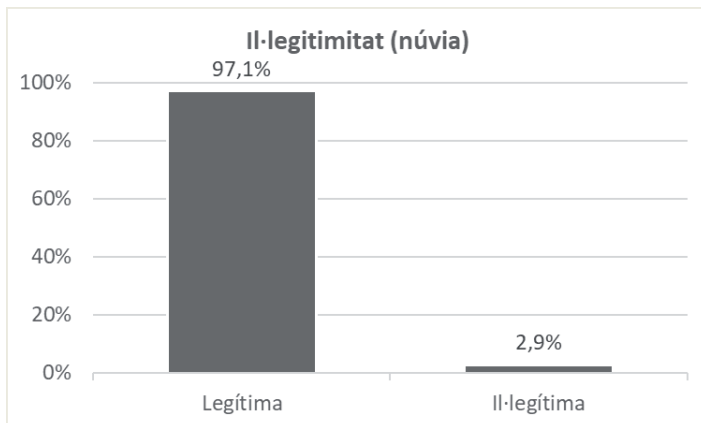
Respecte a l'estat civil de la núvia, una gran majoria, al voltant del 70 %, era soltera.

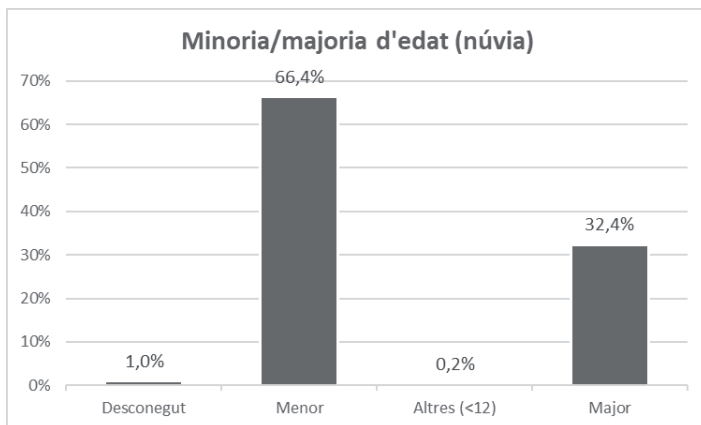
D'altra banda, aproximadament nou de cada deu núvies de la mostra eren lliures de natura.

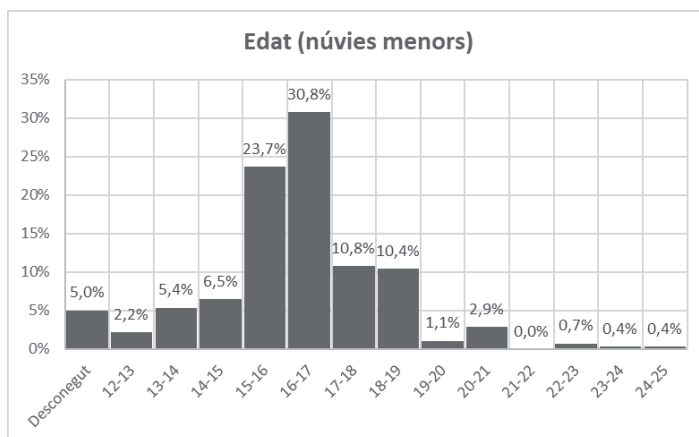

Les evidències d'il·legitimitat en les núvies de la mostra s'aproximen al 3 %.

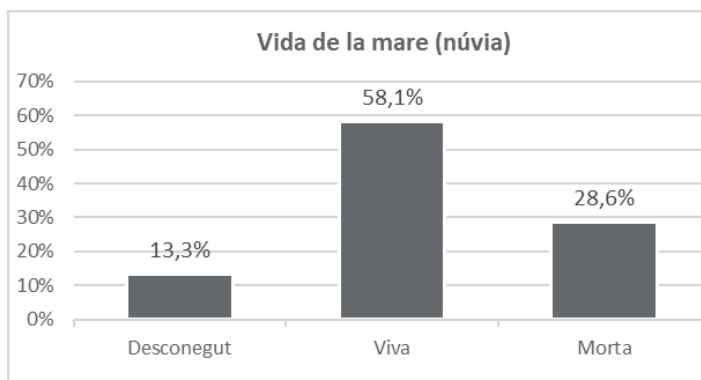
Tal com s'ha comentat en l'apartat d'extracció de dades, només es coneixen l'edat de les núvies entre 12 i 24 anys, que eren les menors. No és possible conèixer l'edat de la resta. Així, doncs, a l'hora d'extreure les dades sobre l'edat, en primer lloc es distingeix entre majors i menors. Les dades indiquen que aproximadament dos terços de les núvies era menor d'edat. D'aquest grup s'ha pogut extreure o calcular l'edat d'un 93,9 %. Cal destacar que les dades es troben molt agrupades al voltant dels valors de 15 a 17 anys. De fet, més de la meitat de les núvies tenien aquestes edats (54,5 %). La mitjana és de 16,4 anys.

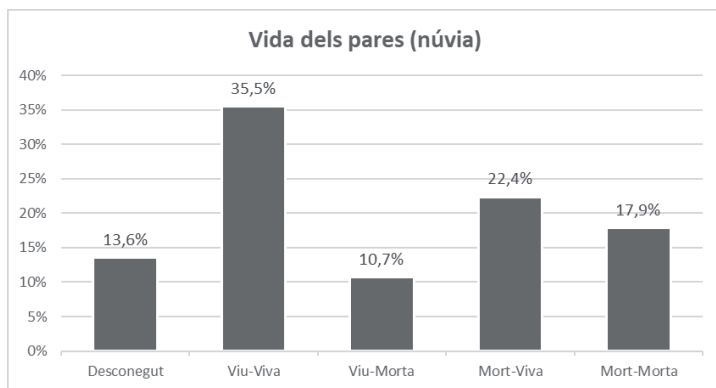
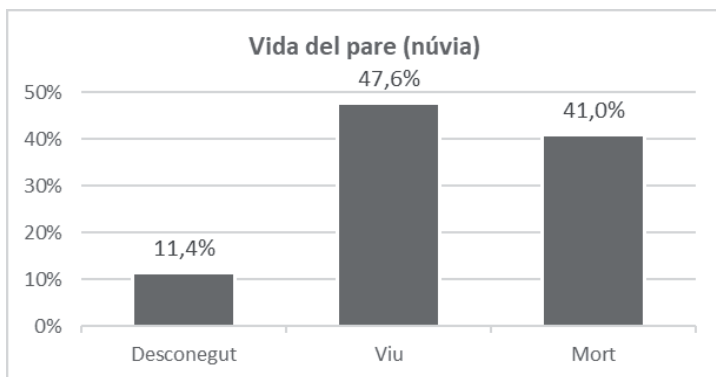

Una darrera dada que es pot recollir de la núvia és si els dos pares eren vius o morts. La diferència entre ambdós és notable. La proporció de mares vives, un cop descomptat el 13,3 % de casos en què es desconeix si la mare era viva o morta, és de dos terços o, el que és equivalent, només una de cada tres mares havia mort en el moment del casori de la filla. En el cas dels pares, aquesta proporció és lleugerament superior a la meitat, concretament del 53,6 %.

Si es compta de forma conjunta la situació dels dos progenitors, el cas més freqüent és que els dos fossin vius, al voltant d'un 40 %. El segueixen que només visqués la mare (aproximadament un 25 %) o tots dos fossin morts (al voltant del 21 %). El cas més inhabitual és que només visqués el pare, amb poc més d'un 12 % del total conegut.

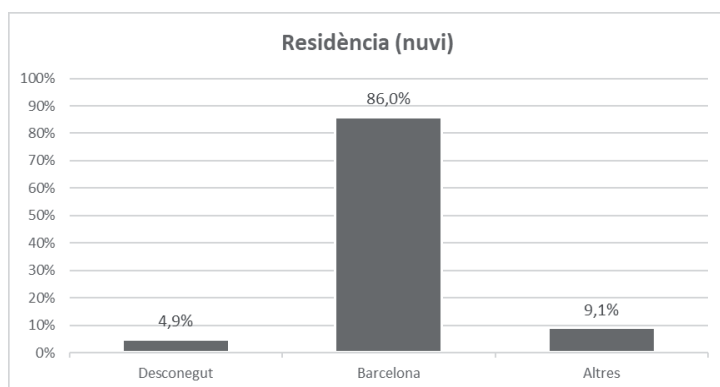

4.4.3. El nuvi

La majoria dels nuvis residia a Barcelona quan es van fermar els capítols matrimonials. Aquest és un fet esperable si es té en compte que el notari escollit per donar fe del pacte matrimonial era de la capital catalana. La majoria dels trenta-nou nuvis no residents a Barcelona vivia en poblacions properes, a menys de 30 km, entre les quals destaca Badalona.²⁰⁵ Aquests nuvis i/o les

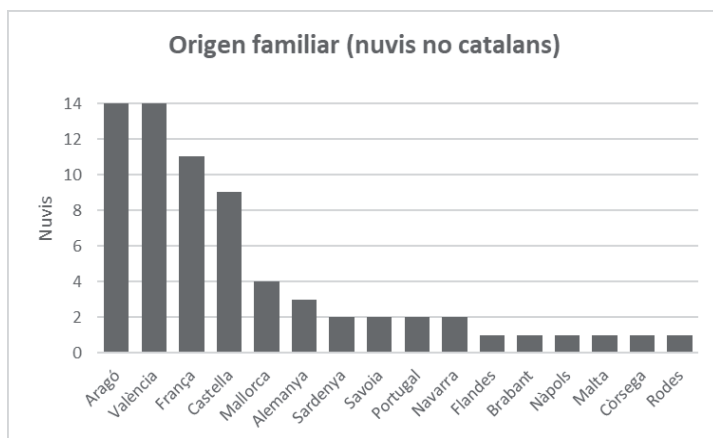
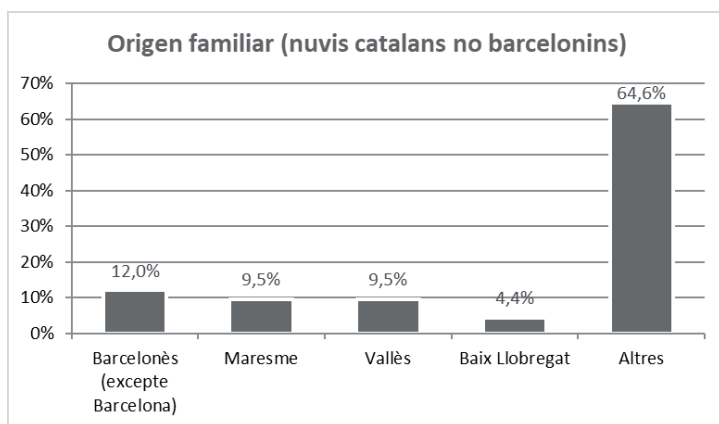
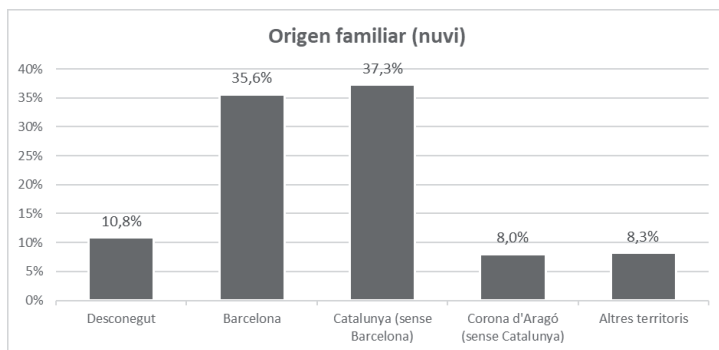
205. Són 35 nuvis: Badalona (9), Sant Andreu de Palomar (3), Sarrià (3), Alella (2), Martorelles (2), Sant Adrià de Besòs (2), Teià (2), Cabrera (1), Caldes de Montbui (1), Hospitalet de Llobregat (1), Mollet (1), Premià (1), Sabadell (1), Sant Boi de Llobregat (1), Sant Climent de Llobregat (1), Santa Coloma de Gramenet (1), Terrassa (1), Tiana (1) i Vilassar (1).

seves famílies van recórrer, doncs, a un notari barceloní en lloc de fer ús d'altres escrivanies més properes, com la parroquial, ja fos perquè eren clients del notari Bernat Montserrat o perquè consideraven que la complexitat de l'operació requeria un notari més especialitzat que el vicari de la seva parròquia. Surten d'aquest radi aproximat de 30 km quatre nuvis: tres catalans —Blanes (C152), Sant Pere de Castellet (C158) i Girona (C49)— i un mercader de Barcelona que residia aleshores a Nàpols (C339).

El percentatge de famílies catalanes dels nuvis és del 72,9 %, que en relació al 89,2 % conegut, implica una proporció aproximada de quatre de cada cinc nuvis, que es reparteixen a parts pràcticament iguals entre les barcelonines i les no barcelonines. Entre les darreres, que són 158 (37,3 %), les que procedeixen de poblacions de les comarques properes a Barcelona són poc més d'una tercera part. La resta recorre pràcticament tota la geografia del Principat, des del nord, al Rosselló —quatre de Perpinyà, una de Baixàs, una de Sant Hipòlit de Salanca i una de Palau— i el Vallespir —una de Sant Joan de Pladecorts— fins al sud —dues de Tortosa, una de la Font del Perelló i una de la Sènia. N'hi ha de procedents de les principals ciutats, com Girona (4), Castelló d'Empúries (4), Vilafranca del Penedès (4), Igualada (3), Lleida (2), Tarragona (2), Vic (1) i els quatre ja esmentats de Perpinyà, fins a petits llogarrets, com Molsosa, Rajadell, Escaló o Campdorà.

Aquesta diversitat geogràfica també queda reflectida en la proporció de famílies de nuvis no catalanes, que ateny la xifra de 16,6 %, una de cada sis, percentatge que augmentaria fins al voltant de 25 % si es comptés els lliberts, molts dels quals cal suposar que procedien de territoris d'extracció d'esclaus. Els 67 nuvis lliures de famílies no catalanes es distribueixen a parts iguals entre els que pertanyien a territoris sota domini del rei d'Aragó dels que procedien d'altres regnes.

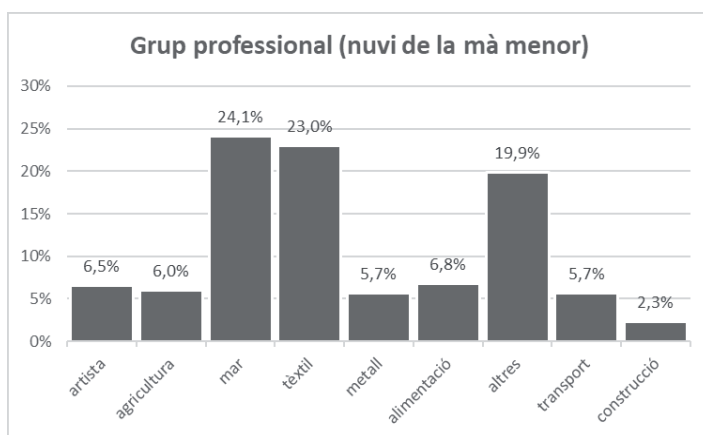
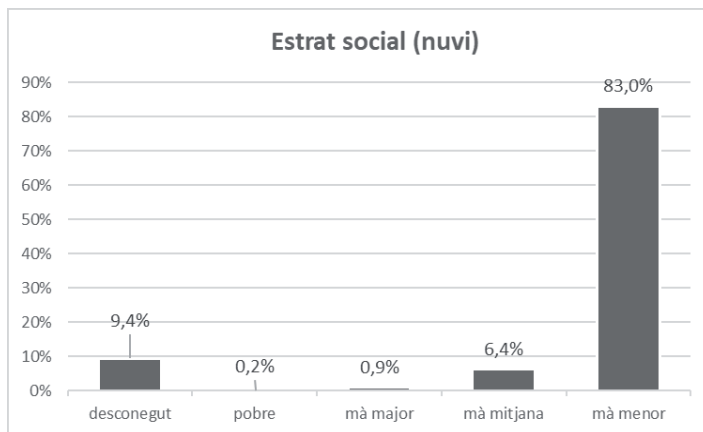

Els nuvis de la mostra presenten una gran varietat de professions. Descomptats els que no en tenen cap d'especificada i els repetits, se n'han docu-

mentat 91. La més freqüent és la de mariner, amb 36, seguida pels mercaders (23). Hi ha un mendicant, que s'ha considerat com a pobre (C131).

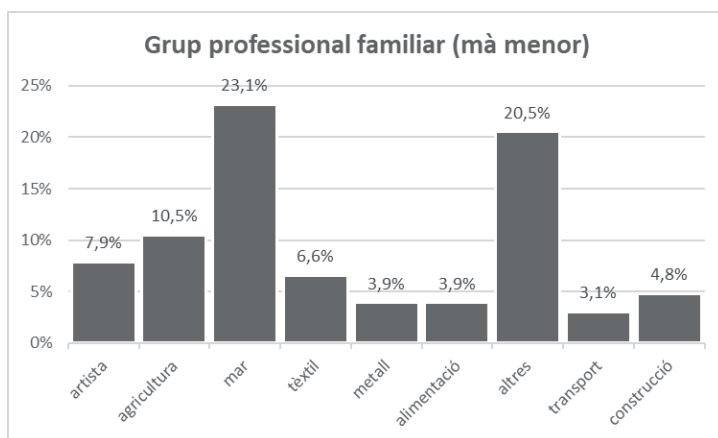
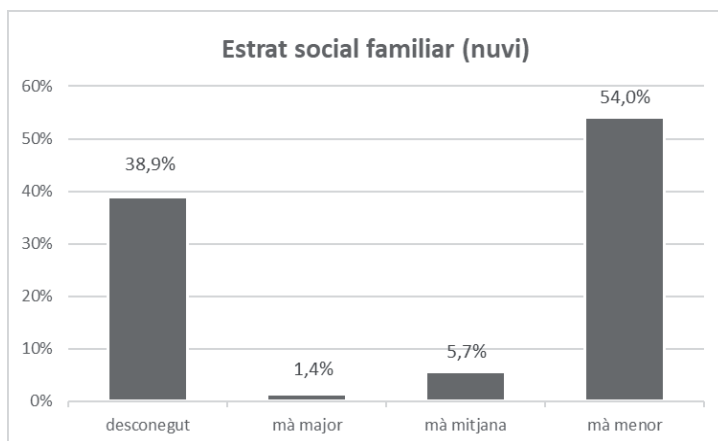
Els resultats mostren que les capes privilegiades són menys nombroses i a mesura que es baixa per l'escala social hi ha més persones. A més, del grup que és desconegut, una gran majoria, sinó tot, devia formar part de la mà menor, ja que ho eren els que residien fora de la ciutat de Barcelona i els dots que hi apareixen són força baixos. Si s'afegeixen els desconeguts a la mà menor, les proporcions serien aproximadament d'un 1 % de mà major, un 6,5 % de mà mitjana i un 92,5 % de mà menor.

Centrant-nos en el col·lectiu majoritari, el de la mà menor, el percentatge dels artistes és també reduït, a prop del 7 %. Quant a la resta, destaquen les professions lligades al mar i al món del tèxtil. Cal remarcar que les proporcions dels grans grups i dels artistes dins la mà major són pràcticament idèntiques que les calculades per als pares de les núvies.

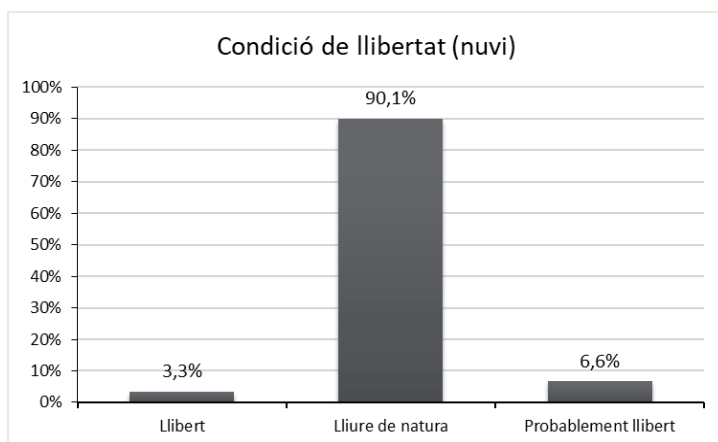

Respecte a la professió del pare del nuvi, la distribució presenta alguns interrogants arran del gairebé 40 % de nuvis dels quals es desconeix la professió del seu pare, entre els quals hi ha l'aproximadament 10 % de lliberts. Tanmateix, si se suma a la mà menor el grup de desconeputs, s'arriba novament al 93 % dels nuvis i dels pares de les núvies. Quant a la mà major, la proporció és una mica més alta, per bé que no és fàcil diferenciar quins dels pares que són qualificats de ciutadans són realment ciutadans honorats.

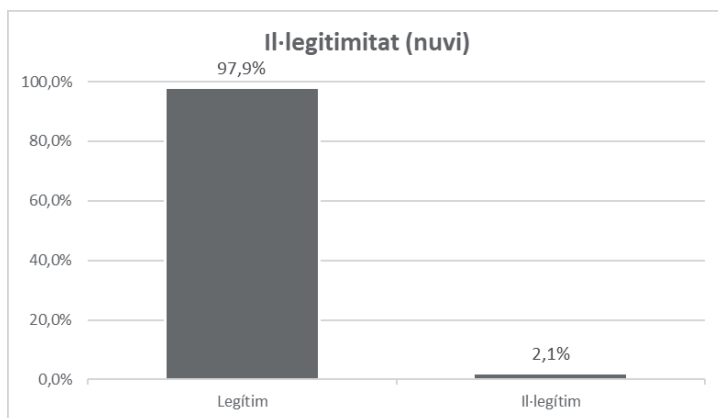
La distribució del grup més nombrós, el de la mà menor, és força semblant a la dels nuvis, amb un pes destacat dels oficis relacionats amb el mar i el tèxtil. La resta té proporcions força semblants, per bé que les dels artistes i les relacionades amb l'agricultura són una mica més altes. Tanmateix, aquestes diferències, poc significatives, cal posar-les en el context d'un nombre important de pares amb professions desconeputes.

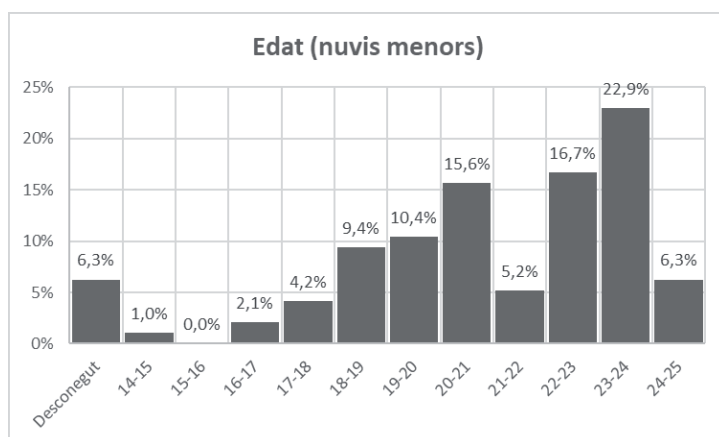
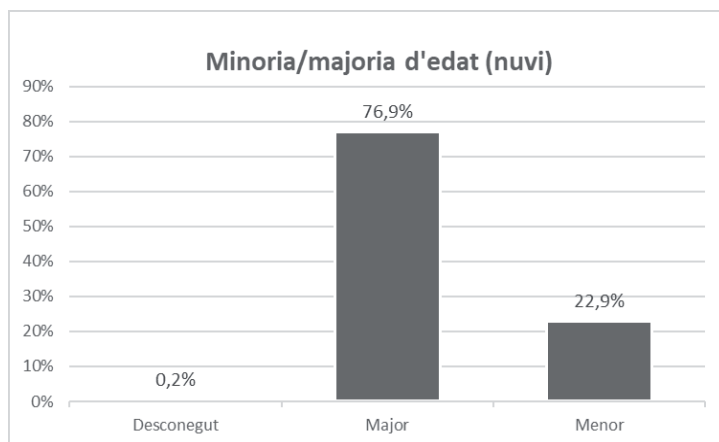
Respecte a la condició de llibertat dels nuvis i, tal com s'ha comentat a l'apartat de dades, s'ha de distingir aquells que amb tota seguretat eren lli-berts, ja que així són explícitament qualificats en els capítols matrimonials, d'aquells que molt probablement ho eren per no tenir pares consignats.

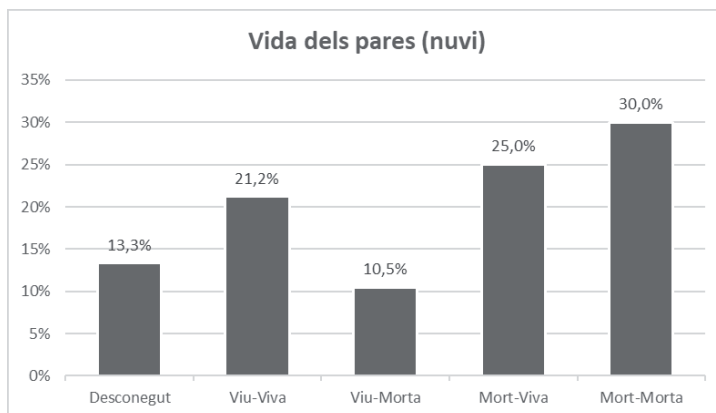
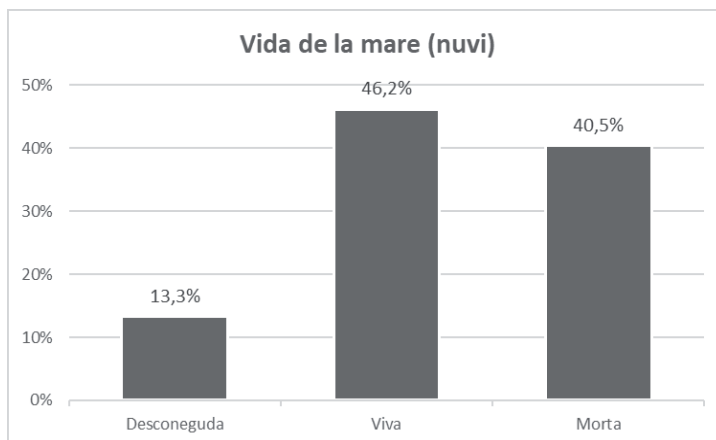
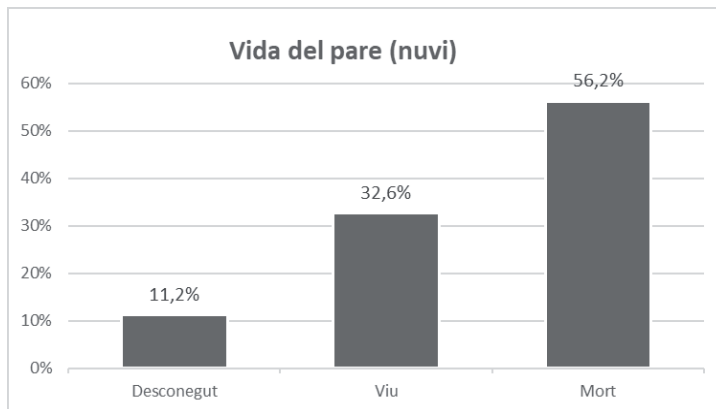
El percentatge d'il·legitimitat dels nuvis se situa lleugerament per sobre del 2 %.

A diferència de les núvies, la majoria dels nuvis era major d'edat. Aproximadament tres quartes parts havien arribat ja als 25 anys en el moment de fermar els capítols matrimonials. Dels que són menors d'edat, se n'ha pogut extreure l'edat de la majoria (un 93,8 %). La distribució de les edats dels menors d'edat mostra un prevalença dels 23 anys. La mitjana és de 21,3 anys.

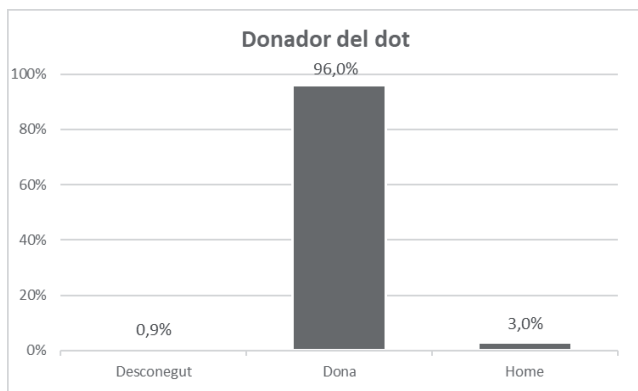

Com en el cas de les núvies, la diferència entre els pares i les mares és significativa. Si es descompten els casos desconeguts, pràcticament dos de cada tres pares dels nuvis ja havien mort. Quant a les mares, la proporció es mou al voltant del 50 %, amb un lleuger avantatge de les vives respecte a les mortes (53,3 respecte a un 46,7 %). Si es consideren conjuntament, el cas més freqüent és que els dos pares hagin mort, amb un proporció dels casos coneguts molt propera a una tercera part. El segueix de molt a prop el cas que només la mare estigui viva, amb un 29 %.

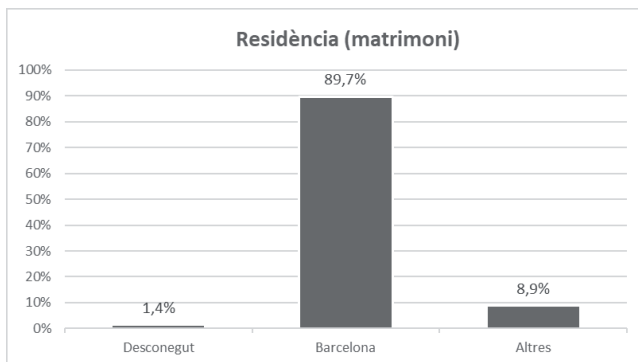

4.4.4. L'enllaç matrimonial

Gairebé tots els pactes matrimonials van incloure el pagament del dot per part de la núvia. Tan sols un percentatge molt baix va preveure que fos l'home qui aportés el dot a la seva futura muller.

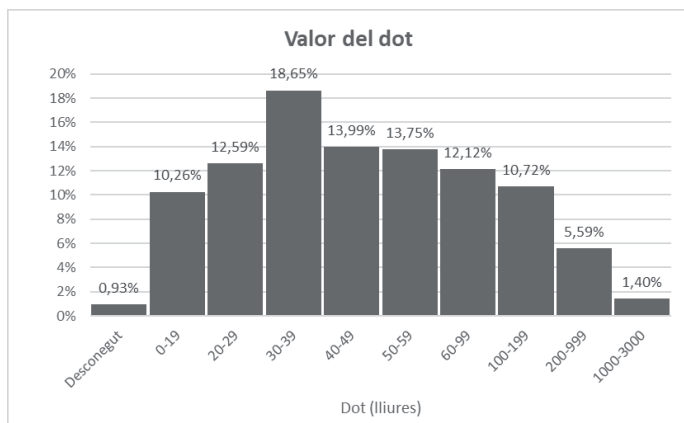
Les dades sobre la residència del matrimoni mostren que majoritàriament era a Barcelona. És un resultat coherent amb el fet que gairebé tots els nuvis hi vivien i que els capítols es van escripturar davant d'un notari de la capital catalana. Només hi ha 38 matrimonis, un 8,9 %, que no viurien a Barcelona. Val a dir que gairebé tots ho farien en poblacions molt properes a la capital.²⁰⁶ Tan sols un residiria en una població relativament allunyada (Castellet).

206. Les poblacions properes documentades són Badalona (13), Sant Andreu de Palomar (4), Sarrià (2), Martorelles (2), Sant Adrià de Besòs (2), Teià (2), Alella (1), Castelldefels (1), Gavà (1), l'Hospitalet (1), Martorell (1), Mollet (1), Montcada (1), Premià (1), Sabadell (1), Sant Boi de Llobregat (1), Santa Coloma de Gramenet (1) i Terrassa (1).

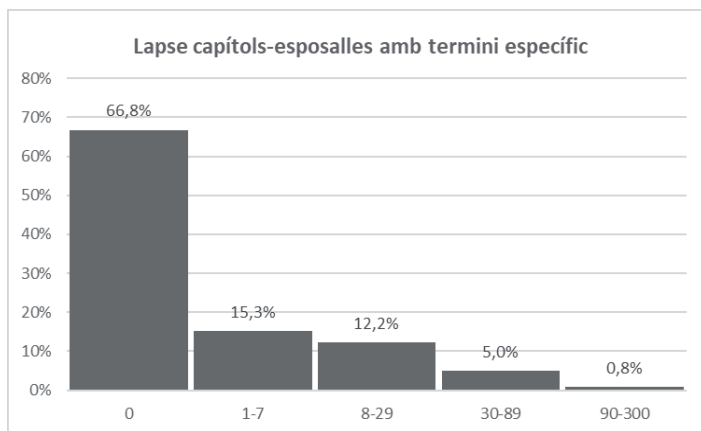
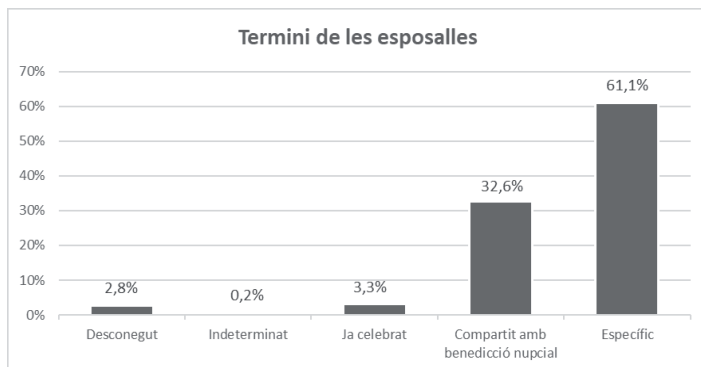
Hi ha una gran variabilitat entre els valors dels dots dels pactes matrimonials analitzats. N'hi ha tres que no tenen dot —només alguna part inestimada— i dos que superen les 2.000 lliures. La majoria, però, es concentra entre 20 i 60 lliures. Per tal de copsar les dades, s'han fet agrupacions, però d'amplitud diferent. Si es fan grups amb la mateixa amplitud, o bé se'n fan molts per arribar als valors més alts de la mostra, o bé s'han de fer tan amples que hagués estat impossible distingir les diferències que hi ha en els valors més petits. La solució ha estat fer grups de diferent amplitud, més estrets en les franges més petites, ja que s'hi concentren la majoria de dots, i més amples per als dots més grans.

La mitjana dels dots és de 91,47 lliures, fortament influïda pels valors més alts de la mostra. En realitat, els quartils indiquen que la majoria dels dots es troben en valors baixos en comparació a la mitjana ($Q_1 = 30$, $Q_2 = 40$ i $Q_3 = 60$). La moda és 30, amb 65 dades (15,2 %). L'elevada dispersió, causada pel grup de dots més alts, reflecteix una important desigualtat econòmica entre les famílies dels nuvis de la mostra.

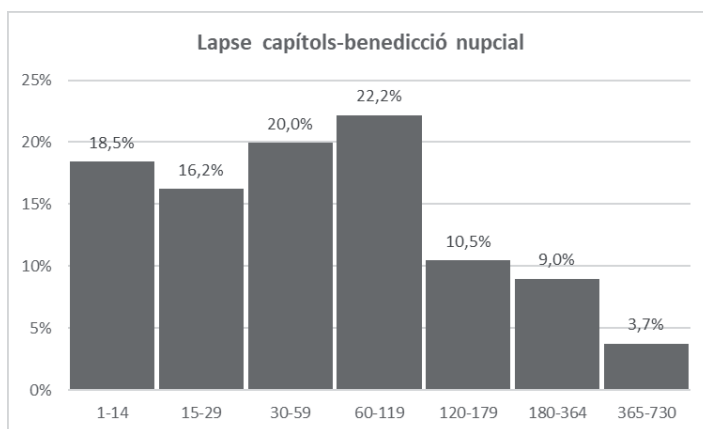
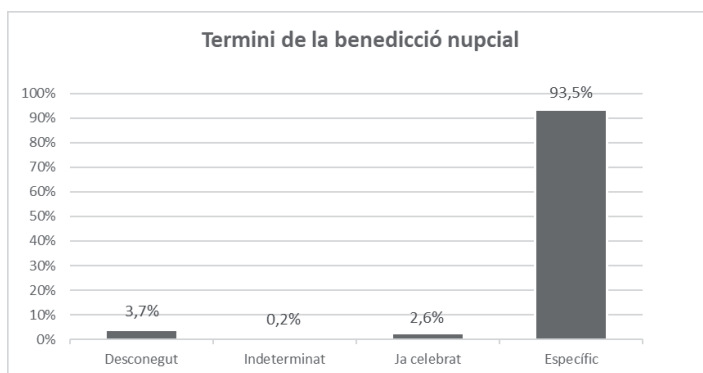
El dia de les esposalles no sempre està contemplat en els capítols matrimonials. Com s'ha vist més amunt, hi ha alguns casos en què la parella ja les ha celebrat i en altres no hi ha una data específica per a les esposalles, sinó una de sola per a les dues celebracions, esposalles i benedicció nupcial. Quant al 61 % que tenen un termini per a les esposalles, no sempre és un dia concret, sinó que sovint fa referència a un interval. A tal efecte, en aquests casos s'ha considerat la data màxima. Per exemple, si es diu que les esposalles entre els nuvis se celebraran en els propers deu dies, es considerarà el desè dia, o si s'especifica que se celebrarà durant la setmana actual, es comptarà el dia que cau en diumenge aquella setmana. A partir d'aquesta data màxima de celebració de les esposalles, es pot calcular el nombre màxim de dies que pot transcórrer des de la ferma dels capítols fins a aquest esde-

veniment fonamental de compromís matrimonial. Com en el cas anterior dels dots, no s'han fet intervals de la mateixa amplitud, ja que no permet reflectir la distribució de les dades. El valor més baix, 0, és també el més freqüent, lleugerament per sobre dels dos terços. Només hi ha dos enllaços que superen els tres mesos, però ho fan amb escreix, ja que se situen a prop de l'any de termini. Com en el cas del dots, la mitjana, de 6,3 dies, és poc indicativa del comportament de la distribució, molt influïda pels dos valors més alts. En realitat, els tres quartils són 0.

Tampoc no es compta sempre amb la dada del dia de la benedicció nupcial, ja sigui perquè no s'ha pogut llegir, ja sigui perquè els nuvis ja l'han celebrada. Però es tracta de situacions relativament excepcionals, ja que no arriben al 7 % de tots els capítols matrimonials. Per analitzar la resta, s'adopta el mateix criteri de prendre la data màxima quan s'especifica un interval per a la benedicció nupcial i es calcula el nombre de dies des de la data dels capítols

matrimonials.²⁰⁷ El valor més petit és d'un dia i el més alt, de dos anys. S'agrupen les dades en intervals d'amplitud diferent, més estrets per als valors més petits —dues setmanes— i més amples a mesura que augmenten. La mitjana és de 85,6 dies i els quartils de 19, 50 i 111,5 respectivament. La moda és 15, amb un 4 % de percentatge.

4.4.5. Grups de població de la mostra

Dins la mostra hi ha dos grups clarament diferenciats: aquells que estan estretament relacionats amb la ciutat de Barcelona i els que no ho estan. Cal

207. En el capítol C343, del 4 d'octubre de 1458, es diu que se celebraran esposalles i benedicció nupcial fins a l'octubre següent. Creiem que, en realitat, es tracta del mes actual, octubre de 1458, no de 1459, perquè l'època és del mes de novembre de 1458.

distingir-los perquè és molt probable que tinguin un comportament demogràfic i una estructura socioeconòmica força diferent. Mentre que els primers són marcadament urbans, els segons estan assentats a les poblacions de la rodalia de la capital catalana. Si el primer grup va acudir per proximitat a la notaria de Bernat Montserrat, que estava situada en el quarter de Mar, els segons ho van fer a la cerca d'un notari experimentat que els aconsellés i redactés els capítols matrimonials del fill o de la filla que es casava. En aquest sentit, no és sorprenent l'existència d'aquest segon col·lectiu a la mostra, ja que l'anomenat hinterland barceloní mantenia relacions socials i econòmiques intenses amb Barcelona, que feien que els habitants de la rodalia hi anessin per a proveir-se de productes i serveis que no trobaven en els seus pobles d'origen.

El grup barceloní és clarament majoritari a la mostra, ja que gairebé tots els nuvis homes residien a Barcelona i quasi totes les núvies, com s'ha argumentat, s'incorporaven al domicili del seu futur marit. A més, la majoria de les núvies procedia de famílies barcelonines. Realment són pocs els casos en què ambdós contraents són de fora de Barcelona. El criteri emprat ha estat la residència del matrimoni.

El grup barceloní està format per 387 capítols matrimonials, un 90,2 % de la mostra. La grandària del grup permet que s'hi puguin distingir subgrups (lliures de natura, solteres, estrangers, etc). És el col·lectiu on es podrà fer una anàlisi més detallada de la relació de les diferents variables, ja que la mostra és suficientment gran per extreure'n conclusions.

Els matrimonis pels quals no consta que acabessin residint a Barcelona formen el grup no barceloní. N'hi ha 39, un 9,1 % del total de matrimonis.²⁰⁸ Aquest col·lectiu és petit i no té sentit que es divideixi en subgrups, ja que tindrien tan pocs individus que no serien numèricament significatius per treure conclusions. Els resultats del grup no barceloní s'hauran de prendre com una simple referència. No tan sols per la migradesa de la mostra, sinó pels dubtes sobre la seva representativitat respecte al conjunt de poblacions —Badalona, Sarrià, Sant Andreu de Palomar, etc.— que l'integren. És molt possible que els que acudien a una notaria barcelonina en lloc de l'escrivania parroquial, molt més accessible, tinguessin raons importants per fer-ho, com la complexitat del pacte matrimonial —és significativa, en aquest sentit, l'alta proporció de pubilles en aquest grup respecte al barceloní, l'existència de vincles professionals amb la capital catalana o, fins i tot, amb el notari, la qual cosa l'esbiaixaria respecte a la seva població.

Hi ha 5 matrimonis amb residència desconeguda que no es consideraran de cap dels dos grups, tot i que molt probablement siguin del no barceloní, ja

208. Tot i que l'enllaç C154 no té residència coneguda, s'inclou en el grup no barceloní perquè ni el nuvi ni la núvia resideixen a la capital catalana i la indeterminació ve motivada perquè no se sap encara qui serà el donador del dot, pendent d'una resolució judicial.

que el nuvi, que és qui va rebre el dot, no vivia a la capital catalana. La majoria era de localitats molt properes a Barcelona, com Sarrià, Tiana i Badalona (C23, C181, C342, C364). El cas més sorprenent és el C414, amb els dos nuvis de Girona. Potser la seva estada a Barcelona estigués relacionada amb les vicissituds de la Guerra Civil Catalana, atès que el document de compromís és del 29 de juliol de 1462, només sis dies després de l'aixecament del setge de Girona?

4.5. *L'anàlisi*

4.5.1. Moviment migratori

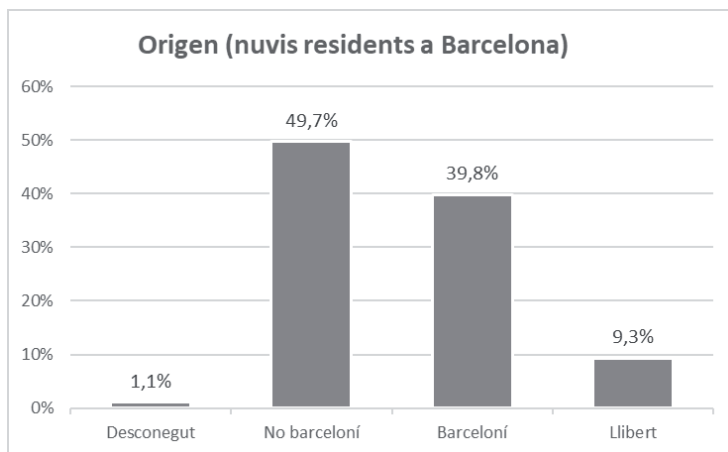
Gràcies al coneixement de l'origen familiar dels dos nuvis, de la residència del nuvi i de la residència del matrimoni, és possible analitzar el moviment migratori dels dos contraents a tres nivells diferents:

- nuvi: de la localitat d'origen familiar, on molt probablement va néixer, fins a la residència en el moment de pactar el matrimoni.
- núvia: de la localitat d'origen familiar, on devia néixer, fins a la residència del seu futur matrimoni.
- nuvi: de la residència en el moment de fermar els capítols matrimonials a la localitat de residència amb la seva futura muller.

El primer moviment migratori no és causat pel matrimoni, ja que el nuvi es troba establert en una localitat concreta i n'és considerat ciutadà o habitant abans de pactar-lo. Al darrere d'aquest moviment segurament hi ha causes econòmiques o laborals que no queden determinades a la documentació.

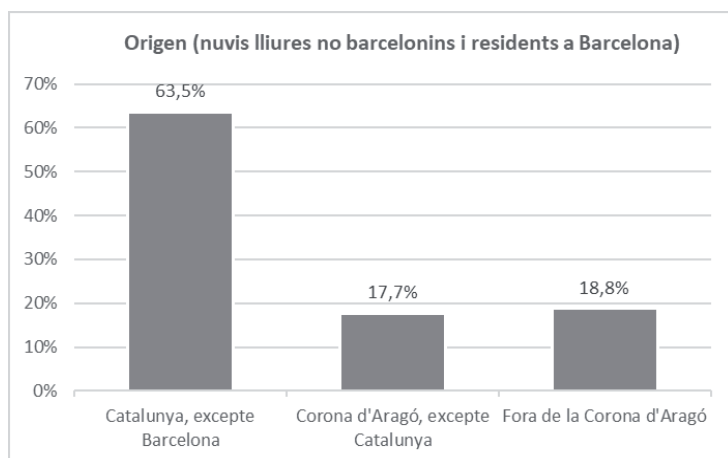
Els lliberts es comptaran de manera separada. De fet, no se'n coneix l'origen de la majoria. En molt pocs casos hi ha referències al seu lloc de naixement, com el bracer Bernat d'Aragó, segurament llibert perquè no té cap pare consignat, i que havia nascut a València (C16) o Nicolau Oliver, que era turc (C386). Però són excepcions i no es pot saber si havien estat portats des de terres d'extracció d'esclaus o bé havien nascut a Catalunya de pares captius.

En l'anàlisi de les dades d'aquest moviment migratori es distingeixen els residents a Barcelona de la resta de nuvis, ja que el comportament és força diferent. De nuvis lliures residents a Barcelona diferents —només es compta una vegada els que estan repetits a la mostra per haver-se casat més d'una vegada— n'hi ha 364. Gairebé la meitat —sense comptar els lliberts no nascuts a Barcelona— no era barceloní. De fet, els barcelonins lliures de natura no arribaven al 40 %.

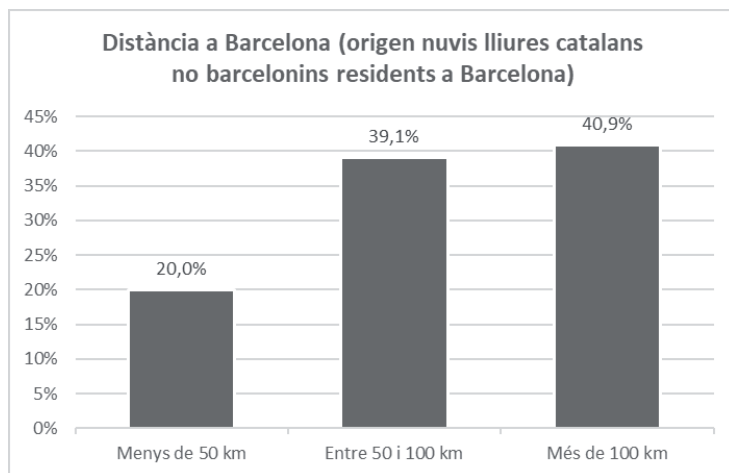

Queda fora de dubte, doncs, la gran aflluència d'homes a la capital catalana, que es nodria així en una mesura importantíssima de recursos humans externs. El que no es pot saber és si, de la mateixa manera que entraven a Barcelona homes de diferents contrades a la recerca de feina i oportunitats, també es produïa el moviment en sentit contrari, fenomen que no es pot detectar en la font documental analitzada.

D'on procedien els nuvis que residien a Barcelona en el moment de pactar els capítols matrimonials, però que no hi havien nascut? Aproximadament, dos de cada tres era de la resta del territori català. El terç restant es dividia a parts gairebé iguals entre els que procedien d'altres territoris de la Corona d'Aragó dels que hi tenien els orígens fora.

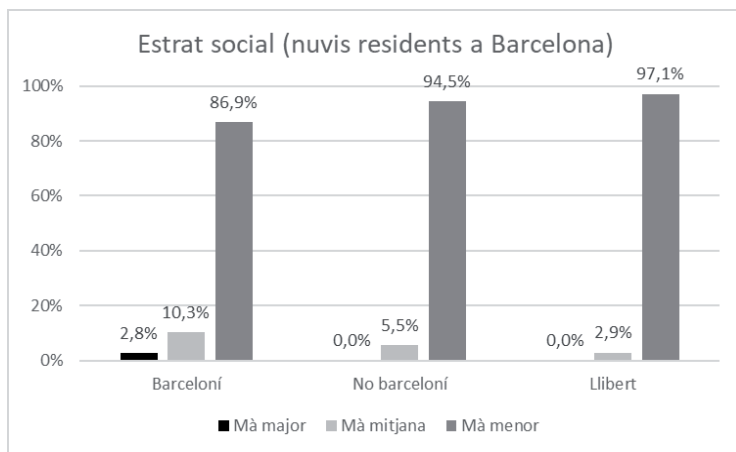
És interessant aprofundir en la procedència dels nuvis amb famílies catalanes i no barcelonines. A la mostra en tenim 115 de 84 localitats distintes. D'una banda, s'ha fet una classificació atenent la distància de la població de la seva família fins a la capital catalana en tres grups, separats per distàncies de 50 km.

Tan sols un de cada cinc era d'una població propera a Barcelona, a menys de 50 km, com Vilassar, Alella, Mataró, Sant Cugat del Vallès, Sitges o Vilafranca del Penedès. Pel que fa a la resta, amb un 40 % aproximadament cadascun, hi ha el grup de poblacions entre 50 i 100 km de Barcelona (Alcover, Arbúcies, Berga, Conques, Igualada, Les Oluges, Llagostera o Pineda de Mar, etc.) i les que estan a més de 100 km de Barcelona, com ara la Sènia o Tortosa al sud, Lleida a ponent, Escaló al Pallars, Solsona al nord, Peralada i Castelló d'Empúries, a l'Empordà, o Perpinyà i Sant Hipòlit de la Salanca al Rosselló. La distància mitjana de les poblacions d'origen és de 95,3 km.

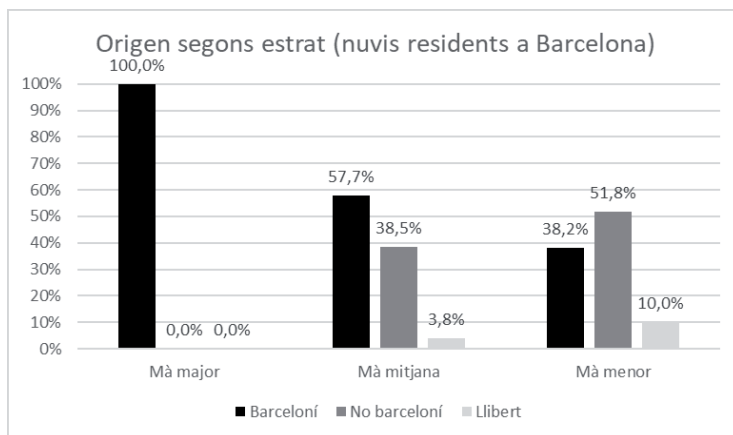
D'altra banda, si s'introdueix la informació sobre la professió i l'estrat social, és possible aproximar-se a la diferenciació social dels nuvis residents a Barcelona segons el seu origen familiar. En els gràfics següents es representen per cadascun dels col·lectius dels nuvis residents a Barcelona —nascuts, no nascuts a Barcelona i lliberts— quin percentatge tenien a cadascun dels estrats socials:²⁰⁹

²⁰⁹ L'únic cas de pobre de la mostra, que correspon al nuvi de l'enllaç C131, poc significatiu, s'inclou en el grup de la mà menor.

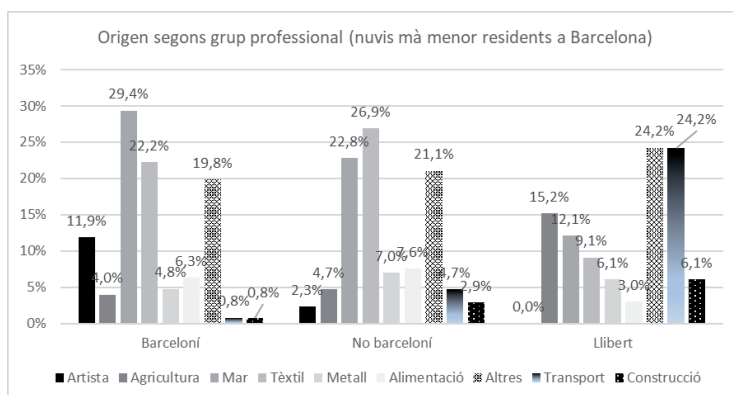

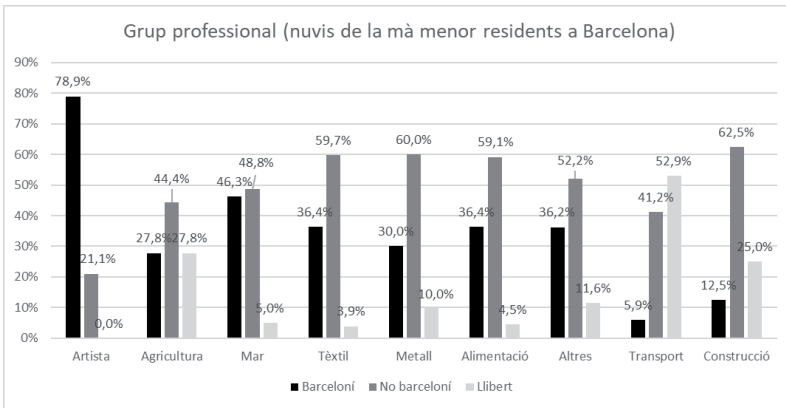
Els resultats apunten en la direcció que les capes socials més altes eren majoritàriament d'origen barceloní. No tan sols no hi ha cap nuvi de la mà major dels que tenen origen familiar fora de Barcelona, sinó que la proporció de la mà mitjana cau gairebé a la meitat respecte als barcelonins de naixement. Curiosament aquests nuvis de la mà mitjana d'origen no barceloní —nou mercaders i un botiguer— es reparteixen gairebé a parts iguals entre els catalans i els no catalans. Però mentre els primers procedien sobretot de poblacions petites (Sant Pere de Castellet, Palau, el Catllar), amb dos representants de viles destacades, Vilafranca del Penedès i Tàrraga, els segons tenien els orígens en ciutats (Saragossa, Osca, Vitòria, Terol i València). El percentatge de no barcelonins que formaven part de la classe social inferior, la mà menor, s'enfila fins al 94,5 %, més de set punts per sobre dels barcelonins de naixement. Quant als lliberts, tots pertanyen a la mà menor, excepte un, que consta com a mercader (C202). Tanmateix, és un mercader amb un poder econòmic força allunyat dels mercaders lliures de natura, ja que el dot que va rebre va ser tan sols de 40 lliures, encara no una desena part de la mitjana de tots els mercaders de la mostra. Segurament devia ser un petit comerciant, més proper, doncs, a la mà menor.

Si es fa l'anàlisi per estrat, és a dir, s'analitza quin és el percentatge de nuvis d'origen barceloní, no barceloní i lliberts per a cada mà, els resultats confirmen que la presència dels barcelonins de naixement, que són menys en nombre, és tanmateix major a les capes més altes i viceversa. A la mà menor, aproximadament dos de cada cinc són de famílies barcelonines i una mica per sobre de la meitat no són nascuts a Barcelona. Els lliberts representen un 10 % d'aquest grup.

Centrant-nos en la mà menor i en les diferents activitats en què s'ha subdividit, la diferència més destacada es troba en els artistes, clarament per sobre del 10 % dels d'origen barceloní respecte a un residual 2,3 % dels forans, en una mostra més que els no barcelonins ocupaven els estrats econòmicament inferiors de l'escala social. No consta cap artista llibert. Quant a la resta, les diferències més significatives es troben en el transport, que era una de les dedicacions més destacades dels lliberts (traginers, macips de ribera, etc.), i que era pràcticament inexistent en els nadius barcelonins. A la construcció hi ha una situació semblant, tot i que no tan extrema. Es presenten les dades analitzades per origen —quina part de cada col·lectiu es dedicava a cadascun dels àmbits professionals— i després per àmbits —quina proporció dels que treballen en aquell sector pertanyia als tres col·lectius (nascuts, no nascuts a Barcelona i lliberts).

La destacadíssima presència a Barcelona d'un contingent masculí procedent d'altres contrades és coherent amb l'origen dels aprenents analitzat per Teresa Vinyoles a partir dels contractes d'aprenentatge fets a la capital catalana vers el 1400: aproximadament dos de cada tres no era barceloní.²¹⁰

Més complicat és quadrar les dades que es desprenen dels capítols matrimonials analitzats amb les proporcionades per Carolina Obradors sobre la immigració a Barcelona i que no hi ha dubte que es deuen a l'origen de la font en què es basen, les informacions per concedir la ciutadania barcelonina. En el període de 1395-1425 l'origen no barceloní dels subjectes de l'enquesta era d'un 25 %, una dada que està molt per sota del més del 50 % que resulta de la mostra del notari Bernat Montserrat. A més, entre els forans hi ha una preponderància dels mercaders, per sobre de la meitat del total, una proporció deu vegades superior al poc més del 5 % que es desprèn dels capítols matrimonials. L'explicació més plausible és que fos el col·lectiu dels mercaders els que tinguessin més interès a obtenir la carta de ciutadania, de manera que la seva proporció sigui molt més alta de la que tenia a la societat del seu temps.

Els resultats sobre la procedència geogràfica dels no barcelonins, en canvi, són perfectament assimilables. Als catalans no barcelonins els correspon un percentatge del 74 % segons les informacions de ciutadania enfront del 63,5 % dels capítols matrimonials de Bernat Montserrat. La diferència aproximada de 10 punts es trasllada als procedents de la Corona d'Aragó, que són un 5 % en les enquestes de ciutadania respecte al voltant del 18 % del present estudi. Els que venien de territoris no subjectes al rei aragonès són pràcticament idèntics (17,3 % i 18,8 %). Respecte als catalans no barcelonins, les dades que es desprenen dels capítols matrimonials van en la mateixa direcció

210. Teresa VINYOLES i VILÀ, *La vida quotidiana a Barcelona*, 86-88.

que els proporcionats per Carolina Obradors: la majoria no procedia de les localitats properes a Barcelona.²¹¹

Respecte als nuvis residents a Barcelona que no eren catalans d'origen, les dades són pràcticament les mateixes que les proporcionades a l'apartat de l'exposició de dades, ja que els únics nuvis amb els progenitors que residien o havien residit fora de Catalunya vivien a Barcelona, amb una sola excepció: Pere Pujades, habitant de Sabadell, de pares valencians (C231). Una altra diferència és que hi ha dos nuvis, els de C3 i C60, de pares mallorquins i parisencs respectivament, que, en no constar com a residents a Barcelona, tot i que hi devien estar relacionats, no s'han comptat en el present apartat, però sí a l'exposició de dades. En conclusió, dels 66 nuvis residents a Barcelona que eren de famílies no catalanes, 32 procedien de la Corona d'Aragó i 34 de fora d'aquest territori.

I quina conclusió es pot treure dels trenta-vuit nuvis que no consten com a residents a Barcelona?²¹² La mostra és petita i, per tant, els resultats no són significatius. En tot cas, d'aquests trenta-vuit nuvis lliures, n'hi ha tres que eren lliberts. Dels trenta-cinc restants, n'hi ha vint-i-vuit que consten que vivien a la mateixa població que la seva família (80 %). Només en set es detecta un moviment migratori: tres són de menys de 50 km,²¹³ dos de 50 a 100 km²¹⁴ i dos de més de 100 km.²¹⁵ Malgrat la prudència per la migradesa de la mostra, les dades apunten que la mobilitat cap a aquesta zona era molt menor, tant en quantitat com en distància, en comparació a Barcelona. La mateixa conclusió es pot extreure de les dades aportades per Jaume Codina respecte a l'origen geogràfic dels nuvis del delta del Llobregat durant el segle XV: dels 808 nuvis, 669 són de la mateixa comarca, el Baix Llobregat (82,8 %).²¹⁶

Respecte a les professions exercides, n'hi ha una majoria d'indeterminades, concretament 29 de 38 (76,3 %). Els resultats de la resta, per tant, no són numèricament significatius.

Es focalitza ara l'atenció en les núvies i, concretament, en la relació entre la residència de les seves famílies i la del matrimoni. Aquesta informació permet

211. Carolina OBRADORS SUAZO, *Immigration and Integration*, vol. 1, 206-217.

212. No s'ha comptat Bernat de Casaldàliga, mercader barceloní resident a Nàpols, de pare barceloní perquè, malgrat que no vivia a la capital catalana en el moment del pacte matrimonial, és possible que fos a Nàpols només temporalment arran de la seva activitat comercial (C339). Després de casar-se, va fixar la residència a Barcelona (AHPB, 159/35, f. 46r, 30-05-1461).

213. De Terrassa a Hospitalet (C201), de Barcelona a Sant Andreu de Palomar (C301) i de Sant Esteve del Coll a Badalona (C335).

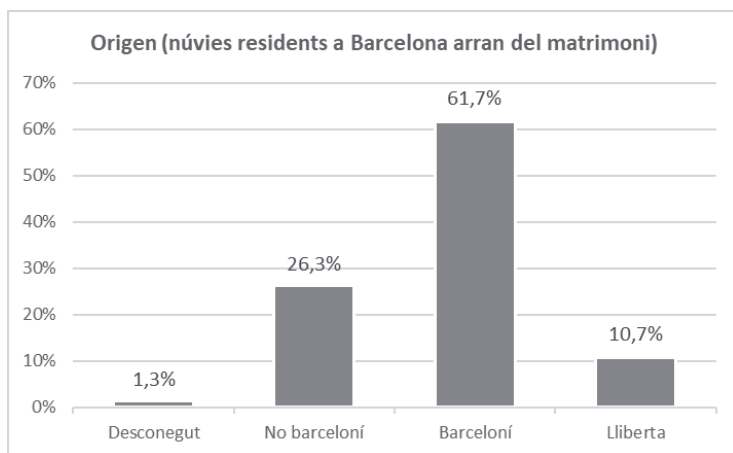
214. De Rajadell a Sarrià (C282) i de Tous a Badalona (C342).

215. De Vallfogona del Ripollès a Sant Andreu de Palomar (C81) i de València a Sabadell (C231).

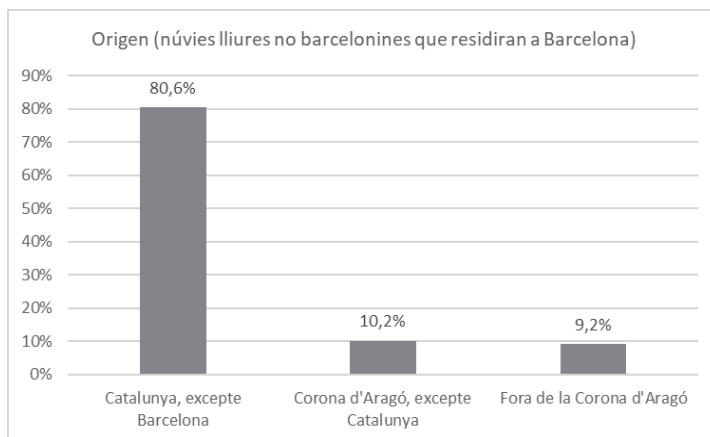
216. Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni*, 34-35.

conèixer el trasllat que havien hagut de fer algunes núvies des del seu lloc de naixement i que es coneix en el moment de casar-se. Aquest desplaçament, però, no necessàriament s'havia produït com a conseqüència de l'enllaç matrimonial. Es podria haver fet abans, ja que la jove hauria pogut abandonar la llar familiar per viure amb algun parent o treballar de minyona en una altra casa. Se'n veuran alguns exemples més endavant. També la núvia es podria haver desplaçat arran d'un matrimoni anterior i que el nou casament, ja com a vídua, no impliqués cap nou trasllat.

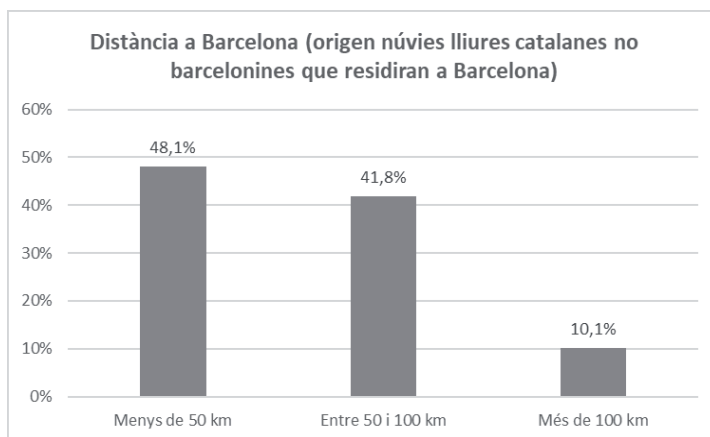
Com en el cas dels nuvis, les llibertes es compten a banda, a causa del desconeixement de l'origen de la majoria, i es dividirà l'anàlisi segons la núvia acabés o no residint amb el seu futur marit a Barcelona. Els resultats de l'origen familiar de les 373 núvies diferents —només es compten una vegada les repetides— que van acabar residint a la capital catalana quan es van casar són els següents:

L'origen familiar barceloní és clarament predominant, amb aproximadament tres de cada cinc núvies que són de famílies de la capital catalana. Les llibertes són al voltant d'una desena part, mentre que les lliures de natura no barcelonines se situen lleugerament per sobre del 25 %. La classificació d'aquests darreres, 98 a la mostra, segons la seva procedència, indica clarament una preponderància de les catalanes enfront de les que provenien de famílies d'altres territoris, força més acusada que en el cas dels nuvis. De fet, la proporció de núvies no barcelonines cau aproximadament a la meitat respecte als homes.

Interessa també conèixer la proximitat de les núvies catalanes no barcelonines que van acabar vivint a Barcelona quan es van casar. Hi ha 59 localitats distintes.²¹⁷ Igual que amb els nuvis, es divideixen les procedències segons la distància en tres grups: menys de 50 km, entre 50 i 100 km i més de 100 km.

El contrast amb els homes és notable. Les núvies catalanes que havien marxat de la seva llar familiar per viure a Barcelona procedeixen de poblacions

²¹⁷. En alguns casos no és possible una identificació unívoca de la localitat d'origen, com a C3, en què el topònim que apareix en el document és la Selva, sense cap dada geogràfica suplementària que permeti distingir les diferents poblacions amb aquest nom. S'ha suposat que es tractava de la Selva del Camp.

força més properes que els nuvis residents a Barcelona abans del matrimoni. Gairebé la meitat prové de localitats situades a menys de 50 km de Barcelona, la més destacada de les quals és Badalona, amb quatre núvies. Gairebé l'altra meitat té la població d'origen entre 50 i 100 km, com Blanes, El Vendrell, Cardona, Manresa o Palafolls. Tan sols vuit núvies, poc més d'un 10 %, procedia de localitats que estaven a més de 100 km de la capital catalana, concretament a Balaguer, Berga, Castelló d'Empúries, La Selva, Perpinyà, Sant Hipòlit, Sant Sadurní de l'Heura i Tortosa. La mitjana de la distància és de 56,9 km, una mica més de la meitat que la dels nuvis.

És clar, doncs, que el radi geogràfic de les núvies que van acabar residint a Barcelona era força més petit que el dels nuvis. A més, en alguns capítols matrimonials es dona informació de núvies que, malgrat que les seves famílies originàries no eren de Barcelona, ja hi vivien o hi tenen alguna relació força estreta. Això permet establir una residència de la noia a la capital catalana abans del seu enllaç matrimonial. Aquesta informació no ha estat tractada estadísticament perquè no sempre s'inclou en el pacte matrimonial, de manera que el fet que no hi aparegui no vol dir que no hagués existit. En tot cas, és significatiu que s'hagin localitzat aquestes referències de vinculacions pre-matrimonials amb Barcelona en una vintena llarga de les setanta-nou núvies catalanes no barcelonines.

El cas més habitual és la d'aquelles noies que consta que han servit en una casa de Barcelona, segurament com a minyones. La paga guanyada, la soldada, s'incorpora com a dot o bé és directament l'amo o la mestressa de la casa els qui es comprometen a fer el pagament de part o de la integritat del dot.²¹⁸ És curiós el cas d'una núvia que vivia amb un mercader barceloní i que ja havia servit en una altra casa²¹⁹ o d'aquella altra que va servir a casa d'un home que va acabar sent o era ja el marit de la seva mare.²²⁰ De vegades no consta que la casa on havien treballat fos de Barcelona²²¹ o que la persona, no parenta, que va pagar el dot ho fes per remunerar el treball de la núvia.²²² En aquests casos la residència prèvia de la núvia a Barcelona no és segura, però sí molt probable.

Un altre motiu de vinculació és l'existència de parents que vivien a Barcelona i que van intervenir en el pacte matrimonial. Així, hi ha germans,

218. Així és per a les núvies de C5, C53, C76, C78, C110, C121, C141, C184, C252, C254, C268 i C271.

219. La núvia va donar 27 lliures i mitja de dot, de les quals 17 i mitja li havia de donar *n'Antoni Oliver, mercader ciutedà de Barchinona, ab lo qual la dita Eulàlia vuy stà*, i en els quals hi havia inclòs *ço que la dita Eulàlia ha guanyat per soldada ab un senyor ab lo qual ha stat* (C164).

220. 20 de les 30 lliures del dot de la núvia van ser aportades per Bernat Hospital, que consta com a marit de la seva mare, i que *ipse Bernardus promiserat dare et solvere pro vestra solidata temporis servicii per vos sibi facti per tempus per quod secum morastis* (C100).

221. Les núvies de C47 i C208, originàries de Balaguer i Santa Maria de la Geltrú, van aportar soldada, tot i que no s'especifica qui els l'havia pagada.

222. L'import sencer del dot de la núvia de C104 el va pagar una barcelonina amb qui no tenia relació de parentiu.

oncles i altres dels quals no s'especifica quin parentiu tenien amb la núvia que van fer donacions *propter nuptias*.²²³ També hi ha mares de núvies que consten com a casades amb barcelonins després que haguessin enviudat del pare de la núvia i, finalment, hi ha un pare de núvia que, malgrat que era habitant de Figuerola del Camp, consta com a ciutadà de Barcelona, segurament perquè hi havia residit (C287).

Pel que fa a les trenta-set núvies que no van residir a Barcelona quan es van casar, les dades són eloqüents respecte a la mobilitat: només 10, poc més d'una quarta part, van romandre a la mateixa població d'origen, de les quals set eren pubilles.²²⁴ Quant a la resta, la majoria és de localitats molt properes. Concretament, 23 (85,2 %) es troben a menys de 25 km de distància. A més, d'algunes de les que tenen l'origen a més d'aquesta distància, se'n coneixen les circumstàncies particulars que les apropen al lloc on es van acabar casant.²²⁵ Segurament la resta també en tindrien, però els capítols matrimonials no les fan paleses. Les dades són coherents amb els resultats del delta del Llobregat, en què un 94 % de les núvies eren de la mateixa comarca del Baix Llobregat.²²⁶

Queda el tercer moviment migratori: el del nuvi des de la seva residència en el moment de fermar els capítols matrimonials fins a la localitat on viurà amb la seva futura muller. Quant als nuvis que residien ja a Barcelona, que són 364, tots hi van continuar vivint després de l'enllaç matrimonial. És un resultat coherent amb diversos factors: la continuïtat en l'activitat professional de l'home, que en un gran nombre d'oficis tan sols podia desenvolupar-se en una gran ciutat; el fet que la núvia, generalment més jove, es traslladés habitualment on vivia el seu futur cònjuge; la poca incidència del fenomen de la pubilla —és a dir, que l'home aportés el dot— a Barcelona; i que els pactes matrimonials es fessin en una escrivania barcelonina.

Dels trenta-vuit que no vivien a Barcelona abans del casament, n'hi ha trenta-quatre dels quals es coneix on van passar a residir un cop es van casar. La majoria, vint-i-cinc, no va canviar de població (73,5 %). Dels nou restants, set es van mudar a Barcelona (26,5 %) i cinc es van casar amb pubilles, és a dir, van pagar aixovar. Per tant, hi havia un contingent, proporcionalment

223. Així consta en els capítols C137, C283, C284, C384 i C412.

224. Aquesta mobilitat de la núvia podria ser un tret propi de la mostra, ja que potser era més probable que acudissin a un notari barceloní els nuvis i les respectives famílies de localitats diferents que aquells que eren de la mateixa població.

225. La núvia de C143 tenia els orígens a Mallorca, però quan es va casar amb un badaloní era vídua d'un ciutadà de Barcelona. La família de la núvia de C81 era de Bot, una localitat molt allunyada de Sant Andreu de Palomar, on acabaria residint amb el seu marit. Tanmateix, va ser el seu oncle, que residia a Sant Andreu de Palomar, qui es va comprometre a pagar el dot. També té una explicació que la núvia de C236, originària de Palafolls, s'unís en matrimoni a Sant Andreu de Palomar: la seva mare hi vivia arran d'un segon matrimoni. De fet, la van casar amb un fill que aquest marit havia tingut amb una muller anterior.

226. Jaume CODINA, *Contractes de matrimonia*, 34-35.

petit, d'homes que van canviar la residència a Barcelona arran del matrimoni, un fenomen que era el normal en les dones, com s'ha vist. Tanmateix, segurament la proporció real d'aquests homes que van anar a Barcelona arran del matrimoni era superior, ja que cal pensar que una part hagués fet els capítols matrimonials a la seva localitat d'origen.

4.5.2. Les celebracions nupcials

És realment sorprenent que cap dels treballs basats en capítols matrimonials hagi analitzat l'estacionalitat, un aspecte molt freqüent en els estudis demogràfics basats en fons sacramentals. S'analitzarà en aquest apartat a partir de les dades que es desprenen de la mostra dels capítols matrimonials de Bernat Montserrat, tant de les esposalles com de la benedicció nupcial.

L'estacionalitat de la nupcialitat pot dependre del tipus d'activitat econòmica de la població. No és el mateix un entorn rural, majoritàriament agrícola, que el d'una gran ciutat, com era la Barcelona de les dècades centrals del segle xv. Per això es restringeix l'anàlisi en el grup barceloní, tot partint, doncs, de 385 enllaços matrimonials.

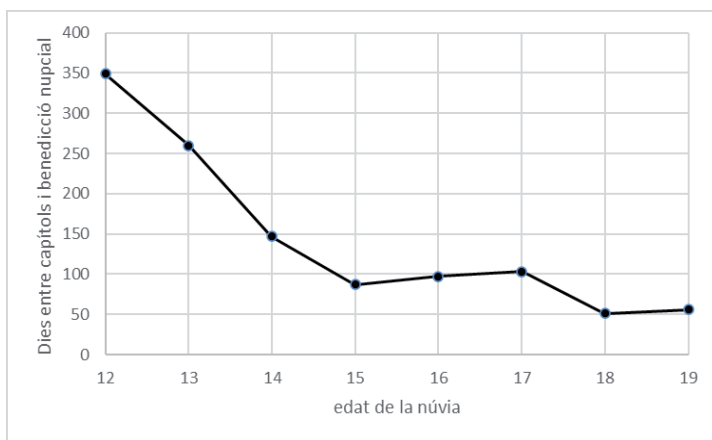
S'analitza, en primer lloc, el temps transcorregut entre la ferma dels capítols matrimonials i aquests dos esdeveniments segons l'edat de la núvia. Per a la benedicció nupcial es poden utilitzar les dades de gairebé tots els capítols matrimonials, concretament 361, mentre que per a les esposalles cal restringir-se als 231 que tenen termini específic, ja que la resta en tenen només un per als dos esdeveniments.

	Menor									Major
	Tot	12	13	14	15	16	17	18	>18	
Mitjana termini esposalles (dies)	6,7	26	9,4	7,5	4,5	9,3	3,4	4,2	0,6	1,2
Mitjana termini benedicció (dies)	103	349	260	147	87	97	103	51	56	36

Les núvies majors d'edat, que eren totes vídues o llibertes, trigaven, de mitjana, poc més d'un dia a celebrar les esposalles i poc més d'un mes a rebre la benedicció nupcial. Cal tenir present que, mentre les esposalles es podien celebrar qualsevol dia de l'any, la benedicció, en canvi, no, ja que el calendari litúrgic no permetia que en certes èpoques de l'any les parelles poguessin rebre-la. Per tant, malgrat que es pogués tenir pressa en passar per l'altar, no sempre era possible perquè el temps que la parella havia fet les esposalles podia no ser hàbil per beneir matrimonis. D'aquí que hi hagi un temps mínim mitjà de demora, que segurament és el mes aproximat de mitjana que trigaven les núvies majors d'edat.

Quant a les menors, tardaven més a fer les esposalles que les adultes, però segueix essent un termini curt, de l'ordre d'una setmana. Hi ha una tendència de disminució del termini a mesura que la núvia és més gran, que només es trenca en el tram de 16 anys per l'existència del valor més elevat de tota la mostra, que és de 254 dies (C415). Sense aquest valor tan gran, la mitjana seria de 4,8.

La dependència de l'edat és més forta en el cas de la benedició nupcial. Les menors d'edat, considerades globalment, tripliquen el termini de les adultes, tot situant-se en els tres mesos i mig de mitjana. Però sent aquesta una dada prou interessant, el més significatiu és com varia el termini en les diferents franges d'edat. Per a les quatre núvies de la mostra que tenien 12 anys, la mitjana s'acosta a l'any, i per a les de tretze se situa a prop dels 9 mesos. En els 14 hi ha una davallada molt notable, ja que es redueix aproximadament a la meitat. Les 156 núvies d'entre 15 i 17 anys van celebrar la benedició nupcial en poc més de 90 dies després de la ferma dels capítols matrimonials. A partir d'aquesta edat el termini disminueix fins a situar-se lleugerament per sota de dos mesos.

Una conclusió es pot treure d'aquestes dades. D'una banda, els matrimonis amb núvies majors d'edat s'afanyaven a fer les dues celebracions, ja que, de mitjana, feien les esposalles l'endemà de signar els capítols matrimonials i rebien la benedició eclesial en un mes. Quan les núvies eren menors d'edat, les esposalles trigaven poc menys d'una setmana de mitjana. Certament, és més temps que les núvies majors d'edat, però no es pot dir que passés molt de temps. En canvi, hi havia un retard significatiu en la benedició nupcial, que no es pot atribuir tan sols a l'espera que el calendari litúrgic permetés la celebració d'aquesta cerimònia. Aquest retard era especialment destacat per a les núvies més joves, de 12 a 14 anys, però fins a 17 superava els tres mesos. Segurament hi ha alguna causa que explica per què els matrimonis amb noies

tan joves allarguessin el termini de la celebració nupcial al voltant d'un any quan les majors d'edat ho enllestien en poc més d'un mes.

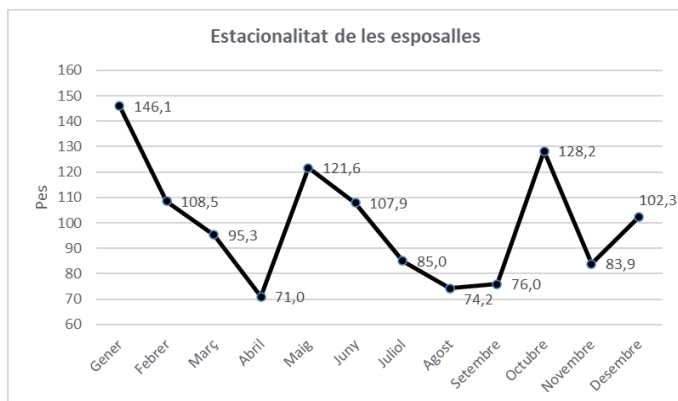
Un altre aspecte interessant a analitzar és l'estacionalitat, tant la de les esposalles com la de la benedicció nupcial. En ambdós casos es pren com a data de celebració efectiva el termini màxim establert en els capítols matrimonials. Aquesta hipòtesi no té un impacte significatiu en l'estacionalitat de les esposalles, ja que la diferència entre ambdues dates és molt baixa, però sí que en té per a la benedicció nupcial.

Quant a les esposalles, es pren la data del termini quan aquest s'ha especificat en els capítols matrimonials. Però com que en queden fora molts capítols, concretament els 131 en els quals hi ha un únic termini per a esposalles i benedicció nupcial, s'han incorporat en el càlcul tot assignant-los la data que resulta de sumar a la dels capítols matrimonials la mitjana de dies que li correspon per franja d'edat. És a dir, si una núvia és major d'edat i les esposalles i la benedicció nupcial comparteixen termini, se sumarà un dia a la data dels capítols matrimonials, ja que, de mitjana, hi ha un lapse d'un sol dia entre el pacte matrimonial i la celebració de les esposalles. Es prendrà aquesta data sempre i quan no superi el termini especificat per als dos esdeveniments. És una hipòtesi força raonable perquè els terminis són molt curts, de l'ordre d'uns quants dies, per la qual cosa pràcticament no alteraran els resultats. En tot cas ho faran molt menys que bandejar una tercera part de la mostra.

Per quantificar l'estacionalitat, s'assigna un pes a cada mes en referència al valor 100. Valors superiors a 100 indiquen que hi ha preferència de fer esposalles aquell mes, mentre que valors inferiors indiquen el contrari. S'ha utilitzat el mètode de càlcul habitual en els estudis sobre estacionalitat fet a partir dels registres matrimonials, però s'ha hagut de tenir en compte el factor corrector associat a la font documental utilitzada.²²⁷

Els resultats indiquen que el comportament és marcadament estacional. Hi ha un mes molt destacat, el gener, seguit de dos valors força alts, per sobre de 120, que són el maig i l'octubre. El valor més baix correspon a l'abril, seguit de molt a prop per l'agost i el setembre. Amb pesos al voltant de 100, que no marquen ni preferència ni rebuig, hi ha el febrer, el març, el juny i el desembre.

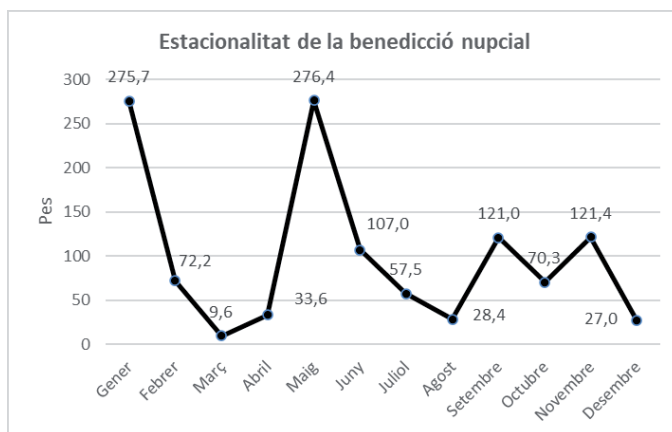
227. Per tal de confegir aquest quadre s'han de calcular el nombre de dies de cada mes en què està previst que se celebren esposalles. Però cal aplicar un factor corrector mensual del mes en què s'ha celebrat el capítol matrimonial abans de fer el recompte. Un cop obtinguts els valors es divideix entre el nombre de dies del mes —28,25 en cas de febrer— i s'aplica un factor corrector perquè la suma sigui de 1200 i, per tant, es pugui valorar en base 100 (Valentí GUAL I VILÀ, *Homes i estacions*, Montblanc, Associació Cultural Alt Gaià-Centre d'Estudis de la Conca de Barberà 1995, 35).

Si s'agrupen les dades per estacions,²²⁸ els resultats mostren una lleugera preeminència per a l'hivern i que l'estiu era el menys propici per a la celebració d'esposalles. La primavera i la tardor tenen proporcions molt semblants.

Hivern	Primavera	Estiu	Tardor
28,9 %	25,0 %	19,7 %	26,4 %

Per a la benedicció nupcial els resultats mostren un comportament encara molt més marcadament estacional que per a les esposalles:

228. No es considera l'inici estricte de cada estació, que se situa el 21 o 22 de desembre, 20 o 21 de març, 22 o 23 de juny i 22 o 23 de setembre, sinó que s'inclouen els mesos sencers dins l'estació. Així, l'hivern inclou les dades de gener, febrer i març, la primavera, els d'abril, maig i juny, i així successivament.

El màxim és ara el mes de maig, seguit molt de prop pel gener, ambdós amb valors extraordinàriament alts, per sobre de 270. De fet, el maig i el gener junts suposen gairebé la meitat de les benediccions nupcials (46,7 %). Els mesos més baixos ho són amb pesos molt inferiors als de les esposalles. Especialment el mes de març, amb menys de 10, i el desembre, per sota de 30, seguit de prop per l'agost i l'abril. Aquesta estacionalitat mensual tan marcada també té el seu reflex, més atenuat, però, en l'anàlisi estacional.

Hivern	Primavera	Estiu	Tardor
29,7 %	34,9 %	17,2 %	18,2 %

La primavera, gràcies a l'aportació del mes de maig, s'emporta més d'un terç de les benediccions nupcials. El segueix l'hivern, sobretot pel mes de gener. En canvi, l'estiu i la tardor tenen cadascun aproximadament la meitat que la primavera.

Aquests resultats mostren com la normativa eclesiàstica sobre la prohibició de celebrar benediccions nupcials durant la quaresma i l'advent se seguia rigorosament a la Barcelona de les dècades centrals del segle xv. No és tan sols que els valors dels mesos de febrer, març, abril i desembre siguin dels més baixos de l'any —entre tots sumen poc més del 10 % d'aquestes celebracions— sinó que també es desprèn del termini marcat per a les benediccions nupcials. Dels 187 terminis fins a un mes determinat, 72 són de maig (38,5 %) i 53 de gener (28,3 %). No n'hi ha cap del mes de març i tan sols quatre de febrer, tres d'abril i dos de desembre.

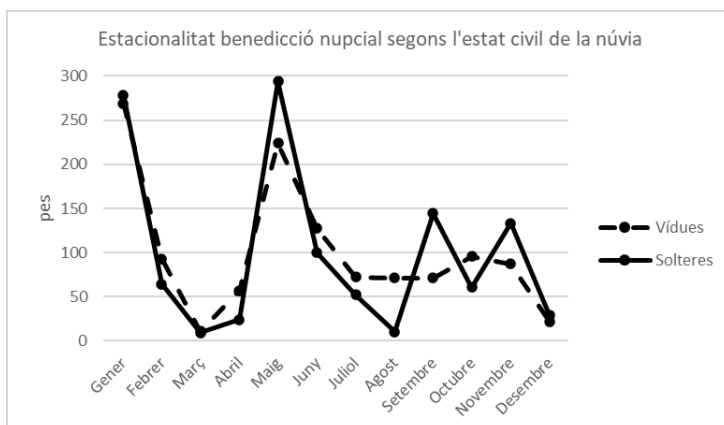
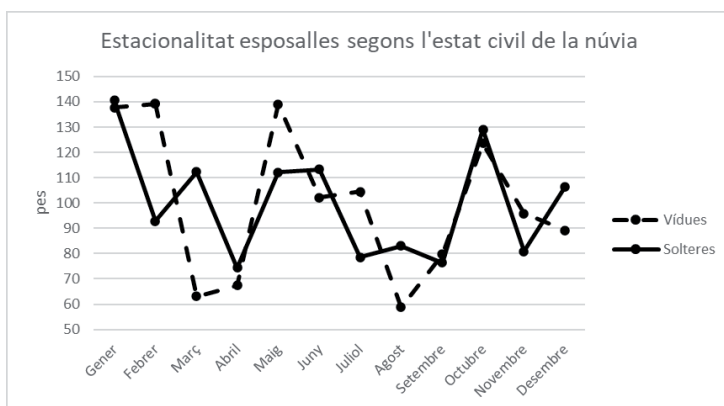
Respecte a l'advent, no hi ha cap benedicció que tingui com a termini un dia entre el 4 i el 24 de desembre. Val a dir, però, que hi ha un bon nombre de benediccions previstes per al dia de sant Andreu o per al mes de novembre, que alguns anys ja formava part del temps adventí. O bé aquests dies eren hàbils per a rebre benediccions o bé es marcava aquesta data com a límit en els capítols, però amb la intenció que no s'hi arribés mai, de manera que es fes la celebració eclesial abans del primer diumenge d'advent.

Quant a la quaresma, només hi ha tres celebracions que, segons el criteri utilitzat, cauen en aquest període de l'any litúrgic. En dos, els de C30 i C222, el termini fixat és d'un any des dels capítols matrimonials. El lapse de temps és prou gran per pensar que els intervinents del pacte matrimonial possiblement no tenien intenció d'esgotar exactament els 365 dies de l'any per fer la benedicció nupcial, que justament s'esqueia dins del període quaresmal. És ben possible, per tant, que aquestes celebracions no es fessin justament en el període que s'ha determinat, que és sempre de màxims, sinó que el van esquivar, tot complint el compromís d'un any. En el tercer, el C278, devia passar una circumstància anàloga, però amb un termini més curt, ja que els capítols es van signar el 10 de gener de 1455 i el límit marcat fou el mes de febrer

d'aquell mateix any. La quaresma va començar el 19 de febrer. Segurament es va celebrar abans d'aquella data.

En tot cas, malgrat les imperfeccions que implica manegar terminis o intervals en lloc de dates exactes, està fora de dubte que el calendari religiós, amb la prohibició de fer benediccions nupcials durant la quaresma i l'advent, va marcar profundament l'estacionalitat d'aquest esdeveniment lligat a la nupcialitat.

Finalment, s'analitza si hi ha alguna diferència significativa en el comportament estacional segons si les núvies eren vídues o solteres. En els dos gràfics següents es mostren superposades les corbes de l'estacionalitat de les solteres i de les vídues:

El perfil de les corbes de l'estacionalitat de la benedicció nupcial de solteres i de vídues és molt semblant. Hi ha algunes diferències —el pic de

maig és més acusat en les solteres i els mesos de juliol a novembre tenen pesos molt semblants a les vídues, mentre que a les solteres hi ha més contrast, amb un repunt important al setembre—, però l'esquema general és el mateix. En canvi, el de les esposalles té diferències més significatives. La més important: les vídues presenten pics i valls més acusats, és a dir, tenen valors mensuals més extrems que les núvies solteres. Aquest fet implica que els augments i les davallades són molt més grans. Així, les vídues passen de gairebé 140 a 63 entre febrer i març, i de 68 a 139 entre abril i maig. El descens de juliol a l'agost és molt marcat —de prop de 105 a 59—, igual que l'augment del desembre al gener (de 89 a 138). En canvi, les solteres tenen oscil·lacions més suaus. Tanmateix, comparteixen la preferència per l'hivern en detriment de l'estiu,²²⁹ de manera que el comportament estacional és el mateix.

A manca d'altres dades, una possible explicació vindria del fet que les vídues trigaven de l'ordre d'un mes de mitjana entre les esposalles i la benedicció nupcial. Com que aquesta celebració, l'eclisial, era la que realment imposava restriccions temporals durant la quaresma i l'advent, les esposalles de les vídues se celebraven preferentment poc abans i després d'aquests dos períodes litúrgics —gener, febrer, maig i octubre. En canvi, les solteres, tot i que també tenien aquestes preferències, no són tan marcades perquè la benedicció nupcial es retardava més en el temps: no calia córrer per fer-les al mes de febrer, abans de la quaresma, si s'escolaven, de mitjana, tres o quatre mesos per passar per l'altar.

Per fer una comparativa dels resultats de les esposalles de la Barcelona de les dècades centrals del segle xv amb la bibliografia sobre estacionalitat s'ha de saltar al segle xvii, ja que és aleshores quan es compta amb llibres sacramentals de matrimonis. Havien passat, per tant, més de 150 anys. A més, les referències són de llocs eminentment rurals. Com a coincidències més destacables, hi ha el mínim pronunciat de l'estiu i la preferència per l'hivern i la primavera en unes proporcions semblants. Ara bé, quan es fixa l'atenció en els mesos, les discrepàncies són ben patents: mentre que al segle xvii el màxim se situa gairebé sempre al febrer, a la Barcelona del segle xv era al gener. A més, el pic que s'ha detectat a l'octubre és inexistent en el segle xvii.²³⁰

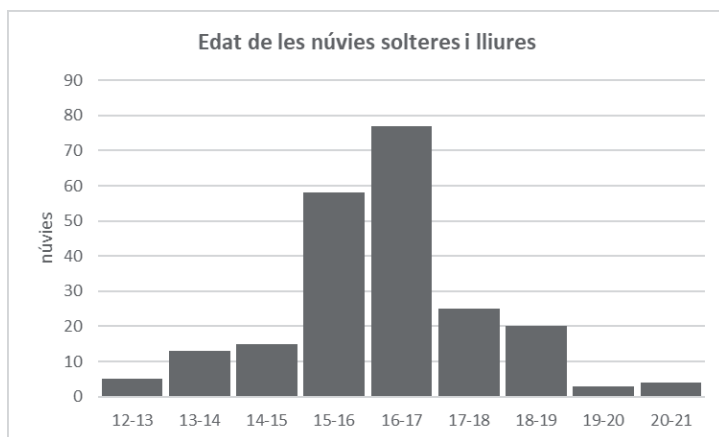
229. Curiosament a l'hora de considerar les estacions, les solteres presenten més diferències. Els correspon un 28,6 % a l'hivern, 24,9 % a la primavera, 19,9% a l'estiu i un 26,8 % a la tardor. Per a les vídues, les proporcions són del 27,8 %, 25,8 %, 20,4 % i 26,0 % respectivament.

230. Valentí GUAL I VILÀ, *Homes i estacions*, 55; Carme ROS NAVARRO, *Les estratègies familiars i la mobilitat social dels menestrals a Catalunya: segles xvii-xix*, tesi doctoral presentada a la Universitat Pompeu Fabra (2004), 74-75.

4.5.3. L'edat d'accés al matrimoni

Un altre aspecte demogràfic que és possible analitzar a partir dels capítols matrimonials és l'edat d'accés al matrimoni, amb el benentès que no es coneix quan el contraent ha arribat als 25 anys. Un primer aspecte a decidir és quina edat cal considerar. La que apareix és la que fa referència als capítols matrimonials, però la realment significativa és la del primer compromís públic i ferm entre els dos contraents, les esposalles. Per tant, als anys que assenyalen els capítols matrimonials se li sumarà el termini màxim previst per a la celebració de les esposalles, si s'informa, o bé la mitjana que li pertorqui per edat, tal com s'ha aplicat en l'apartat anterior a l'hora d'estudiar l'estacionalitat. Novament s'analitza en primer lloc el grup barceloní, que és el majoritari a la mostra.

Totes les núvies solteres lliures eren menors d'edat quan es van comprometre amb els seus futurs marits. De fet, les més grans tenien 20 anys. La distribució d'edats de les 220 núvies solteres lliures del col·lectiu barceloní de les quals es disposa d'informació per fer-ne el càlcul és la següent:²³¹

El gràfic mostra una gran concentració entre 15 i 17 anys, franja que acumula més del 60 % de les núvies. Entre 17 i 19 hi ha un 20,5 %, mentre que entre 13 i 15, tan sols un 12,7 %. La proporció de núvies amb edats inferiors

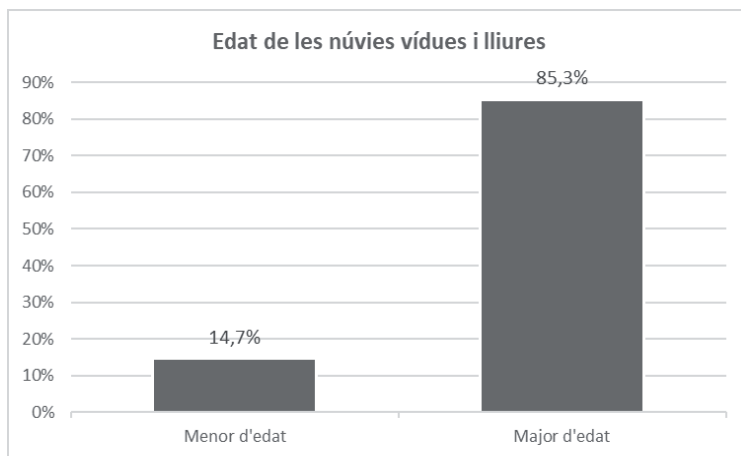
231. A l'hora d'assignar l'edat calculada de la núvia a les esposalles en un grup d'edats en el gràfic, s'ha arrodonit el valor. Així, per exemple, una edat de 16,7 anys formarà part del grup 17-18.

a 13 i superiors a 19 són clarament residuals, ja que totes juntes se situen en un 5,5 %. Els paràmetres estadístics són els següents:

- 1) Centralització – mitjana: 16,3; mediana: 16-17, moda: 16-17.
- 2) Posició – Q_1 : 15-16, Q_2 : 16-17, Q_3 : 16-17.
- 3) Dispersió – desviació estàndard: 1,50 (coeficient de variació 9,4 %).

Com que el grup de núvies lliures i solteres amb edat coneguda és força nombrós, val la pena veure si hi ha diferències significatives segons altres variables conegudes, com l'origen familiar. La resposta és que no: la mitjana per a les barcelonines és de 16,2, mentre que la resta és de 16,5, una diferència de tan sols quatre mesos.

Respecte a les vídues lliures de natura del grup barceloní de les quals se sap la condició de majors o menors d'edat, 102 a la mostra, la majoria, però no totes, era ja adulta. Cal tenir en compte que només es pot assegurar que no es tractava del primer matrimoni, però no si era el segon o un de posterior. Tanmateix, la proporció de núvies vídues menors de 25 anys no és gens negligible: aproximadament una de cada set era encara menor d'edat.

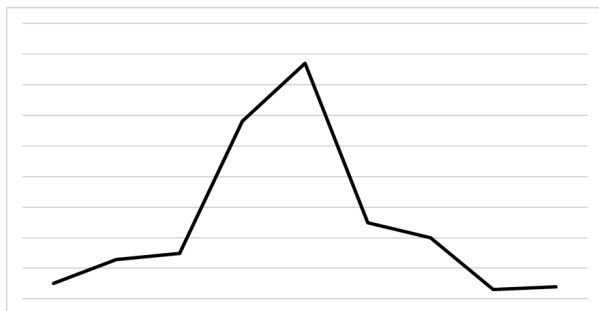

A excepció de dues, es coneix l'edat de les núvies vídues lliures menors d'edat, que són tretze: dues de 17-18, quatre de 18-19, quatre de 20-21, una de 22-23, una de 23-24 i una de 24-25 anys. La mitjana, de 20,1 anys, suposa un increment de quatre més que les solteres. Tot i que no es pot explotar estadísticament l'edat de les núvies vídues adultes, sí que se'n pot fer un tast gràcies al fet que algunes núvies estan repetides a la mostra. Si en un primer matrimoni són menors i en el segon no, es pot extrapolar l'edat en el segon. Això es pot fer per a cinc núvies. Les edats serien les següents: una de 25-26 (C66), una de 27-28 (C356), una de 28-29 (C332), una de 33-34 (C432) i una altra de 34-35 (C266).

S'han separat expressament les núvies llibertes de les lliures de natura, ja que no podien accedir al matrimoni en igualtat de condicions. Mentre eren esclaves, no es podien casar, la qual cosa retardava l'edat d'accés al matrimoni. Les dades són eloqüents respecte a aquest retard, ja que tan sols una de les quaranta-tres llibertes de la mostra era menor. Es tracta de Caterina, soltera, de 22 anys (C223). Les altres, fossin solteres o vídues, eren ja adultes.

A l'hora d'estudiar l'edat d'accés al matrimoni dels nuvis hi ha una dificultat important, ja que una de les variables bàsiques, l'estat civil, no apareix de forma sistemàtica en els capítols matrimonials. Estan barrejats, doncs, solters i vidus. Per mirar de separar aquests dos grups, cal fer algunes hipòtesis basades en evidències que sorgeixen de la pròpia font documental.

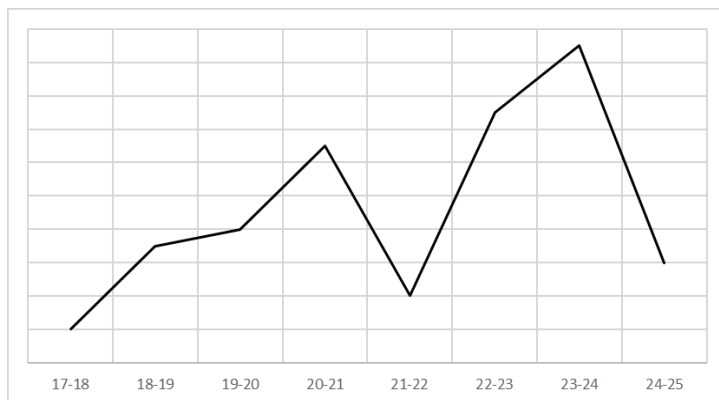
La primera és que tots els nuvis menors d'edat eren solters. Per què? A l'exposició de dades s'ha posat de manifest que la mitjana d'edat dels nuvis menors era de 21,3 anys. En realitat, la dels nuvis solters, que han d'incloure una proporció desconeguda dels que ja eren adults, ha de ser sensiblement superior, segurament per sobre dels 23 anys. L'exemple de les núvies servirà per fonamentar la hipòtesi: si es casaven, de mitjana, amb poc més de 16 anys i només hi ha un 14,7 % de vídues menors, si se sumen els 5-6 anys mínims de diferència entre ambdós sexes, és obvi que devia ser molt excepcional el cas del nuvi que es casava vidu essent encara menor, ja que no hi havia pràcticament lapse de temps perquè això passés. Tot i que hi podria haver algun cas, a efectes pràctics es considerarà que no n'hi havia cap. Tots els nuvis menors seran, segons aquest criteri, solters.

I com es poden distingir els nuvis adults entre solters i vidus? Per abordar aquesta qüestió cal fixar-se en els resultats de les núvies. El que cal esperar és que els nuvis solters tinguin un comportament semblant al de les dones quant a la distribució per edats. Això implica que tinguin una distribució amb uns valors centrals més alts i que baixin pels extrems.

Com per a les dones, hi devia haver unes edats més habituals en les quals els homes accedien per primera vegada al matrimoni. S'ha comprovat que les noies es casaven primerenques entre 12 i 20 anys, amb el màxim al voltant de

15 i 17, que és justament la part central. Es parteix de la base, doncs, que amb els homes hi ha d'haver, a grans trets, una situació similar. Com que només hi ha consignada l'edat dels menors de 25 anys, en realitat tan sols es coneix una part d'aquesta corba, la de l'esquerra. La restringida als nuvis del grup barceloní és la següent:

Amb l'excepció de la franja de 21-22 anys, que queda per sota, hi ha una tendència ascendent de la corba fins a 23-24 anys. A continuació hi ha un descens molt pronunciat a l'interval 24-25. Aquesta disminució tan brusca segurament no respon a la realitat, sinó que hi ha d'haver subenregistrament dels nuvis de 24 anys. De fet, és versemblant que si el nuvi estava a mesos d'arribar a la majoria d'edat, no s'incorporés la clàusula de renúncia a la *in integrum restitutio*. Possiblement el mateix nuvi o la seva família no ho dirien o l'escrivà consideraria que no era necessari registrar-ho, atès que quan acabessin tots els actes jurídics lligats al pacte matrimonial —pagament del dot, celebració d'esposalles i benedicció nupcial—, el nuvi ja arribaria, o seria a punt de fer-ho, a la majoria d'edat. Si no hi hagués subenregistrament, l'edat central dels nuvis seria de 23-24 anys i les edats superiors a 25 serien molt baixes. De retruc, això implicaria que el nombre de nuvis solters de la mostra seria baix. Als 79 menors se li podrien sumar uns 20 o 25 més, la qual cosa comportaria que la proporció de nuvis solters de tota la mostra es mouria al voltant del 30 %, una xifra incoherent amb el gairebé 70 % de núvies solteres. Per tant, hi havia almenys tants nuvis a la franja de 24-25 com a la de 23-24 i, per tant, o bé la corba continuava pujant o bé havia arribat al límit i, a partir d'aleshores, començaria a baixar.

Per fer una estimació de quants nuvis hi podria haver en aquesta franja de la dreta de la corba masculina —superior a 24-25 anys— es fa ús d'una dada coneguda: la mortalitat dels progenitors de les núvies i dels nuvis. Aquesta

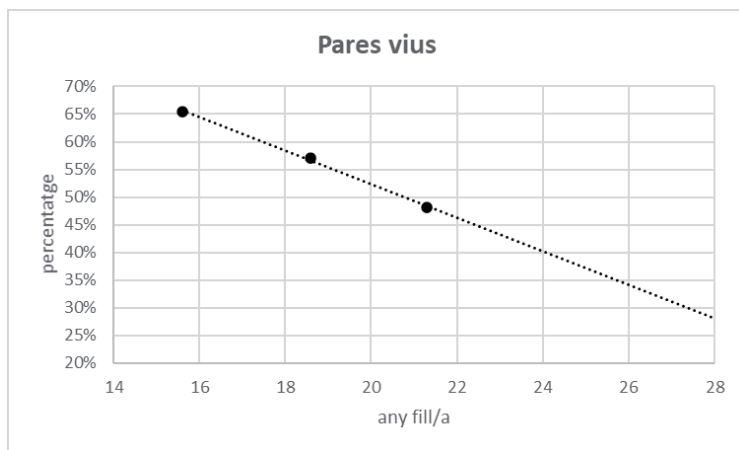
mortalitat no pot dependre del sexe del fill que es casa, sinó de la seva edat. Cal esperar que, en mitjana, quan més jove sigui el fill, la mortalitat dels pares en el moment de l'enllaç sigui menor.

		Pare viu		Mare viva	
Núvies	Menors		63,6 % (154 de 242)	76,1 % (181 de 238)	
	Interval	Mitjana			
	12-16	15,6	65,4 % (110 de 168)	76,5 % (127 de 166)	
	17-24	18,6	57,1 % (36 de 63)	72,5 % (45 de 62)	
	Majors		25,3 % (22 de 87)	36,9 % (31 de 84)	
Nuvis	Menors		48,1 % (37 de 77)	67,1 % (51 de 76)	
	Majors		29,4 % (75 de 255)	48,2 % (119 de 247)	

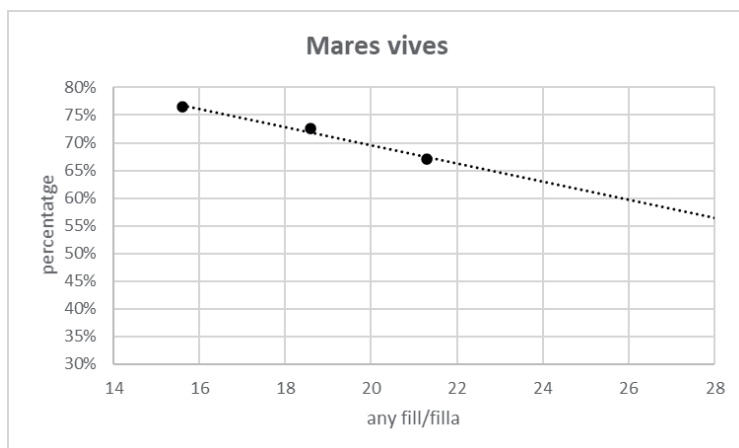
Els percentatges dels progenitors vius entre núvies i nuvis menors d'edat són coherents. Com que els homes accedien per primera vegada al matrimoni més tard que les núvies, tenen una proporció de pares i mares vius més baixa. Si per a les noies menors d'edat els percentatges es mouen al voltant del 64 % dels pares vius i el 76 % de les mares, per als nois aquesta proporció és respectivament del 48 % i del 67 %, és a dir, entre 11 i 16 punts per sota. Aquest valor superior de la mortalitat dels progenitors dels nuvis solters s'explica perfectament perquè, malgrat que ambdós col·lectius, núvies i nuvis, siguin menors d'edat, en realitat les edats de les noies en accedir per primera vegada al matrimoni és sensiblement menor que la dels nois, 5 anys de mitjana (16,3 vers 21,3).

En els adults, però, canvien els papers. Ara són les dones les que mostren una major mortalitat dels progenitors, entre 4 i 11 punts superior, respecte als homes. Es passa d'un 29 % de pares vius i d'un 48 % de mares vives dels nuvis adults a un 25 % i un 37 % respectivament de les núvies adultes. L'única explicació a aquest fet és que, a diferència del que passava en el tram de la minoria d'edat, en el segment dels adults hi ha una proporció més gran d'homes més joves, és a dir, més a prop dels 25 anys. Dit d'una altra manera, les dones adultes que es casen ho fan, globalment, a edats més avançades que els homes adults. I per què? Perquè en el tram d'adults encara hi ha molts homes solters, fenomen que no passa amb les noies, ja que arriben casades a la majoria d'edat.

Aquesta diferència de comportament permetrà fer una hipòtesi de quina és la proporció de nuvis majors d'edat que és solter. Com? El percentatge dels pares vius dels nuvis solters, menors i majors conjuntament, ha d'estar per sota del 48 %. Si el ritme de decreixement o la tendència lineal que s'observa en els anys anterior es manté, els percentatges per a les edats centrals serien les següents:

Edat	% pares vius
23	43,2 %
24	40,2 %
25	37,2 %
26	34,1 %
27	31,1 %

Edat	% mare vives
23	64,7 %
24	63,1 %
25	61,4 %
26	59,8 %
27	58,2 %

Els percentatges de pares vius o mares vives de nuvis vidus cal esperar que siguin menors que els corresponents a les núvies majors d'edat perquè els nuvis vidus tindran una edat més avançada a l'hora de casar-se que les vídues. El que és esperable és que tinguin una proporció aproximada d'entre 10 i 15 punts per sota de les núvies, ja que aquesta és la diferència que s'observa entre els menors, és a dir, entre un 10 % i un 15 % per als pares i entre un 22 i un 27 % les mares.

A partir dels percentatges de pares vius dels dos sectors, nuvis solters i nuvis vidus, es pot obtenir, a partir d'una equació lineal, quina és la proporció de nuvis solters de la mostra. Aquest procediment s'aplica tant als pares com a les mares.

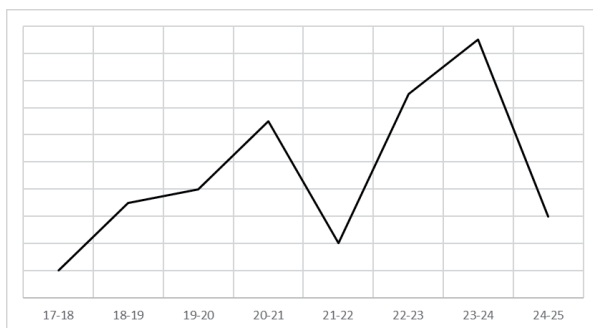
Edat	% pares vius (nuvis solters)	% pares vius (nuvis vidus)	% nuvis solters
23	43,2 %	10 % – 15 %	57,5 % – 63,9 %
24	40,2 %	10 % – 15 %	67,8 % – 73,2 %
25	37,2 %	10 % – 15 %	81,0 % – 84,5 %
26	34,1 %	10 % – 15 %	98,9 % – 99,1 %
27	31,1 %	10 % – 15 %	Superior al 100 %

Edat	% mares vives (nuvis solters)	% mares vives (nuvis vidus)	% nuvis solters
23	64,7 %	22 % – 27 %	58,1 % – 63,0 %
24	63,1 %	22 % – 27 %	62,1 % – 66,7 %
25	61,4 %	22 % – 27 %	66,7 % – 70,9 %
26	59,8 %	22 % – 27 %	71,4 % – 75,2 %
27	58,2 %	22 % – 27 %	76,7 % – 79,9 %

Es pot observar clarament la diferència entre els percentatges que resulten de considerar els pares o les mares segons l'edat del nuvi. Això es deu al fet que la ràtio de decreixement del percentatge és major per als pares que per a les mares en el tram dels menors d'edat: per a les mares és d'1,5 punts i per als pares és de 3 punts anuals. No és estrany que així sigui, ja que les mares, en mitjana, eren més joves que els pares. Cal esperar, per tant, que en edats superiors dels nuvis, el percentatge de mares vives caigui més ràpidament i s'acosti al que s'observa en els pares, 3 punts anuals aproximadament.

En tot cas, a partir del resultat de les mares, es descarten valors superiors al 80% de nuvis solters. De retruc, això implicaria, segons les dades dels pares, que l'edat mitjana estaria per sota dels 25 anys. A partir d'aquestes hipòtesis, el més versemblant és que la proporció de nuvis solters es trobi entre el 65 i el 75 % dels nuvis. Aquesta dada implica un percentatge de nuvis vidus que oscil·laria entre el 25 % i el 35 %. Com que el percentatge de núvies vídues és d'un 30 % i el dels homes ha de ser superior,²³² el percentatge de nuvis vidus s'ha de situar a la banda alta de l'interval considerat, és a dir, a prop del 35 %. Per tant, la hipòtesi dels percentatges dels nuvis seria la següent:

		Estat civil	
		Solter	Vidu
Edat	Menor	21 %	0 %
	Major	44 %	35 %
TOTAL		65 %	35 %

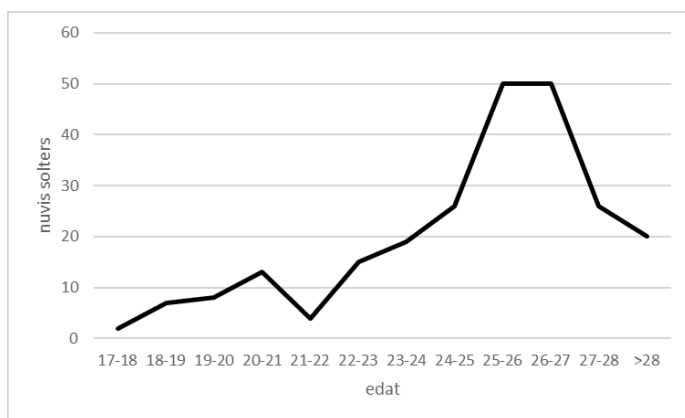
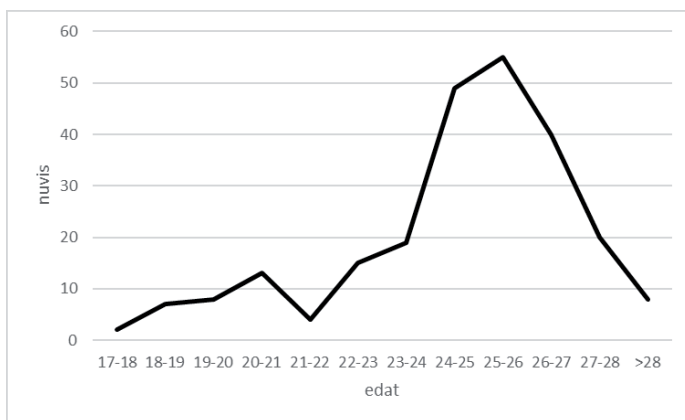

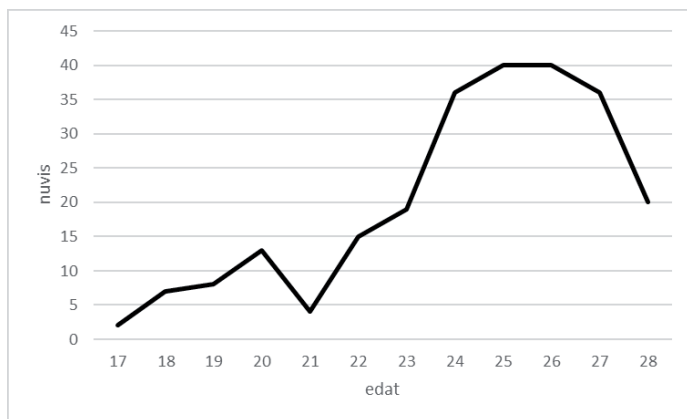
Aquests percentatges impliquen que als 79 menors solters s'hi han d'afegir al voltant de 166 nuvis també solters, però que no consten com a menors en els

232. La diferència està en el percentatge d'enllaços vidu-soltera respecte al de solter-vídua. Una manera de corroborar aquest fet a la nostra mostra consisteix a veure quina és la proporció de nuvis majors d'edat amb els dos pares morts —per tant, els que amb major probabilitat són més grans i, per tant, vidus— que es casen amb dones solteres. Dels 323 nuvis del grup barceloní dels quals es coneix tant la seva condició de majors o menors d'edat i si els dos pares són vius o morts, n'hi ha 118 que tenen els dos progenitors morts. D'aquests, 60 es van casar a la mostra amb núvies solteres menors d'edat. Serien, doncs, aproximadament un 18,6 % del total. Com seria el càlcul a la inversa? De les 321 núvies de les quals se sap si eren menors o majors i si els dos pares eren vius o morts, només hi ha 8 vídues —3 de menors, per cert— que estiguin casades amb nuvis menors d'edat. La proporció és del 2,5 %. Segurament n'hi ha més perquè les vídues es podrien haver casat amb nuvis solters majors d'edat. Però els nuvis solters majors d'edat serien, com a màxim, segons les estimacions fetes, el doble que els solters menors. Això voldria dir que d'aquest 2,5 % es podria passar, a tot estirar, a un 8 %. Per tant, tot sembla indicar que el matrimoni de vidu-soltera es produïa molt més freqüentment que el de solter-vídua.

capítols matrimonials. Cal incloure, doncs, aquests 166 joves per completar la corba dels nuvis solters, de la qual només es coneix la part esquerra, fins a 25 anys. En aquesta part esquerra es poden observar dues corbes sobreposades. La primera, de nuvis més joves, presenta el màxim cap a 20-21 anys i després baixa bruscament. Correspondria a un sector de nuvis que, per diferents circumstàncies, com la mort prematura del pare o un germà, es casaria més jove que la resta. La segona corba comença a 21-22 anys i augmenta fins a 23-24 anys. Hi ha 44 joves. Tot i que a 24-25 disminueix, en realitat aquesta dada ha de ser força defectiva, com ja s'ha argumentat. És evident que no es poden encabir els 166 nuvis majors de 25 anys si es manté la corba en forma de campana. És necessari que part d'aquests nuvis solters en realitat tinguin menys de 25 anys.

Òbviament hi ha moltes possibilitats de completar la corba amb aquestes condicions. Si es vol, però, que tinguin forma acampanada i que guardi una certa simetria respecte a la part esquerra, l'opció passa per màxims en els trams de 24 a 27 anys. Es mostren algunes opcions possibles:

Les mitjanes de les tres corbes són 24,2, 24,5 i 24,5 anys respectivament, que porten, després de la suma de mig any per la manca de precisió en l'edat, a l'interval 24,7-25,0. Aquest resultat, a més, és coherent amb les prospectacions fetes a partir dels percentatges de pares i mares vius de les núvies i nuvis menors d'edat. Es pot considerar, per tant, que és un resultat força conseqüent amb les dades que es desprenen de la mostra. A més, les edats deduïdes impliquen que la diferència mitjana d'edat de dos nuvis solters seria de 8-9 anys i, per tant, que, quan es casen els fills, en mitjana el pare té 8-9 anys més que la mare. I aquesta diferència, amb una disminució del percentatge al voltant de 2 punts anuals, comporta 16-18 punts percentuals de distància entre el percentatge de mares vives respecte als pares vius dels nuvis menors, dada que també és coherent amb l'anàlisi efectuada.

Tot i que la majoria de nuvis solters era major d'edat, la mitjana se situaria pràcticament en el llindar entre la majoria i la minoria d'edat, al voltant dels 25 anys, per l'efecte de la presència d'un nombre significatiu de nuvis que es casaven molt joves, fenomen que no passava amb les dones. Aquestes no tenien una part més a l'esquerra de la corba principal, ja que estaria per sota de l'edat legal d'accés al matrimoni, que era de 12 anys. En canvi, hi havia un sector de nois que es casava entre 17 i 21 anys, minoritari, i un altre, on s'hi concentrava la majoria dels nuvis solters, que anava de 21 a 27-28 anys.

Els resultats de l'edat d'accés al primer matrimoni a la Barcelona de mitjan segle XV a partir dels capítols matrimonials de Bernat Montserrat indiquen el següent:

- les dones hi accedien des de l'edat mínima legal, que era de 12 anys, fins a 20. Malgrat aquests vuit anys de marge, en realitat una majoria es concentrava en l'interval 15-17. La mitjana se situa una mica per sobre de 16 anys. Aquest accés tan jove al matrimoni tenia com a implicació l'existència d'un grup no negligible de vídues menors d'edat.

– la majoria dels homes accedia per primera vegada al matrimoni entre 21-22 i probablement 28-29 anys. El més probable i versemblant és que, com per a les dones, hi hagués unes edats amb major freqüència, que serien les centrals, entre els 24 i els 27. Malgrat aquesta tendència general dels homes d'accedir al matrimoni al voltant dels 25 anys, hi ha un segon grup que hi accedia abans, segurament obligats per les circumstàncies. Començaven ja a l'edat legal, 14 anys, i s'allargava fins a 20-21. Aquest grup, segons la mostra analitzada, representava al voltant d'un 12 % del total de nuvis solters i fa disminuir la mitjana per situar-la al voltant dels 25 anys.

Aquestes conclusions són vàlides tan sols per a les dones i per als homes lliures de natura del grup barceloní. Les llibertes i els lliberts hi accedien més tard, quasi sempre com a majors d'edat, ja que no els era possible casar-se fins aconseguir la llibertat.

I el grup no barceloní? De núvies lliures i solteres n'hi ha trenta-quatre. Es té l'edat de trenta, que oscil·la entre 12 i 18 anys. La mitjana se situa en els 16,1 anys, tan sols dues dècimes menys respecte a les noies del grup barceloní. Les vídues d'aquest grup són totes majors d'edat. Quants als nuvis, hi ha disset menors de trenta-nou, amb edats des de 14 fins a 23 anys. No té sentit fer les hipòtesis i càlculs per deduir-ne l'edat al primer matrimoni amb una mostra tan curta.

S'imposa la comparativa amb el treball de Jaume Codina sobre els capítols matrimonials al delta del Llobregat. Malgrat que compta amb més de 800 matrimonis, el nombre de núvies menors d'edat que consigna és només de 260, aproximadament una tercera part. Aquest fet ja mostra clarament que a les seves fonts documentals hi ha moltes núvies menors d'edat no consignades com a tals o que, encara que ho estiguessin, no se'n proporciona l'edat. Tanmateix, aquest fet no té repercussions greus a l'hora de calcular la mitjana d'accés de la dona al primer matrimoni, ja que no hi ha —o es tracta de casos molt excepcionals— núvies solteres majors d'edat.

La mitjana al delta del Llobregat és de 15,2 anys per al segle xv. No seria correcte fer la comparació directa amb els 16,3 del grup barceloní o els 16,1 del no barceloní de la mostra del notari Bernat Montserrat. En primer lloc, perquè no consta que Jaume Codina tingués present el termini de les esposalles, sinó que devia considerar l'edat el dia mateix dels capítols matrimonials. I en segon lloc, perquè tampoc consta que afegís mig any a causa de la indeterminació de l'edat, quantitat que en el present estudi sí s'ha sumat. Amb els criteris que se suposa que va emprar Jaume Codina, la mitjana d'edat d'accés de les dones lliures al primer matrimoni seria de 15,7, amb valors molt semblants per als dos grups estudiats. Es tracta, doncs, d'uns resultats comparables i coherents entre si. Els diferents hàbitats i períodes cronològics —tot el segle xv al delta del Llobregat, només la part central a Barcelona— permeten encabir perfectament el mig any de mitjana de diferència en l'edat d'accés de la dona

al primer matrimoni. Els resultats són significativament més baixos que els calculats mitjançant la tècnica de reconstrucció de famílies en el segle XVII, que se situen al voltant de 20 anys en entorns rurals.²³³

En canvi, la mitjana de 18,3 anys d'edat d'accés dels homes del delta del Llobregat al primer matrimoni, calculada a partir de 102 nuvis, queda molt allunyada dels 25 de Barcelona. En realitat, la dada de 18,3 correspon a la mitjana d'edat dels nuvis solters que eren menors d'edat o així constaven a la documentació, però no de tots els nuvis solters. El més versemblant és que Jaume Codina no considerés que potser alguns nuvis solters que no renunciaven a la *in integrum restitutio* no eren menors que no constaven com a tals, sinó majors d'edat. Si es fa el mateix càlcul amb la mostra de Bernat Montserrat i no s'hi suma el mig any d'indeterminació, la mitjana que resulta és de 20,8 anys. Ara bé, el grup majoritari, el barceloní, s'enfila fins a 21,2, mentre que el no barceloní baixa fins a 19,3. Aquest darrer resultat és el que s'ha de comparar amb els 18,3 de Jaume Codina perquè ambdós procedeixen d'entorns rurals. Malgrat la diferència propera a l'any, són xifres comparables perquè la mostra de Bernat Montserrat és molt petita, de només 16 nuvis menors.

Tanmateix, és evident que la dada rellevant no és la mitjana d'edat dels nuvis solters menors, sinó la mitjana d'edat dels nuvis solters. I això obliga a incloure, encara que sigui mitjançant hipòtesis com les que s'han plantejat, els nuvis solters majors d'edat, que n'hi havia, i força, almenys a Barcelona. De fet, les xifres mitjanes que es desprenen dels estudis fets mitjançant la tècnica de la reconstrucció de famílies es mouen al voltant de 25 anys en el segle XVII, en tendència a l'alça al llarg d'aquella centúria.²³⁴ Aquests resultats indicarien que l'evolució entre el segle XV i el XVII de l'edat d'accés al matrimoni va ser molt diferent entre les dones i els homes. Mentre les dones la van retardar de l'ordre de quatre anys, els homes la van mantenir. Tanmateix, aquestes conclusions queden en suspens fins que no es facin estudis més aprofundits d'aquesta variable demogràfica tant en el segle XV com en els dos següents.

4.5.4. El factor econòmic

El dot és un element clau en el matrimoni medieval. Que un dels nuvis hagués de fer una contribució econòmica a l'altre, gairebé sempre la dona a la mostra —i en certes condicions la correspondència de l'altre nuvi amb l'escreix—, és un factor fonamental a l'hora d'analitzar l'aparellament en aquest període històric. La situació econòmica de les núvies i dels nuvis i/o dels seus entorns familiars marcava la capacitat de buscar parella. No hi ha dubte que els contraents receptors de dot que comptaven amb una posició benestant s'aparellaven amb persones de l'altre sexe que els aportessin un dot alt. No

233. Valentí GUAL i VILÀ, *La família moderna*, 34-37.

234. Valentí GUAL i VILÀ, *La família moderna*, 32-34.

es conformarien amb menys. De la mateixa manera, una persona que es volia casar i que podia aportar un dot crescut buscava i s'acabava aparellant amb algú que tingués uns ingressos o unes rendes elevades. Aquesta dinàmica es devia acostar força a la que es genera en un mercat, en el qual dos actors, compradors i venedors, s'han de posar d'acord en el preu d'un producte o servei que els primers ofereixen i que els segons estan interessats a adquirir. En el cas de l'aparellament, els actors són els dos contraents i/o les seves respectives famílies i el preu, el dot.

Així, doncs, el dot de l'enllaç matrimonial és un indicador de la capacitat econòmica dels nuvis, que pot respondre a múltiples factors associats a les circumstàncies particulars dels dos contraents i/o de les seves famílies. Alguns d'aquests factors es poden conèixer a través dels capítols matrimonials, com l'estatus social dels dos nuvis. Però cal tenir ben present que no devia ser l'únic que influïa en l'import del dot. No devia ser el mateix, per exemple, haver de dotar una única filla que tres o quatre. D'altra banda, la posició econòmica d'una família podia variar al llarg del temps, malgrat mantenir-se en el mateix grup social. I tal com s'ha comentat més amunt, moltes núvies aconseguien millorar el que els havia donat la seva família amb el treball com a minyones. Sense oblidar que sempre hi havia la possibilitat de rebre llegats d'altres persones diferents als pares, fossin parents o no ho fossin.

Una forma d'adonar-se d'aquest fet és amb les germanes casadores de la mostra. La comparació del dot que aporten en els seus respectius matrimonis permetrà adonar-se de fins a quin punt l'entorn familiar és l'única variable a tenir en consideració. A la taula següent s'hi recullen les dades. Utilitzem les abreviatures S, V i I per a soltera, vídua i il·legítima respectivament. Es marca amb asterisc els casos que el dot ha estat aportat per l'home.

Núvia	Dot	Núvia	Dot	Núvia	Dot
Angelina (V, C259)	60	Eulàlia (S, C282)	68*		
Bartomeua (SI, C91)	40	Gabriela (S, C186)	400	Paula (S, C406)	450
Augustina (S, C168)	80	Antònia (S, C300)	70		
Aldonça (V, C330)	30	Elienor (S, C338)	40		
Angelina (S, C71)	30	Coloma (S, C279)	30		
Antònia (V, C22)	100	Eulàlia (S, C164)	27,5		
Angelina (S, C176)	70	Miquela (S, C438)	60		
Angelina (V, C295)	90				
Joana (S, C378)	40	Elienor (V, C401)	70		
Joana (S, C2)	50	Rafela (S, C33)	50		
Eulàlia (V, C265)	65	Francina (S, C374)	110		
Elienor (S, C68)	16	Joana (S, C69)	20		
Andrea (S, C48)	60	Gabriela (S, C102)	80		
		Gabriela (V, C319)	150		

Caterina (S, C217)	40	Úrsula (S, C370)	55		
Joana (S, C248)	130	Beneta (S, C310)	80		
Antònia (S, C236)	30	Margarida (S, C254)	35	Caterina (V, C389)	15
Justina (S, C326)	40	Maria (V, C394)	20,55		
Joana (S, C281)	550	Rafela (S, C397)	850		
Angelina (S, C100)	30	Violant (S, C115)	40		

Els dots de les germanes solteres són semblants entre si, però per regla general no són iguals. La diferència és relativament petita, d'unes 5 a 10 lliures per als dots inferiors a les 100 lliures. Fins i tot en dues germanes que es van casar gairebé el mateix dia, Elienor i Joana, els dots no són iguals, sinó de 16 i 20 lliures respectivament. Hi ha un cas que no respon a aquest esquema perquè la diferència és extraordinària: Bartomeua només va ser dotada amb 40 lliures, molt lluny de les seves germanes Gabriela i Paula, que van comptar amb un import deu i onze vegades superior respectivament. La raó rau en la il·legitimitat de Bartomeua.

Es detecta també que quan una de les germanes és vídua i l'altre és soltera la diferència, si hi és, s'accentua. Els exemples d'Angelina (C176 i C295) i de Gabriela (C102 i C319), de les quals es coneixen els dots també quan es van casar solteres, mostra que la diferència amb les germanes és més gran quan es van casar per segona vegada. Així, Gabriela va tenir 80 lliures de dot quan es va casar soltera, 20 més que la seva germana Andreua. Però quan Gabriela es va tornar a casar, el dot va atènyer la quantitat de 150 lliures. Per tant, la viduitat és un factor important a l'hora de valorar el dot aportat per la núvia. Es pot il·lustrar amb aquelles núvies que apareixen més d'una vegada a la mostra:

Núvia	Primer matrimoni			Segon matrimoni		
	Estat	Dot	Cap.	Estat	Dot	Cap.
Angelina	Soltera	40	C110	Vídua	50	C185
Angelina	Soltera	70	C176	Vídua	90	C295
Caterina	Soltera	35	C26	Vídua	0	C266
Francesca Beneta	Vídua	30	C351	Vídua	30	C418
Francina	Soltera	50	C174	Vídua	60	C356
Gabriela	Soltera	80	C102	Vídua	150	C319
Gabriela	Soltera	30	C14	Vídua	45	C66
Rafela	Soltera	30	C139	Vídua	50	C432
Rafela	Soltera	50	C57	Vídua	55	C103
Martra, lliberta	Soltera	50	C206	Vídua	10	C329
Caterina, lliberta	Soltera	NS	C223	Vídua	100	C332

Generalment el dot augmenta en el segon casament una quantitat que oscil·la entre 5 i 20 lliures en els dots que apareixen, tots menors a 100 lliures. Tanmateix, hi ha excepcions en sentits oposats. D'una banda, hi ha núvies per a les quals l'increment és molt notable. És el cas ja comentat de Gabriela, que va augmentar de 80 a 150 lliures. De l'altra, n'hi ha que el disminueixen de forma molt acusada. En tenim dos: Caterina, de 35 a 0, i Marta, de 50 a 10. Si es consideren les mitjanes dels dots de les solteres i de les vídues d'aquesta taula amb dot conegut, es passa de 46,5 a 54 lliures, un increment de 7,5 lliures. Aquest augment mitjà relativament limitat incorpora, per tant, situacions diverses. Es poden explicar aquestes evolucions perquè hi devia haver núvies que podien comptar amb el dot inicial més llegats o heretats dels seus marits difunts, mentre que d'altres és ben possible que no poguessin recuperar el dot i quedessin en una situació econòmica pitjor que quan es van casar per primer cop.

Una anàlisi paral·lela respecte als nuvis germans queda reflectida a la taula següent:²³⁵

Nuvi	Dot	Nuvi	Dot
Mateu Tosquelló (C77)	60 (V)	Berenguer Tosquelló (C291)	5,5 (V)
Manuel Leget (C95)	55 (S)	Joan Leget (C113)	30 (S)*
Jacme Agustí (C161)	55 (S)	Antoni Agustí (C257)	40 (S)
Joan Antolí (C165)	20 (S)	Jacme Antolí (C280)	30 (S)
Rafel Tolós (C172)	30 (S)	Francesc Tolós (C313)	30 (S)
Joan Poch (C176)	70 (S)	Nicolau Poch (C203)	50 (V)
Daniel de Montesquiu (C215)	25 (S)	Francesc de Montesquiu (C365)	45 (S)

Tot i que la mostra és més petita, les diferències entre els dots rebuts per germans solters són superiors als de les núvies germanes, ja que s'enfilen fins a 20 lliures. A la taula següent es reflecteixen els dots que van rebre els nuvis que es repeteixen a la mostra. El grup és molt petit per extreure'n conclusions.

Nuvi	Primer matrimoni		Segon matrimoni	
	Dot	Cap.	Dot	Cap.
Bartomeu Tintorer	25 (V)	C292	35 (V)	C429
Jacme Botey	60 (S)	C267	50 (S)	C405
Joan Calbó	26 (S)	C205	10 (V)	C329
Joan Sòria	30 (V)	C49	50 (V)	C70
Simon Lastis	120 (S)	C229	100 (S)	C325

235. Posem S o V, de soltera o vídua, al costat de l'import del dot rebut de la muller. Si el dot és aportat pel marit, s'afegeix un asterisc.

També és interessant analitzar les diferències entre els dots aportats i rebuts per germans de diferent sexe que hi ha a la mostra:

Germà			Germana		
	Dot	Cap.		Dot	Cap.
Antoni Laurador	30 (S)	C123	Antònia (V)	30	C49
Pere Ramis	50 (S)	C346	Elienor (V)	70	C401
Joan Gomis	90 (S)	C353	Bartomeua (S)	100	C350
Bernat Nicolau	110 (S)	C246	Augustina (S)	80	C168
			Antònia (S)	70	C300
Gabriel Sala	20 (V)	C253	Caterina (S)	35	C26
			Caterina (V)	0	C266
Francesc Xurbi	550 (S)	C281	Isabel (S)	850	C269
Bartomeu Massot	180 (S)	C283	Elienor (S)	100	C298
Antoni Oliver	100 (V)	C22	Elienor (V)	25	C292
Joan Leget	25 (S)*	C368	Joana (S)	60	C305
Jacme Lagostera	50 (S)	C174	Marió (S)	60	C35
Joan Soler	55 (S)	C73	Rafela (S)	55	C108
Pere Bover	30 (S)	C94	Clara (S)	30	C180
Bartomeu de Barut	30 (S)	C345	Joana (S)	50	C2
			Rafela (S)	50	C33
Antoni Forçor	40 (S)	C220	Eufrasina (S)	30	C184
Joan Pasqual	55 (S)	C263	Caterina (S)	40	C217
			Úrsula (S)	55	C370
Marc Lobet	50 (S)	C354	Angelina (S)	30	C413
Nicolau Todorí	45 (S)	C79	Eulàlia (S)	100	C45
Simon Lastis	120 (S)	C229	Joana (S)	80	C278
	100 (V)	C325			
Manuel Leget	60 (S)	C95	Clara (S)	55	C73
Joan Leget	30 (S)*	C113			

No hi ha una pauta general. Hi ha valors semblants en els solters, amb diferències inferiors a les 15 lliures, en vuit casos. La resta es reparteix a parts gairebé iguals entre els nois que van rebre una quantitat significativament més gran que el dot aportat per les seves germanes quan es van casar, que són nou, que a la inversa, amb vuit casos.

La conclusió d'aquestes dades és que la condició social de la família dels nuvis no determina de forma unívoca el valor del dot, sinó que hi havia altres variables en joc, algunes de les quals queden fora de la informació aportada

en els pactes matrimonials. Tanmateix, es detecta una major dependència en el cas de les noies, que és lògica si es té en compte que el seu accés al matrimoni tenia lloc a edats més prematures en comparació amb els nois. Ells, en canvi, tenien més temps per desenvolupar una activitat econòmica pròpia que els diferenciés respecte als seus respectius progenitors i, per tant, també dels seus germans i germanes. També s'ha pogut comprovar com la viduïtat de les dones podia alterar, en diferents sentits, la seva aportació econòmica en futurs matrimonis.

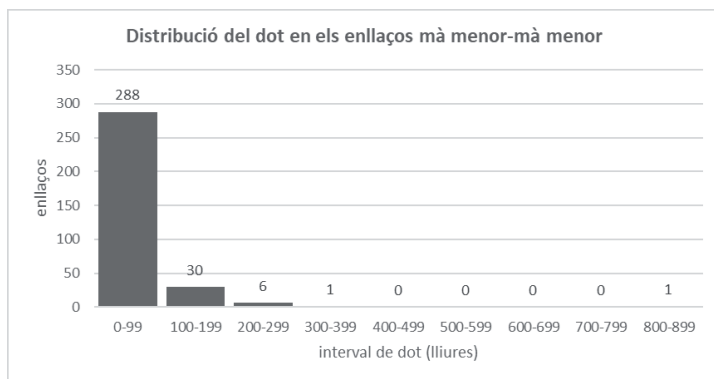
Dit això, s'analitzen les dades dels dots del grup barceloní, tot segmentant les dades per grups socials, la del pare de la núvia i la del nuvi. Es descarten aquells que sigui la núvia la que aporta el dot. A l'hora de fer el recompte, es consideren com de la mà menor les llibertes, els lliberts i els pares de les núvies sense professió que no són de Barcelona. A la taula següent, que recull els resultats, a cada casella hi ha la mitjana del dot, expressada en lliures, dels matrimonis amb el nuvi i la núvia de la mateixa mà i a sota, entre parèntesi, el nombre d'enllaços d'aquella combinació.

		Nuvi			TOTAL
		Mà major	Mà mitjana	Mà menor	
Núvia	Mà major	2325 (2)	– (0)	– (0)	2325 (2)
	Mà mitjana	1650 (1)	565,9 (11)	173,5 (13)	405,2 (25)
	Mà menor	550 (1)	257,2 (15)	51,9 (327)	62,3 (343)
TOTAL		1712,5 (4)	387,8 (26)	56,5 (340)	97,8 (370)

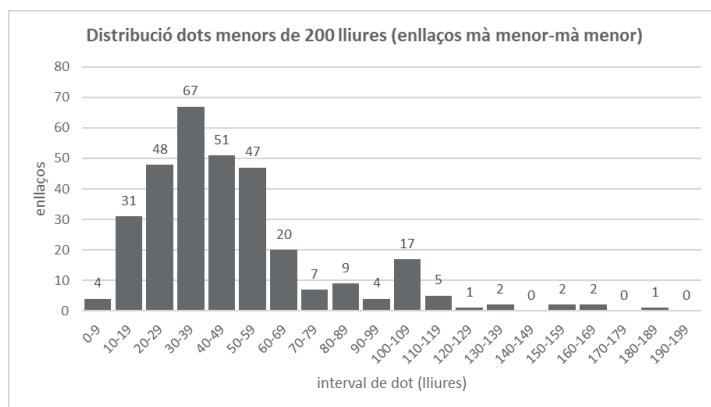
Com que la majoria dels contraents, dones i homes, són de la mà menor, de l'ordre d'un 90 %, tampoc no és estrany que la majoria d'enllaços sigui d'aquest col·lectiu. Potser el més significatiu és que 13 dels 340 nuvis (3,8 %) de la mà menor va prendre una muller procedent d'una família de la mà mitjana i que 1 i 14 núvies de les 343 de la mà menor van esposar-se amb un marit de la mà major i de la mà mitjana, la qual cosa representa un 0,03 % i un 4,1 % respectivament.

Quant als dots, la gradació per grups socials és molt clara. Si es pren com a valor de referència la mitjana dels nuvis que pertanyen al mateix grup, l'evolució és de l'ordre de 2.300 lliures per a la mà major, unes 600 per a la mà mitjana i al voltant de 50 per a la menor. Quan els dos nuvis no són del mateix grup, aleshores la mitjana del dot baixa significativament respecte a la que correspondria al grup en què els dos pertanyen a la mà socialment més elevada dels dos contraents.

Es pot analitzar el grup més nombrós, el dels matrimonis formats per dos nuvis de la mà menor, tot valorant la influència d'algunes variables en el dot. La distribució dels dots és la següent:

Crida l'atenció l'existència de dots molt superiors a la mitjana de grup, de 2 a 16 vegades més gran. De fet, dins de la mà menor hi ha un subgrup força destacat, el dels artistes. La mitjana dels dots dels sis matrimonis en què el nuvi i la família de la núvia pertanyen a aquest col·lectiu és de 173,3 lliures, i tots excepte un és superior a les 100 lliures.²³⁶ La distribució dels 318 dots inferiors a 200 lliures és la següent:

Es pot observar una primera distribució en forma de campana, centrada en l'interval de 30 a 39 lliures, que correspondria al segment majoritari d'aquests enllaços. Però no és l'únic, ja que un cop acaba aquest primer grup, cap a les 80 lliures, n'hi ha un altre, amb un pic al voltant de l'interval de 100 a 109.

236. Hi ha quinze matrimonis en què només un dels contraents pertany al grup dels artistes. La mitjana del dot és de 144,1 lliures, molt influïda pel valor altíssim del dot de C269, que és de 850 lliures.

Es tracta de famílies amb una situació econòmica millor que la del gruix principal d'aquest sector de població.

Els onze dots dels matrimonis formats per dos nuvis de la mà mitjana del grup barceloní són els següents: 110, 165, 200, 400, 450, 550, 600, 700, 850, 1100 i 1100. No és estrany, doncs, que hi hagi nuvis o núvies de la mà menor que enllacin amb la mà mitjana, ja que la part baixa dels dots de la mà mitjana se solapen amb els més alts de la mà menor.

Els 327 matrimonis del grup barceloní en què els dos nuvis pertanyen a la mà menor tenen un dot mitjà de 51,9 lliures. Com influeixen altres variables en el dot d'aquest col·lectiu? Per tal de copsar-ho, es calcula la mitjana de dots dels subgrups que es formen a partir de les quatre variables relacionades amb les núvies que es coneixen a partir dels capítols matrimonials: la condició de llibertat, l'estat civil, la legitimitat i l'origen familiar.

	Dot	Nombre		Dot	Nombre
Lliure de natura	54,1	288	Lliberta	35,5	39
Soltera	54,3	228	Vídua	46,2	99
Legítima	52,3	318	Il·legítima	35,5	9
Barcelona	60,7	189	No Barcelona ²³⁷	42,6	95

Els resultats mitjans permeten arribar a algunes conclusions interessants: les llibertes i les dones il·legítimes aporten dots significativament més baixos que la mitjana, de l'ordre d'un 30 % inferior. Una mica més alts, però clarament per sota de la mitjana, són els dots de les núvies lliures que tenen l'origen familiar fora de la ciutat de Barcelona, aproximadament una tercera part inferior a la de les núvies barcelonines. És clar, doncs, que les núvies llibertes, il·legítimes i les no barcelonines tenien de mitjana una capacitat econòmica menor a l'hora d'accedir al mercat matrimonial. En aquest sentit, un núvia barcelonina de la mà menor, legítima i lliure de natura aportava un dot mitjà de 61 lliures, aproximadament unes 10 lliures més que la mitjana del seu estrat social.

El que resulta sorprenent és el resultat segons l'estat civil: els dots de les núvies vídues està clarament per sota del de les solteres, aproximadament 10 lliures, al voltant d'un 20 %. Aquest comportament va justament en sentit contrari del que s'ha pogut veure en les trajectòries de les deu núvies de la mostra de les quals es compta amb els capítols matrimonials de solteres i

237. En aquest grup no s'inclouen les llibertes. Si es comptessin, la mitjana baixaria fins a 40,3 lliures per a 139 núvies.

de vídues. De mitjana, els dots ascendien unes 10 lliures en passar de solteres a vídues. Per què hi ha aquesta diferència?

Per respondre aquesta qüestió, es distingeix l'anàlisi de les solteres respecte a les vídues en tres subgrups: llibertes, lliures de natura de Barcelona i lliures de natura de fora de Barcelona.

	Solteres		Vídues	
	Dot	Nombre	Dot	Nombre
Llibertes	29,4	27	49,1	12
Lliures de natura (no Barcelona)	41,3	45	43,8	50
Lliures de natura (Barcelona)	63,2	153	48,6	35

El primer que sobta és la diferent proporció de vídues segons el subgrup: 30,8 % per a les llibertes, un 52,6 % per a les lliures de natura no barcelonines i només un 18,6 % per a les lliures de natura barcelonines. Què indiquen aquestes dades? Que quan més pobres eren les núvies, més opcions hi havia que es tornessin a casar després d'enviudar. La diferència entre les lliures de natura barcelonines respecte a les que venien de fora és molt gran, de més de 30 punts. Segurament, s'ajuntaven diferents factors: si eren més pobres, en enviudar comptaven amb menys dot i és possible que tinguessin més dificultats per recuperar-lo. Això les portaria a nous matrimonis. En canvi, una lliure de natura barcelonina gaudiria d'una millor posició econòmica en enviudar i no es veuria forçada a casar-se novament. Això explicaria la seva baixa proporció a la mostra. Quant a les llibertes, el seu percentatge, del 30,8 %, segurament està molt condicionat per l'edat d'accés al matrimoni d'aquest col·lectiu, com a mínim d'una dècada més tard que el de les lliures de natura. Per tant, per una qüestió d'edat els era més complicat casar-se una segona vegada. Tanmateix, és més alt que els de les barcelonines lliures de natura.

Els dots de les llibertes vídues és força superior al de les solteres, aproximadament puja de 30 a 50 lliures. En les lliures de natura també és superior, si bé de forma molt lleu (2,5 lliures) en les no barcelonines, i baixa significativament en les barcelonines, unes 15 lliures. L'explicació a aquesta paradoxa és que les que es casaven vídues eren les que havien aportat menys dot en el seu primer matrimoni. Així, malgrat que de mitjana augmentessin els dots en passar de solteres a vídues, l'increment no és suficient per superar la mitjana del dot de les solteres, que era notablement superior.

Si fem una anàlisi anàloga per al nuvi, els resultats es reflecteixen en el quadre següent:

	Dot	Nombre		Dot	Nombre		Dot	Nombre
Lliure de natura	54,1	289	Llibert ²³⁸	34,6	38			
Menor	50,4	70	Major	52,0	251			
Legítim	51,8	321	Il·legítim	52,9	6			
Barcelona	57,8	120	Catalunya	53,2	104	Estranger	36,1	62

Les dades respecte a la condició de llibertat són anàlogues a les de les núvies: els dots rebuts pels lliberts estan 20 lliures per sota dels lliures de natura. El resultat sobre la il·legitimitat és sorprenent, ja que els sis nuvis amb aquesta condició tenen un dot mitjà lleugerament superior als legítims. L'explicació és l'existència d'un dot d'un nuvi il·legítim molt elevat, de 150 lliures (C319), que correspon a l'enllaç matrimonial d'un mariner, fill d'un mercader ja difunt de Blanes, amb una vídua. Sense aquest valor tan alt, la mitjana dels cinc valors restants és de 33,5 lliures, que està en correspondència amb la disminució del dot de les núvies il·legítimes respecte a les legítimes.

També hi ha una diferència per l'origen familiar, però no és tan acusada com a les núvies. Els nuvis barcelonins reben de mitjana 5 lliures més que els catalans no barcelonins i 20 més respecte als no catalans. És coherent amb el fet que els joves vinguts de fora tenien més temps que les núvies per assentar la seva posició econòmica.

Finalment, la diferència entre els menors i els majors d'edat és mínima. No es pot traslladar automàticament aquesta relació entre els menors i els majors d'edat directament amb el que hi devia haver entre solters i vidus. Si bé, com ja s'ha analitzat, els nuvis menors són solters, també ho són una bona proporció dels majors d'edat. Per tenir una idea del que podien rebre els nuvis vidus, seleccionem els majors d'edat amb els dos progenitors morts. Els 85 nuvis que compleixen aquesta condició tenen un dot mitjà de 43,9 lliures. Tot indica, doncs, que els nuvis vidus rebien imports inferiors de les seves dones respecte als solters.

Quines implicacions té en altres camps la lògica econòmica que resulta del col·lectiu analitzat —grup barceloní amb els dos nuvis de la mà menor i l'home com a receptor del dot? Quant a l'origen familiar dels dos nuvis, la taula següent mostra les dades:

		Nuvi			TOTAL
		Barcelona	Catalunya	Estranger	
Núvia	Barcelona	84	71	26	181
	No Barcelona	35	28	25	88
TOTAL		119	99	51	269

238. S'inclouen tant els lliberts explícitament designats com a tals en els capítols matrimonials com els que probablement ho eren perquè no hi tenien pares consignats.

No s'aprecia una diferència significativa de l'origen geogràfic dels nuvis catalans a l'hora d'aparellar-se. A la mostra hi ha 181 núvies barcelonines, que és un 67,3 % del total. El percentatge de nuvis barcelonins que prenen mullers d'origen barceloní és lleugerament superior, 70,6 %, un valor molt semblant que pels catalans no barcelonins, 71,7 %. Per als estrangers, el percentatge decau sensiblement fins al 51,0 %. Per tant, excepte per als que venien de fora del Principat no hi ha un biaix perquè la condició econòmica dels barcelonins i dels no barcelonins de la mà menor era molt semblant. Respecte a les noies, les conclusions són semblants. Hi ha un 42,0 % de nuvis barcelonins, amb els quals s'hi casen un 46,4 % de les núvies barcelonines i 39,8 % de les no barcelonines. Tot i que hi ha una certa diferenciació, no és significativa.

Respecte a la condició de llibertat, els resultats són els següents:

		Nuvi		TOTAL
		Lliure de natura	Llibert	
Núvia	Lliure de natura	276	12	288
	Lliberta	13	26	39
TOTAL		289	38	327

L'enllaç dels lliberts entre ells és preferent, ja que un 68,4% dels lliberts es casen amb llibertes i un 66,7 % de les llibertes s'esposa amb un llibert.

Quant a la resta d'enllaços en què un dels dos nuvis no és de la mà menor, no hi ha prou volum de dades perquè els resultats siguin significatius. Tot just es tracta de quaranta-tres matrimonis. Perquè l'anàlisi sigui més homogènia sense alterar significativament la grandària d'aquest subgrup, s'eliminen els quatre enllaços en què almenys un dels nuvis sigui de la mà major. Els trenta-nou resultants tenen un dot mitjà de 316,4 lliures. Respecte a les dades relacionades amb les núvies, es poden fer les distincions següents:²³⁹

	Dot	Nombre		Dot	Nombre
Soltera	346,8	28	Vídua	238,9	11
Legítima	332,4	37	Il·legítima	20	2
Barcelona	335,9	35	No Barcelona	145,0	4

Els resultats van en la mateixa línia que en el del grup en què tots dos nuvis eren de la mà menor: dots inferiors per a vídues, si bé en major proporció, il·legítimes i no barcelonines.

²³⁹. No s'inclou el criteri de la condició de llibertat perquè no hi ha cap lliberta en aquest col·lectiu.

La taula següent reflecteix l'anàlisi segons dades relacionades amb els nuvis:²⁴⁰

	Dot	Nombre		Dot	Nombre		Dot	Nombre
Lliure de natura	332,4	37	Llibert ²⁴¹	20	2			
Menor	253,8	8	Major	312,3	29			
Barcelona	359,9	21	Catalunya	156,7	9	Estranger	518,3	6

Les conclusions són semblants respecte als dots dels lliures de natura respecte als lliberts i dels menors respecte als majors d'edat que les ja vistes quan els dos contraents són de la mà menor. En aquest cas, però, les diferències són més acusades. El que canvia, però, és l'anàlisi segons l'origen familiar del nuvi, ja que els sis estrangers tenen un dot superior al dels catalans, siguin o no de Barcelona. Aquest fet ve influït perquè hi ha dos enllaços en aquest grup amb dot molt alts, concretament 1100 (C11) i 900 (C404). Tanmateix, cal insistir que la migradesa d'aquesta submostra no permet treure conclusions generals, sinó tan sols apuntar algunes tendències.

Finalment, queda el grup no barceloní, és a dir, aquells nuvis que van acudir a Barcelona per a fermar els capítols matrimonials, però que tot indica que no s'hi van quedar a viure. La mitjana del dot d'aquest grup, que inclou trenta-nou enllaços matrimonials, és de 49,0 lliures. És interessant remarcar que en aquest col·lectiu hi ha 10 pubilles, que van rebre de mitjana 44,3 lliures d'aixovar dels seus futurs marits, una quantitat lleugerament inferior als dots pagats per les núvies, que va ascendir a 46,5 lliures. D'altra banda, aquests imports equiparen econòmicament aquest col·lectiu amb la mà menor barcelonina, si se n'exclouen els artistes²⁴² i són lleugerament superiors als del delta del Llobregat a les dècades centrals del segle xv.²⁴³

5. CONCLUSIONS

L'objectiu del present treball és l'ús dels capítols matrimonials com a font demogràfica i socioeconòmica a l'edat mitjana, tot proposant i aplicant una metodologia per extreure el màxim profit de les dades que poden ser extretes i analitzades estadísticament.

240. No s'inclou el criteri d'il·legitimitat d'aquest col·lectiu perquè tots els nuvis són legítims.

241. S'inclouen tant els lliberts explícitament designats com a tals en els capítols matrimonials com els que probablement ho eren perquè no hi tenien pares consignats.

242. Hi ha 304 unions matrimonials del grup barceloní en què els dos nuvis són de la mà menor i que cap forma part del col·lectiu dels artistes. La mitjana de dot és de 44,5 lliures.

243. Les mitjanes són de 43,3 lliures a la dècada de 1431-1440, 39,3 entre 1441 i 1450 i 35 entre 1451 i 1460 (Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni*, 256).

La metodologia proposada, amb els seus tres passos (extracció de dades, exposició estadística i anàlisi i conclusions), s'ha revelat adient. No és recomanable exposar estadísticament les dades sense abans haver analitzat amb cura com eren registrades en els capítols matrimonials i una simple exposició estadística de les dades no aconsegueix l'objectiu pretès, ja que és necessari una anàlisi posterior per identificar els grups de població que permetin contextualitzar els resultats, segmentar l'anàlisi i relacionar variables. Considerem que aquest esquema general ha de ser la base per emprendre tasques anàlogues en capítols matrimonials d'altres escrivanies que possibilitin incrementar el coneixement demogràfic i socioeconòmic de la població catalana abans de la implantació dels registres sacramentals. Això inclou tant el segle XV com el segle XVI.

La correcta aplicació de la metodologia implica definir la població sobre la qual apliquen els resultats. En aquest sentit, la ciutat de Barcelona i el seu quarter de Mar, allà on era ubicada l'escrivania de Bernat Montserrat, és on se situa la gran majoria, que no tots, les núvies i els nuvis d'aquest estudi, amb una important presència de menestrals del sector del mar i del tèxtil, així com de llibertes i de lliberts. Les conclusions principals apliquen sobre aquest sector de la ciutadania barcelonina de mitjan segle XV i serà a la llum d'altres estudis que es podrà valorar la seva representativitat o peculiaritat dins del conjunt de la ciutat i/o del país. A la mostra hi ha també un grup reduït de nuvis que, assentats en les localitats de la rodalia, com Badalona, Alella o Sant Boi de Llobregat, van acudir a l'escrivania de Bernat Montserrat a segellar el seu pacte matrimonial, però que no hi van residir ni abans ni després de l'enllaç a la capital catalana. El seu nombre és tan petit que els resultats no es consideren representatius.

La lectura dels capítols matrimonials, prop de 450, amb l'objectiu de conèixer com es feia el registre de la informació amb interès demogràfic i socioeconòmic ha posat al descobert la sistemàtica seguida en el procés matrimonial en el qual està inserida la redacció dels capítols, així com el gran ventall de situacions que s'hi presenten. Aquesta no era la finalitat principal de l'estudi, però ha estat necessari analitzar amb deteniment la font i el context en què tenia lloc per poder extreure la informació que podia ser objecte de tractament estadístic. I, d'aquesta manera, s'ha pogut aprofundir en la praxi de l'entrada d'una parella en el matrimoni, especialment al voltant de la redacció dels pactes matrimonials. Així, les primeres conclusions fan referència a aquest aspecte:

– El recurs als capítols matrimonials és generalitzat a tots els sectors socials, dels més benestants als més modestos. La causa és que era la forma d'acreditar l'aportació del dot per part d'un dels cònjuges i, com a conseqüència, el dret que li fos retornat quan morís l'altre cònjuge. Aquest fet portava als matrimonis a repetir el dotalici quan l'havien perdut i era molt difícil recuperar-lo a l'escrivania on estava registrat des que s'havien casat.

En els casos que s'han documentat, set, s'hi explicita la preocupació perquè el cònjuge donador del dot no quedés indotat, és a dir, no pogués acreditar l'aportació del dot.

– Les parelles i/o els seus entorns familiars fermaven majoritàriament el pacte matrimonial abans de la primera celebració pública del compromís, que eren les esposalles. Però no sempre. Algunes parelles, al voltant de l'1 % de la mostra estudiada, ho feien poc després, estant encara pendent la benedicció nupcial. Són retards menors, de l'ordre de dies o d'alguna setmana, ja que les esposalles se solien fer poc després dels capítols matrimonials. Aproximadament un 3 % dels matrimonis escripturaven el pacte després de la celebració en faç d'Església. Normalment havien passat de 2 a 3 anys, tot i que hi ha casos que s'enfilen fins a la dècada i n'hi ha molts que no especifiquen el termini. En els pocs casos que es justifica aquest retard s'al·lega ignorància o inadvertència per part dels marits, que actuen sovint per insistència de les seves mullers, en una nova mostra de la preocupació que tenien de no quedar indotades. Hi ha un cas que surt d'aquesta dinàmica, ja que la repetició dels capítols tenia una motivació tècnica: es volia que inclogués de forma més adient una donació.

– Els pactes de tipus econòmic de la parella que havia de casar-se adoptaven la forma de capítols matrimonials. Com a la resta de documents, a la notaria se'n feia la corresponent cèdula, que després es passava al manual. No s'entregaven en pública forma, almenys de forma generalitzada. Contenien un conjunt d'obligacions concretes per la parella i/o els seus entorns familiars i socials que s'havien de complir en els propers mesos o anys (pagaments, compromís de casar-se, de renunciar als drets hereditaris, etc.). Un cop complertes aquestes obligacions, el que importava era el dotalici, l'època i el compromís matrimonial, que són els únics instruments que consta que es lliuraven als clients en pública forma. Quan el pacte matrimonial s'escripturava després de la benedicció nupcial, tan sols s'hi feia constar el dotalici i l'època.

– Les promeses prèvies als pactes matrimonials eren força excepcionals, per sota de l'1,5 %. Encara ho era més que el matrimoni pactat no s'acabés constituint. De fet, en tota la mostra només hi ha un cas segur (0,2 %) i un de dubtós. No era gens habitual tampoc que es modifiquessin els capítols matrimonials abans de la constitució del matrimoni. Dels sis casos documentats (1,4 %), n'hi ha dos que foren per una disminució del dot, que va provocar un retard important en la celebració en faç d'Església respecte a la previsió inicial, tres que vingueren motivats per un augment del dot i un, per la inclusió d'un garant en el dotalici. Un cop constituït el matrimoni, però, no era excepcional que el cònjuge que havia aportat el dot fes altres contribucions econòmiques, que eren reconegudes per l'altre cònjuge.

– A la Barcelona de mitjan segle xv el règim dotal era pràcticament l'únic escollit pels matrimonis. Tan sols hi ha tres casos, per sota de l'1 %, en què es va adoptar l'agermanament.

– La pràctica generalitzada entre els barcelonins era que la dona aportés el dot. Surten de la norma tres matrimonis del grup barceloní més dos en què la família de la núvia era de Barcelona, però que, en ocasió del matrimoni, va rebre un mas de les poblacions properes a la capital catalana. La proporció es mou, per tant, al voltant de l'1 %. Aquest fenomen era, en canvi, més habitual en parelles de la rodalia, amb set casos, que implica un 18 %. Segurament aquest percentatge no reflecteix la realitat, sinó que cal buscar en la seva excepcionalitat la raó per la qual aquests pactes devien ser portats fins a una notaria barcelonina en lloc del recurs, més fàcil, de l'escrivania parroquial. El costum era que el nuvi correspongués amb un escreix que equivalia a la meitat exacta del valor monetari del dot quan la núvia era soltera. Si no es complia aquesta regla, es feia constar explícitament. També s'ha constatat la preferència dels nuvis a rebre diners i béns mobles en lloc de béns immobles com a dot de les seves futures mullers. Normalment els béns immobles es consideraven inestimats i, a menys que es digués el contrari, no es comptaven a l'hora de fixar l'import de l'escreix. Tanmateix, es deixava la porta oberta a contribucions econòmiques futures de la muller al matrimoni, que podrien procedir, per exemple, de la venda d'aquests béns immobles o de llegats testamentaris, i que serien reconegudes pels marits.

– El registre de l'edat de les menors i dels menors en els capítols matrimonials de Bernat Montserrat és coherent i sistemàtic en el context de la pràctica generalitzada de la renúncia a la *in integrum restitutio*, l'anomenada renúncia al benefici de la minoria d'edat, una prerrogativa que el Dret romà donava als menors de 25 anys. Es devien veure forçats per les famílies a renunciar-hi a fi i efecte d'evitar els perjudicis d'una impugnació posterior dels actes jurídics continguts en els capítols matrimonials, que és el que permetia la *in integrum restitutio*. Malgrat la coherència i el rigor mostrats a l'escrivania de Bernat Montserrat, hi ha un indubtable subenregistrament de l'edat immediatament anterior a la majoria d'edat, l'interval de 24 a 25 anys.

Quant a la inclusió dels progenitors dels nuvis, s'ha constatat que quan no hi ha cap dels dos es tracta d'un llibert o d'una lliberta. Quan en falta un, en canvi, el contraent és il·legítim o ha estat acollit en una llar que no és la dels seus pares. També s'ha fet la hipòtesi raonada que no tots els lliberts rebien aquesta denominació en els capítols matrimonials, sinó que només s'emprava quan l'assoliment de la llibertat havia estat relativament recent.

Abans d'exposar les conclusions pròpiament demogràfiques i socioeconòmiques, cal remarcar que totes les dades han estat extretes o deduïdes dels capítols matrimonials, excepte una, especialment rellevant, que és la residència del matrimoni. En alguns casos s'explicita en el pacte matrimonial i en d'altres es pot deduir, però certament ha estat de molta ajuda el buidatge de les èpoques dels dots, sovint fetes quan el matrimoni ja ha estat constituït.

Quant a les conclusions demogràfiques i socioeconòmiques, les més rellevants són les següents:

– Hi ha aproximadament un 2,5 % de contraents il·legítims en tota la mostra.²⁴⁴ Els dots aportats o rebuts per núvies il·legítimes o nuvis il·legítims és significativament més baix que el dot mitjà del seu grup social.

– Aproximadament un 10 % dels contraents era llibert, un percentatge que és vàlid per a les dones i per als homes separatament. Com en els il·legítims, el dot proporcionat per les llibertes o el rebut pels lliberts se situa en la banda més baixa del seu grup social. Els lliberts i les llibertes tendeixen a aparellar-se entre ells. Ho fan aproximadament dos de cada tres.

– El corrent migratori lliure masculí cap a la ciutat de Barcelona, empès a la cerca de feina, és molt intens a la primera meitat del segle XV. A la mostra analitzada al voltant d'un 45 % dels nuvis lliures de natura residents a la capital catalana eren barcelonins de naixement. Quant a la resta, dos de cada tres era català. La procedència majoritària d'aquests forans catalans és de poblacions allunyades de Barcelona i són tant de l'àmbit rural com urbà. La presència d'estrangers també és significativa i es reparteix a parts iguals entre els procedents d'altres dominis de la Corona d'Aragó i els que venien d'altres territoris. Aquests nousvinguts, tan diversos, s'incorporaven quasi de forma exclusiva a la capa més baixa de la societat i treballaven de forma preferent com a menestrals.

– El corrent migratori lliure femení a la ciutat de Barcelona presenta unes característiques completament diferents al masculí perquè no era causat per la cerca de feina, sinó per l'aparellament matrimonial. La proximitat és la norma general de les núvies lliures de natura que van acabar residint com a mullers a la capital catalana: un 70 % són filles de pares barcelonins i tan sols una minoria procedeix de poblacions allunyades. A més, s'ha detectat que moltes d'elles, malgrat no formar part d'una família establerta a Barcelona, hi estaven vinculades, ja sigui perquè hi treballaven com a minyones abans de casar-se o perquè hi tenien parents.

– Quan els nuvis i/o les famílies arribaven a un acord que escripturaven davant del notari, el compromís via esposalles era imminent, sovint el mateix dia. Tan sols al voltant d'un 15 % trigava més d'una setmana. Dona la impressió que quan es va al notari, la celebració de les esposalles ja està

244. El percentatge d'il·legitimitat masculí, del 2,1 %, és molt semblant al que resulta de les dades que es desprenen de les irregularitats «*ex defectu natalium*» del *Registra Ordinatorum* de l'ADB en tot el segle XV. Uns 450 tonsurats que eren fills il·legítims o espuris d'un total de 19.690 implica un percentatge del 2,3 % (Josep HERNANDO i DELGADO, «Irregularitats per il·legitimitat i altres causes i l'accés a l'orde clerical. Diòcesi de Barcelona, segle XV», *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, 31 [2011-2013], 356-382).

organitzada, almenys en una majoria de casos. Quant a la benedicció nupcial, en canvi, el temps que transcorre des dels capítols matrimonials depèn molt de l'edat de la núvia. En les més joves, de 12 i 13 anys, es trigava de mitjana prop d'un any. Aquest termini va baixant a mesura que la núvia és més gran, de manera que les que tenen entre 15 i 17 anys tarden al voltant d'un trimestre, mentre que les vídues, tan sols un mes.

– No es pot saber, a partir dels capítols matrimonials, si la parella ja cohabitava després de les esposalles. Ara bé, malgrat que legalment devia ser possible la cohabitació després de les esposalles, ja que el matrimoni de paraules de present ja era vàlid per constituir el matrimoni, el fet que el pagament del dot, o una gran part d'aquest, estigués vinculat a la benedicció nupcial —els terminis dels deutoris de dot se solien posar 15 dies abans de la celebració en faç d'Església— fa que la lògica de l'operació s'adigui més amb el fet que no hi hagués cohabitació fins que el pagament del dot es fes efectiu, és a dir, a prop de la celebració o justament després de les noces. Cal suposar que fins que el receptor del dot, que normalment era l'home, no rebés la totalitat o una part substancial de l'import, no tindria interès a cohabitar, ja que implicava mantenir l'altre cònjuge a risc de no rebre després cap compensació. Ni al donador del dot, normalment la dona, no voldria córrer el risc de perdre la seva condició de verge —en el cas de les solteres— amb la possibilitat de ser refusada abans del pagament del dot. Això no implica, però, que no hi hagués casos de cohabitació i de relacions sexuals entre dos esposos pendents encara de la benedicció nupcial, però segurament aquests enllaços són els que tenien més opcions d'acabar en els tribunals eclesiàstics, ja que eren els més proclius a generar conflictes entre les dues parts.

– Les esposalles tenen una marcat caràcter estacional, amb preferències pels mesos de gener, octubre i maig. Els pesos de l'hivern, la tardor i la primavera són semblants, amb lleuger avantatge de l'hivern. L'estiu queda clarament endarrerit. Solteres i vídues tenen un comportament estacional similar, tot i que més marcat en les segones que en les primeres.

– L'impediment de celebrar benediccions nupcials durant la quaresma i l'advent es respectava escrupolosament a la ciutat de Barcelona a les dècades centrals del segle xv i marca profundament la seva estacionalitat, molt més acusada que en les esposalles. Així, els mesos anteriors i posteriors a la quaresma, gener i maig, s'emporten gairebé la meitat d'aquesta celebracions de caràcter religiós.

– La mitjana d'accés de les núvies solteres i lliures de natura de Barcelona se situa en 16,3 anys. N'hi havia que arribaven al matrimoni a l'edat mínima legal, 12 anys. Les més grans que s'han documentat en tenien 20. Tanmateix, el gran gruix es troba entre 15 i 17, amb un percentatge per sobre del 60 %. Aquest accés tan primerenc al matrimoni provocava un nombre significatiu de vídues que es casaven en segones núpcies abans dels 25 anys, al voltant d'un 15 %.

– Els homes barcelonins lliures de natura accedien per primera vegada al matrimoni força anys més tard que les dones, la majoria entre els 21 i els 27-29 anys, amb el contingent més gran entre els 24 i els 26. Però al costat d'aquest grup n'hi havia un altre, minoritari, aproximadament d'un 12 %, que es casava abans, entre els 14 i els 21, segurament arran d'una situació familiar que els va obligar a esposar-se abans del que era habitual. La mitjana d'edat d'accés al matrimoni que resulta de les dades i dels models matemàtics aplicats es troba al voltant de 25 anys.

– Les dades econòmiques que es desprenen de l'anàlisi del dot mostren una estratificació social molt acusada. La mitjana de dot de la mà mitjana és onze vegades més alt que el de la mà menor i el de la mà superior ho és quatre vegades respecte a la mà mitjana. Els aparellaments entre diferents grups socials barcelonins era mínima, ja que implicava tenir un nivell de renda semblant al del grup superior. L'anàlisi del dot rebut o aportat per germans ha revelat diferències, majors en els homes, segurament perquè tenien més temps per assolir una certa posició econòmica abans de casar-se en comparació amb les dones.

– Els dots del grup social inferior revelen que els nuvis de famílies barcelonines tenien globalment una posició econòmica superior als nuvis forans. El contrast és més gran en les dones que en els homes.

– S'ha arribat a la conclusió que les dones que aportaven dots més baixos quan es casaven per primera vegada tendien més a casar-se en segones núpcies després d'enviudar que les que podien aportar un dot més alt. En general, en el segon casament aportaven un dot superior, tot i que no sempre era així.

Els resultats aportats en el present treball suposen no tan sols un augment del coneixement demogràfic i socioeconòmic de la Barcelona medieval, sinó que també mostren que els capítols matrimonials són una eina que, amb una metodologia adequada, poden proporcionar informació molt valuosa de la població abans de la consolidació dels registres sacramentals, és a dir, durant els segles XIV, XV i XVI. Certament, no aporten tanta informació com els llibres de baptismes, matrimonis i defuncions i la metodologia per extreure'n dades és més feixuga. El recompte numèric és molt més senzill i efectiu. Però els capítols matrimonials permeten abordar altres aspectes, com les dues celebracions matrimonials, esposalles i benedicció nupcial, o el component socioeconòmic. Per això considerem que l'esforç val la pena perquè permet atansar-se estadísticament a informació demogràfica, social i econòmica que d'altra manera és difícil de conèixer en aquest període històric. El ric fons notarial del país segurament compta amb sèries de capítols matrimonials tan extenses i ben registrades com les prop de 450 conservades entre els protocols del notari barceloní Bernat Montserrat. De futurs estudis podrà ajustar-se la metodologia proposada i comparar-ne els resultats.

6. APÈNDIX DOCUMENTAL

6.1. *Criteris de transcripció*

El criteri de transcripció és el respecte per la grafia utilitzada i tan sols es modifica per adaptar-la a la normativa actual, sempre que no canviï la fonètica de la paraula (canvi de les vocals neutres a/e, o/u, de ç/s/ss, de *ph* per f i eliminació d'hacs). Així, es mantenen *Alfonso*, *Augustina*, *Domingo*, *Elicsèn*, *Elienor*, *Ferrando*, *Jacme*, *Lorenç*, *Luc*, *Luís* i *Simon*. La forma llatina *Raphael* passa al català com *Rafel*, *Margarita* a *Margarida* i *Philippus* a *Felip*. S'ha pogut comprovar que gairebé sempre els prenom s'escriuen de la mateixa forma en diferents capítols matrimonials, tot i que hi ha algunes excepcions. La principal és el prenom femení *Rafela*, que apareix majoritàriament com a *Rafela*, però de vegades com a *Rafaëla*. Fins i tot alterna les dues formes en un mateix capítol. El criteri seguit és adoptar la forma més habitual, *Rafela*, en els capítols en llatí i respectar la grafia catalana en els capítols en català. El mateix passa amb *Elicsendis* i *Elicsèn*, que es transcriu en català com *Elicsèn*. Però en una ocasió apareix la forma llatina *Elisendis*, que passa a *Elisèn*. De vegades *Constancia* és escrit en capítols en català com a *Costança*. Com que és minoritari, es transcriu sempre com a *Constança*. Un cas semblant és el d'*Eulàlia*, que només en un parell d'ocasions apareix en la forma catalana *Eulària*. Com que en aquests capítols també s'utilitza la forma *Eulàlia*, s'adopta aquesta forma per ser la més habitual.

A l'hora de transcriure el prenom de les núvies, dels nuvis, dels seus pares i de les seves mares, la font documental emprada té l'avantatge que en els capítols de tipus A dona les dues versions, catalana i llatina. D'aquesta manera, quan el capítol està només en llatí (tipus B), s'adopta la forma catalana que apareix en els capítols en català. Però d'alguns prenom només tenim la forma llatina. Si la transcripció presenta dubtes, s'adopta una decisió segons altres casos anàlegs. Així, *Narcisse* s'ha transcrit com a *Narcisa* perquè en un capítol en català la forma llatina *Arcissa* correspon al català *Arcisa*. Si no hi ha altres versions per aplicar un criteri, es respecta la grafia utilitzada, com *Garcias*, que es transcriu com a *Garcies*. *Guisquini* s'ha transcrit com *Joaquim*. Com que els prenom estrangers són catalanitzats en els documents, s'ha seguit el mateix criteri.²⁴⁵

Quant als cognoms, a la majoria de capítols la forma de la part llatina i catalana coincideix. En cas que aparegui de diferents formes, s'adopta la

245. A continuació es fa constar la forma llatina i, entre parèntesi, la transcripció que s'ha donat per a prenom d'origen estranger dels quals no hi ha versió catalana en els capítols matrimonials de la mostra: *Bonsboms* (Bonshoms), *Cutxelli* (Cotxell), *Dimitre* (Dimitre), *Falibert* (Felibert), *Fano* (Fano), *Giralde* (Giralda), *Laugerius* (Leuger), *Martra* (Martra), *Naltdone* (Naltdona), *Omberto* (Humbert), *Orlando* (Orland), *Peyrone* (Peirona), *Robinus i Robina* (Robí i Robina), *Roderici* (Rodrigo), *Staria* (Estària), *Tudora* (Tudora).

més utilitzada. A l'hora de transcriure es respecta la grafia utilitzada en el document. S'han mantingut les hacs de final de paraula i les intervocàliques, a excepció de *Johanet* (Joanet). Es manté o s'inclou una hac no intervocàlica si es tracta de dues paraules unides i la segona s'escriu amb hac (*Bonivern* a Bonhivern). Es canvien grafies tenint en compte la normativa actual, però sempre que la pronúncia no quedi alterada (transcrivim *Laupart* com Laupard, per exemple). Només es respecta la *y* en cognoms quan és la darrera vocal d'un diftong. Així, es conserva a *Botey*. S'han canviat "y" per "ll", quan actualment s'utilitza aquesta opció (*Truyols* per Trullols, *Fiyol* per Fillol i *Bonfy* per Bonfill), o per "i" (*Teyà* per Teià i *Logaya* per Logaia). Es manté, en canvi, per no comptar amb formes actuals, *Vilayada*, *Miyans* i *Tortoya*. S'han regularitzat les vocals àtones (a/e, o/u) segons normativa actual, però tan sols en els casos en què la forma que presenta el document ja no s'utilitza actualment.²⁴⁶ També s'ha transcrit *Sent* per Sant (*Sent Vicenç*, per exemple). Els cognoms que comencen per la paraula *Sant* o *Sent* no s'han separat (Santvicenç o Santcliment). La "s" inicial seguida de consonant es transcriu com "es".²⁴⁷ Les partícules "ça", "sa", "ces" o "ses" davant dels cognoms s'han separat i s'ha adoptat la forma actual: "sa" o "ses". La "ch" s'ha transcrit com a "x". Només apareix a "Sanchís", que ja apareixia en altre capítol com a "Sanxis". La doble "cc" intervocàlica es deixa en una sola "c" (*Vallsecca* a Vallseca). El mateix amb la "ff" (*Raffart* a Rafard). *Tintorer* es transcriu com Tintorer, perquè és un cognom que apareix també sense "c", i *Castellviy* com a Castellví. S'han adaptat dos noms a la forma actual: *Massagerii* a Massaguer i *Puiades* a Pujades.

En el cas de cognoms que comencen per la lletra "d", es fa la separació si després hi ha un topònim. És el cas, per exemple, de *Johan Deyala*, que transcrivim com d'Ayala. De fet, el pare era de Luyando, població que actualment pertany al municipi alavès d'Ayala. Si no es fa l'elisió en el document, s'inclou a la transcripció: *de Aguorón* passa a d'Aguorón, o *de Versa* a d'Aversa. Si el cognom és un topònim que té versió catalana, s'adopta la forma en català.

246. Tot seguit es fa constar la forma que apareix en els documents i, entre parèntesi, la forma transcrita: *Agostí* (Agustí), *Alamany* (Alemany), *Antensa* (Entença), *Cals* (Calç), *Çanou* (Sanou), *Çapera* (Sapera), *Citjar* (Sitjar), *Davesa* (Devesa), *Estrús* (Estruç), *Fabraguí* (Fabreguà), *Fabrer* (Febrer), *Farrer* (Ferrer), *Farrera* (Ferrera), *Forsor* (Forçor), *Garau* (Guerau), *Garcés* (Garcés), *Garrer* (Guerrer), *Girart* (Girard), *Guitart* (Guitard), *Huart* (Huard), *Lansa* (Lança), *Lart* (Lard), *Lebopart* (Leopard), *Materó* (Mataró), *Merquilles* (Marquilles), *Merqús* (Marcús), *Mertí* (Martí), *Monyos* (Munyós), *Muntmany* (Montmany), *Muntserrat* (Montserrat), *Muntsquiu* (Montsquiu), *Nabot* (Nebot), *Ortolà* (Hortolà), *Orts* (Horts), *Padrosa* (Pedrosa), *Pallarès* (Pallarès), *Pallisser* (Pellisser), *Parallada* o *Perallada* (Parellada), *Pelagrí* (Pelegrí), *Plagamans* (Plegamans), *Plagat* (Plegat), *Roiz* (Ruiz), *Sagarra* (Segarra), *Salavert* (Salaverd), *Sellers* (Cellers), *Selort* (Salord), *Seragossa* (Saragossa), *Serdà* (Cerdà), *Servera* (Cervera), *Steva* (Esteve), *Torrentaller* (Torrentaller), *Udet* (Odet), *Ultzina* (Olzina), *Vallllabrera* (Vall-llebrera), *Vallsecca* (Vallseca), *Vandrell* (Vendrell), *Vanècia* (Venècia), *Viçens* (Vicenç) i *Xerquès* (Xarquès). No s'han modificat els cognoms *Torrabadal*, *Torra* i *Plequet*.

247. *Scapolat* (Escapolat), *Scuder* (Escuder), *Spanó* (Espanó) i *Stanni* (Estany).

Quant als llocs de procedència o residència dels nuvis i dels seus pares, s'han mantingut les especificacions de tipus geogràfic o polític que les acompanya (parròquia, lloc, vila, ciutat, regne, illa, castell, etc.). Se n'exceptua, però, el bisbat si no és necessari per identificar unívocament la població, com el cas, per exemple, de Badalona o Mataró, per als quals no s'inclourà que pertanyen a la diòcesi de Barcelona, malgrat que el document ho faci. Quan s'ha considerat oportú incloure la denominació actual del topònim, perquè ha canviat des d'aleshores o és necessari per identificar-lo correctament, se l'ha inclòs entre claudàtors.

Per transcriure els topònims, s'ha distingit entre els llocs que tenen una forma catalana —els catalans, valencians i mallorquins, però no únicament— respecte als que no la tenen. En el primer cas s'ha adoptat la forma actualment acceptada. Així, per exemple, *Terragona* es transcriu com a Tarragona, *Leyda* per Lleida, *Benicelem* per Benissalem, *Ribaroià* per Riba-roja, *Seragossa* per Saragossa o *Tarol* per Terol. En el segon, s'han mantingut la forma que presenta el document, que normalment és catalanitzada. Si aquesta difereix molt del topònim actual, s'ha posat entre claudàtors la versió en la llengua actual d'aquest territori, sempre que hagi estat possible la identificació. Així, per exemple, per a *Xeli*, vila del ducat de Borgonya, s'ha posat entre claudàtors Chagny, que és el nom de la població actual en francès. En cas que la identificació no s'hagi pogut fer amb seguretat, es reflecteix amb un signe d'interrogació.

S'ha elaborat una taula documental amb la pretensió que inclogui el màxim nombre de dades rellevants dels capítols matrimonials i que han permès l'estudi demogràfic i socioeconòmic que és objecte del present treball. Tanmateix, per contenir la seva extensió, s'han utilitzat abreviatures. Les dades que conté són les següents:

– Identificador.

– Signatura: s'utilitza un codi format per la lletra M, de manual, i el número de protocol que li correspon en l'inventari de l'AHPB. Al costat, els folis i, entre parèntesi, la tipologia del capítol (A o B). També s'hi han afegit les particularitats següents, totes referides a capítols de tipus A: SCL (sense capítols en llatí), DB (capítol doble) i ETC (capítols en català etceterats).

– Data.

– Nuvis: dades identificatives del nuvi i de la núvia (professió, origen, residència, pares o antic propietari, etc.). Si hi ha informació sobre l'edat de la núvia o del nuvi, es posa entre parèntesi a continuació del nom. Quant als pares, s'informa de si són vius o morts amb les abreviatures v i d respectivament entre parèntesi. Fem ús de les abreviatures següents: c. (ciudadà), Bcn (Barcelona), par. (parròquia), hab. (habitant).

– Dot: valor numèric del dot expressat en lliures més, si és el cas, la inclusió de parts inestimades. Al costat, entre parèntesi, es posa D o H

segons si és la núvia o el nuvi qui aporta el dot al matrimoni respectivament.

– Escreix: valor de l'escreix, si n'hi ha, expressat en lliures. Es marca amb un asterisc si en el document s'explicita que ha estat pactat entre les parts.

– Celebracions: termini de les dues celebracions matrimonials. Si el termini és compartit, només n'apareix un. En canvi, si n'hi ha dos, s'indica amb E el de les esposalles i amb B el de la benedicció nupcial.

6.2. Taula dels capítols matrimonials

Codi	Signatura	Data	Nuvis	Dot	Escreix	Celebracions
C1	M1, 12v-13v (A, ETC)	06-08-1431	Nicolau Bonell, cirurgià i barber, c. de Bcn, fill de Tomàs Bonell, manegador de coltells, c. de Vic (d), i de Francesca (d). / Angelina, filla de Margarit Rifós, de la vila de Sabadell (v), i de Blanca (v).	100 (D)	--	No apareix (incomplet)
C2	M1, 24r-26r (B)	20-08-1431	Pere Lop, corretger, c. de Bcn, fill d'Alfonso Ferrandis, alcaid de la vila de Carrissa, del regne de Castella [Carrizo de la Ribera] (v), i de Joana (d). / Joana (17), filla de Joan de Barut, tragner, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	50 (D)	25	E: Diumenge següent B: Gener següent
C3	M1, 44v-45r (B)	19-10-1431	Antoni Nicolau Argentó, teixidor de draps de llana i lli, {c. de Bcn, fill} d'Antoni Nicolau Argentó, bracer c. de Mallorca (d), i de {...} (v). / Joana, filla d'Andreu Mas, hab. de la Selva (d), i de Gue {ralda}.	50 (D)		No es pot llegir
C4	M1, 74v-75v (B)	15-02-1432	Nicolau Bosch, agricultor hab. de la par. de Sant Boi de Llobregat, fill de Miquel Bosch, habitant de la par. de Sant Boi de Llobregat (d), i de Sibília (v). / Margarida (15), filla d'Antoni Riera, peller, c. de Bcn (v), i de Clara (d).	Inest. (D)	5*	E: Demà B: No es pot llegir
C5	M2, 29r-31r (A)	30-08-1433	Joan Roig, sastre, c. de Bcn, fill de Joan Roig, sastre de Saragossa, del regne d'Aragó (d), i de Caterina Franca (v). / Francesca, filla de Pau Espanó, de la vila de Santluri, de l'illa de Sardenya (d) i d'Anna (v).	55 (D)	27,5	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C6	M2, 52r-52v (B)	21-10-1433	Jacme Hortolà, mariner, c. de Bcn, fill de Francesc Hortolà, de la vila de Sitges (d), i de {...} (d). / Antònia, filla de Bernat Roviro-sa, del castell de Calafell (d), i de Lorença (d).	30 (D)		Gener següent

C7	M3, 8v-10v (B)	02-03-1434	Antoni Marsol (18), fill de Pere Marsol, mestre de cases, c. de Bcn (d), i de Maria (v). / Joana (15), filla de Francesc Baus, barber, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (d).	70 + inest. (D)	35	E: Demà B: Juny següent
C8	M3, 16r-19r (A)	11-03-1434	Antoni Alemany, pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill d'Antoni Alemany, especier de la vila d'Hostalric (v), i d'Elicsèn (v). / Margarida (15), filla de Guillem Vidal, blanquer, c. de Bcn (d), i de Gabriela (v).	200 (D)	100	E: Avui B: Juny següent
C9	M3, 39r-40v (B)	07-05-1434	Bartomeu Costa, barber, c. de Bcn, fill de Jacme Costa, tintorer de la vila de Castelló d'Empúries (d), i de Caterina (d). / Isabel (16), filla de Gabriel Colomer, ferrer, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	60 (D)	30	E: Avui B: 2 mesos
C10	M3, 45v-46v (B)	18-05-1434	Antoni Fabregué, sastre, c. de Bcn, fill de Pere Fabregué, teixidor de draps de llana de la vila de Santa Coloma de Queralt (d), i de Sibília (v). / Joana, filla de Pere Duran, de la vila de Monistrol de Montserrat (d), i de Maria (d).	50 (D)		E: Avui B: Juny següent
C11	M3, 47r-49v (A)	23-05-1434	Pere Dalanès, mercader, c. de Bcn, fill de Pasqual Dalanès, mercader c. de Terol, del regne d'Aragó (d), i d'Elfa (v). / Constança (17), filla de Berenguer Claret, mercader, c. de Bcn (d), i de Clara (v).	1100 (D)		Juny següent
C12	M3, 55r-56r (B)	01-06-1434	Antoni Pujol (18), carmisser, c. de Bcn, fill de Martí Pujol, sabater de la vila de Casserres, a la diòcesi d'Urgell (v), i de Francesca (v). / Eulàlia (16), filla de Joan sa Vall, blanquer, c. de Bcn (d), i de Rafela (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Gener següent
C13	M3, 56r-60v (A)	02-06-1434	Jacme Serradell (23), mercader, c. de Bcn, fill de Joan Serradell, mercader, c. de Bcn (v), i de Maria (v). / Caterina (16), filla de Bernat Pi, mercader c. de Tarragona (d), i de Tecla (v).	200 (D)	100	E: Diumenge següent B: Juliol següent

C14	M3, 74r-75r (B)	28-06-1434	Joan Eiximenis Navarro, mariner, c. de Bcn, fill de Pere Eiximenis Navarro, notari, c. de Pamplona, del regne de Navarra (d), i de Gràcia Peris (d) / Gabriela (18), filla de Joan Simon, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (v), i de Joana (d).	30 (D)	15	6 mesos o abans si el nuvi tornés
C15	M3, 79v-81v (B)	13-07-1434	Joan Oliver (23), barber, c. de Bcn, fill d'Arnau Oliver, sastre de Vilafranca del Penedès (d), i de Joana (v) / Eulàlia (17), filla de Bonanat Arnau, calafat, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	55 (D)	27,5	No apareix (incomplet)
C16	M4, 7v-8r (B)	08-09-1434	Bernat d'Aragó, bracer, oriünd de la ciutat de València, ara c. de Bcn. / Caterina, lliberta. Havia estat esclava de Berenguer Marrí, mercader c. de Bcn (v).	30 (D)		E: Avui B: Diumenge següent
C17	M4, 24r-25v (B)	04-11-1434	Antoni Pujol, flequer, c. de Bcn, fill de Marc Pujol, de la par. de Sant Andreu de Palomar (d), i d'Eulàlia (v) / Angelina (15), filla de Bernat Hospital, boter c. de Bcn (v), i d'Isabel (d).	60 (D)	30	Gener següent
C18	M4, 45v-46r (B)	28-12-1434	Jacme Horta, mariner, c. de Bcn, llibert. Ha estat esclau de Salvador Horta, mariner c. de Bcn (d) / Lucia, lliberta. Havia estat esclava de Jeroni de Grimaut, mercader genovès, c. de Bcn (v).	16,5 (D)	13,5*	E: Avui B: Gener següent
C19	M4, 48v-50v (B)	09-01-1435	Rafel Fàbregues, mestre d'aixa, fill de Joan Fàbregues, mestre d'aixa, c. de Bcn (v), i d'Antònia (d) / Isabel (18), filla de Francesc Josep, abans patró de nau, c. de Bcn (v), i de Clara (v).	55 (D)	27,5	E: Avui B: Mes actual (gener)
C20	M4, 54v-55v (B)	20-01-1435	Bernat Oliver, argenter, c. de Bcn. / Eulàlia, muller de Bernat Oliver, filla de Berenguer Solà, mercader, c. de Bcn (d), i de Francesca (d).	100 (D)	50	*Es fa aquest nou dotalici perquè no es troba el que es va fermar uns 38 anys i no es pot recuperar.

C21	M4, 76v-77r (B)	26-03-1435	Bernat Prats, blanquer, llibert. Ha estat esclau de Bernat Prats, mercader (v), i Lorenc de Montmany, blanquer, ciutadans de Bcn (v). / Antònia, lliberta. Havia estat esclava d' Angelina (v), muller de Bernat sa Plana, c. de Bcn (v).	60 (D)		E: Avui B: Maig següent
C22	M5, 25r-26r (B)	08-06-1436	Antoni Oliver, ballester, c. de Bcn, fill de Guillem Oliver, c. de Bcn (d), i de Saurina (d). / Antònia (20), filla de Jacme Dalmau, del castell de Cubelles (v), i de Ferrerona (d).	100 (D)		Demà
C23	M5, 46v-47r (B)	30-07-1436	Bernat Cererol, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià, fill de Bernat Cererol, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (d), i de Caterina (d). / Caterina, filla de Leonard de Vilayada, pentinador de llana, c. de Bcn (d), i de Joana (v).	20 (D)		E: Avui B: 15 dies
C24	M5, 53v-54r (B)	19-08-1436	Antoni Sala, teixidor de drap de llana, c. de Bcn, fill de Pere Sala, de la vila de Guissona (v), i de Maria (d). / Joana (18), filla d'Antoni Martí, teixidor de draps de llana, c. de Bcn (d), i de Blanca (d).	22 (D)	11	Setembre següent
C25	M5, 55r-55v (B)	24-08-1436	Joan Platell, daguer, c. de Bcn, fill d'Enric Platell, mercader del lloc d'Abavila, del regne de França [Abbeville] (d), i de Margarida (d). / Eulàlia, filla de Guillem Vich, moler c. de Bcn (d), i d'Isabel (d).	30 (D)		Setembre següent
C26	M5, 65v-67r (B)	21-09-1436	Joan Romaral, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Joan Andreu Romaral, tragner de pedres, c. de Bcn (v), i d'Antònia (v). / Caterina (16), filla de Bernat Sala, mariner, c. de Bcn (v), i de Margarida (v).	35 (D)	17,5	Propera festa de Sant Andreu
C27	M6, 16r-16v i bossa (B)	12-02-1437	Antoni Fillol, calderer, c. de Bcn, fill de Guillem Fillol, de la par. de Benissalem, del regne de Mallorca (d), i de Caterina (v). / Agnès, filla de Rodrigo de Còrdova, de l'ofici de l'alguatziria del rei, c. de Bcn (v), i de Caterina (v).	40 (D)		E: Avui B: Propera Pasqua

C28	M6, 19r-20r (B)	16-02-1437	Joan Garcia (23), terrissaire d'obra blanca, c. de Bcn, fill de Joan Garcia, agricultor de Riba-roja, del regne de València (d), i de Joana (d). / Úrsula (13), filla de Nicolau Xarqués, mariner, c. de Bcn (d), i de Joana (d).	25 + inest. (D)	12,5	E: Demà B: 1 any
C29	M6, 30r-31v (B)	19-03-1437	Nicolau de Pano, mariner, c. de Bcn, fill de Joan de Pano, agricultor de la vila de Macomer, del regne de Sardenya (d), i de Maria (d). / Eufrasina (16), filla de Bernat Plegat, forner, c. de Bcn (d), i de Joana (d).	30 (D)	15	E: Avui B: Propera festa de Sant Joan
C30	M6, 36v (B)	06-04-1437	Pere de Sagorb, àlies de Lexau, ara cuiner del bisbe de Vic. / Caterina, que fou de les parts del golf de Venècia.	60 (D)		E: Avui B: 1 any
C31	M6, 76v-78r (B)	13-10-1437	Pere Mir (23), bracer, c. de Bcn, llibert. Ha estat esclau de Bartomeu Mir, mercader, c. de Bcn (d). / Caterina (15), filla de {...} Ribes, mercader de la vila de Perpinyà (v), i de Joana (v), muller de Miquel Marquet, traginer, c. de Bcn (v), que viu i ha estat nodrida per Miquel Dragó, serrador de fusta, c. de Bcn (v), i de la seva muller Caterina (v).	Inest. (D)		E: Avui B: Gener següent
C32	M6, 79r-79v (B)	17-10-1437	Francesc Montserrat, àlies Mulet, hostaler, c. de Bcn, fill de Montserrat Mulet, de la vila de Sant Cugat del Vallès (d), i de Caterina (d) / Elienor, muller de Francesc Montserrat, àlies Mulet, filla de Ramon Rubí, de la vila de Sant Hipòlit, bisbat d'Elna [Sant Hipòlit de la Salanca] (d), i de Jacmina (d).	220 (D)		<i>*Dotalici fet tres anys després de les nocces per ignorància.</i>
C33	M6, 79v-80v (B)	18-10-1437	Jacme Pere de Sòria (23), sastre, c. de Bcn, fill de Jordi de Sòria, traginer, c. de Bcn (d), i de Maria (v). / Raifela (13), filla de Joan de Barut, traginer, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	50 (D)	25	2 anys
C34	M7, 4v-5v (B)	28-08-1438	Joan Soler, forner, c. de Bcn, fill de Joan Soler, forner, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v). / Eulàlia (14), filla de Gracià Cristià, blanquer, c. de Bcn (v), i de Francesca (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Gener següent

C35	M7, 13r-15r (A)	05-10-1438	Bartomeu Parellada, flassader, c. de Bcn, fill de Nicolau Parellada, flassader, c. de Bcn (d), i de Gemisa (d). / Marió (13), filla de Jacme Lagostera, calafat, c. de Bcn (v), i de Rafaela (v).	60 (D)	30	E: 15 dies després que el germà de la núvia torni a Bcn d'un viatge B: 1 any
C36	M7, 17v-18r (B)	18-10-1438	Domingo Saragossa, mariner, c. de Bcn. / Caterina, lliberta. Havia estat esclava de Francesca (v), vídua de Bernat Font, c. de Bcn (d).	40 lliures + inest. (D)		E: Demà B: 15 dies
C37	M7, 49r-49v (B)	26-01-1439	Esteve Roudors, llenyader, c. de Bcn, fill de Jacme Roudors, de la par. de Sant Genís de Vilassar (d), i de Constança (d). / Eulàlia, filla de Genís Donadeu, mestre d'aixa, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (v).	70 (D)		Setmana actual
C38	M7, 61r-62r (A)	15-02-1439	Pere Miquel, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill d'Antoni Miquel, de la par. de Sant Pere de Jorba (v), i de Gueraldona (v). / Claró (15), filla de Joan Costa, fuster, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (d).	50 (D)	25	E: Avui B: Maig següent
C39	M7, 72v-77r (A)	08-03-1439	Manuel Luques, mercader, c. de Bcn, fill de Lorenç Luques, mercader, c. de Bcn (d), i d'Isabel (d). / Constança (menor), filla de Gaspar des Parers, mercader, c. de Bcn (v), i de Constança (v).	336 lliures + censals morts + inest. (D)	350 lliures*	E: Setmana següent B: Juny següent
C40	M7, 87r-88r (B)	07-04-1439	Joan Vendrell, bracer, c. de Bcn, fill de Cortxell Vendrell, de la vila de Corç, del regne de Córsega [Corte] (d), i de Maria (v). / Constança (15), filla d'Antoni Ramon, moliner, c. de Bcn (v), i de Tecla (v).	25 (D)	12,5	E: Avui B: Setembre següent
C41	M8, 28v-30r (B)	14-07-1439	Hipòlit Morro, fuster, fill de Miquel Morro, agricultor, c. de Bcn (v), i de Francesca (v). / Bartomeu (15), filla de Miquel de Vall-Ilebrera, mariner, c. de Bcn (d), i de Valençona (v).	20 (D)	10	E: Avui B: Agost següent

C42	M8, 43r-43v (B)	06-08-1439	Joan Andreu (20), escrivà, c. de Bcn, fill de Guillem Andreu, menor de dies, notari, c. de Bcn (v), i d' Andreua (d). / Antònia (menor), filla de Narcís Escuder, apotecari, abans c. de Bcn, ara hab. de la vila de Salàs, al comtat del Pallars (v).	55 (D)	27,5	E: Avui B: Setembre següent
C43	M8, 45v-46r (B)	10-08-1439	Pere de Llano, manescal(?), c. de Bcn, fill de Pere de Llano, agricultor c. de Saragossa, del regne d'Aragó (d), i de Joana (d). / Caterina, filla de Joaquim, guanter c. de València (d), i d' Isabel (d).	30 (D)		E: Dissabte següent B: Diumenge següent
C44	M8, 53r-54v (B)	28-08-1439	Joan Roca, mariner, c. de Bcn, fill de Mateu Roca, corredor d'orella, c. de Girona (v), i d' Agnès (v). / Violant (14), filla de Bernat Gilabert, pescador, c. de Bcn (v), i de Clara (v).	9 + inest. (D)	25*	E: Diumenge següent B: Maig següent
C45	M8, 61v-63r (A)	14-09-1439	Joan Roger, mestre de cases, c. de Bcn, fill de Pere Roger, llaurador hab. del castell de Càller, del regne de Sardenya (d), i d' Estària (v). / Eulàlia (15), filla de Nicolau Todorí, barquer, c. de Bcn (v), i de Constança (v).	50 (D)	50*	E: Diumenge següent B: Mes actual (setembre)
C46	M8, 68v-70r (B)	02-10-1439	Andreu Santgirvés (21), teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Pere Andreu Santgirvés, paraire de draps de llana, hab. de Solsona (d), i de Felipa (v). / Caterina (16), filla d' Antoni Mates, macip de ribera, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	45 (D)	22,5	Propera festa de Sant Andreu
C47	M8, 79v-80r (B)	27-10-1439	Pere Cassà (22), carmisser, c. de Bcn, fill de Feliu Cassà, carmisser de la vila de Monells (v), i d' Antònia (d). / Isabel (15), filla de Pere Rubió, agricultor, c. de Balaguer (d), i d' Antònia (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C48	M8, 98v-99v (A)	20-12-1439	Jacme Oliver, calafat, c. de Bcn, fill de Joan Oliver, calafat, c. de Bcn (d), i de Miquela (d). / Andreua (13), filla de Joan Martí, pescador, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	60 (D)	30	E: Avui B: Maig següent
C49	M9, 3r-3v (B)	22-12-1439	Joan de Sòria, tragner, c. de Bcn. / Antònia, filla d' Antoni Laurador, mariner, c. de Bcn (d), i de Saurina (v).	30 (D)		Gener següent

C50	M9, 6v-7r (B)	23-12-1439	Pere Joan Bertran, mariner, c. de Bcn, fill de Pere Bertran, de la par. de Sant Climent, del terme del castell d'Eramprunyà (d) [Sant Climent de Llobregat], i de Francesca (d). / Joana (16), filla d'Antoni Vicenç, patró de barca, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d).	30 (D)	15	Gener següent
C51	M9, 7v-8r (B)	24-12-1439	Jacme Riba, de la par. de Sant Feliu de Cabrera, fill de Feliu Riba, de la par. de Sant Feliu de Cabrera (v), i de Bartomeua (v). / Francesca, filla de Bartomeu Martí, agricultor, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d).	30 (D)		Maig següent
C52	M9, 11v-13r (A)	08-01-1440	Amador Pasqual, mestre d'aixa, c. de Bcn, fill de Joan Pasqual, mestre d'aixa, c. de Bcn (d), i de Tomasa (v). / Angelina (16), filla de Joan Calavera, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (d), i de Francesca (d).	55 (D)	27,5	Mes actual (gener)
C53	M9, 20v-21v (B)	19-01-1440	Pere Fàbregues, oller, c. de Bcn, fill de Pere Fàbregues, sabater de la vila de Castelló d'Empúries (d), i de Narcisa (d). / Bartomeua (15), filla de Bernat Pla, àlies Oller, de la par. de Sant Muç de Cànoves (v), i de Narcisa (v).	25 (D)	12,5	Setmana actual
C54	M9, 25r-25v (B)	03-02-1440	Antoni Font, llancer, c. de Bcn, llibert. Ha estat esclau de Bernat Font, llancer, c. de Bcn (v). / Magdalena, ara lliberta. Havia estat esclava de Joan Sorell, mercader, c. de Bcn (v).	20 (D)		E: Diumenge següent B: Primeres núpces següents després de la Quaresma
C55	M9, 27v-28v (B)	10-02-1440	Joan Marquet (22), sabater, c. de Bcn, fill de Martí Marquet, macip de ribera, c. de Bcn (v), i de Maria (d). / Aldonça (12), filla de Jacme Oromir, brodatador d'or i seda, c. de Bcn (v), i de Nadala (v).	40 (D)	20	E: Mes actual (febrer) B: 1 any

C56	M9, 57r-57v (B)	22-04-1440	Joan Massó, agricultor, c. de Bcn, fill de Pere Massó, de la vila de la Selva, del Camp de Tarragona (d), i de Guillemoneta (d). / Antònia, filla de Bernat Ledó, carnisser, de la par. de Santa Maria de Badalona (d), i de Sança (d).	84 + inest. (D)		Maig següent
C57	M9, 70r-71v (A)	17-05-1440	Marc Amat (20), fuster, c. de Bcn, fill de Bernat Amat, patró de nau, c. de Bcn (d). / Rafaela (15), filla de Pere Ribera, espaser, c. de Bcn (d), i d'Antònia (v).	50 (D)	25	E: Avui B: 08-06-1440
C58	M9, 72r-73v (B)	19-05-1440	Esteve Tolosa, ferrer, c. de Bcn, fill de Pere Tolosa, de la par. de Santa Eulàlia de Campdarà (d), i de Caterina (d). / Francesca (16), filla de Francesc Tries, miraller, c. de Ben (v), i de Francesca (v).	55 (D)	27,5	E: Avui B: Juny següent
C59	M9, 84v-86r (A)	11-06-1440	Antoni Barús (18), fill de Jacme Barús, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (d), i de Constança (v). / Joana (14), filla de Bernat Amat, de la par. de Santa Maria de Badalona (d), i d'Eulàlia (v).	50 (H)		E: Avui B: Agost següent
C60	M9, 86v-87r (B)	11-06-1440	Robí Huard, pareire de draps de llana, oriünd de París, del regne de França, fill de Joan Huard, sergent del rei de França, c. de París (d), i de Margarida la Huarda (d). / Maria, filla de Pere de Bornell, de la vila de Meymac, del regne de França (d), i d'Isabel (d).	50 (D)		Mes actual (juny)
C61	M9, 90r-91v (A)	17-06-1440	Pere Codina, barquer, c. de Bcn, fill de Francesc Codina, barquer, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d). / Antònia, filla de Pere Colom, patró de barca, c. de Bcn (d), i d'Antònia (d).	62,5 (D)		Dimecres següent
C62	M9, 92r-93v (B)	19-06-1440	Gabriel Coloma, calderer, c. de Bcn, fill de Pere Coloma, sastrer de Vilafranca del Penedès (d), i de Blanca (v). / Angelina (17), filla de Joan Mateu, barquer, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v).	60 (D)	30	Propera festa de Sant Andreu

C63	M10, 5r-7r (A)	18-02-1441	Guillem Robert, carmisser, c. de Bcn, fill de Bernat Robert, carmisser de la vila de Perpinyà (v), i d'Elieonor (v). / Violant (15), filla de Lorenç Guàrdia, tintorer de teles, c. de Bcn (d), i de Caterina (v).	40 (D)	20	E: Demà B: Maig següent
C64	M10, 8v-9v (B)	26-02-1441	Berenguer Cervera, mestre d'aixa, c. de Bcn, fill de Jacme Cervera, de la vila de la Lena [Santa Maria Lena, a prop de Sant Martí de Llémena?] (v), i de {..} (d). / Antònia (14), filla de Pere Morell, patró de barca, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	60 (D)	30	E: 15 dies B: Maig següent
C65	M10, 12v-14r (B)	05-03-1441	Guillem Romà, mestre de cases, c. de Bcn, fill de Bartomeu Romà, ferrer del terme del castell de Belcaire, bisbat de Girona (d), i de Caterina (d). / Maciana (18), filla de Pere Rexach, pescador, c. de Bcn (v), i de Nicolaua (v).	40 (D)	20	E: Propera Pasqua B: Maig següent
C66	M10, 22r-23r (B)	13-03-1441	Antoni Cardona, patró de barca, c. de Bcn, fill de Pere Cardona, boter, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d). / Gabriela, filla de Joan Simon, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (v), i de Joana (d).	45 (D)		Propera Pasqua
C67	M10, 37v-38v (B)	05-04-1441	Francesc Oulomar (18), mercader, c. de Bcn, fill de Nicolau Oulomar, mercader, c. de Bcn (d), i de Maria (v). / Serena (16), filla de Jacme Vidal, agricultor, c. de Bcn (v), i de Plasença (v).	35 (D)	17,5	E: Avui B: Maig següent
C68	M10, 41v-42v (B)	18-04-1441	Jacme Bosch, mariner, c. de Bcn, fill de Joan Bosch, fuster, c. de Bcn (v), i de Maria (d). / Elieonor (16), filla de Joan Marí, pescador, c. de Bcn (d), i d'Agnès (v).	16 (D)	8	E: Avui B: En els 2 mesos després del retorn del nuvi d'un viatge
C69	M10, 48r-48v (B)	30-04-1441	Joan Querol, pescador, c. de Bcn, fill d'Antoni Querol, mestre de cases, c. de Bcn (v), i de Magdalena (v). / Joana (17), filla de Joan Marí, pescador, c. de Bcn (d), i d'Agnès (v).	20 (D)	10	E: Avui B: Gener següent

C70	M10, 51r-52r, 53v-54r (B)	07-05-1441	Joan de Sòria, traginer, c. de Bcn. / Maria, filla de Joan Bord, hortolà, c. de Bcn (d), i de Guillemona (d).	50 (D)		Setmana següent
C71	M10, 55r- 57r (A)	12-05-1441	Bartomeu Mas, flassader, c. de Bcn, fill de Mateu Mas, flassader, c. de Bcn (d), i de Constança (v). / Angelina (18), filla de Gracià Bertran, corredor d'orella, c. de Bcn (v), i de Rafela (v).	30 (D)	15	E: Avui B: 15-06-1441
C72	M10, 80r- 80v (B)	25-06-1441	Antoni Pau Boví, mestre de draps de senyals, c. de Bcn, fill d'Antoni Boví, saboner, c. de València (v), i d'Isabel (v). / Bonanada, filla de Pere Oliver, del terme del castell de Castellet, de la diòcesi de Bcn (d), i de Constança (d).	105 (D)		E: 8 dies B: 15-07-1441
C73	M10, 85r- 87r (B)	27-06-1441	Joan Soler, de la par. de Sant Adrià de Besòs, fill de Jacme Soler, de la par. de Sant Adrià de Besòs (d), i de Sança (v). / Clara (16), filla de Pere Leget, ferrer, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Clara (v).	55 lliures (D)	27,5	E: 20-07-1441 B: Setembre següent
C74	M10, 89v- 90r (B)	01-07-1441	Ramon Lobet, de la par. de Sant Climent, de la diòcesi de Bcn [Sant Climent de Llobregat]. / Salvadora, filla de Maties Manresa, de la par. de Sant Pere de Gavà (d), i de Francesca (d).	15 (H)		E: Avui B: Avui?
C75	M11, 22v- 25v (A)	15-09-1441	Pere Buçot, c. de Bcn, fill d'Antoni Buçot, c. de Bcn (d), i d'Isabel (v). / Violant, filla de Galceran Dusay, c. de Bcn (d), i de Caterina (v).	2150 (D)		E: Mes actual (setembre) B: Mes actual (setembre)
C76	M11, 29v- 31r (A)	26-09-1441	Francesc Gomar, imaginair, c. de Bcn, fill de Joan Gomar, mercader de la vila de Vimbodí (d), i de Nicolaua (v). / Aldonça (16), filla d'Antoni sa Fàbrega, pellisser de la vila de Cardona (v).	70 lliures (D)	35	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu

C77	M11, 35v-36r (B)	14-10-1441	Mateu Tosquelló, mariner, c. de Bcn, fill de Berenguer Tosquelló, hab. de les Coves de Vinromà, diòcesi de Tortosa (d), i de Masca-rella (d). / Elienor, filla de Narcís Morell, pescador de la vila de Blanes (v), i d' Agnès (d).	50 lliures (D)		E: Avui B: Mes actual (octubre)
C78	M11, 44v-45v (A)	11-11-1441	Antoni Catarró, sabater, c. de Bcn, fill de Jacme Catarró, sabater de la vila d' Igualada (v), i de Margarida (v). / Joana (17), filla de Joan Cisa, de la par. de Sant Pere de Premià (d), i de Caterina (d).	40 (D)	20	E: Avui B: Maig següent
C79	M11, 58v-60r (A)	04-12-1441	Nicolau Todorió (22), mariner, c. de Bcn, fill de Nicolau Todorió, mariner, c. de Bcn (v), i de Constança (v). / Eulàlia (14), filla d' Antoni Vendrell, mestre de cases, c. de Bcn (v), i de Romia (d).	45 (D)	22,5	8 mesos
C80	M11, 71v-74v (A)	31-12-1441	Guillem Buçot, c. de Bcn, fill de Guillem Pere Buçot, doctor en lleis, c. de Bcn (v), i d' Agnès (v). / Salvadora, filla de Ramon des Parers, mercader, c. de Bcn (d), i de Mateua (d).	1650 + inest (D)		E: Avui B: Gener següent
C81	M11, 77v-78v (B)	06-01-1442	Bernat Serra, àlies Torrent, sabater, hab. de la par. de Sant Andreu de Palomar, fill de Ramon des Torrent, de la par. de Sant Julià de Vallfogona, diòcesi de Vic [Vallfogona del Ripollès], i de Margarida (d). / Clara (16), filla de Joan Ros, de la vila de Bot (d), i de Joana (d).	13,75 (D)	6,875	E: Avui B: Mes actual (gener)
C82	M11, 81r-83v (A)	12-01-1442	Joan Rossell, especier, c. de Bcn, fill de Pere Rossell, especier, c. de Bcn (d), i d' Agnès (v). / Constança (15), filla de Lorenç Canyadell, especier, c. de Bcn (v), i de Tomasa (d).	150 (D)	125	E: 15 dies B: Maig següent
C83	M11, 95v (B)	29-01-1442	Gaspar Cruïlles, paraire de draps de llana, c. de Bcn, fill d' Antoni Cruïlles, ferrer del lloc de Cruïlles (d), i d' Antònia (v). / Francesca, muller de Gaspar Cruïlles, filla de Tomàs de la Mota, sastrer, c. de Nàpols (v), i d' Isabel (v).	40 (D)		* <i>Dotalici fet després de les noces sense justificació.</i>

C84	M11, 98v-99v (A)	07-02-1442	Miquel de Gualbes, c. de Bcn, fill de Nicolau de Gualbes, c. de Bcn (d), i d' Isabel (v) / Isabel, filla de Jacme Logaia, llicenciat en lleis, c. de Bcn (d), i de Francesca (v).	550 + inest. (D)		E: Avui B: Maig següent
C85	M12, 21v-22r (B)	20-10-1442	Bernat Prats, mariner, c. de Bcn, fill de Bernat Prats, remolar, c. de Bcn (d), i d' Angelina (d) / Sibília (18), filla de Bartomeu Miramar, de la par. de Santa Maria de Castelldefels (v), i d' Eulàlia (v).	30 (D)	15	No apareix (incomplet)
C86	M12, 33v-35r (A)	13-11-1442	Francesc Bernat, notari, c. de Bcn, fill de Domingo Bernat, verguer dels consellers de Bcn (d), i de Saurina (d) / Sibília, filla d' Andreu Vidal, manescal, c. de Bcn (d), i de Luïssa (v).	10 + inest. (D)		E: Avui B: Dijous següent
C87	M12, 39v-42r (A)	25-11-1442	Baltasar Ledó (17), forner, c. de Bcn, fill de Joan Ledó, forner, c. de Bcn (v), i d' Eulàlia (v) / Tomasa (17), filla de Bernat Santjust, tapiner, c. de Bcn (d), i de Joana (v).	50 (D)	25	E: 15 dies B: Gener següent
C88	M12, 42r-43r (B)	25-11-1442	Joan de Neia, llibert. Ha estat esclau de la cartoixa de Montalegre. / Magdalena, vídua de Jacme de Santcliment, traginer, c. de Bcn (d). Havia estat esclava de Francesc Vilardell, argenter, c. de Bcn (d).	55 (D)		8 dies
C89	M12, 48r-49r (B)	08-12-1442	Joan Cerdà, paraire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Pere Cerdà, paraire de draps de llana, de la vila de Perpinyà (d), i de Margarida (d) / Gabriela, filla de Francesc Calç, sastre, c. de Bcn (d), i de Constança (d).	28 + inest. (D)		Gener següent
C90	M12, 49v-50r (B)	10-12-1442	Joan Sibília, tamborer, c. de Bcn, fill de Bernat Sibília, apotecari, c. de Bcn (d), i de Maria (d) / Martina, filla de Pere Lorenc, assaonador de pells, c. de Bcn (d), i de Constança (d).	30 (D)		Gener següent
C91	M12, 55v-57r (A)	03-01-1443	Pere Mascaró, mariner, c. de Bcn, fill de Castelló Mascaró, draper, c. de Bcn (d), i d' Eulàlia (d) / Bartomeua (17), filla de Bartomeu Miró, mercader, c. de Bcn (v).	40 (D)	20	Mes actual (gener)

C92	M12, 64r-64v (B)	12-01-1443	Antoni Serradell, agricultor, c. de Bcn. / Joana, filla de Francesc Guerau, de la par. de Sant Andreu de Llavaneres (v), i de Sança (v).	10 (D)	8 dies
C93	M12, 69v-70r (B)	28-01-1443	Vidal Sala, pescador, c. de Bcn. / Erina, lliberta. Havia estat esclava de Francesc Font, corredor d'orella, c. de Bcn (d).	30 (D)	Setmana actual
C94	M12, 72v-74r (B)	03-02-1443	Pere Bover (19), corder, c. de Bcn, fill de Joan Bover, agricultor, c. de Bcn, abans hab. de Vilafranca del Penedès (v), i d'Antònia (v). / Paula (16), filla de Guillem Pons, corder, c. de Bcn (v), i d'Angelina (d).	30 (D)	No s'indica en el document
C95	M12, 77v-79v (A)	10-02-1443	Manuel Leget (19), fill de Pere Leget, ferrer, hab. de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Clara (v). / Eulàlia (18), filla de Joan Arbúcies, de la par. de Sant Feliu d'Alèlla (v), i de Maria (v).	60 (D)	E: Abril següent B: Gener següent
C96	M12, 80v-81r (B)	14-02-1443	Huguet d'Estrada, peller, c. de Bcn, fill de Sanç d'Estrada, del lloc d'Escaló, del comtat de Pallars (v), i de Maria (d). / Caterina (16), filla de Bernat Rofes, correu, c. de Bcn (d), i de Caterina (d).	13,75 (D)	Mes actual (febrer)
C97	M13, 5v-6v (B)	30-03-1443	Lorenç Puig, mariner, c. de Bcn, fill de Guillem Puig, mestre de cordes d'instruments de corda pinçada, c. de Bcn (d), i de Gabriela (v). / Rafela (15), filla de Joan Serra, mariner, c. de Bcn (v), i de Constança (v).	40 (D)	E: Avui B: Setembre següent
C98	M13, 14r-15r (A)	22-04-1443	Bernat Canals, draper, c. de Bcn, fill de Guillem Canals, fuster, c. de Bcn (d), i de Romia (d). / Isabel, filla de Pere Coma, sabater, c. de Bcn (d), i de Francesca (v).	550 (D)	Mes actual (abril)
C99	M13, 39v-40v (B)	24-06-1443	Joan Rupjà (19), mestre de cases, c. de Bcn, fill de Bernat Rupjà, notari de la vila de Torroella de Montgrí (d), i de Caterina (v). / Joana (16), filla de Joan Parers, mestre de cases, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v).	10 (D)	E: Avui B: Propera festa de Nadal

C100	M13, 64v-66r (B)	24-08-1443	Mateu Sorisa (24), teixidor de draps de llana, c. de Bcn, fill de Joan Sorisa, de la par. de Santa Maria de Vidreres (v), i d'Antònia (v). / Angelina (15), filla de Vicenç Ferran, de la vila d'El Vendrell (d), i de Valentina (v).	30 (D)	15	Gener següent
C101	M13, 66r-68r (B)	24-08-1443	Antoni Carbonell, fill de Pere Carbonell, de la par. de Santa Engràcia, del terme del castell de Montcada (v), i de Blanca (v). / Úrsula (17), filla de Joan Pau Masnou, calderer, c. de Bcn (v).	50 (D)	25	Setembre següent
C102	M13, 79r-80v (A, SCL)	22-09-1443	Rafel Tomàs, sastre, c. de Bcn, fill d'Antoni Tomàs, sastre, c. de Bcn (v), i de Cília (d). / Gabriela (menor), filla de Joan Martí, pescador, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	80 (D)	40	Gener següent
C103	M13, 83v-85r (B)	01-10-1443	Joan Molla (23), fuster, fill de Martí Molla, fuster, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v). / Rafela (menor), filla de Pere Ribera, espaser, c. de Bcn (d), i d'Antònia (v).	55 (D)		Mes actual (octubre)
C104	M13, 95r-96r (B)	06-11-1443	Bernat Roca, cellerer, c. de Bcn, fill de Joan Roca, cellerer, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d). / Isabel (16), filla d'Antoni Pi, perpunter de la vila de Martorell (d), i de Constança (v).	48 (D)	24	E: Avui B: Mes actual (novembre)
C105	M13, 98r-98v (B)	09-11-1443	Francesc Folgueres, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Joan Folgueres, mestre de cases, c. de Bcn (d), i de Margarida (v). / Joana (16), filla de Joan Dalmau, ara hab. de la par. de Santa Coloma de Gramenet, oriünd de la par. de Santa Maria de Pineda (v), i de Francesca (v).	40 (D)	20	Mes actual (novembre)
C106	M14, 36r-37r (B)	06-02-1444	Ramon de la Fàbrega, patró de barca, c. de Bcn, fill de Ramon de la Fàbrega, agricultor, hab. del lloc de Tamarit de Llitera, del regne d'Aragó (d), i de Maria (d). / Narcisa, filla de Pere Miquel, agricultor, hab. de la vila de Sant Sadurní, diòcesi de Girona [Sant Sadurní de l'Heura] (v), i de Caterina (d).	50 (D)		Setmana actual

C107	M14, 41r-41v (B)	18-02-1444	Bernat Vidal, fuster, c. de Bcn, fill de Pere Vidal, de la par. de Sant Cebrià de Vilalta, diòcesi de Girona [Sant Cebrià de Vilalta] (v), i d'Antònia (v). / Joana, filla de Miquel Barrot, moliner, c. de Girona (d), i de Francesca (d).	25 (D)	E: Mes actual B: Maig següent
C108	M14, 43r-45v (B)	20-02-1444	Pere Torrabadal (20), fill de Mateu Torrabadal, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Rafela (v). / Rafela (menor), filla de Jacme Soler, de la par. de Sant Adrià de Besòs (d), i de Sança (v).	55 (D)	E: Abril següent B: Maig següent
C109	M14, 55r-57r (A)	23-03-1444	Pere Amat, mariner, c. de Bcn, fill de Bartomeu Amat, barquer, c. de Bcn (v), i de Francesca (v). / Eulàlia (16), filla de Bonanat Riera, pescador, c. de Bcn (d), i de Maciana (v).	50 (D)	E: Abril següent B: Setembre següent
C110	M14, 57v-58v (A)	25-03-1444	Francesc Olzina (19), sastre, c. de Bcn, fill de Mateu Olzina, forner, c. de Bcn (d), i de Tecla (d). / Angelina (16), filla d'Esteve Loberes, de la par. de Sant Esteve de Palau, bisbat de Bcn [Sant Esteve de Palautordera] (d), i de Constança (v).	40 (D)	E: Propera Pasqua B: Setembre següent
C111	M14, 61v (B)	30-03-1444	Miquel Ricard, carnisser, c. de Bcn, fill de Francesc Ricard, hortolà de la vila de Castelló d'Empúries (v), i de Caterina (d). / Martra, ara lliberta. Havia estat esclava de Joan Ros, pescador, c. de Bcn (v).	No hi ha referència a dot	E: Demà B: Abril següent
C112	M14, 76v-78r (B)	06-05-1444	Pere Favar, sabater, c. de Bcn, fill de Bernat Favar, mariner de la vila de Sant Feliu de Guíxols (d), i de Vicença (v). / Bartomeua (18), filla de Bernat Oller, de la par. de Sant Muç de Cànoves (v), i de Narcisca (v).	30 (D)	Primeres núpces
C113	M14, 86r-87v (A)	21-05-1444	Joan Leget, ferrer, de la par. de Santa Maria de Badalona, fill de Pere Leget, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Sança (d). / Bartomeua (16), filla d'Antoni Vallis, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Valençó (v).	30 (H)	E: Avui B: Gener següent

C114	M15, 2v-3r (B)	15-06-1444	Antoni Martí, hortolà, c. de Bcn, fill de Bernat Martí, hortolà, c. de Bcn (d), i d' Agnès (d). / Rafela (16), filla d' Antoni Campins, de la par. de Sant Genís de Vilassar (v), i de Francesca (d).	30 (D)	15	Mes actual (juny)
C115	M15, 5r-5v (B)	18-06-1444	Pere Anguera, pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Pere Anguera, de la vila de Valls (d), i de Lorença (v). / Violant (19), filla de Vicenç Ferran, de la par. de Sant Vicenç de Calders (d), i de Valentina (v).	40 (D)	20	15-07-1444
C116	M15, 11r-13v (A)	29-06-1444	Jacme Horta, corder, c. de Bcn, fill de Jacme Horta, de la Font del Perelló (v), i d' Antònia (v). / Isabel (15), filla de Bartomeu Amat, patró de barca, c. de Bcn (v), i de Margarida (v).	55 (D)	27,5	E: Avui B: Setembre següent
C117	M15, 21v-23r (A)	11-07-1444	Bernat Cadireta, corredor de coll, c. de Bcn, fill de Bernat Cadireta, corredor de coll, c. de Bcn (d), i de Sança (d). / Constança (14), filla de Bernat Mas, peller, c. de Bcn (v), i d' Agnès (v).	70 (D)	35	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C118	M15, 45r-46v (A)	05-09-1444	Pere Gombau, hortolà, c. de Bcn, fill de Pere Gombau, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (d), i de Constança (d). / Clara (16), filla de Joan Avellà, àlies Sala, de la par. de Sant Martí de Teià (v), i d' Eulàlia (v).	35 (D)	17,5	Un cop passat el mes actual (setembre)
C119	M15, 46v-47v (B)	06-09-1444	Pere Miquel (20), calderer, c. de Bcn, fill de Martí Miquel, mariner, c. de Bcn (d), i d' Eulàlia (d). / Francina (14), filla de Francesc Puig, pintor, c. de Bcn (d), i de Caterina (v).	16,5 (D)	8,25	E: Octubre següent B: Gener següent
C120	M15, 53r-53v (B)	27-09-1444	Pere Salvi, mestre de cases, c. de Bcn. / Caterina, vídua de Joan Bell, traginer, c. de Bcn (d).	50 (D)		Gener següent
C121	M15, 61r-62v (A)	16-10-1444	Juan d' Ayala, traginer, c. de Bcn, fill de Martí del Doy, del lloc de Luyando, a Biscaia, del regne de Castella (v), i de Maria Sanxis (v). / Caterina (18), filla de Joan de Peyra, del lloc de Sestone, a Biscaia, del regne de Castella [Cestona] (d), i de Joana (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu

C122	M15, 63r-63v (B)	19-10-1444	Pere Escapolat (23), teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Guillem Escapolat, moliner del lloc d'Alcover, del Camp de Tarragona (v), i de Maria (v). / Joana, filla de Bernat Agell, de la par. de Sant Feliu de Cabrera (v), i de Joana (v).	55 (D)	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C123	M15, 69v-70v (B)	03-11-1444	Antoni Laurador, pescador, c. de Ben, fill d'Antoni Laurador, mariner, c. de Bcn (d), i de Saurina (d). / Sança (15), filla de Berenguer Trull, sabater, c. de Bcn (v), i de Paula (v).	30 (D)	E: Avui B: Maig següent
C124	M15, 72r (B)	09-11-1444	Francesc Lunes, traginer, hab. de la vila de Caldes de Montbui, llibert. Ha estat esclau de Bartomeu Lunes, de la vila de Caldes de Montbui. / Margarida, lliberta. Havia estat esclava de Pere Dalanès, mercader, c. de Bcn (d).	20 (D)	E: Avui B: Mes actual (novembre)
C125	M15, 87r-89r (A)	21-12-1444	Bernat Fort (18), teixidor de draps de llana, c. de Bcn, fill de Bernat Fort, teixidor de draps de llana, c. de Bcn (v), i de Joana (d). / Eulàlia (16), filla de Ric Sala, de la par. de Sant Esteve de Cervelló (d), i de Lorenya (v).	10	E: Avui B: Gener següent
C126	M15, 89r-90r (B)	22-12-1444	Andreu Oliver (18), teixidor de draps de llana, c. de Bcn, fill de Pere Oliver, teixidor de draps de llana, c. de Bcn (v), i de Caterina (v). / Joaneta (13), esposa d'Andreu Oliver, filla de Pere Marquilles, remolar, c. de Bcn (d), i de Leonarda (v).	40 (D)	B: Gener següent
C127	M16, 19v (B)	24/25-11-1445	Jordi Burgès, mestre de draps de senyals, c. de Bcn, fill de Jordi Burgès, hostaler de la vila de Llovan, en el ducat de Brabant, dominació del senyor de Borgonya [Lovaina] (d), i de Cristiana (v). / Caterina, filla de Francesc Verdaguier, colfeller, c. de Bcn (d), i de Constança (d).	40 (D)	15-01-1446
C128	M16, 27v-29v (A)	17-12-1445	Joan Alegret (20), escrivà, c. de Bcn, fill de Ramon Alegret, fuster, c. de Bcn (d), i de Nicolaua (v). / Eulàlia (13), filla de Rafel Serradell, mercader, c. de Bcn (v), i de Bartomeua (v).	80 + inest. (D)	E: Avui B: Gener següent

C129	M16, 38v-40v (A)	11-01-1446	Jacme Laupard, boter, c. de Bcn, fill de Guillem Laupard, boter, c. de Bcn (v), i de Joana (v) / Agnès, filla de Bartomeu Coll, boter, c. de Tortosa (d), i de Florentina (v).	70 (D)		E: Avui B: Mes actual (gener)
C130	M16, 46v-48v (A)	25-01-1446	Simon Carbonell, fuster, c. de Bcn, fill de Bartomeu Carbonell, de la par. de Santa Maria de Cardedeu (v), i de Margarida (v) / Eufrasina (15), filla de Pere Blasco, fuster, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	90 (D)	45	Núpcies presents
C131	M16, 52v-53r (B)	05-02-1446	Pere Rostoy, mendicant, c. de Bcn, fill de Castelló Rostoy, mariner de la vila de Roses (d) / Joana (18), filla de Francesc Gravalosa, porter del governador de Catalunya, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v).	20 (D)	10	8 dies
C132	M16, 54v-55r (B)	08-02-1446	Bartomeu Galí, virater, c. de Bcn, fill de Bartomeu Galí, del terme del castell de Llagostera (d), i de Margarida (v) / Lorença (16), esposa de Bartomeu Galí, filla de Joan Ramon, major de dies, teixidor de draps de llana, c. de Bcn (v), i de Nicolau (d).	40 (D)	20	No s'indica en el document
C133	M16, 55v-57r (A)	11-02-1446	Miquel Trullols, sastre, c. de Bcn, fill de Francesc Trullols, de la par. de Felanitx, del regne de Mallorca (d), i de Caterina (d) / Rafaela (15), filla de Guillem Cervera, mercader, c. de Bcn (v), i de Sicília (d).	110 (D)	55	Demà
C134	M16, 73v-74v (A)	28-03-1446	Miquel Cirer (23), corder, c. de Bcn, fill d'Antoni Cirer, ballester, c. de Tarragona (d), i d'Eulàlia (d) / Joana (16), filla d'Antoni Miyans, mariner, c. de Bcn (v), i d'Isabel (v).	30 (D)	15	Maig següent
C135	M16, 84v-85r (A)	04-05-1446	Jordi Pausà, mariner, c. de Bcn, fill de Jordi Pausà, mercader, c. de València (v) / Eulàlia, filla de Bartomeu Calders, escuder i procurador de Galceeran de Sentmenat, cavaller domiciliat a Bcn (d).	16,5 (D)		Mes actual (maig)

C136	M16, 85r-86v (A)	04-05-1446	Francesc Judge (21), teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Tomàs Judge, mercader, c. de Bcn (d), i de Lucia (d). / Rafaela (15), filla de Joan Bonfill, cisteller, c. de Bcn (v), i d' Antònia (v).	30 (D)	15	E: Avui B: No es pot llegir
C137	M16, 88v-89v (A)	10-05-1446	Gonçalvo de Santvicenç, paternoster, c. de Bcn, fill de Joan Martín, de la vila de San Vicente, del regne de Castella (v), i de Joana (v). / Isabel (13), filla de Pere Nonyis, de la Val de Fos, del regne de Castella [Val de Alfoz] (v), i de Maria (v).	50 (D)	25	E: No es pot llegir B: Juny de l'any següent
C138	M16, 91r-92v (A)	15-05-1446	Esteve Teià, mariner, c. de Bcn, fill de Bartomeu Teià, mariner, c. de Bcn (d), i de Joana (v). / Antònia (15), filla de Rafel Oller, hamer, c. de Bcn (v), i de Rafaela (v).	40 (D)	20	Juny següent
C139	M17, 6v-8r (A)	19-06-1446	Bernat Mestre, pescador, c. de Bcn, fill de Joan Mestre, teixidor de drap de lli, del terme del castell de Tamarit, del Camp de Tarragona (d), i de Pericona (d). / Rafaela (15), filla de Joan Mular, hortolà, c. de Bcn (d), i d' Agnès (d).	30 (D)	15	E: 15 dies B: Juliol següent
C140	M17, 24v-25v (A)	03-08-1446	Francesc Manent (16), de la par. de Sant Vicenç de Mollet, fill de Simon Artigues, àlies Manent, de la par. de Sant Vicenç de Mollet (d), i d'Eulàlia (v). / Francina (menor de 12), filla de Pere Arenda, bracer, ara c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v).	10 (D)	5	E: Avui B: No hi ha termini
C141	M17, 28r-29r (A)	21-08-1446	Bernat Ros, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill d' Antoni Ros, del lloc de Sobrestany (d), i de Nicolaua (v). / Paula (15), filla de Vicenç Marreix, escudeller, c. de Tarragona (v), i d' Antònia (d).	30 (D)	15	Gener següent
C142	M17, 35v-36v (A)	06-09-1446	Jacme Sunyer, botiguer, c. de Bcn, fill d' Antoni Sunyer, botiguer, c. de Bcn (v), i de Constança (v). / Francina (17), filla de Bernat Martorell, hostaler, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	80 (D)	40	E: Avui B: Octubre següent
C143	M17, 40v-43r (A, DB)	24-09-1446	Jacme Rovira, de la par. de Santa Maria de Badalona. / Eulàlia, filla de Pere Guimerà, calafat, c. de Mallorca (d), i d' Angelina (d).	5 (D)		Gener següent

C144	M17, 40v-43r (A, DB)	24-09-1446	Bernat Rovira (17), fill de Jacme Rovira, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i d' Antígona (d). / Constança (15), filla de Jacme Coll, hortolà, c. de Bcn (d), i d' Eulàlia (v).	30 (D)	15	Gener següent
C145	M17, 45v-46r (A)	01-10-1446	Guillem Fluvià, macip de ribera, c. de Bcn, fill de Castelló Fluvià, traginer del lloc de Sant Joan de Pladecorts, del bisbat d' Elna (d), i de Guillema (d). / Anna, lliberta. Havia estat esclava de Duran Roca, ferrer, abans c. de Bcn (v).	25 (D)		Demà
C146	M17, 61r-62v (A)	12-11-1446	Bernat Andor, escrivà de manament de la reina i notari públic, c. de Bcn, fill de Bernat Andor, c. de Bcn (d), i de Margarida (d). / Caterina (16), filla d' Antoni Pere, argenter, c. de Bcn (v), i de Bonanada (v).	165 + inest. (D)	82,5	E: Avui B: Properes nupcies de gener
C147	M17, 73v (B)	19-12-1446	Pere Puig, pescador, c. de Bcn. / Joana, muller de Pere Puig.	15 (D)		* <i>Dotalici fet després de les noces per ignorància o inadverència.</i>
C148	M17, 74v-75v; M38, 101v-103r (B)	28-12-1446	Leonard Serra, traginer de ribera, c. de Bcn. / Caterina, filla de Pere Ner, sastre de la vila de Bahuri, de l'illa de Sardenya (d) [Baunei?], i de Maria (v).	32 (D)	11*	2 anys
C149	M17, 80v-81r; M38, 119v-120r	11-01-1447	Joan Riera, pescador, c. de Bcn, fill de Jacme Riera, pescador, c. de Bcn (d), i de Clara (d). / Caterina, muller de Joan Riera, filla de Ferrando Gil, notari, c. de València (d), i de Jacmeta (v).	30 (D)		* <i>Es fa aquest nou dotalici perquè el que es va fermar uns 11 anys abans a Tossa no es pot recuperar.</i>

C150	M17, 83v-86r; M38, 133v-134v (A)	19-01-1447	Macià Just, mercader, c. de Bcn, fill de Macià Just, escrivà del rei, c. de Bcn (d), i d' Agnès (v). / Violant (14), filla de Bernat Serra, mercader, c. de Bcn (d), i d' Antònia (v).	600 (D)	300	E: Avui B: 8 dies
C151	M17, 88v (B)	23-01-1447	Nicolau ses Oliveres, pintor, c. de Bcn, fill de Francesc ses Oliveres, donzell domiciliat a la c. de Tortosa (d), i d' Antònia (d). / Antígona, filla de Pere Massaguer, mercader, c. de Bcn (d), i d' Eulàlia (d).	40 (D)		Núpcies del pre-sent mes (gener)
C152	M17, 93v-95r (A)	12-02-1447	Joan Guerau, mariner, c. de Bcn, fill de Guillem Guerau, mariner de la vila de Blanes (d), i de Joana (v). / Isabel (15), filla de Bartomeu Valls, sabater, c. de Bcn (v), i de Miquela (v).	Inest. (D)	25*	E: Avui B: Maig següent
C153	M17, 98r-99r (A)	19-02-1447	Pere Torrent, mercader, c. de Bcn, fill d' Andreu Torrent, forner, c. de Bcn (d), i de {..} (d). / Úrsula, filla de Joan Olzina, teixidor de draps de llana, c. de Bcn (d), i d' Antònia (v).	137,5 (D)		E: Avui B: Primeres núpcies
C154	M18, 3r-4v (A)	24-02-1447	Pere Cellers, anaper, fill de Joan Cellers, anaper de la vila d' Hostalric (v), i de Bartomeu (v). / Joana (15), filla de Jacme Lança, àlies des Far, donzell de la par. de Sant Julià del Fou (d), i de Margarida (v).	165 ²⁴⁸		E: 15 dies B: 1 any
C155	M18, 7v (B)	10-03-1447	Jacme de Ferrera, agricultor, c. de Bcn. / Maria, filla de Jacme Baluç, bracer de la vila de Terrassa (d).	18 (D)		E: Avui B: Maig següent
C156	M18, 20v (B)	12-04-1447	Pere Sanxís, mariner, c. de Bcn, fill de Bartomeu Sanxís, de la vila de Godella, del regne de València (d), i de Margarida (d). / Antònia, filla d' Antoni Colell, mariner, ara c. de Mallorca (v), i d' Andreu (d).	20 (D)		Diumenge següent

248. Depèn d'un plet que està pendent. El nuvi aporta 165, que poden ser dot o escreix.

C157	M18, 21r (B)	12-04-1447	Bartomeu Rovira, patró de barca {...}, {fill de...} de llana, de la vila de Verdú (d), i de Maria (d). / Miquela, muller de Bartomeu Rovira, filla de Bernat Cases, colteller, c. de Bcn (d), i de {...}.	50 (D)	25	*Es fa aquest nou dotalici perquè el que es va fermar uns 38 anys abans a l'Arboç no es pot recuperar. Mes actual (abril)
C158	M18, 22r-23r (A)	16-04-1447	Berenguer Geronès, c. de Bcn, fill de Berenguer Geronès, de la par. de Sant Pere de Castellet (v), i de Romia (d). / Eulàlia, filla de Guillem Mo, sabater, c. de Bcn (d), i d' Antònia (d).	60 (D)		
C159	M18, 26v-27v (A)	24-04-1447	Guillem de la Vila, barber, c. de Bcn, fill de Bramon de la Vila, estanyer, c. de Carcassona, del regne de França (v). / Eulàlia (17), filla de Joan Gordiola, oller, c. de Bcn (d), i de Joana (v).	25 (D)	12,5	E: 8 dies B: Maig següent
C160	M18, 32v-33r (A)	08-05-1447	Jacme Feliu, mercader, c. de Bcn, fill de Guillem Feliu, del lloc de Palau, diòcesi d'Elina [Palau del Vidre] (d), i d'Helena (d). / Eulàlia, filla de Pere Guerau, especier, c. de Bcn (d), i de Constança (v).	35 (D)		25-05-1447
C161	M18, 34v-36r (A)	14-05-1447	Jacme Agustí, moliner, c. de Bcn, fill de Francesc Agustí, de la par. de Sant Just Desvern (d), i d'Eulàlia (v). / Gabriela (17), filla de Salvador Lonch, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Constança (v).	55 (D)	27,5	Juny següent
C162	M18, 40v-41r (B)	27-05-1447	Alfonso Gallego, pescador, c. de Bcn, fill de Gonçalvo Rodrigues, del lloc de Vivero, del regne de Castella (d), i de Maria (v). / Maria, filla de Pere Jordà (d) i de Guillemona (d).	40 (D)		Demà
C163	M18, 47r-49r (A)	15-06-1447	Pau Vida, escrivà del rei, fill de Joan Vida, c. de Lleida (d), i de Teresa (v). / Isabel (16), filla d' Antoni Cucó, mercader, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v).	250 (D)	137,5	E: Avui B: 10-10-1447

C164	M18, 50r-51v (A)	19-06-1447	Joan Gual, guarda ara del portal de Tallers, c. de Bcn, fill de Jacme Gual, sastre, c. de Bcn (d), i de Joana (d). / Eulàlia (15), filla de Jacme Dalmau, de la vila de Cubelles (d), i de Caterina (v).	27,5 (D)	13,75	Mes actual (juny)
C165	M18, 52r-54r (A)	22-06-1447	Joan Antolí (20), fomer, c. de Bcn, fill de Joan Antolí, corredor de coll, c. de Bcn (v), i de Clara (v). / Antònia (16), filla de Bernat Puig, blanquer, c. de Bcn (v), i d'Agnès (v).	20 (D)	10	E: Avui B: Setembre següent
C166	M18, 68r-69r (A)	12-08-1447	Bernat Ermengol, de la par. de Sant Genís de Vilassar, fill de Salvador Ermengol, de la par. de Sant Genís de Vilassar (v). / Isabel (15), filla de Ponç Torres, tragner, c. de Bcn (v), i de Constança (v).	50 (H)		E: Mes actual (agost) B: Setembre següent
C167	M18, 69v-70v (A)	13-08-1447	Antoni Serrat, raorer, c. de Bcn, fill de Guillem Serrat, mesurer de blat, c. de Bcn (d), i de Sibília (v). / Eulàlia (20), filla de Pere Timonosa, paraire de draps de llana, hab. de la vila de Berga (v), i de {..} (d).	30 (D)		E: Avui B: Mes actual (agost)
C168	M18, 72v-74v (A)	20-08-1447	Joan Conangle (20), paraire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Jacme Conangle, corredor d'orella, c. de Bcn (v), i d'Antònia (d). / Augustina (16), filla de Bernat Nicolau, blanquer, c. de Bcn (v), i de Constança (v).	80 (D)	40	E: Avui B: Novembre següent
C169	M18, 78v-79r (B)	05-09-1447	Andreu sa Vall, tragner, c. de Bcn, llibert. Ha estat esclau d'Antic sa Vall, mercader, c. de Bcn (d). / Joana, vídua de Joan March, mestre d'aixa, c. de Bcn (d).	20 (D)		E: Avui B: 15 dies
C170	M18, 81r-82v (A)	23-09-1447	Bartomeu Plegamans, mariner, c. de Bcn, fill de Pere Plegamans, c. de Bcn (d), i de Beatriu (v). / Clara (14), filla de Vicens Gel, llenyader, c. de Bcn (v), i de Violant (v).	30 (D)	15	E: Avui B: 1 any
C171	M18, 82v-83r (B)	25-09-1447	Miquel Dragó, tragner, c. de Bcn. / Martra, ara lliberta. Havia estat esclava de Gaspar de Costabella, c. de Bcn (v).	20 (D)		Diumenge següent

C172	M18, 85v-86r (B)	02-10-1447	Rafel Tolós (21), pescador, c. de Bcn, fill de Rafel Tolós, pescador, c. de Bcn (d), i d' Agnès (v). / Maciana (15), filla de Joan Garcés, agricultor, c. de Bcn (d), i d' Antònia (d).	30 (D)	15	Setmana actual
C173	M18, 88r-89r (A)	05-10-1447	Antoni Parell, cirurgià, c. de Bcn, fill de Francesc Parell, cirurgià, c. de Bcn (d), i d' Agnès (d). / Magdalena (16), filla de Pere Miquel, mercader, c. de Bcn (v), i de Tomasa (v).	150 (D)	75	Mes actual (octubre)
C174	M18, 90v-92r (A)	13-10-1447	Jacme Lagostera, calafat, c. de Bcn, fill de Jacme Lagostera, calafat, c. de Bcn (d), i de Rafela (v). / Francina (16), filla de Joan Pujades, patró de barca, c. de Bcn (v), i de Francesca (v).	50 (D)	25	Gener següent
C175	M18, 100r-101r (B)	12-11-1447	Augustí Devat, ullaler, c. de Bcn, llibert. Ha estat esclau de Gaspar Devat, mercader alemany (v). / Margarida, lliberta. Havia estat esclava de Joan Madrençs, patró de nau, c. de Bcn (v).	35 (D)		Propera festa de Nadal
C176	M19, 2v-4r (A)	21-07-1448	Joan Poch (22), pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Joan Poch, de la vila de Sant Celoni (v), i d' Agnès (v). / Angelina (15), filla de Jacme Vilar, blanquer, c. de Bcn (v), i d' Eulàlia (v).	70 (D)	35	Novembre següent
C177	M19, 4v-7r (A)	25-07-1448	Bartomeu Botey, de la par. de Sant Pere de Premià, fill de Bartomeu Botey, de la par. de Sant Pere de Premià (v), i de Maria (v). / Eulàlia (16), filla de Francesc Nadal, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Constança (v).	110 (D)	55	E: Agost següent B: Novembre següent
C178	M19, 28v-30r (A)	22-10-1448	Miquel Sabater, mariner, hab. de la vila de Blanes, fill de Pere Sabater, pescador de la vila de Blanes (d), i de Constança (v). / Gabriela (menor), filla de Gabriel Gauselm, mariner, c. de Bcn (v), i de Bartomeua (v).	100 (D)	50	E: No es pot llegir B: No es pot llegir
C179	M19, 33v-35r (A)	30-10-1448	Mateu Coll (16), de la par. de Santa Maria de Martorelles, fill de Julià Coll, de la par. de Santa Maria de Martorelles (d), i de Bartomeua (v). / Antònia (menor), filla d' Esteve Soley, àlies Moner, nadiu de la par. de Sant Esteve de Vilanova [Vilanova del Vallès] (v), i d' Andreu (v).	20 (D)	10	E: No es pot llegir B: No es pot llegir

C180	M19, 37r-38v (B)	06-11-1448	Antoni Saurí (18), mestre de cases, c. de Bcn, fill d'Antoni Saurí, mestre de cases, c. de Bcn (v), i d'Isabel (v). / Clara (18), filla de Joan Bover, agricultor, c. de Bcn (v), i d'Antònia (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Mes actual (novembre)
C181	M19, 55r-55v (B)	05-01-1449	Bartomeu Lard, fill de Francesc Lard, de la par. de Sant Cebrià de Tiana (d), i de Sança (d). / Blanca, filla de Pere {...}, de la par. de Santa Maria de Montmeló (d), i de Blanca (d).	30 (D)		E: Avui B: Mes actual (gener)
C182	M19, 58r-59v (A)	12-01-1449	Pere Molner, mercader, c. de Bcn, fill de Bartomeu Molner, del terme del castell del Catllar (d), i de Joana (v). / Isabel, filla de Pere Carrió, corredor d'orella, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (d).	60 (D)		E: Avui B: Mes actual (gener)
C183	M19, 68v-69r (B)	11-02-1449	Joan de Vitòria, mercader, c. de Bcn, fill de Joan Martines de Vitòria, paraire de draps de llana, c. de la ciutat de Vitòria, del regne de Castella (d), i de Maria Otxona (d). / Susanna, muller de Joan de Vitòria, filla de Juan Ferrandis de Vitòria, flassader, c. de la ciutat de Vitòria (v), i de Maria Otxona (d).	150 (D)		<i>*Dotalici fet després de les noces sense justificació.</i>
C184	M19, 69r-70r (B)	14-02-1449	Antoni Joan (22), sabater, c. de Bcn, fill de Pere Joan, cisteller, c. de Bcn (v), i de Francesca (v). / Eufrasina (15), filla de Joan Forçor, sastre de la vila de Caldes de Montbui (v), i d'Eulàlia (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Maig següent
C185	M19, 72r (B)	23-02-1449	Bartomeu Lorenc, peller, c. de Bcn, fill de Pasqual Lorenc, peller, c. de Bcn (v), i de Francesca (v). / Angelina (20), filla d'Esteve Loberes, de la par. de Sant Esteve de Palautordera (d), i de Constança (v).	50 (D)		E: Avui B: Maig següent
C186	M19, 74v-77r (A)	06-03-1449	Jacme Garcia, notari i tinent les claus de l'arxiu reial, c. de Bcn, fill de Diego Garcia, escrivà del rei i tinent les claus de l'arxiu reial, c. de Bcn (d), i d'Angelina (v). / Gabriela (15), filla de Bartomeu Miró, mercader, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	400 + inest. (D)	200	E: Demà B: Maig següent

C187	M19, 81v-82v (A)	26-03-1449	Lluís Valls, assaonador de pells, c. de Bcn, fill de Joan Valls, hab. de la vila d'Igualada (v), i de Francesca (d). / Violant (15), filla de Salvador Vidal, de la par. de Sant Pere de Vilamajor (v), i de Maria (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Maig següent
C188	M20, 4v-6r (A)	19-05-1449	Rafel Oller, mercader, c. de Bcn, fill de Guillem Oller, mercader de Vilafranca del Penedès (d), i de Clara (d). / Isabel, filla de Pere Rovira, mercader, c. de Bcn (v), i d'Isabela (d).	110 (D)		E: Dijous següent B: Properes núpces
C189	M20, 7r-8v (A)	20-05-1449	Guillem Far (23), assonador de pells, c. de Bcn, fill de Jacme Far, assaonador de pells, c. de Bcn (v), i de Bartomeua (d). / Caterina (18), filla de Joan Segarra, barber, c. de Bcn (v), i d'Antònia (v).	45 (D)	22,5	Juny següent
C190	M20, 17r-18r (A)	14-06-1449	Ramon Serra, abans patró de nau, c. de Bcn, fill de Bernat Serra, mercader de la vila de Blanes (d), i d'Elicsèn (d). / Elienor, filla d'Estruc Oliver, mariner, c. de Bcn (d), i de Rafaela (d).	158 + inest. (D)		Mes actual (juny)
C191	M20, 23r-24v (A)	15-06-1449	Lorenç Cabirol, forner, c. de Bcn, fill de Joan Cabirol, hamer, c. de Bcn (d), i de Rafaela (v). / Úrsula, filla de Bartomeu Ferrer, mariner, c. de Bcn (d), i de Griselda (v).	40 (D)		Mes actual (juny)
C192	M20, 28r-28v (B)	08-07-1449	Joan Colom, pescador, c. de Bcn, fill de Francesc Colom, sastre, c. de Tortosa (d), i de Francesca (v). / Margarida, filla d'en Mari, mariner de la c. de Bístia, del regne de Nàpols (v), i de Caterina (d).	30 (D)		E: Avui B: Setembre següent
C193	M20, 33r (B)	19-07-1449	Leuger Robert, vidrier, c. de Bcn. / Antònia, vídua de Joan Serrano, sabater, c. de Bcn (d).	25 (D)		8 dies
C194	M20, 51r (B)	19-09-1449	Francesc Boixeda, calafat, c. de Bcn, fill de Guillem Boixeda, agricultor, c. de la ciutat de Siracusa, regne de Sicília (d), i de Simona (v) / Antònia, muller de Francesc Boixeda, filla de Bernat Cererol, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (d), i de Caterina (d).	51,5 (D)		<i>*Dotalici fet després de les noces per ignorància o inadverència.</i>

C195	M20, 54v-56v (A)	08-10-1449	Joan d' Aguorón, sabater, c. de Bcn, fill de Joan d' Aguorón, manescal, del lloc d' Aguorón, del regne d' Aragó [Aguarón] (d), i de Joana (d). / Antònia (17), filla d' Antoni Olzina, fuster, c. de Bcn (v), i d' Eulàlia (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Desembre següent
C196	M20, 68r-70r (A)	26-11-1449	Nicolau Jordà (20), gerrer, c. de Bcn, fill de Pere Jordà, notari, c. de Bcn (d), i de Joana (d). / Coloma (17), filla d' Antoni Pujals, sastre, c. de Bcn (v), i de Simona (v).	25 (D)	12,5	Mai següent
C197	M20, 70v-72v (A)	28-11-1449	Bernat Fontelles, boter, c. de Bcn, fill de Bartomeu Fontelles, de la vila de Conques, del bisbat d' Urgell (v), i d' Elicsèn (v). / Beneta (18), filla de Pere Busquets, boter, c. de Bcn (d), i d' Antònia (v).	20 + inest. (D)		Mes actual (novembre)
C198	M20, 75v-77r (A)	09-12-1449	Miquel Roig, candeler de cera, c. de Bcn, fill de Pere Roig, man-dreter, c. de Bcn (d), i d' Eufrasina (v). / Clara (16), filla d' Antoni Baruta, mariner, c. de Bcn (v), i de Sança (v).	110 (D)	55	E: Avui B: Mai següent
C199	M20, 80v-84r (A)	30-12-1449	Joan Salord, ferrer, c. de Bcn, fill de Joan Salord, sastre, c. de Girona (d), i d' Antònia (v). / Antònia (13), filla de Nicolau Rosselló, àlies Bellsolà, de la par. de Sant Joan Despí (d), i d' Angelina (v).	50 (D)	25	E: Avui B: Mai següent
C200	M20, 85v-86r (B)	04-01-1450	Joan Dies, àlies de Vitòria, daguer, c. de Bcn, fill de Joan Dies, àlies de Vitòria, c. de la ciutat de Vitòria (d), i d' Elvira (d). / Caterina, filla de Domingo Ivanyes, carnisser, c. de Vitòria, del regne de Castella (d), i de Maria Sanxis (d).	10 + inest. (D)		E: Avui B: Mes actual (gener)
C201	M20, 96r-98r (A)	27-01-1450	Pere Roquera, ferrer, hab. de l' Hospital de la par. de Santa Eulàlia de Provençana, fill de Joan Roquera, de la vila de Terrassa (d), i de Francesca (v). / Angelina (16), filla de Pere Correger, de la par. de Sant Andreu de Palomar (v), i d' Angelina (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Gener següent
C202	M21, 4r-5v (A)	13-10-1450	Guillem Coscoy, mercader, c. de Bcn. / Eulàlia (20), filla d' Antoni Arenys, paraire, c. de Bcn (v), i de Constança (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Setmana actual

C203	M21, 11r-12r (B)	27-10-1450	Nicolau Poch, pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Joan Poch, agricultor de la vila de Sant Celoni (v), i d' Agnès (v). / Caterina, filla de Berenguer Simon, abans agricultor, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	50 (D)		Mes actual (octubre)
C204	M21, 13v-15r (B)	31-10-1450	Miquel Munyós (23), corretger, c. de Bcn, fill de Joan Munyós, tintorer, c. de Saragossa, del regne d'Aragó (d), i de Maria (v). / Eulàlia (16), filla de Pere Lop, corretger, c. de Bcn (d), i de Joana (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Maig següent
C205	M21, 15r-16r (B)	01-11-1450	Joan Calbó, macip de ribera, c. de Bcn. / Caterina, que fou de la nació dels búlgars.	20 (D)	13*	E: Avui B: 15 dies
C206	M21, 26v-27r (B)	27-11-1450	Jordi Ferrer, tragner, c. de Bcn. / Martra, lliberta. Havia estat esclava de Francesc Lorenc, mercader, c. de Bcn (d).	50 (D)	No consta	E: Avui B: Mes actual (novembre)
C207	M21, 30r-31r (A)	02-12-1450	Nicolau Xifré, mestre d'aiguarent, c. de Bcn. / Eulàlia, filla de Bernat Albi, teixidor de draps de llana i lli, de Vilafranca del Penedès (d), i de Maria (d).	16,5 + inest. (D)		Gener següent
C208	M21, 41r-42r (B)	20-12-1450	Jacme Ferrer, calafat, c. de Bcn, fill de Miquel Ferrer, calafat, c. de Bcn (v), i de Joana (d). / Eufrasina (18), filla d'Antoni Mus-sarra, de la par. de Santa Maria de Geltrú (v), i de Violant (v).	80 (D)	40	Gener següent
C209	M21, 50v-52r (A)	26-01-1451	Pere Roig, mariner, c. de Bcn. / Eulàlia (15), filla d'Isabel, que fou muller de Guillem Mataró, taverner, c. de Bcn (d).	25 (D)	12,5	10 dies
C210	M21, 54r-56r (A)	29-01-1451	Lorenç Clos, argenter, c. de Bcn, fill d'Antoni Clos, soguer, c. de Bcn (v), i d'Antònia (v). / Isabel (20), filla de Bonanat de Pina, cirurgià, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (v).	100 + inest. (D)	50	Mes actual (gener)

C211	M21, 58v-59v (B)	02-02-1451	Joan Roger, candeler de sèu, c. de Bcn, fill de Ramon Roger, pareire de draps de llana, c. de la ciutat de Carcassona, del regne de França (d), i de Guillem (d) / Peirona Daubertos, filla de Guillem Daubertos, de la vila de Cusos, a la Gascunya (d), i d'Arnaldia (d).	10 (D)	E: Demà B: Setmana actual
C212	M21, 62v-63v (A)	12-02-1451	Jacme Martí, rajoler, c. de Ben, fill de Jacme Martí, de la vila de Calp, del regne de València (v), i de Francesca (v) / Francesca, filla de Francesc Lobera, notari de la vila d'Igualada (d), i de Constança (d).	82,5 (D)	Diumenge següent
C213	M21, 67v (B)	19-02-1451	Martí Escuder, agricultor, c. de Ben. / Gueralda, filla de Ramon Devesa, de la vila de Santa Coloma de Queralta (d), i de Sibília (d).	10 (D)	Demà
C214	M21, 73r-75v (A)	02-03-1451	Joan Cortès (21), de la par. de Sant Vicenç de Sarrià, fill de Bernat Cortès, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (v), i d'Eufrasina (v) / Isabel (15), filla de Bernat Carnet, carmissier de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (v), i d'Eulàlia (v).	100 (D) 50	E: Abril següent B: Propera festa de Cinquagesma
C215	M21, 94v-96r (A)	26-04-1451	Daniel de Montesquiu (24), pescador, c. de Ben, fill de Daniel de Montesquiu, barber, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d) / Francina (16), filla de Pere Vicenç, pescador, c. de Ben (v), i d'Antònia (v).	25 (D) 12,5	Octubre següent
C216	M21, 96v-97v (A)	27-04-1451	Blaí Simon, pescador, c. de Bcn, fill de Guillem Simon, àlies Anguera, del terme del castell d'Altafulla (d), i de Saurina (v) / Nicolaua, filla de Joan Mular, hortolà, c. de Bcn (d), i d'Agnès (d).	37,5 (D)	E: Avui B: Maig següent
C217	M22, 10v-12v (A)	01-01-1452	Antoni Guasch (23), flassader, c. de Ben, fill de Luc Guasch, calafat, c. de Bcn (d), i de Rafela (d) / Caterina (15), filla de Joan Pasqual, cordet, c. de Bcn (v), i de Francesca (v).	40 (D) 20	E: 15 dies B: Mes actual (gener)

C218	M22, 14r-15r (A)	11-01-1452	Miquel Guillem, mariner, c. de Bcn, fill de Tomàs Guillem, sastre de la vila de Dam, del comtat de Flandes [Amsterdam] (v), i d'Elisabet (v). / Antònia (19), que està a casa d'Antoni Saguer, mercader, c. de Bcn (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Mes actual (gener)
C219	M22, 17v-19v (A)	19-01-1452	Antoni Rabassa, hortolà, c. de Bcn, fill d'Antoni Rabassa, hortolà, c. de Bcn (v), i de Clara (v). / Francina (14), filla de Joan Morell, paraire de draps de llana, c. de Bcn i hab. de la vila de Granollers (d), i de Constança (v).	40 (D)	20	Maig següent
C220	M22, 24v-26r (A)	01-02-1452	Antoni Forçor, blanquer, c. de Bcn, fill de Joan Forçor, sastre de la vila de Caldes de Montbui (v), i de Margarida (d). / Eufrasina (18), filla de Bartomeu Font, patró de lleny, c. de Bcn (d), i de Joana (d).	40 (D)	20	Diumenge següent
C221	M22, 36r-37r (A)	01-03-1452	Jacme Terrades, assaonador de pells, c. de Bcn, fill de Dalmau Terrades, paraire de draps de llana, del lloc de Far, del bisbat de Girona [El Far d'Empordà] (v), i de Caterina (d). / Joana (22), filla de Joan Bastida, traginer, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (v).	35 (D)		E: Diumenge següent B: Maig següent
C222	M22, 46v-49v (A)	22-03-1452	Joan Salaverd (menor), mercader, c. de Bcn, fill de Francesc Salaverd, mercader, c. de Bcn (d), i de Beatriu (v). / Clara (16), filla de Pere Andreu, mercader, c. de Bcn (v), i d'Antònia (v).	165 (D)	82,5	E: Avui B: 1 any
C223	M22, 59r (B)	24-04-1452	Martí Montmany, blanquer, c. de Bcn. / Caterina (22). Ha estat esclava de Bernat Font, major de dies, llancer, c. de Bcn (v).	No consta		E: Avui B: Propera festa de Nadal
C224	M22, 64r-65r (A)	10-05-1452	Joan Alfonso, blanquer, c. de Bcn, fill d'Alfonso Martí, pellisser, c. de Bcn (v). / Maria (20), que vivia i havia estat nodrida a la casa de Miquel de Vilorbina, àlies Bosser, mercader, c. de Bcn (d).	40 (D)	20	Mes actual (maig)

C225	M22, 67v-71r i bossa (A)	18-05-1452	Marc Rovira (22), de la par. de Sant Cebrià de Tiana, fill de Marc Rovira, de la par. de Sant Cebrià de Tiana (v), i d'Angelina (v). / Isabel (16), filla de Gabriel Gomis, xaveguer, c. de Bcn (v), i de Clemença (v).	105 (H)		E: Diumenge següent B: Propera festa de Sant Joan
C226	M22, 81v-83r i bossa (A) Anul·lat	24-06-1452	Joan Palau, de la vila de Mataró, fill d'Antoni Palau, hostaler, de la vila de Mataró (v), i de Clara (v). / Antònia (17), filla de Bartomeu Gomis, corder, c. de Ben (v), i de Maria (v).	60 (D)	30	B: Setembre vinent
C227	M22, 84v- 90r (A)	24-06-1452	Rafel Julià, mercader i ara patró d'un nau del rei, c. de Ben, fill de Nicolau Julià, patró de nau, c. de Ben (d), i d'Isabel (d). / Eufrasina (15), filla de Pere Roig, notari i lloctinent de tresorer del rei, c. de Bcn (d), i d'Eufrasina (d).	750 + inest. (D)	550*	E: Avui B: Setembre següent
C228	M22, 91v-93r i bossa (A)	29-06-1452	Joan Martí, mercader, c. de Bcn, fill de Pere Martí, llaurador, c. de Ben (d), i de Caterina (d). / Úrsula, filla de Bernat Boscà, hortolà, c. de Ben (v), i d'Eulàlia (v).	40 (H)		E: Avui B: 15 dies
C229	M23, 14r- 17v (A)	28-02-1453	Simon Lastis (22), carnisser, c. de Bcn, fill de Pere Lastis, carnisser, c. de Bcn (v), i de Romia (d). / Caterina Andreu (15), filla de Joan Hortis, espaser, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v).	120 (D)	60	Maig següent
C230	M23, 23r- 25r (A)	12-03-1453	Jacme Martí, mestre d'aixa, c. de Bcn, fill de Jacme Martí, del terme de la vila de Blanes (d). / Eulàlia (20), filla de Bernat Aranyó, hortolà, c. de Bcn (d), i d'Angelina (v).	30 (D)	15	Maig següent
C231	M23, 28v (B)	14-03-1453	Pere Pujades, agricultor, hab. de la vila de Sabadell, fill de Joan Pujades, fuster, c. de València (d), i de Joana (d). / Isabel, muller de Pere Pujades, filla de Bartomeu Lumell, pintor, c. de Bcn (d), i de Valençona (d).	50 (H)		*Dotalici fet des- prés de les noces per ignorància o inadvertència. Van contraure matrimoni el 05- 12-1450.

C232	M23, 51v-54r (A)	15-05-1453	Jacme Gili (23), notari i hab. de la vila de Terrassa, fill de Jacme Gili, notari de la vila de Terrassa (d), i de Joana (d). / Isabel (17), filla de Pere Botey, de la vila de Sabadell (d), i de Margarida (v).	100 (D)	50	Agost següent
C233	M23, 58r-59v (A)	27-05-1453	Jacme Bou, capeller, c. de Bcn, fill d'Enric Bou, hab. d'Alemanyà, prop de Bala (v), i de Caterina (v). / Arcisa (17), filla d'Antoni sa Carrera, manescal, c. de Bcn (v), de Maria (d).	10 + inest. (D)	5	Juny següent
C234	M23, 61v-62r (B)	04-06-1453	Francesc Bruch, traginer de ribera, c. de Bcn. / Elvira, muller de Francesc Bruch, filla de Ramon Molló, de la par. de Sant Feliu de la ciutat de Girona (d), i de Margarida (d).	60 (D)	30	<i>*Es fa aquest nou dotalici perquè el que es va fermar uns 35 anys abans a Bcn no es pot recuperar.</i>
C235	M23, 62v-63v (A)	04-06-1453	Lorenç Marianet (menor), carmisser, c. de Bcn, fill de Bernat Marianet, mestre de cases, c. de Bcn (d), i de Susanna (d). / Eufrasina (17), filla de Jacme Lastis, carmisser, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d).	40 (D)	20	E: Avui B: Juliol següent
C236	M23, 69r-71r (A)	15-06-1453	Pere Lonch, de la par. de Sant Andreu de Palomar, fill de Bernat Lonch, de Sant Andreu de Palomar (v), i de Joana (d). / Antònia (13), filla de Pere Pellisser, de la par. de Sant Genís de Palafofolls (d), i d'Angelina (v).	30 (D)	15	E: Avui B: 2 anys
C237	M23, 73r-75r (A)	20-06-1453	Francesc Montserrat, àltes Mulet, taverner, c. de Bcn, fill de Francesc Mulet, de la vila de Sant Cugat del Vallès (d), i de {...} (d). / Agnès, filla de Bernat Guasch, virater, c. de Bcn (d), i de Caterina (v).	30 + inest. (D)	10*	Mes actual (juny)

C238	M23, 77v (B)	30-06-1453	Bartomeu de Blesa, pescador, c. de Bcn, fill de Jacme de Blesa, pareire de draps de llana, del lloc d' Allossa [Alloza], aldea d' Alcanyís, del regne d' Aragó (d), i de Sança (v). / Teresa, muller de Bartomeu de Blesa, natural de la vila de Valladolid, del regne de Castella.	13,2 (D)		<i>*Dotalici fet nou anys després de les noces.</i>
C239	M23, 78r-78v (B)	01-07-1453	Berenguer Trull, sabater, c. de Bcn, fill de Pere Trull, mestre d' aixà, c. de Bcn (d), i de Francesca (d). / Salvadora, filla de Jacme de Costafreda, del lloc de la Llamina, del terme del castell de Boixadors (d), i d' Antònia (v).	15 (D)		Setmana següent
C240	M23, 80r-81v (A)	04-07-1453	Joan Mateu (22), notari, c. de Bcn, fill de Joan Mateu, especier, c. de Bcn (d), i de Caterina (d). / Clara Beneta (16), filla d' Honorat Saconamina, notari, c. de Ben (v), i de Constança (v).	400 fl. (D)	200 fl.	E: Mes actual B: Setembre següent
C241	M23, 82r-83v (A)	07-07-1453	Ferrando Faritza, carnisser, c. de Ben, fill de Joan Faritza, de la vila de Muntagut, del regne d' Aragó [Monteagudo del Castillo] (v), i d' Elvira (d). / Isabel (16), filla d' Antoni Grina, mestre de draps de senyals, c. de Ben (d), i de Bartomeu (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C242	M23, 86r (B)	18-07-1453	Bartomeu Amar, fill de Guillem Amar, de la par. de Sant Martí d' Arenys (v), i de Margarida (v). / Eulàlia, muller de Bartomeu Amar, filla de Salvador Ros, de la par. de Santa Maria de Llerona (d), i de Francesca (d).	100 (D)		<i>*Es fa aquest nou dotalici perquè el que es va fermar uns 7 anys abans no es pot recuperar.</i>
C243	M24, 11r-12v (A)	04-09-1453	Francesc Aguilar, barber, c. de Bcn, fill de Joan Aguilar, especier, c. de la ciutat de Lleida (v), i de Dolça (v). / Maria, vídua de Pere Nadal, sastre, c. de Bcn (d).	65 (D)	20*	Octubre següent
C244	M24, 13r-15r (A)	08-09-1453	Antoni Bitem (menor), mestre d' aixà, c. de Bcn, nadiu de la ciutat de Tortosa. / Angelina, filla de Gabriel Garriga, boter, c. de Bcn (v), i de Margarida (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Desembre següent

C245	M24, 25r-27r (A)	14-10-1453	Joan Nadal (22), calafat, c. de Bcn, fill de Vicenç Nadal, calafat, c. de València (d), i d' Isabel (v) / Isabel (16), filla de Miquel Joan, mestre d' aixà, c. de Bcn (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Maig següent
C246	M24, 30r-32r (A)	28-10-1453	Bernat Nicolau (21), blanquer, c. de Bcn, fill de Bernat Nicolau, c. de Bcn (v), i de Constança (v) / Antònia (14), filla de Pere Vendrell, llenyader, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	110 (D)	55	E: Avui B: Gener següent
C247	M24, 35v-36r (A)	05-11-1453	Bernat Gilabert, capeller, c. de Bcn, fill de Joan Gilabert, sastre de la vila de Montperós, del regne de França [Montpeyroux] (d), i de Duranda (v) / Rafela (24), filla de Guillem Domingo, sastre, hab. de la vila de Sant Boi de Llobregat (d), i de Maria (d).	40 (D)		E: Demà B: 15 dies
C248	M24, 37v-39v i bossa (A)	10-11-1453	Joan Torra (22), carnisser, c. de Bcn, fill d' Arnau Torra, carnisser, c. de Bcn (v), i de Caterina (d) / Joana (16), filla de Joan Roger, mestre de cases, c. de Bcn (v), i de Bartomeua (d).	110 + inest. (D)	65*	E: Avui B: Febrer següent
C249	M24, 40v-43r (A)	11-11-1453	Joan Bernat Terré, àlies Fivaller, donzell domiciliat a Bcn, fill de Bernat Terré, cavaller domiciliat a Bcn (d), i d' Eufrasia (v) / Elienor Martina (12), filla de Joan Galceeran Dusay, c. de Bcn (v), i d' Isabel (v).	2500 (D)	1250	E: Propera festa de Nadal B: Gener de 1455
C250	M24, 44v-48r (A)	19-11-1453	Pere Artigó, mestre en arts i medicina, c. de Bcn, fill de Berenguer Artigó, especier, de la vila d' Igualada (d), i de Beatriu (v) / Marquesa (13), filla de Gabriel Berenguer, canviador de monedes, c. de Bcn (d), i de Violant (d).	450 + inest. (D)	300*	E: Avui B: Maig següent
C251	M24, 58v-60r (A)	13-12-1453	Gabriel Canaletes, ferrer, c. de Bcn, fill de Joan Canaletes, de la par. de Santa Maria de la Molsosa (d), i de Caterina (v) / Eulàlia (15), filla de Bartomeu de Ferreres, pellisser, de la vila d' Igualada (d), i de Joana (v).	45 (D)	22,5	E: Gener següent B: Abril següent

C252	M24, 70v-72v (A, SCL)	12-01-1454	Tomàs Entença, pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Jacme Entença, pareire de draps de llana, c. de Bcn (v), i de Francesca (v). / Joana (16), filla de Mateu Alborn, de la par. de Sant Martí de Provençals (d), i d'Andreu (d).	25 (D)	12,5	E: Avui B: Febrer següent
C253	M24, 86r-86v i bossa (B)	12-02-1454	Gabriel Sala, mariner, c. de Bcn, fill de Bernat Sala, mariner, c. de Bcn (d), i de Margarida (d). / Joana de Baptisme, filla d'Orland Delmat (d) i de Preciosa (d), de la ciutat de Siracusa, del regne de Sicília.	20 (D)		Setmana actual
C254	M25, 2v-5r (A)	15-03-1454	Pau Rosselló (24), sabater, c. de Bcn, fill de Bartomeu Rosse-lló, mesurer de blat, c. de Bcn (d), i d'Agnès (d). / Margarida (menor), filla de Pere Pellisser, boter, de la par. de Sant Genís de Palafolls (d), i d'Angelina (v).	35 (D)	17,5	E: Avui B: Maig següent
C255	M25, 18v-19r (A)	03-05-1454	Gaspar Adarill, pescador, c. de Bcn, fill de Bartomeu Adarill, especier, c. de València (v), i de Bartomeu (v). / Eulàlia, filla de Bernat Rexach, pescador, c. de Bcn (v), i de Maria (d).	35 (D)		E: Demà B: Mes actual (maig)
C256	M25, 19r-19v (B)	04-05-1454	Bartomeu de Ballaries, traginer, c. de Bcn, fill de Bartomeu de Ballaries, del lloc de Casp, del regne d'Aragó (d), i de Maria de Quinto (v). / Angelina, oriünda d'Hongria.	10 + inest. (D)		Mig any
C257	M25, 20r-22r (A)	05-05-1454	Antoni Agustí, moliner, c. de Bcn, fill de Francesc Agustí, de la par. de Sant Just Desvern (d), i d'Eulàlia (v). / Caterina (16), filla de Pere Bell, pescador, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	40 (D)	20	Juny següent
C258	M25, 23v-25r (A)	12-05-1454	Gabriel Pujades (23), blanquer, c. de Bcn, fill de Joan Pujades, boter, c. de Bcn (d), i de Joana (v). / Estevana (16), filla de Pere Pomar, candeler de cera, c. de Bcn (d), i de Margarida (v).	40 (D)	20	E: 15 dies B: Setembre següent
C259	M25, 31v-33v (A)	26-05-1454	Bernat Bonhivern (23), pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Pere Bonhivern, pareire de draps de llana, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v). / Angelina, filla d'Arnau Galter, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (v), i de Constança (v).	60 (D)		Juny següent

C260	M25, 37v-38v (A)	06-06-1454	Arnau d'Ebro, maçip de ribera, c. de Bcn. / Maria, lliberta. Ara s'està a casa de Jacme Odet, mercader, c. de Bcn (v).	33,11 (D)	E: Diumenge següent B: Mes actual (juny)
C261	M25, 41r-43r (A)	08-06-1454	Miquel Casademunt, mestre de cases, c. de Bcn, fill de Berenguer Casademunt, de la par. de Fontcoberta (v), i de Francesca (v). / Eulàlia (16), filla de Bartomeu Moret, forner, c. de Bcn (d), i d'Elieonor (v).	40 (D)	E: Demà B: Properes octaves de la Trinitat
C262	M25, 45r-47r (A)	13-06-1454	Bartomeu Pedrosa (14), fill de Bartomeu Pedrosa, barber i cirurgià, hab. de la vila de Sant Celoni (v), i d'Antònia (v). / Caterina (13), filla de Pere Font, hostaler, de la par. de Sant Andreu de Palomar (d), i de Caterina (v).	Inest. (D)	1 any
C263	M25, 51v-54r (A)	30-06-1454	Joan Pasqual, corder, c. de Bcn, fill de Joan Pasqual, corder, c. de Bcn (v), i de Francesca (v). / Gabriela (16), filla de Bernat Prats, pescador, c. de Bcn (v), i de Margarida (v).	55 (D)	E: Avui B: Setembre següent
C264	M25, 61r-63r (A)	17-07-1454	Esteve Bassa, paraire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Guillem Bassa, de la par. de Sant Esteve de Vilalbi, del bisbat de Girona [Vilobí d'Onyar] (d), i de Mateua (d). / Eulàlia (18), filla de Pere Guillem Tortoya, ferrer, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	55 (D)	Setembre següent
C265	M25, 63v-65r (A)	19-07-1454	Marc Soler, peller, abans bancaler, c. de Bcn, fill de Pere Soler, mestre de cases, c. de Bcn (d), i de Gueralda (d). / Eulàlia (18), filla de Joan Girbau, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (v), i de Sibília (v).	65 (D)	E: Avui B: Agost següent
C266	M25, 79v-80v (B)	02-09-1454	Joan Sunyer, calderer, c. de Bcn, fill d'Esteve Sunyer, de Vila-rodon, del Camp de Tarragona (d), i d'Eliecsèn (v). / Caterina, filla de Bernat Sala, mariner, c. de Bcn (d), i de Margarida (v).	Inest. (D)	E: Avui B: Propera festa de Nadal

C267	M25, 83r-86r (A)	06-09-1454	Jacme Botey (17), de la par. de Sant Martí de Teià, fill de Bartomeu Botey, de la par. de Sant Martí de Teià (v), i de Clara (v). / Antònia (15), filla d'Antic Ponç, de la par. de Sant Genís de Vilassar (v), i de Constança (v).	60 (D)	30	E: Mes actual (setembre) B: Maig següent
C268	M25, 95r-96r (A)	21-09-1454	Joan Ferrer (20), hortolà, c. de Bcn, fill de Gabriel Ferrer, mariner, c. de Bcn (d), i d'Antígona (v). / Joana (17), filla de Joan Bertran, de la vila de Mataró (v), i d'Angelina (d).	20 (D)	10	Novembre següent
C269	M26, 4r-6r (A)	09-10-1454	Jacme Vila, secretari del rei i de la reina, c. de Bcn. / Isabel (16), filla de Domingo Xurbi, batifuller, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	850 (D)	425	E: Avui B: Mes actual (octubre)
C270	M26, 7r-8r (A)	11-10-1454	Feibert Calamell, capeller, c. de Bcn, fill de Nicola Calamell, àlies Rollet, fuster, de la vila de Muntfàrtar, del ducat de Savoia (d), i d'Hugueta (d). / Joana, filla de Bartomeu Pont, de la par. de Sant Sadurní de la Roca, del bisbat de Bcn [la Roca del Vallès] (d), i d'Antònia (v).	30 (D)		Demà
C271	M26, 8v-10r (A)	13-10-1454	Antoni Cabell, sabater, c. de Bcn, fill d'Antoni Cabell, sabater, c. de València (d), i de Maria (d). / Bartomeua (16), filla de Bartomeu Sijjar, del terme de Vilafranca del Penedès (d), i de Caterina (d). Ara està a la casa de Bernat Ferrer, cisteller, c. de Bcn (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C272	M26, 12r-13v (A)	23-10-1454	Francesc Colomer, notari i ara escrivà de la cort de l'oficial del bisbe de Bcn, c. de Bcn. / Isabel, filla de Jacme Ferran, mercader, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d).	220 (D)		10 dies
C273	M26, 18r (B)	05-11-1454	Jacme de Venècia, traginer i herbolari, hab. de Bcn. / Teresa, muller de Jacme de Venècia, filla d'Alfonso lo Pintor, de la vila de Briones, del regne de Castella (d).	50 lliures jaqueses (D)		* <i>Dotalici fet després de les noces sense justificació.</i>

C274	M26, 28v-29r (B)	29-11-1454	Pere Botó, pescador, c. de Ben, fill de Bernat Botó, de la vila de Torroella de Montgrí (d), i d' Agnès (d). / Eulàlia, muller de Pere Botó, filla de Ramon Pou, de la par. de Sant Pere de Vilamajor (d).	10 (D)		<i>*Dotalici fet després de les noces sense justificació.</i>
C275	M26, 35r (B)	11-12-1454	Antoni Ponç (22), àlies Damitre, calafat, c. de Ben, fill d' Antoni Ponç, àlies Damitre, calafat, c. de Bcn (d), i d' Eulàlia (v). / Joana, muller d' Antoni Ponç, àlies Damitre, filla de Pere Cases, notari, c. de València (d), i de Clara (d).	110 (D)		<i>*Dotalici fet després de les noces sense justificació.</i>
C276	M26, 36r-37r (B)	16-12-1454	Arnau de Bust, macip de ribera, c. de Bcn, fill de Joan de Bust, agricultor, de la vila de Sautro, a Alemanya [Sottrum?] (d). / Lucia, lliberta. Havia estat esclava de Nicolau Gual, canviador de monedes, c. de Bcn (v).	46 (D)		Gener següent
C277	M26, 41v-45v (A)	01-01-1455	Joan Morell (22), veler, c. de Bcn, fill d' Antoni Morell, veler, c. de Bcn (v) i de Maciana (v). / Cateria (16), filla d' Arnau Ribes, mercader, del lloc de l' Arboç (v), i d' Agnès (v).	150 (D)	75	E: Avui B: Maig següent
C278	M26, 52v-54r (A)	10-01-1455	Joan Rexach, carmissier, c. de Bcn, fill de Guillem Rexach, abans baster, del lloc de Peralada (v), i d' Agnès (d). / Joana (16), filla de Pere Lastis, carmissier, c. de Bcn (v), i de Miquela (v).	80 (D)	40	E: 15 dies B: Febrer següent
C279	M26, 55v-56r (B)	15-01-1455	Gaspar Gravalosa, àlies Nebot, pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Pere Gravalosa, àlies Nebot, sabater, hab. de la vila d' Olesa de Montserrat (v), i d' Elienor (v). / Coloma (15), filla de Gracià Bertran, corredor d' orella, c. de Bcn (d), i de Rafela (d).	30 (D)	15	E: Avui B: Maig següent
C280	M26, 56v-57v (B)	17-01-1455	Jacme Antolí, argenter, c. de Bcn, fill de Joan Antolí, corredor de pel·la, c. de Bcn (v), i de Clara (v). / Angelina (17), filla d' Andreu Melis, moliner, c. de Bcn (d), i de Mactiana (d).	30 (D)	15	Maig següent
C281	M26, 58v-60v (A)	22-01-1455	Francesc Xurbi (23), mercader, c. de Bcn, fill de Domingo Xurbi, batifuller, c. de Bcn (v), i de Maria (v). / Joana (15), filla de Rafel Oller, mercader, c. de Bcn (v), i de Margarida (d).	550 (D)	275	E: Diumenge següent B: Maig següent

C282	M26, 61r-62v (A)	23-01-1455	Francesc Puig, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià, fill de Bernat Puig, del terme del castell de Rajadell (v), i de Caterina (d). / Eulàlia (14), filla d'Arnau Galter, hab. de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (d), i de Constança (v).	68 (H)		Setmana següent
C283	M26, 67r-69v (A)	29-01-1455	Bartomeu Massot, candeler de cera, c. de Bcn, fill de Guillem Massot, verguer dels consellers de Bcn, c. de Bcn (d), i de Margarida (v). / Joana (15), filla de Luís sa Fàbrega, pellisser, hab. de la vila de Cardona (v), i de Caterina (v).	180 (D)	90	Setmana actual
C284	M26, 77r-80r (A)	15-02-1455	Antoni Puig, mercader, c. de Bcn, fill de Jacme Puig, de la vila de Tàrraga (d), i de Romia (d). / Caterina (15), filla de Martí Ferrera, sastrer, hab. de la vila de Sant Celoni (d), i d'Alamanda (d).	80 (D)	40	E: Avui B: Maig següent
C285	M26, 87r-88v (A)	09-03-1455	Jacme Portella (24), carmisser, c. de Bcn, fill de Guillem Portella, llaurador, hab. de la vila d'Anglesola (d), i d'Eliesèn (d). / Eulàlia (13), filla d'Antoni Ramon, ventrer, c. de Bcn (v), i de Tecla (v).	20 (D)	10	E: Diumenge següent B: Maig següent
C286	M27, 6r (B)	19-04-1455	Joan d'Alenquer, pescador, c. de Bcn, fill d'Alfonso Vicente, bracer, de la vila d'Alenquer, del regne de Portugal (v), i d'Elieonor (v). / Elieonor, filla de Felibert Pereto, bracer de la vila de Xeli, de la dominació del duc de Borgonya [Chagny] (v), i de Giralda (v).	15 (D)		10 dies
C287	M27, 9v-10r (B)	29-04-1455	Bernat Olzina, pescador, c. de Bcn, fill de Pere Olzina, corder, c. de València (d), i de Violant (d). / Andreua (15), filla de Joan Baldrich, pescador, c. de Bcn i hab. de la casa de Miramar, de l'arquebisbat de Tarragona (v), i d'Antònia (d).	20 (D)	10	Setembre següent
C288	M27, 16v-18r (A)	28-05-1455	Francesc Ribalter, argentier, c. de Bcn, fill de Joan Ribalter, notari, c. de Girona (d), i de Caterina (v). / Caterina (15), filla de Pere Moragues, patró de nau, c. de Bcn (d), i d'Elieonor (d).	260 (D)	130	E: Juny següent B: Juliol següent

C289	M27, 28v-29r (B)	28-06-1455	Gabriel Morell, mestre d'aixa, c. de Bcn, fill de Joan Morell, mestre d'aixa, c. de Bcn (d), i de Nicolaua (d). / Eulàlia, filla d' Antoni Ferrer, ferrer, de la vila de Mataró (d), i d' Angelina (v).	100 (D)	E: Avui B: Gener següent
C290	M27, 33v-35r (A)	14-07-1455	Pere Loret, hostaler, c. de Bcn. / Rafela (16), filla de Pere Martorell, hostaler, c. de Bcn (v), i de Margarida (v).	100 (D) 50	E: Avui B: Mes actual (juliol)
C291	M27, 37r-37v (B)	18-07-1455	Berenguer Tosquelló, traginer de ribera, c. de Bcn, fill de Berenguer Tosquelló, agricultor, hab. de la vila de les Coves [de Vinromà], del regne de València (d), i de Mascarella (d). / Blancaquina, filla de Pere sa Vila, cirurgià, hab. de la vila de Perpinyà (d), i d' Angelina (d).	5,5 (D) 5,5*	Demà
C292	M27, 46v-47r (B)	10-08-1455	Bartomeu Tintorer, peller, c. de Bcn, fill de Bartomeu Tintorer, mariner, c. de Bcn (d), i de Joana (d). / Elienor, filla de Guillem Oliver, c. de Bcn (d), i de Saurina (d).	25 (D) 15*	Mes actual (agost)
C293	M27, 67v-68r (B)	08-10-1455	Pere Lopis, bracer, c. de Bcn, fill de Joan Lopis, del lloc de Ver-tejales, del regne de Castella [Bertejaj?] (d), i de Maria Abat (d). / Margarida, vídua de Joan de Pina, peller, c. de Bcn (d).	36,73 (D)	Setmana actual
C294	M27, 69v-71r (A)	18-10-1455	Pere del Sap, mestre de draps de senyals, c. de Bcn, fill de Bartomeu del Sap, mestre de draps de senyals, c. de la ciutat de Santa Maria del Puy, del regne de França [Le Puy-en-Velay] (d), i de Robina Crapona (d). / Caterina (15), filla de Pasqual Olzina, paraire de draps de llana, hab. de la vila de Granollers (d), i de Jacmeta (v).	22 (D) 11	E: Demà B: Gener següent
C295	M27, 78r-79r (A)	09-11-1455	Miquel Trobat, c. de Bcn, fill de Pere Trobat, bracer, de la vila de Castelló d'Empúries (d), i de Gueralda (d). / Angelina (23), filla de Jacme Vilar, blanquer, c. de Bcn (v), i d' Eulàlia (v).	90 (D)	E: Avui B: Mes actual (novembre)

C296	M27, 82v-84v (A)	17-11-1455	Salvador Vidal (19), remolar, c. de Bcn, fill de Salvador Vidal, mariner, c. de Bcn (d), i de Gabriela (v). / Tecla (16), filla de Rafel Valls, remolar, c. de Bcn (v), i de Caterina (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Juny següent
C297	M28, 1r-1v (B)	04-01-1456	Bernat Oliver, bracer, c. de Bcn, fill de Pere Oliver, del lloc de Granera (d), i de {-} (d). / Caterina, lliberta. Havia estat esclava de Gabriel d'Alós, c. de Bcn (v).	10 (D)		18 dies
C298	M28, 3r-4v (A)	07-01-1456	Berenguer Sorts, tavermer, c. de Bcn, fill de Jacme Sorts, de la par. de Sant Feliu d'Allella (v), i de Bartomeua (v). / Elienor (18), filla de Guillem Massot, verguer dels consellers de Bcn, c. de Bcn (d), i de Margarida (v).	100 (D)	50	Mes actual (gener)
C299	M28, 6v-7r i bossa (B)	13-01-1456	Jordi Ribera, flassader, c. de Bcn, llibert. Ha estat esclau de Bernat Ribera, flassader, c. de Bcn (d). / Maria, lliberta. Havia estat esclava de Galceran Carbó, c. de Bcn (d).	10,13 (D)		Demà
C300	M28, 9r-11r (A)	17-01-1456	Gaspar Coll, flassader, c. de Bcn, fill de Bartomeu Coll, de la par. de Sant Vicenç de Sarrià (d), i de Joana (d). / Antònia (16), filla de Bernat Nicolau, blanquer, c. de Bcn (v), i de Constança (d).	70 (D)	35	E: Avui B: Mes actual (gener)
C301	M28, 15v-17v (A)	01-02-1456	Joan Planes, teixidor de drap de lli, hab. del carrer o poble de la par. de Sant Andreu de Palomar, fill de Miquel Planes, mestre de cases, c. de Bcn (d), i de Caterina (d). / Antònia, filla de Bernat Parellada, de la par. de Sant Boi de Llobregat (d), i de Francesca (d).	100 (D)		E: Avui B: Properes núpcies
C302	M28, 19v-21v (A)	15-02-1456	Jacme Martí, calafat, c. de Bcn, fill d'Alfonso Martí, traginer, hab. de la vila de Blanes (d), i d'Antònia (v). / Bartomeua (15), filla de Pere Morell, mariner, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	50 (D)	25	E: Avui B: Maig següent
C303	M28, 32r-34v (A)	19-03-1456	Guillem Romeu (23), pellisser, c. de Bcn, fill de Ferrer Romeu, formenter, c. de Bcn (d), i d'Eufrasina (d). / Isabel (15), filla d'Antoni Claramunt, mariner, c. de Bcn (d), i de Jacmeta (v).	60 (D)	30	E: Març següent B: Maig següent

C304	M28, 41r-42v (A)	23-04-1456	Jacme Altabó, sabater, c. de Bcn, fill de Pere Altabó, de la vila de Torà (v), i de Sibília (d). / Bartomeua (16), filla de Bartomeu Sabater, sabater, c. de Bcn (d), i de Sança (v).	40 (D)	20	10-05-1456
C305	M28, 47v-49v (A)	08-05-1456	Joan Sertiol (23), de la par. de Santa Maria de Badalona, fill de Bartomeu Sertiol, de la par. de Santa Maria de Badalona (d), i d'Angelina (v). / Joana (14), filla de Jacme Leget, ferrer, hab. de la par. de Santa Maria de Badalona i c. de Bcn (v), i d'Isabel (v).	60 (D)	30	E: <i>No es pot llegir</i> B: <i>No es pot llegir</i>
C306	M28, 65v-68r (A)	18-06-1456	Guillem de la Bruna, mercader, c. de Bcn, fill de Domingo de la Bruna, mercader, c. de Saragossa, del regne d'Aragó (d), i de Martina (v). / Joana Miquela (16), filla de Joan Fogassot, mercader, c. de Bcn (v), i d'Isabel (v).	400 (D)	200	E: Setmana següent B: Setembre següent
C307	M28, 73r (B)	30-06-1456	Bartomeu Constantí, sastre, c. de Bcn. / Maria, lliberta. Ha estat esclava de Marc Joan, notari i escrivà reial, c. de Bcn (v).	56 (D)		Setmana actual
C308	M28, 73v-75v (A)	04-07-1456	Andreu Pere de Cordona (23), pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Pere de Cordona, manobre, c. de Bcn (v), i de Cons-tança (d). / Margarida (17), filla de Joan Africà, pareire de draps de llana, c. de Bcn (v), i de Joana (d).	50 (D)	25	E: En 15 dies B: Setembre següent
C309	M28, 91r-91v (B)	04-08-1456	Martí Garçet, bracer i ara vaser, c. de Bcn. / Margarida, lliberta. Ha estat esclava de Gabriel Pallarès, traginer de ribera, c. de Bcn (d).	17 (D)		E: Avui B: Mes actual (agost)
C310	M28, 91v-93v (A)	08-08-1456	Bernat Ragars, sastre, c. de Bcn, fill de Pere Ragars, de la par. de Sant Quirze d'Arbúcies (v), i de Caterina (d). / Beneta (d), filla de Joan Roger, mestre de cases, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v).	80 (D)	40	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C311	M28, 95r-96v (B)	14-08-1456	Gabriel Pelegrí, moler, c. de Bcn, fill de Nicolau Pelegrí, fuster, c. de Bcn (d), i de Joana (d). / Joana (16), filla de Mateu Ferrer, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (v), i de Margarida (v).	30 (D)	15	E: Mes actual (agost) B: Propera festa de Sant Andreu

				20 + inest. (D)		Mes actual (se- tembre)
C312	M29, 8r- 10r (A)	11-09-1456	Joan Bisbal (19), paraire, c. de Bcn, fill de Berenguer Bisbal, carder, c. de Bcn (d), i de Violant (v). / Magdalena, filla de Joan Campana, de la vila de Castelló d'Empúries (v), i de Gèrria (d).			
C313	M29, 15v- 17r (A)	04-10-1456	Francesc Tolós (23), mariner, c. de Bcn, fill de Rafel Tolós, pescador, c. de Bcn (d), i d'Agnès (v). / Constança (17), filla de Mateu Guitard, pescador, c. de Bcn (v), i de Constança (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Gener següent
C314	M29, 19r (B)	12-10-1456	Miquel Ferrer, hostaler, c. de Bcn, fill de Joan Ferrer, de la par. de Sant Miquel de Fluvià (d), i de Caterina (d). / Caterina, filla de Pere Pou, braçer, c. de Bcn (d), i de Clara (d).	10,15 (D)		Setmana actual
C315	M29, 24r- 25r (A)	27-10-1456	Pere Font, ferrer, c. de Bcn, fill de Bernat Font, de la par. de Sant Pau de Sarrià, del bisbat de Girona [Sarrià de Ter] (v), i de Francesca (d). / Isabel, filla de Pere Santcliment, macip de ribera, c. de Bcn (d), i de Caterina (d).	60 (D)		E: Avui B: 15 dies
C316	M29, 25r- 27v (A)	28-10-1456	Joan Oliver (20), fuster, c. de Bcn, fill d'Andreu Oliver, fuster, c. de Bcn (v), i d'Isabel (v). / Bartomeua Joana (menor), filla de Bartomeu de Ferreres, pellisser, c. de Bcn (d), i de Joana (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Gener següent
C317	M29, 36v- 37r (B)	27-11-1456	Joan Dalmau, teixidor de drap de seda i lli, c. de Bcn, llibert. Ha estat esclau de Miquel Bonet, mercader, c. de Bcn (v). / Joana (15), filla de Gabriel Ferrer, tintorer, c. de Bcn (v), i de Margari-da (v).	25 (D)	12,5	E: Avui B: Properes núpcies
C318	M29, 47v- 49r (A)	18-12-1456	Pere de la Litxa, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Francesc de la Litxa, macip de ribera, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d). / Bartomeua (16), filla de Jacme Pere, traginer, c. de Bcn (v), i de Rafela (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Maig següent
C319	M29, 51v- 53r (A)	01-01-1457	Antoni Julià, mariner, c. de Bcn, fill d'Antoni Julià, mercader de la vila de Blanes (d). / Gabriela, filla de Joan Martí, pescador, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	150 (D)		E: Demà B: Mes actual (gener)

C320	M29, 64r-65v (A)	28-01-1457	Joan Sahuch, fuster, c. de Bcn, fill de Ramon Sahuch, del lloc de les Aluges, del bisbat d'Urgell [Les Oluges] (d), i de Violant (d). / Isabel (14), filla de Pere de la Guàrdia, calderer, c. de Bcn (d), i d'Antígona (v).	30 (D)	15	Demà
C321	M29, 75r-77r (A)	22-02-1457	Pere Torrentaller, sastre, c. de Bcn, fill de Bernat Torrentaller, del terme del castell d'Els Torrents, del bisbat d'Urgell [municipi de Lladurs] (d), i de Francesca (d). / Joana (16), filla d'Esteve Torres, mestre d'aixa, c. de Bcn, i en el dia del seu òbit corredor de coll, hab. de la vila de Perpinyà (d), i de Constança (v).	25 (D)	12,5	E: Avui B: Maig següent
C322	M29, 78r-78v (A), ETC)	23-02-1457	Guillem Girard, capeller, c. de Bcn, fill de Guillem Girard, ferrer, hab. de la vila de Coupjac, de la diòcesi de Vabres, del regne de França (v), i d'Eliscèn (d). / Blanquina (12), filla de Jacme Gallot, capeller, c. de Bcn (v), i de Caterina (v).	No apareix (D)	No apareix	No apareix (incomplet)
C323	M29, 85v-88r (A)	09-03-1457	Antoni Goday (menor), mariner, c. de Bcn, fill de Loreng Goday, barquer, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v). / Rafaela (17), filla de Jacme Arenys, xaveguer, c. de Bcn (d), i d'Angelina (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Setembre següent
C324	M29, 93v-95v (A)	20-03-1457	Miquel Prats, fuster i imaginari, c. de Bcn, fill de Miquel Prats, mestre de cases, de la vila de Baixàs, diòcesi d'Elna (d), i de Fano (d). / Eulàlia (16), filla de Gabriel Serra, ferrer, c. de Bcn (v), i d'Isabel (v).	Inest. (D)	50*	E: Avui B: Maig següent
C325	M30, 2v-4r (A)	10-12-1457	Simon Lastis, carnisser, c. de Bcn, fill de Pere Lastis, carnisser, c. de Bcn (v), i de Romia (d). / Isabel (16), filla de Miquel Amat, mariner, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	100 (D)	50	E: Avui B: Gener següent
C326	M30, 5r-6r (A)	14-12-1457	Joan Güells, espaser, c. de Bcn, fill de Bartomeu Güells, de la vila d'Alcanyís, del regne d'Aragó (v), i de Joana (d). / Justina (16), filla de Pere Puig, fuster, de la vila de Calaf (d), i d'Angelina (v).	40 (D)	20	Gener següent

C327	M30, 8r-9r (A)	17-12-1457	Joan sa Pera (19), ferrer, c. de Bcn, fill de Gabriel sa Pera, ferrer, c. de Bcn (v), i de Blancaima (d). / Agnès (15), filla d' Antoni Foxes, collidor d' impositions, c. de Bcn (d), i de Marquesa (d).	40 (D)	20	E: Avui B: Maig següent
C328	M30, 9v-11r (A)	18-12-1457	Pasqual Gori, sastre, c. de Bcn, fill de Pere Gori, de la par. de Santa Maria de Pineda (d), i de Miquela (v). / Francina (17), filla de Mateu Pujol, pescador, c. de Bcn (v), i de Bartomeua (v).	80 (D)	40	E: Avui B: Maig següent
C329	M30, 12v (B)	21-12-1457	Joan Calbó, macip de ribera, c. de Bcn. / Martra, vídua de Jordi Ferrer, traginer, c. de Bcn (d).	10 (D)		E: Avui B: Gener següent
C330	M30, 14r-15r (A)	01-01-1458	Galceran Puiggrós, correiter, c. de Bcn, fill de Jacme Puiggrós, teixidor de draps de llana, c. de Bcn (d), i de Caterina (d). / Aldonça (menor), filla d' Esteve Tomàs, cirurgià, c. de Bcn (d), i de Miquela (v).	30 + inest. (D)		Mes actual (gener)
C331	M30, 16v-18r (A)	06-01-1458	Ramon Benet Samer, mercader, c. de Bcn, fill de Pau Samer, mercader, c. de Bcn (d), i de Clara (d). / Gabriela (menor), filla de Pere Roca, paraire de draps de llana, c. de Bcn (v), i d' Angelina (v).	300 (D)	150	E: Avui B: 20-01-1458
C332	M30, 20r-20v (B)	16-01-1458	Pere Gonçalvo, sabater, c. de Bcn, fill de Pere Gonçalvo, del regne de Portugal (d), i de Maria (d). / Caterina, vídua de Martí Montmany, blanquet, c. de Bcn (d).	100 (D)		E: Avui B: Setmana següent
C333	M30, 22r-23r (A)	20-01-1458	Joan Barús, mercader, c. de Bcn, fill de Bernat Barús, sastre, c. de Bcn (d), i d' Eulàlia (d). / Eulàlia, filla de Pere Garbó, cirurgià, c. de Bcn (d), i de Francesca (d).	275 (H)		E: Avui B: 8 dies
C334	M30, 23r-24v (A)	20-01-1458	Miquel Martí, especier, c. de Bcn, fill de Berenguer Martí, paraire de draps de llana, de la vila de Perpinyà (d), i d' Eulàlia (v). / Elienor (16), filla de Berenguer Vendrell, canviador, c. de Bcn (d), i d' Antònia (v).	150 (D)	75	Properes núpcies del mes actual (gener)

C335	M30, 32r-34r (A)	11-02-1458	Galceran Leget, ara hab. de la par. de Santa Maria de Badalona, fill de Pere Leget, de la par. de Sant Esteve del Coll (d), i de Maria (d). / Eulàlia (17), filla de Bernat Coma, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Joana (v).	30 (H)	E: Avui B: Maig següent
C336	M30, 35r-35v (B)	13-02-1458	Pere Castellar, ara hortolà del monestir de Sant Antoni, de l'orde de Sant Clara, de Bcn, c. de Bcn, fill de {..} Castellar, pareire de draps de llana, de la vila de Sant Celoni (d), i d'Antònia (d). / Paula, filla de Pau Traver, pescador, c. de Bcn (d), i de Clara (v).	25 (D)	E: Avui B: Maig següent
C337	M30, 55r (B)	29-03-1458	Pasqual sa Olivera, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de {..} sa Olivera, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d). / Nicolaua, lliberta. Ha estat esclava de Francesc Estany, c. de Bcn (v).	30 (D)	E: Avui B: Maig següent
C338	M30, 58v-60v (A)	10-04-1458	Bernat Esteve, teixidor de draps de llana, c. de Bcn, fill de Bernat Esteve, de la vila de Berga (v), i de Clara (v). / Elienor (17), filla d'Esteve Tomàs, cirurgià, c. de Bcn (d), i de Miquela (v).	40 (D) 20	Maig següent
C339	M30, 92r-94v (A)	26-06-1458	Bernat de Casaldàguila (no present), mercader, c. de Bcn, resident ara a la ciutat de Nàpols, fill de Bernat de Casaldàguila, mercader, c. de Bcn (d), i de Margarida (v). / Lucrècia (12), filla de Guillem Baioles, mercader, c. de Bcn (v), i de Caterina (v).	1100 (D) 550	E: 15 dies B: Gener següent
C340	M31, 4v (B)	08-07-1458	Antoni Joan Puig d'Ódena (20), tintorer, c. de Bcn, fill de Joan Puig d'Ódena, barber, hab. de Prats del Rei (v), i de Caterina (v). / Violant (20), filla de Joan de Fàbregues, mestre d'arpa, c. de Bcn (d), i de Gabriela (v).	100 (D)	E: Avui B: Mig any
C341	M31, 9r-11r (A)	22-07-1458	Jacme Colomer, de la par. de Sant Feliu d'Alella, fill de Pere Colomer, de la par. de Sant Feliu d'Alella (d), i d'Angelina (d). / Andreea (17), filla de Pere Tàpies, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Clara (v).	40 (H)	Setembre següent

C342	M31, 34v-35r (B)	30-09-1458	Pere Esteve (20), agricultor, ara hab. de la par. de Santa Maria de Badalona, fill de Pere Esteve, teixidor de drap de lli, de la vila de Tous (v), i de Joana (d). / Margarida, lliberta. Havia estat esclava de Bernat Monistrol, pescador, hab. de la par. de Santa Maria de Badalona (d).	28 (D)	E: 15 dies B: Desembre següent
C343	M31, 36v-37v (B)	04-10-1458	Joan Jacob, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Bonshoms Jacob, de la vila de Montreal de Ribera, del regne de França [Montreal-du-Gers] (v), i de Maria (v). / Beneta (16), filla de Joan Lorenç, barber, c. de Bcn (d), i de Maria (d).	20 (D)	Octubre següent
C344	M31, 41r (B)	24-10-1458	Guillem Bonet, teixidor de drap de lli, c. de Bcn. / Margarida, esposa de Guillem Bonet, filla de Francesc de Serraclara, corredor de pelfa, c. de Bcn (d), i de Margarida (d).	20 (D)	No s'indica en el document.
C345	M31, 49r-51v (A)	08-11-1458	Bartomeu de Barut, traginer, c. de Bcn, fill de Joan de Barut, traginer, c. de Bcn (v), i de Maria (v). / Francina (14), muller de Bartomeu de Barut, filla de Joan de Vilanova, pareire de draps de llana, c. de Bcn (d), i de Marquesa Vilara, ara monja del monestir de Santa Maria Magdalena de dones penedides, de Bcn (v).	30 (D)	*Dotalici repetit després de les noces per millorar la inclusió d'una donació.
C346	M31, 51v-53v (A)	08-11-1458	Pere Ramis, mariner, c. de Bcn, fill d'Antoni Ramis, hab. de la vila de Blanes (d), i d'Àgata (v). / Eulàlia (15), filla de Pasqual Brunet, mestre d'aixa, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (d).	50 (D)	E: Avui B: Gener següent
C347	M31, 64v-66r (A)	06-12-1458	Pere Esteve, sastre, c. de Bcn, fill de Joan Esteve, teixidor de drap de lli, de la ciutat de Sant Àngel [Sant'Angelo] (d), i de Joana (d). / Constança (16), filla de Lorenç Ferrer, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (v), i d'Eufrasina (v).	45 (D)	E: Avui B: Gener següent
C348	M31, 67v-69r (A)	10-12-1458	Antoni Modoy, mercader, c. de Bcn, fill de Bartomeu Modoy, mercader, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d). / Jaqueta, filla de Pere Cirer, peller, c. de Bcn (v), i de Francesca (v).	165 (D)	E: Avui B: Gener següent

C349	M31, 73v-75r (A)	21-12-1458	Andreu Rius, batifuller, c. de Bcn, fill de Bernat Rius, abaixador, c. de Bcn (d), i d' Isabel (v). / Margarida (15), filla de Pere de Carrión, corredor d'orella, c. de Bcn (d), i de Constança (v).	50 (D)	25	E: Avui B: Gener següent
C350	M31, 75v-78v (A)	28-12-1458	Baltasar Tomàs, flassader, c. de Bcn, fill de Gaspar Tomàs, flassader, c. de Bcn (v), i de Coloma (v). / Bartomeua (16), filla de Bartomeu Gomis, corder, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	100 (D)	50	E: Avui B: Gener següent
C351	M31, 79v-80r (B)	01-01-1459	Macari Blasco, mestre de cases, c. de Bcn, fill de Jordi Blasco, bracer, c. de la ciutat de Rodés (d), i de Lucia (d). / Francina Beneta, filla de Pere Bosch, fuster, c. de Bcn (v), i d' Antònia (d).	30 (D)		E: Setmana actual B: Mes actual (gener)
C352	M31, 82v-85r (A)	04-01-1459	Gaspar Par (18), fill de Joan Par de la Plaça, hab. de la vila de Martorell (v), i de Joana (v). / Antònia (15), filla de Rafel Borrrell, sastre, de la vila o poble d'Esparraguera de Montserrat (v), i d' Isabel (d).	40 (D)	20	E: Avui B: Maig següent
C353	M31, 91r-94r (A)	17-01-1459	Joan Gomis (20), corder, c. de Bcn, fill de Bartomeu Gomis, corder, c. de Bcn (v), i de Maria (v). / Joana (16), filla de Jacme Boscà, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Bartomeua (v).	90 (D)	45	E: Avui B: Maig següent
C354	M31, 96v-99r (A)	27-01-1459	Marc Lobet, de la par. de Santa Maria de Badalona, fill de Marc Lobet, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Violant (d). / Elienor (18), filla de Bernat Canyelles, de la par. de Sant Fost [de Campsentelles] (v), i d' Antònia (v).	50 (D)	25	E: 15 dies B: Maig següent
C355	M32, 14v-16r (A)	02-03-1459	Joan Galliners, àlies d' Alcanyís, pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Joan Galliners, àlies d' Alcanyís, teixidor de draps de llana, hab. de la vila d' Alcanyís, del regne d' Aragó (d), i de Jordana (d). / Antònia Beneta (15), filla il·legítima de Salvador Perejoan, forner, c. de Bcn (v).	45 (D)	22,5	E: Diumenge següent B: Maig següent

C356	M32, 17r-18r (A)	05-03-1459	Joan Vilardell, lleyader, c. de Bcn, fill de Pere Vilardell, de la par. de Santa Maria de Mataró (d), i d'Eulàlia (v). / Francina, filla de Joan Pujades, abans patró de barca, c. de Bcn (v), i de Francesca (v).	60 (D)	E: Avui B: Maig següent
C357	M32, 36r-38r (A)	07-04-1459	Pau Martí, apuntador de draps de llana, c. de Bcn, fill de Pere Martí, mercader, c. de Bcn (d), i de Margarida (v). / Isabel (16), filla de Leonard d'Aversa, ara mercader, c. de Bcn (v), i de Paula (v).	40 (D) 20	E: 10 dies B: Setembre següent
C358	M32, 38v-39r i bossa (B)	08-04-1459	Ramon Carreró, moliner, c. de Bcn, fill de Felip Carreró, mestre de cases, del lloc de Fijach, del regne de França [Figeac] (d), i de Margarida (d). / Francina (16), filla de Maurí Pellisseres, sabater, c. de la ciutat de Manresa (d), i de Rafela (d).	30 (D) 15	Mes actual (abril)
C359	M32, 46v-49r (A)	19-04-1459	Antoni Coll, de la par. de Santa Maria de Badalona, fill de Francesc Coll, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i d'Eulàlia (v). / Francina (15), filla de Miquel Campmany, de la par. de Sant Just Desvern (v), i de Constança (d).	50 (D) 25	E: Avui B: Maig següent
C360	M32, 49v-51r (A)	21-04-1459	Jacme Pujades, carnisser, c. de Bcn, fill d'Antoni Pujades, saba-ter, c. de Bcn (d), i de Miquela (v). / Rafela (menor), filla de Joan Mates, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i d'Eulàlia (v).	40 lliures (D) 20	E: Maig següent B: Gener següent
C361	M32, 56r-56v (B)	28-04-1459	Antoni Mullers, àlies Moliner (23), pescador, c. de Bcn, fill de Bernat Mullers, àlies Moliner, pescador, c. de Bcn (v), i de Paula (v). / Margarida (menor), filla de Martí Ferragut, de la par. de Sant Martí de Riudarenes (v), i d'Antònia (d).	25 (D) 12,5	E: Avui B: 15-05-1459
C362	M32, 56v-57v (B)	01-05-1459	Arnau de Prula, àlies Miralpeix, macip de ribera, c. de Bcn, fill de Pere de Prula, bracer, c. de la ciutat de Miralpeix, del regne de França [Mirepoix] (v), i de Margarida (d). / Magdalena, lliberta. Ha estat esclava de Joan Amarell, mercader, de la vila de Perpinyà (v).	10 (D) 10*	15 dies

C363	M32, 57v-58r (B)	01-05-1459	Antoni Maler, macip de ribera, c. de Bcn, fill de Joan Maler, de la par. de Romassos, de la diòcesi de Nemça [Nimes], del regne de França (d), i de Bruneta (v). / Isabel, que fou de les parts de Llevant i que vivia amb Feliu Genestera, calderer, c. de Bcn (v).	20 (D)	10*	E: Avui B: Mes actual (maig)
C364	M32, 62v-65r (A)	17-05-1459	Pere Rexach, de la par. de Santa Maria de Badalona, fill de Joan Rexach, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i d'Antònia (d). / Antònia (18), filla de Nicolau Parellada, de la par. de Sant Vicenç dels Horts (v), i de Margarida (v).	50 (D)	25	E: Avui B: Juny següent
C365	M32, 90v-92r (A)	18-07-1459	Francesc de Montsquiu, mariner, c. de Bcn, fill de Daniel de Montsquiu, barber, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d). / Francina (18), filla d'Antic Batlle, de la par. de Sant Andreu de Palomar (v), i de Clara (v).	45 (D)	22,5	Gener següent
C366	M32, 93r-96r (A)	21-07-1459	Bartomeu Masons, notari, c. de Bcn, fill d'Antoni Masons, patró de nau, c. de Bcn (d), i de Caterina (v). / Antònia (15), filla de Bernat Font, major de dies, llancer, c. de Bcn (v), i d'Isabel (v).	330 + inest. (D)	165	E: Demà B: Setembre següent
C367	M33, 10r-10v (B)	02-09-1459	Jordi Moliner, mercer, c. de Bcn, fill d'Enric Moliner, de la diòcesi d'Argentina, a Alemanya [Estrasburg] (d), i de Caterina (d). / Caterina Panissa, que fou de les parts de Llevant.	10 (D)	8*	Demà
C368	M33, 25r-27 (A), SCL)	29-09-1459	Joan Leget (menor), de la par. de Santa Maria de Badalona, fill de Jacme Leget, ferrer, de la par. de Santa Maria de Badalona i c. de Bcn (v), i d'Isabel (v). / Clara (12), filla de Nicolau Febrer, àlies Aloy, c. de Bcn (d), i d'Andreu (v).	25 (H)		E: Maig següent B: 1 any després de les esposalles
C369	M33, 31r-33v (A)	04-10-1459	Guillem Rull (menor), blanquer, c. de Bcn, fill de Guillem Rull, blanquer, c. de Bcn (d), i d'Agnès (v). / Eulàlia (15), filla de Pere Miquel, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (v), i de Clara (d).	80 (D)	40	E: Setmana actual B: Novembre següent
C370	M33, 45r-47r (A)	21-10-1459	Manuel Pla, sabater, c. de Bcn, fill de Pere Pla, de la par. de Sant Romà de Lloret (v), i de Joana (v). / Úrsula (16), filla de Joan Pasqual, corder, c. de Bcn (v), i de Francesca (v).	55 (D)	27,5	Gener següent

C371	M33, 61r-62r (B)	03-12-1459	Nicolau de la Tonda (20), flequer, c. de Bcn, fill de Joan de Borja, corredor de pell, c. de la ciutat de Daroca, del regne d'Aragó (d), i de Maria de la Tonda (v). / Isabel (15), filla de Joan del Port {...} (v), i de Dolça (v).	20 (D)	10	E: Diumenge següent B: Maig següent
C372	M33, 83r-83v (B)	26-01-1460	Maurí Serra, cuirasser, c. de Bcn, fill de Pere Serra, fuster, c. de Bcn (d), i d'Aldonça (v). / Caterina, filla de Nicolau de Nino, notari, c. de la ciutat de Palerm, del regne de Sicília (d), i de Naltetona (d).	24 (D)		10 dies
C373	M33, 87v-88r (A, ETC)	10-02-1460	Miquel Abril, mariner, c. de Bcn, fill de Miquel Abril, mariner, c. de Bcn (d), i de Francesca (v). / Angelina, filla de Rafel Vinyoles, calafat, c. de Bcn (v), i de Nicolaua (d).	15 (D)	7,5	No apareix (incomplet)
C374	M34, 2r-5r (A)	08-03-1460	Gabriel Tries, c. de Bcn, fill de Gabriel Tries, frener, c. de Bcn (d), i de Violant (v). / Francina (18), filla de Joan Girbau, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (v), i de Sibília (v).	110 (D)	55	E: Avui B: Maig següent
C375	M34, 9v-12v (A)	23-03-1460	Joan Vallseca, doctor en lleis, c. de Bcn, fill d'Eduard Vallseca, c. de Bcn (v), i d'Isabel (v). / Isabel (16), filla d'Antoni Guimerà, especier, c. de Bcn (v), i d'Isabel (d).	250 (D)	125	E: Avui B: 6 mesos
C376	M34, 14v-15r (B)	30-03-1460	Ramon Capdevila, mestre de cases, c. de Bcn. / Eulàlia, filla de Pere Lorenç, de la par. de Sant Llorenç de Maçanet [Maçanet de la Selva] (d), i de Bartomeua (v).	20 (D)		Maig següent
C377	M34, 36r-36v (B)	19-06-1460	Francesc Fort, sastre, c. de Bcn, fill de Francesc Fort, sastre, de la vila de Perpinyà (d), i d'Agnès (d). / Margarida, que fou de les part d'Esciavania i que serví Joan Madrencs, abans patró de nau, c. de Bcn (v).	31,65 (D)		E: Avui B: 8 dies
C378	M34, 40v-41r i bossa (B)	08-07-1460	Pere Pla, pescador, c. de Bcn, fill d'Antoni Pla, pescador, de la par. de Sant Iscle de Vallalta (d), i de Joana (d). / Joana, muller de Pere Pla, filla d' {Antoni} Ramis, de la vila de Blanes (d), i d'Àgata (v).	40 (D)	20	*Dotalici fet després de les noces sense justificació.

C379	M34, 41r-43r (A)	09-07-1460	Pere Sala, sabater, c. de Bcn, fill d' Arcís Sala, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (d), i de Violant (v). / Úrsula (18), filla de Bartomeu Font, corredor de coll, c. de Bcn (d), i d' Eufrasina (v).	60 (D)	30	E: Avui B: Mes actual (juliol)
C380	M34, 49v-50r i bossa (B)	04-08-1460	Jacme Desquesos, fuster, c. de Bcn, fill de Lop Desquesos, del lloc d' Aristoles, del regne d' Aragó [Aristolas] (d), i de Pasquala (v). / Eulàlia (14), filla de Nicolau Romeu, fuster, c. de Bcn (v), i d' Anna (d).	35 (D)	17,5	Gener següent
C381	M34, 64r-65v (A)	14-09-1460	Guerau Riusech, paraire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Bartomeu Riusech, de la par. de Sant Feliu de Llagostera (v), i de Caterina (v). / Joana (16), filla de Guillem Mas, especier, de la vila de Blanes (d), i de Joana (v).	60 (D)	30	E: Mes actual (setembre) B: Gener següent
C382	M34, 68v-69v (B)	19-09-1460	Andreu Miquel, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill d' Andreu Miquel, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (v), i d' Eulàlia (d). / Eufrasina (17), filla de Pere Martorell, cuirasser, c. de Bcn (d), i de Francesca (d).	20 (D)	10	Octubre següent
C383	M34, 78r-79r (A)	17-10-1460	Andreu Roig (24), mestre d' aixà, c. de Bcn, fill d' Andreu Roig, de la vila de Roses (d), i d' Angelina (v). / Susanna (15), filla de Joan Alagot, paraire de draps de llana, c. de Bcn (v), i d' Antònia (d).	60 (D)	30	E: Demà B: Maig següent
C384	M34, 80r-81v (A)	21-10-1460	Joan Jordà, llaurador, c. de Bcn, fill d' Antoni Jordà, portaler del portal de Jonqueres, c. de Bcn (d), i de Margarida (v). / Joana, filla de Pere Martí, llaurador, c. de València (d), i de Caterina (d).	30 (D)	15	Novembre següent
C385	M34, 94r-98r (A)	15-12-1460	Pere Reig (23), escriptent, c. de Bcn, fill de Jacme Reig, abans assaonador de pells, c. de Bcn (v), i de Clara (v). / Eulàlia Beneta (16), filla d' Antoni Marquilles, remolar, c. de Bcn (v), i de Francina (v).	55 + Inest. (D)	55*	E: Avui B: Maig següent

C386	M35, 2v-3v (B)	21-12-1460	Nicolau Oliver, llibert. És manumit per Antoni Oliver, ballester, c. de Bcn (v). És de la nació dels turcs i té una edat aproximada de 26 anys. / Lucia, vídua de Joan Font, traginer de ribera, c. de Bcn (d).	50 (D)	E: Avui B: Gener següent
C387	M35, 8r-8v (B)	06-01-1461	Pere Ruiz (20), pareire de draps de llana, c. de Bcn, fill de Pere Ruiscalsada, escuder, del lloc d'Aro, del regne de Castella (d), i de Teresa (v). / Caterina, filla de Pere Ivanyes, blanquer, de la vila de Daroca, del regne d'Aragó (d), i de Joana (d).	15 (D)	E: Avui B: Mes actual (gener)
C388	M35, 16r-16v (B)	08-02-1461	Joan Castell, barquer, c. de Bcn, fill d'A{..} Castell, mercader, c. de Bcn (d), i de Maria (v). / Joana (16), filla de Joan Tíbal Polet, flequer, c. de Bcn (v), i de {..} (v).	10 (D) 5	E: 15 dies B: Maig següent
C389	M35, 24r-24v (B)	16-03-1461	Garcies Tallada, traginer, c. de Bcn, fill de Garcies Tallada, b{..}, c. de la ciutat de València (d), i de Caterina (d). / Caterina, filla de Pere Pellisser, boter, del lloc de P{alafolls} (d), i d'Angelina (v).	15 (D)	E: Demà B: Maig següent
C390	M35, 34r-35v (A)	02-05-1461	Bernat Marcús, barquer, c. de Bcn, fill de Berenguer Marcús, del lloc de Linyola (v), i de Caterina (v). / Eutàlia, filla d'Arnau Ledó, taller, c. de Bcn (d), i de Clara (d).	52,28 (D)	E: Avui B: Mes actual (maig)
C391	M35, 42r-42v (B)	18-05-1461	Pere Lop, mercader, c. de Bcn, fill de Bernat Lop, flequer, c. de la ciutat de València (d), i d'Andrea (d). / Joana, muller de Pere Lop, filla de Pere Morell, mestre d'aixa, c. de Bcn (d), i de Clara (v).	80 (D)	<i>*Dotalici fet després de constituir el matrimoni. Almenys han passat 5 anys.</i>
C392	M35, 44r (B)	23-05-1461	Guillem Ferrer, mariner, c. de Bcn, fill de Miquel Ferrer, agricultor, c. de la ciutat de Tarragona (d), i de Pasquala (d). / Magdalena, filla de Dimitre Gavallà, de les parts de Grècia (d), i de Tudora (d).	50 (D)	E: Avui B: 15 dies

C393	M35, 51r-51v (B)	21-06-1461	Joan de Neia, traginer de ribera, c. de Ben. / Caterina, lliberta. Ha estat esclava de Pere Miquel Parage, mercader, c. de Bcn (v).	10 (D)	20*	<i>No s'indica en el document.</i>
C394	M35, 59r-60r (B)	16-07-1461	Berenguer Bafarull, tapiner, c. de Bcn, fill de Joan Bafarull, de la vila de Puigverd, de la diòcesi d'Urgell [Puigverd d'Agramunt] (d), i de Maria (d). / Maria, filla de Pere Puig, de la vila de Calaf (d), i d'Elisèn (d).	20,55 (D)		E: Setmana següent B: Mes actual (juliol)
C395	M35, 63v-64r i bossa (B)	03-08-1461	Gabriel Valls, sabater, c. de Bcn, fill de Guillem Valls, mestre de cases, c. de Bcn (d), i de Caterina (d). / Eulàlia, filla de Bartomeu Pagès, de la par. de Sant Genís d'Ametlla [l'Ametlla del Vallès] (d), i d'Antònia (d).	30 (D)		E: Avui B: Mes actual (agost)
C396	M35, 66r-67v (A)	13-08-1461	Pere Sanou, fuster, c. de Ben, fill d'Antoni Sanou, fuster, c. de Ben (v), i d'Antònia (v). / Caterina (15), filla d'Antoni Catarró, sabater, c. de Ben (v), i de Joana (v).	80 (D)	40	E: Avui B: Mes actual (agost)
C397	M35, 70r-73r (A)	21-08-1461	Bernat Reinant, mercader, c. de Bcn, fill de Joan Reinant, mercader, c. de Bcn (v), i de Margarida (v). / Rafela (16), filla de Rafel Oller, mercader, c. de Bcn (d), i de Margarida (d).	850 (D)	425	E: Mes actual (agost) B: Gener següent
C398	M35, 75r-76r; M39, 73v-74r (A)	05-09-1461	Gabriel Domenge, apuntador de draps de llana, c. de Ben, fill de Gabriel Domenge, paraire de draps de llana, c. de Mallorca (d), i de Graciosa (v). / Constança, filla de Romeu Puig, pellisser, c. de Ben (d), i d'Eulàlia (v).	90 (D)		E: Setmana següent B: 15 dies
C399	M35, 76v-78v; M39, 80v-81r (A)	08-09-1461	Franci Joanet, àlies Reig, mariner, c. de Ben, fill d'Antoni Joanet, àlies Reig, pescador, c. de Ben (d), i de Joana (d). / Margarida (16), filla de Pere Doy, patró de barca, c. de Bcn (d), i de Sibília (v).	60 (D)	30	E: Avui B: Mes actual (setembre)
C400	M35, 83v-85r; M39, 105v-106v (A)	10-10-1461	Antoni Vidal (19), gerrer, c. de Ben, fill de Jacme Vidal, pescador, c. de Bcn (d), i de {...} (d). / Isabel (16), filla de Joan Manuel, pescador, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Maig següent

C401	M35, 85v-86v (A)	17-10-1461	Pere Morell, mariner, c. de Bcn, fill de Pere Morell, patró de barca, c. de Bcn (d), i de Vicença (d). / Elienor, filla d' Antoni Ramis, mariner, de la vila de Blanes (d), i d' Àgata (v).	70 (D)		E: Avui B: Dimarts següent
C402	M35, 89r-91r; M39, 122v-123r (A)	29-10-1461	Marià Ruiz, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Pere Ruiz, teixidor de drap de lli, hab. de la vila de Calataud, del regne d'Aragó (d), i de Marquesa (d). / Joana (18), filla de Macari Blasco, mestre de cases, c. de Bcn (v), i de Caterina (v).	40 (D)	20	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C403	M35, 92r (B)	04-11-1461	Joan Goronats, teixidor de draps de llana, c. de Bcn, fill de Joan Goronats, teixidor de draps de llana, c. de Bcn (d), i de Bartomeu (d). / Eulàlia, filla de Guillem Figuera, c. de la ciutat de Girona (d), i de Francina (d).	45 (D)		E: Demà B: Setmana actual
C404	M36, 3r-6r (A)	02-12-1461	Lluís Jordà, àlies de Vilaginés, mercader, c. de Bcn, fill de Miquel de Vilaginés, mercader, c. de la ciutat de València (d), i de Damiana (d). / Isabel (16), filla de Bernat Leopard, argentier, c. de Bcn (d), i d'Eulàlia (d).	700 + inest. (D)	450*	E: Avui B: Gener següent
C405	M36, 7v-11r (A)	12-12-1461	Jacme Botey, de la par. de Sant Martí de Teià, fill de Bartomeu Botey, de la par. de Sant Martí de Teià (v), i de Clara (v). / Joana (16), filla de Pere Batlle, de la par. de Santa Engràcia, del terme del castell de Montcada (d), i d'Eulàlia (v).	50 (D)	25	E: Avui B: Gener següent
C406	M36, 13r-16r (A)	18-12-1461	Joan Piquer, botiguer, c. de Bcn, fill de Pere Piquer, notari, c. de la ciutat d'Osca, del regne d'Aragó (d), i de Sança (v). / Paula (14), filla de Bartomeu Miró, mercader, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	450 (D)	225	E: Dilluns següent B: Febrer següent
C407	M36, 23v-24r (B)	15-01-1462	Joan Pujol, mariner, c. de Bcn, fill de Pere Fort, àlies Pujol, agricultor de la par. de Sant Llorenç de Maçanet [Maçanet de la Selva] (d), i d'Eulàlia (d). / Isabel (17), filla de Bartomeu Tintorer, peller, c. de Bcn (v), i de Margarida (d).	50 (D)	25	Maig següent

C408	M36, 27r-30r (A)	30-01-1462	Joan Navarret (17), gerrer, c. de Bcn, fill de Jacme Navarret, gerrer, c. de Bcn (v), i d'Antònia (v). / Joaneta (13), filla de Miquel Trullols, calçater, c. de Bcn (d), i de Rafela (v).	165 (D)	82,5	E: Demà B: Maig següent
C409	M36, 30v-33r (A)	03-02-1462	Pere Arbúcies (19), pescador, c. de Bcn, fill de Pere Arbúcies, pescador, c. de Bcn (v), i de Joana (v). / Eulàlia (15), filla de Joan Cabirol, hamer, c. de Bcn (v), i d'Elienor (v).	40 (D)	20	E: 12 dies B: Setembre següent
C410	M36, 36v-37v (B)	09-02-1462	Salvador Sala (22), mariner, c. de Bcn, fill de Julià Sala, de la ciutat de Malta [Mdina] (v), i de Joana (v). / Eufrasina (16), filla d'Esteve Marquès, agricultor de la par. de Sant Andreu de Llavaneres (v), i d'Andreua (d).	50 (30 donades pel nuvi) (D)	10	E: Propera Pasqua B: Maig següent
C411	M36, 48r-49r (A)	27-03-1462	Joan Masnou, calderer, c. de Bcn. Havia estat esclau de Joan Pau Masnou, calderer, c. de Bcn (d). / Francesca, lliberta. Ha estat esclava de Miquel Carreres, mercader, c. de Bcn (v).	40 (D)	10*	E: Avui B: Abril següent
C412	M36, 54v-55v (A)	30-04-1462	Pere Alfonso, sabater, c. de Bcn, fill de Guillem Alfonso, del lloc de la Sinia (d), i de Florentina (v). / Cília (18), filla de Bartomeu Bassa, de la Vilanova de Geltrú (v), i de Francesca (d).	50 (D)	25	Juny següent
C413	M36, 61r-63v (A)	29-05-1462	Bartomeu Gassó, de la par. de Santa Coloma de Gramenet, fill d'Antoni Gassó, de la par. de Santa Coloma de Gramenet i hab. de la par. de Sant Martí de Provençals (v), i d'Antònia (d). / Angelina (18), filla de Marc Lobet, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Violant (d).	30 (D)	15	E: Avui B: Juny següent
C414	M36, 70v (B)	29-07-1462	Narçís Estruç, c. de la ciutat de Girona, fill de Bernat Guillem Estruç, c. de la ciutat de Girona (d), i de Sanmartina (d). / Marciana, filla de Nicolau Dalmau, paraire de draps de llana, c. de la ciutat de Girona (d), i de Francesca (d).	No hi ha referència a dot		E: Demà B: Dijous següent
C415	M36, 86v-88r (A)	20-12-1462	Salvador Gros, mariner, c. de Bcn, fill de Jacme Gros, de la par. de Sant Romà de Lloret (d), i de Salvadora (v). / Francina (16), filla de Bernat Abridh, mariner, c. de Bcn (d), i de Joana (v).	30 (D)	15	E: Agost següent B: Mitjan setembre següent

C416	M36, 98r-99v (A)	29-01-1463	Rafel de Lesques (22), ballester, c. de Bcn, fill de Joan de Lesques, ballester, c. de Bcn (d), i de Joana (v) / Eulàlia (12), filla de Pere Antoni, flequer, c. de Bcn (v), i de Caterina (v).	100 (D)	50	1 any
C417	M37, 5r-7r (A)	12-01-1464	Joan de Colunya, botiguer, c. de Bcn, fill de Terri de Colunya, guanter, c. de Bcn (d), i d'Eutrix (d) / Angelina (16), filla de Guillem Rabós, carnisser, c. de Bcn (v), i d'Antònia (v).	165 (D)	82,5	Mes actual (gener)
C418	M37, 7v-9r (A)	23-01-1464	Gabriel Martí, llaurador, c. de Bcn, fill de Jacme Martí, de la par. de Sant Boi de Llobregat (d), i de Maria (d) / Francesca Beneta, filla de Pere Bosch, fuster, c. de Bcn (v), i d'Antònia (d).	30 (D)		Demà
C419	M37, 10v-12v (A)	05-02-1464	Joan Martí, àlies Andreu (19), fill d'Antoni Martí, àlies Andreu, de la par. de Sant Cebrià de Triana (v), i de Joana (v) / Joana (15), filla de Joan Leget, de la par. de Santa Maria de Badalona (v), i de Bartomeua (v).	30 (H)		E: Avui B: Maig següent
C420	M37, 14v-16v (A)	18-02-1464	Pere Benet Rillot (22), assaonador de pells, c. de Bcn, fill de Joan Rillot, paraire de draps de llana, c. de Bcn (d), i d'Oliveta (v) / Antònia Beneta (15), filla de Pere Serra, sabater, c. de Bcn (d), i de Climent (v).	50 (D)	25	E: Avui B: Maig següent
C421	M37, 17r-17v (B)	29-02-1464	Joan Cavarroques, patró de calavera, c. de Bcn, fill de Pere Cavarroques, notari, c. de Bcn (d), i de Violant (d) / Joana, muller de Joan Cavarroques, filla il·legítima de Jacme Ferrer, carnisser, c. de Bcn (v).	50 (D)	25	<i>*Es fa aquest nou dotalici perquè el que es va fermar uns 12 anys abans a Castelló d'Empúries és difícil d'aconseguir.</i>

C422	M37, 31r-31v (B)	08-05-1464	Jordi Oliver, serrador de fustes, c. de Bcn, ara llibert. Havia estat esclau de Francesc Oliver, cellerer, c. de Bcn (v). / Maria, ara lliberta. Ha estat darrerament esclava d' Angelina (v), muller d'Oleguer Lunes, mercader, c. de Bcn (v), i de Joana (d), muller de Joan Fogassot, notari, c. de Bcn (v).	13 (D)	7*	E: Avui B: Properes núpcies
C423	M37, 33r-34v (A)	18-05-1464	Mateu Prats, teixidor de drap de lli, c. de Bcn, fill de Joan Prats, de la par. de Sant Hipòlit, del bisbat d'Elna [Sant Hipòlit de la Salanca] (v), i de Joana (v). / Eufrasina (13), filla de Pere Joan, teixidor de drap de lli, c. de Bcn (d), i d' Aldonça (v).	25 (D)	12,5	E: Propera festa de Cinquagesma B: Genere següent
C424	M37, 37v-38r (B)	06-06-1464	Pere Guerrer, sabater, c. de Bcn. / Lucia, lliberta. Havia estat esclava de Constança (d), muller de Bartomeu Vinyes (d).	15 (D)		E: Avui B: Diuenge següent
C425	M37, 46v (B)	04-08-1464	Pere Joan, agricultor, c. de Bcn, oriünd de Vilafranca del Penedès, fill de Pere Joan, agricultor, de Vilafranca del Penedès (d), i de Joana (d). / Margarida, esposa de Pere Joan.	10 (D)	5	<i>No s'indica en el document</i>
C426	M37, 49r-51r (A)	18-08-1464	Joan Soler (22), de la par. de Sant Adrià de Besòs, fill de Joan Soler, de la par. de Sant Adrià de Besòs (d), i de Clara (v). / Rafela (18), filla de Salvador Triador, de la par. de Sant Pere de Premià (v), i de Margarida (v).	30 (D)	15	E: Avui B: Setembre següent
C427	M37, 51r-51v (B)	23-08-1464	Ramon Lenes, teixidor de draps de llana i de lli, hab. de Vilafranca del Penedès, fill de Pere Lenes, teixidor de draps de llana i de lli, hab. de Vilafranca del Penedès (d), i de Francesca (d). / Agnès, muller de Ramon Lenes, filla de Pere Ferrer, agricultor de la par. de Sant Pere de Ribes (d), i de Constança (d).	50 (D)		<i>*Es fa aquest nou dotalici perquè el que es va fermar uns 22 anys abans a Vilanova de la Geltrú és difícil d'aconseguir.</i>

					Béns no valorats + inest. (D)	Meitat del valor dels béns	E: Avui B: 2 anys
C428	M37, 59v-60v (B)	14-10-1464	Humbert Plequet (22), tapiner, c. de Bcn, fill d' Antoni Plequet, mercader, c. de la ciutat de Ballet, en el ducat de Savoia [Aosta?] (d) i de Joana (d). / Arcisa (13), filla de Gabriel Cardona, barber, c. de Bcn (v), i de Margarida (d).		35 (D)		Diiumenge següent
C429	M37, 60v-62r (A)	25-10-1464	Bartomeu Tintorer, peller, c. de Bcn, fill de Bartomeu Tintorer, mariner, c. de Bcn (d), i de Joana (d). / Joana, filla de Bernat Prats, de la par. de Sant Esteve de Palautordera (d), i d' Antònia (d).		30 (D)	15	Propera festa de Sant Andreu
C430	M37, 63r-64v (A)	03-11-1464	Jacme Coll (23), de la par. de Sant Feliu d' Alella, fill d' Antoni Coll, àlies Trobat, de la par. de Sant Feliu d' Alella (v), i de Maria (v). / Francina (menor), filla de Joan Rafard, de la par. de Sant Genís de Vilassar (v), i d' Eulàlia (v).		30 (D)	15	E: Avui B: Propera festa de Sant Andreu
C431	M37, 65v-66v (B)	10-11-1464	Bernat Castellví, agricultor, del terme del castell de Castellet, de la diòcesi de Bcn i vegueria del Penedès, fill de Nicolau Castellví, del terme del castell de Castellet (d), i de Joana (v). / Eufrasina (16), filla de Jacme Caselles, macip de ribera, c. de Bcn (v), i de Nicolaua (v).		50 (D)		E: Avui B: Gener següent
C432	M37, 67r-68r (A)	14-11-1464	Joan de Vequedano, àlies d' Estella (24), pescador, c. de Bcn, fill de Guillem de Vequedano, de la vila d' Estella, del regne de Navarra (d), i de Joana (d). / Rafeta, filla de Joan Muñar, hortolà, c. de Bcn (d), i d' Agnès (d).		130 (D)		E: Avui B: Mes actual
C433	M37, 68v (B)	17-11-1464	Francesc Noguera, àlies Bonamich, traginer, c. de Bcn, ara llibert. Havia estat esclau de Gabriel Noguera, àlies Bonamich, de la par. de Santa Maria de Palautordera (d). / Maria, vídua de Nicolau de Crufo, mariner, c. de Bcn (d).				

C434	M37, 72v (B)	28-11-1464	Galceran Pelegrí, àlies Febrer, de la par. de Santa Maria de Martorelles, fill d' Antoni Pelegrí, àlies Febrer, de la par. de Santa Maria de Martorelles (d), i d' Antònia (d). / Rafela, dida de Joan Lirana, de la par. de Santa Maria de Montmeló (v), i de Maria (v).	15 (D)	5*	Mes actual
C435	M37, 76v-77r (B)	27-12-1464	Antoni Traver, mariner, c. de Bcn, fill de Pau Traver, pescador, c. de Bcn (d), i de Clara (v). / Lluïssa Beneta (18), filla de Pere Català, mariner, c. de Bcn (d), i de Bartomeua (d).	14 (D)	5	Gener següent
C436	M37, 78r-80r (A)	01-01-1465	Guillem Triter, pellisser, c. de Bcn, fill de Pere Triter, pellisser, abans c. de Girona i ara hab. de la vila de Tossa (v), i de Cons-tança (v). / Antònia (15), filla de Bernat Francesc, pellisser, c. de Bcn (v), i de Joana (v).	45 + inest (D)	30*	E: Avui B: Gener següent
C437	M37, 80r-81v (A)	02-01-1465	Antoni Sorriha, blanquer, c. de Bcn, fill de Bartomeu Sorriha, llau-rador, de la vila de Capellades (d), i de Romia (d). / Sibília (16), filla de Bartomeu Lorenc, vidrier, c. de Bcn (v), i de Maria (v).	100 (D)	50	E: Demà B: Maig següent
C438	M37, 83v-85r (A)	08-01-1465	Joan Domènech, blanquer, c. de Bcn, fill de Bartomeu Domè-nech, fuster, de la vila de Peralada (d), i de Joana (d). / Miquela (14), filla de Jacme Vilar, blanquer, c. de Bcn (v), i d'Eulàlia (v).	60 (D)	30	E: Avui B: Maig següent
C439	M37, 87v (B)	16-01-1465	Antoni Pont, ara tallador de peixos, c. de Bcn, fill de Jacme Pont, sabater, de la vila de Berga (d), i de Joana (d). / Elisabet (19), filla de Pere Miquel Riudor, de la vila de Sallent (v), i de Maria (v).	10 (D)	5	Mes actual (gener)
C440	M37, 93f-93v (B)	17-02-1465	Antoni Guerau, pescador, c. de Bcn, fill d' Antoni Guerau, paraire de draps de llana, c. de Bcn (d), i de Blanca (v). / Rafela, filla de Ramon Batlle, de la par. de Santa Maria de Seva (d), i d'Isabel (v).	16 (D)		E: Demà B: Maig següent
C441	M37, 96v-97r (B)	11-03-1465	Joan Sorriha, aiguardenter, c. de Bcn, fill de Joan Sorriha, teixidor de draps de llana, c. de València (d), i de Maria (d). / Maria, es-posa de Joan Sorriha, vídua de Joan Ros, agricultor, c. de Bcn (d).	30 (D)		E: No es pot llegir B: Maig següent